

Urząd Statystyczny w Warszawie
Statistical Office in Warsaw

Dzieci w województwie mazowieckim

Children in mazowieckie voivodship

2008—2012

Warszawa

2014

Warsaw

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH SYMBOLS

- Kreska (—) — zjawisko nie wystąpiło.
magnitude zero.
- Zero: (0) — zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5;
magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit;
- (0,0) — zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05.
magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit.
- Kropka (.) — zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych.
data not available or not reliable.
- Znak x — wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe.
not applicable.
- „W tym”
“Of which” — oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy.
indicates that not all elements of the sum are given.
- Comma (,) — *used in figures represents the decimal point.*

SKRÓTY ABBREVIATIONS

- tys. = tysiąc
thous. = thousand
- wol. = wolumin
vol. = volume
- g = gram
gram
- m² = metr kwadratowy
square metre
- cl = centylitr
centilitre
- l = litr
litre
- r. = rok
- dok. = dokończenie
cont. = continued
- m.st. = miasto stołeczne
Capital City
- pkt = punkt

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła
When publishing Statistical Office data please indicate source

Urząd Statystyczny w Warszawie
Statistical Office in Warsaw

Dzieci w województwie mazowieckim
Children in mazowieckie voivodship
2008—2012

WYDAWCA EDITOR

Urząd Statystyczny w Warszawie *Statistical Office in Warsaw*
ul. 1 Sierpnia 21, 02-134 Warszawa, <http://warszawa.stat.gov.pl>
tel. 22 464 23 12, faks 22 846 76 67, e-mail: SekretariatUSWAW@stat.gov.pl

Publikację przygotowano w MAZOWIECKIM *Publication prepared in MAZOVIAN*
OŚRODKU BADAŃ REGIONALNYCH *CENTRE for REGIONAL SURVEYS*
pod kierunkiem *supervised by*

Agnieszki Ajdyn

Autorzy publikacji
Authors

Iwona Cieciora
Hanna Murawska
Grzegorz Stępień
Dorota Sułkowska
Teresa Kwiecień

Tłumaczenie
Translation

Weronika Kloc-Nowak
Agnieszka Gromek-Żukowska

Wykonanie wykresów
Charts

Daniel Koźmiński

Projekt okładki
Cover design

Hanna Murawska
Daniel Koźmiński

ISSN 2081-7126

Nakład 90 egz. Ark. druk. 9,25. Papier powlekany 100 g. Format A4.
Druk i oprawa – Zakład Wydawnictw Statystycznych
Warszawa, czerwiec 2014 r. Cena 20,00 zł

Przedmowa

Troska o dobro dziecka, zapewnienie mu opieki i możliwości wszechstronnego rozwoju zajmują ważne miejsce w programach działań różnych organizacji społecznych i politycznych, są też przedmiotem zainteresowania najpoważniejszych gremiów międzynarodowych. Również statystyka publiczna uwzględnia w swoich badaniach problematykę związaną z dziećmi i młodzieżą.

Urząd Statystyczny w Warszawie wykorzystując wyniki szerokiego spektrum badań statystycznych statystyki publicznej oraz źródła pozastatystyczne przygotował trzecią edycję publikacji „Dzieci w województwie mazowieckim”. Przedstawione w 5 częściach publikacji informacje dotyczą: zjawisk demograficznych, miejsca dziecka w rodzinie i poza nią, sytuacji rodzin z dziećmi na utrzymaniu, opieki społecznej, stanu zdrowia i opieki medycznej, edukacji i wychowania, kultury i wypoczynku, zagrożeń zdrowia i życia oraz porównań do krajów Unii Europejskiej (w zakresie wybranych wskaźników).

Dane zawarte w publikacji dotyczą głównie lat 2008—2012, chociaż w niektórych przypadkach prezentowane są wybrane lata lub krótszy okres, co wynika z uwarunkowań metodologicznych. Dla pełniejszej charakterystyki niektórych zjawisk sięgnięto do danych spisów powszechnych od 1970 r.

Dokumentem zawierającym zestaw praw dotyczących opieki, traktowania i ochrony osób poniżej 18 roku życia jest uchwalona 25 lat temu przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych Konwencja o prawach dziecka. Postanowienia Konwencji uświadamiają społeczeństwu konieczność ochrony dzieciństwa jako okresu odrębnego od dorosłości, w którym dzieci mogą rosnąć, uczyć się, bawić i rozwijać. Dziecko znające swoje prawa może nie tylko świadomie z nich korzystać, ale także rozumie, że muszą one być przez wszystkich respektowane. Dziecko posiadające wiedzę na temat swoich praw może skuteczniej bronić się przed przemocą. Streszczenie Konwencji o prawach dziecka przygotowane przez Polski Komitet Narodowy UNICEF poprzedza zasadniczą część publikacji.

W tym miejscu pragnę podziękować wszystkim osobom i instytucjom, które przyczyniły się do wzbogacenia treści publikacji. Wykaz instytucji, których dane wykorzystano znajduje się na końcu publikacji.

Przekazując do rąk Państwa opracowanie pt. „Dzieci w województwie mazowieckim 2008—2012” wyrażam nadzieję, że wydawnictwo to dostarczy szeregu ciekawych informacji o młodym pokoleniu w naszym regionie.

Dyrektor

Urzędu Statystycznego w Warszawie

Zofia Kozłowska

Preface

Care for children's wellbeing, guaranteeing them attention and possibility of development of their abilities take an important part in the action programmes of various social and political organizations. They are also the subject of interest of the most respected international bodies. Public statistics also includes problems of children and youth in the conducted surveys.

The Statistical Office in Warsaw has prepared the third edition of the publication "Children in Mazowieckie voivodship" using data coming from statistical surveys as well as from administrative sources. The information presented in 5 sections concern: demographic phenomena, child's place in and outside a family, situation of families with dependent children, social care, health and medical care, education, culture and leisure, health and life hazards as well as comparisons to the European Union countries (within the range of selected indicators).

The publication concerns in principle data on the years 2008—2012, however in some cases shorter period or selected years are presented, which is due to methodological reasons. For more precise description of some phenomena, selected data from population censuses since 1970 have been used.

The document setting out the rights of people aged under 18 concerning their care, treatment and protection is the Convention on the Rights of the Child adopted by the United Nations General Assembly 25 years ago. Its resolutions raise social awareness of the necessity of protection of the childhood, as a period separate from the adulthood, in which children can grow up, learn, play and develop. Children knowing their rights can not only use them consciously but also understand that they have to be respected by everyone. Children aware of their rights can more effectively protect themselves against violence. A summary of the Convention on the Rights of the Child prepared by the Polish Committee for UNICEF precedes the main part of the publication.

I would like to thank all individuals and institutions for their assistance in providing data, which have contributed to enriching the contents of this publication. The list of institutions whose data was used is attached at the end of the volume.

Presenting the publication "Children in Mazowieckie voivodship 2008—2012", I would like to express my hope, that it will provide a set of interesting information on the young generation in our region.

Director
of the Statistical Office in Warsaw

Zofia Kozłowska

SPIS RZECZY

Przedmowa	
Streszczenie Konwencji o prawach dziecka	
Działy	
Tło demograficzne.....	
Rodzina i alternatywne formy opieki	
Opieka zdrowotna i społeczna	
Nauka i rozrywka	
Zagrożenia. Bezpieczeństwo.....	
Województwo mazowieckie na tle państw Unii Europejskiej.....	
Źródła danych	

CONTENTS

	Str. Page
Preface.....	3, 4
Summary of the Convention on the Rights of the Child.....	6
Chapters	
Demographic background	11
Family and alternative care forms	15
Health and social care.....	25
Education and entertainment	35
Threats. Safety	59
Mazowieckie voivodship on the background of the European Union countries.....	71
Sources of data	75

W publikacji, ze względu na jej specyficzny charakter, pominięto szczegółowe wyjaśnienia metodyczne, które Czytelnik znajdzie w innych publikacjach Urzędu Statystycznego oraz na stronie internetowej GUS <http://www.stat.gov.pl>

Zastosowanie automatycznych zaokrągleń w niektórych przypadkach mogło spowodować drobne rozbieżności w sumowaniu danych na wyższych poziomach agregacji.

Dane dla podregionów i powiatów prezentuje się w układzie jak poniżej:

In publication, because of its specific character, detailed comments concerning methodology have been omitted. Reader can find them in other publications of the SO's and of the CSO's website <http://www.stat.gov.pl>

Automatic rounding of numbers might in some cases cause differences in sums on higher level of aggregation.

Data for subregions and powiats is presented in division as below:

Streszczenie Konwencji o prawach dziecka

Poniższy tekst jest nieoficjalnym streszczeniem Konwencji o prawach dziecka. Pełny tekst Konwencji oraz Protokołów fakultatywnych znajduje się w raporcie głównym pt. „Sytuacja Dzieci na Świecie – Wydanie Specjalnie: *Obchody 20-tej rocznicy przyjęcia Konwencji praw dziecka*”, w opracowaniu pt. „Świat odpowiedni dla dzieci” (*A World Fit for Children*) oraz na stronie internetowej www.unicef.org/crc.

Preambuła

Preambuła przywołuje podstawowe zasady Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz poszczególne zapisy właściwych traktatów i proklamacji dotyczących praw człowieka. Zawiera potwierdzenie, iż dzieci – ze względu na swoją bezbronność – wymagają szczególnej opieki i ochrony, a także kładzie szczególny nacisk na odpowiedzialność rodziny w zakresie podstawowej opieki i ochrony dzieci. Preambuła potwierdza także potrzebę prawnej i innego rodzaju ochrony dzieci przed i po narodzeniu, znaczenie poszanowania wartości kulturowych społeczności dziecka oraz decydującą rolę międzynarodowej współpracy w ochronie praw dzieci.

Artykuł 1

Definicja dziecka. „Dziecko” oznacza osobę w wieku poniżej osiemnastu lat, chyba że zgodnie z prawem krajowym uzyska ono wcześniej pełnoletność.

Artykuł 2

Zakaz dyskryminacji. Wszystkie prawa obowiązują w stosunku do wszystkich dzieci bez wyjątku. Państwa-Strony mają obowiązek ochrony dzieci przed wszelkimi formami dyskryminacji oraz podejmowania pozytywnych działań na rzecz promocji ich praw.

Artykuł 3

Interesy dziecka. Wszelkie działania dotyczące dzieci muszą w pełni uwzględniać ich interesy. Państwa-Strony mają obowiązek zapewnienia dzieciom właściwej opieki w sytuacji, gdy ich rodzice lub inne osoby zobowiązane do sprawowania opieki rodzicielskiej nie wywiązują się ze swoich obowiązków.

Artykuł 4

Realizacja praw. Państwa-Strony zobowiązane są do podjęcia wszelkich możliwych działań w celu realizacji praw zawartych w Konwencji.

Artykuł 5

Kształtowanie rozwoju dziecka i rozwijające się możliwości dziecka. Państwa-Strony zobowiązane są do poszanowania praw i obowiązków rodziców i dalszej rodziny w kształtowaniu rozwoju dziecka stosownie do rozwijających się możliwości dziecka.

Artykuł 6

Życie i rozwój. Każde dziecko ma wrodzone prawo do życia, a Państwa-Strony są zobowiązane do zapewnienia warunków do życia i rozwoju dziecka.

Artykuł 7

Imię i nazwisko oraz narodowość. Dziecko ma prawo do imienia i nazwiska przy urodzeniu. Dziecko ma ponadto prawo do uzyskania narodowości oraz, w miarę możliwości, prawo poznania swoich rodziców i pozostawania pod ich opieką.

Artykuł 8

Ochrona tożsamości. Państwa-Strony mają obowiązek ochrony oraz, w razie potrzeby, przywrócenia podstawowych elementów tożsamości dziecka. Elementy te obejmują imię i nazwisko, narodowość oraz więzy rodzinne.

Summary of the Convention on the Rights of the Child

The following text is an unofficial summary of the Convention on the Rights of the Child. The full version of the Convention and its Optional Protocols can be found in the main report of *The State of the World's Children – Special Edition: Celebrating 20 Years of the Convention on the Rights of the Child*, in the booklet *A World Fit for Children and at www.unicef.org/crc*.

Preamble

The preamble recalls the basic principles of the United Nations and specific provisions of certain relevant human rights treaties and proclamations. It reaffirms the fact that children, because of their vulnerability, need special care and protection, and it places special emphasis on the primary caring and protective responsibility of the family. It also reaffirms the need for legal and other protection of the child before and after birth, the importance of respect for the cultural values of the child's community and the vital role of international cooperation in securing children's rights.

Article 1

Definition of a child. A child is recognized as a person under 18, unless national laws recognize an earlier age of majority.

Article 2

Non-discrimination. All rights apply to all children without exception. It is the State's obligation to protect children from any form of discrimination and to take positive action to promote their rights.

Article 3

Best interests of the child. All actions concerning the child shall take full account of his or her best interests. The State shall provide the child with adequate care when parents, or others charged with parental responsibility, fail to do so.

Article 4

Implementation of rights. The State must do all it can to implement the rights contained in the Convention.

Article 5

Parental guidance and the child's evolving capacities. The State must respect the rights and responsibilities of parents and the extended family to provide guidance for the child that is appropriate to her or his evolving capacities.

Article 6

Life, survival and development. Every child has the inherent right to life, and the State has an obligation to ensure the child's survival and development.

Article 7

Name and nationality. The child has the right to a name at birth. The child also has the right to acquire a nationality and, as far as possible, to know his or her parents and be cared for by them.

Article 8

Preservation of identity. The State has an obligation to protect and, if necessary, re-establish basic aspects of the child's identity. This includes name, nationality and family ties.

Artykuł 9

Oddzielenie od rodziców. Dziecko ma prawo do życia ze swoimi rodzicami, o ile nie jest to wbrew interesom dziecka. Dziecko ma ponadto prawo do utrzymywania kontaktów z obojgiem rodziców, jeżeli zostanie oddzielone od jednego z nich lub obojga.

Artykuł 10

Łączenie rodziny. Dzieci i ich rodzice mają prawo do opuszczenia każdego kraju i wjazdu do własnego kraju w celu łączenia rodziny lub utrzymania relacji między dzieckiem a rodzicami.

Artykuł 11

Nielegalny wywóz dzieci. Państwa-Strony mają obowiązek przeciwdziałania i zwalczania porwań lub zatrzymań dzieci za granicą przez jednego z rodziców lub stronę trzecią.

Artykuł 12

Poszanowanie poglądów dziecka. Dziecko ma prawo do swobodnego wyrażania własnych poglądów oraz do tego, aby poglądy te były uwzględniane w każdej sprawie lub postępowaniu dotyczącym dziecka.

Artykuł 13

Wolność słowa. Dziecko ma prawo do wyrażania własnych poglądów, uzyskiwania informacji oraz przekazywania idei lub informacji, niezależnie od granic.

Artykuł 14

Wolność myśli, sumienia i wyznania. Państwa-Strony mają obowiązek poszanowania praw dziecka do wolności myśli, sumienia i wyznania, z zastrzeżeniem kontroli ze strony rodziców.

Artykuł 15

Wolność zrzeszania się. Dzieci mają prawo do spotykania się z innymi oraz do wstępowania do zrzeszeń lub ich zakładania.

Artykuł 16

Ochrona prywatności. Dzieci mają prawo do ochrony przed ingerencją w ich prywatność, rodzinę, ognisko domowe i korespondencję oraz prawo do ochrony przed znieważaniem lub pomówieniem.

Artykuł 17

Dostęp do odpowiedniej informacji. Państwa-Strony są zobowiązane zapewnić dzieciom dostęp do informacji i materiałów z rozmaitych źródeł oraz zachęcać środki masowego przekazu do rozpowszechniania informacji korzystnych dla dziecka w wymiarze społecznym i kulturalnym, a także podejmować działania w celu ochrony dzieci przed szkodliwymi treściami.

Artykuł 18

Obowiązki rodziców. Rodzice ponoszą wspólną i główną odpowiedzialność za wychowanie dziecka a Państwa-Strony są zobowiązane do udzielania pomocy rodzicom w wykonywaniu przez nich tego obowiązku. Państwa-Strony mają obowiązek udzielania rodzicom pomocy przy wychowywaniu dzieci.

Artykuł 19

Ochrona przed wykorzystywaniem i zaniedbaniem. Państwa-Strony mają obowiązek ochrony dziecka przed wszelkimi formami znęcania się nad nim przez rodziców lub inne osoby odpowiedzialne za opiekę na dzieckiem oraz tworzenia odpowiednich programów socjalnych mających na celu przeciwdziałanie wykorzystywaniu dzieci oraz pomoc ofiarom.

Artykuł 20

Ochrona dziecka pozbawionego rodziny. Państwa-Strony są zobowiązane do zapewnienia szczególnej ochrony dziecku pozbawionemu środowiska rodzinnego oraz do zapewnienia w takich przypadkach dostępności właściwej opieki rodziny zastępczej lub opieki ze strony instytucji. Działania związane z wykonywaniem tego obowiązku muszą uwzględniać pocho-

Article 9

Separation from parents. The child has a right to live with his or her parents unless this is deemed incompatible with the child's best interests. The child also has the right to maintain contact with both parents if separated from one or both.

Article 10

Family reunification. Children and their parents have the right to leave any country and to enter their own for purposes of reunion or the maintenance of the child-parent relationship.

Article 11

Illicit transfer and non-return. The State has an obligation to prevent and remedy the kidnapping or retention abroad of children by a parent or third party.

Article 12

Respect of the child's views. The child has the right to express his or her opinion freely and to have that opinion taken into account in any matter or procedure affecting the child.

Article 13

Freedom of expression. The child has the right to express his or her views, obtain information and make ideas or information known, regardless of frontiers.

Article 14

Freedom of thought, conscience and religion. The State shall respect the child's right to freedom of thought, conscience and religion, subject to appropriate parental guidance.

Article 15

Freedom of association. Children have a right to meet with others, and to join or form associations.

Article 16

Protection of privacy. Children have the right to protection from interference with their privacy, family, home and correspondence, and to protection from libel or slander.

Article 17

Access to appropriate information. The State shall ensure the accessibility to children of information and material from a diversity of sources, and it shall encourage the mass media to disseminate information that is of social and cultural benefit to the child, and take steps to protect him or her from harmful materials.

Article 18

Parental responsibilities. Parents have joint primary responsibility for raising the child, and the State shall support them in this. The State shall provide parents with appropriate childraising assistance.

Article 19

Protection from abuse and neglect. The State shall protect the child from all forms of maltreatment by parents or others responsible for the child's care and shall establish appropriate social programmes for the prevention of abuse and the treatment of victims.

Article 20

Protection of a child without family. The State is obliged to provide special protection for a child deprived of the family environment and to ensure that appropriate alternative family care or institutional placement is available in such cases. Efforts to meet this obligation shall pay due regard to the child's cultural background.

Artykuł 21

Przysposobienie. W krajach, w których przysposobienie jest uznawane/dopuszczalne, musi ono uwzględniać interesy dziecka i może być stosowane wyłącznie za zgodą właściwych organów i przy zachowaniu środków zabezpieczających.

Artykuł 22

Dzieci ze statusem uchodźcy. Szczególną ochroną należy objąć dziecko ze statusem uchodźcy lub dziecko ubiegające się o taki status. Państwa-Strony są zobowiązane do współpracy z właściwymi organizacjami w celu zapewnienia ochrony i pomocy takim dzieciom.

Artykuł 23

Dzieci niepełnosprawne. Dziecko niepełnosprawne ma prawo do szczególnej opieki i edukacji, aby mogło cieszyć się życiem w pełni i przyzwoicie w sposób godny, i aby mogło osiągnąć możliwie najwyższy stopień samodzielności i integracji ze społeczeństwem.

Artykuł 24

Zdrowie i świadczenia zdrowotne. Dziecko ma prawo do możliwie najwyższego standardu opieki zdrowotnej i lekarskiej. Państwa-Strony są zobowiązane w sposób szczególny do ograniczania śmiertelności niemowląt i dzieci oraz do zapewnienia podstawowej i profilaktycznej opieki zdrowotnej oraz publicznej edukacji zdrowotnej. Zobowiązane są sprzyjać współpracy międzynarodowej w tym zakresie oraz dążyć do sytuacji, w której żadne dziecko nie jest pozbawione dostępu do skutecznych świadczeń ochrony zdrowia.

Artykuł 25

Okresowa ocena warunków w zakładach opieki. Dziecko umieszczone przez Państwo-Stronę w zakładzie w celach opieki, ochrony bądź leczenia ma prawo do regularnej oceny warunków panujących w takim zakładzie.

Artykuł 26

Zabezpieczenie społeczne. Dziecko ma prawo do korzystania z systemu zabezpieczenia społecznego, w tym ubezpieczenia społecznego.

Artykuł 27

Poziom życia. Każde dziecko ma prawo do poziomu życia adekwatnego do poziomu jego rozwoju fizycznego, psychicznego, duchowego, moralnego i społecznego. Rodzice ponoszą główną odpowiedzialność za zapewnienie dziecku właściwego poziomu życia. Państwo-Strona ma obowiązek zapewnienia, aby odpowiedzialność ta mogła być i była realizowana. Odpowiedzialność Państwa-Strony może obejmować pomoc materialną dla rodziców i ich dzieci.

Artykuł 28

Edukacja. Dziecko ma prawo do nauki a obowiązkiem Państw-Stron jest zapewnienie bezpłatnego i obowiązkowego nauczania na poziomie podstawowym, sprzyjanie różnym formom kształcenia na poziomie ponadpodstawowym dostępnych dla każdego dziecka, udostępnianie kształcenia na poziomie wyższym wszystkim na zasadzie zdolności oraz zapewnienie, aby dyscyplina szkolna była wprowadzana z poszanowaniem praw i godności dzieci. Państwa-Strony są zobowiązane do angażowania się w współpracę międzynarodową w realizacji prawa do nauki.

Artykuł 29

Cele edukacji. Edukacja musi mieć na celu rozwijanie osobowości dziecka, jego talentów oraz zdolności psychicznych i fizycznych w najpełniejszym zakresie. Edukacja musi przygotowywać dziecko do aktywnego życia dorosłego w wolnym społeczeństwie oraz kształtować w dziecku szacunek do swoich rodziców, własnej tożsamości kulturowej, języka i wartości, a także do pochodzenia kulturowego i wartości innych.

Article 21

Adoption. In countries where adoption is recognized and/or allowed, it shall be carried out only in the best interests of the child, and then only with the authorization of competent authorities and safeguards for the child.

Article 22

Refugee children. Special protection shall be granted to a refugee child or to a child seeking refugee status. It is the State's obligation to cooperate with competent organizations that provide such protection and assistance.

Article 23

Disabled children. A disabled child has the right to special care, education and training to help him or her enjoy a full and decent life in dignity and achieve the greatest degree of self-reliance and social integration possible.

Article 24

Health and health services. The child has a right to the highest standard of health and medical care attainable. States shall place special emphasis on the reduction of infant and child mortality and on the provision of primary and preventive health care and of public health education. They shall encourage international cooperation in this regard and strive to see that no child is deprived of access to effective health services.

Article 25

Periodic review of placement. A child who is placed by the State for reasons of care, protection or treatment is entitled to have that placement evaluated regularly.

Article 26

Social security. The child has the right to benefit from social security, including social insurance.

Article 27

Standard of living. Every child has the right to a standard of living adequate for his or her physical, mental, spiritual, moral and social development. Parents have the primary responsibility to ensure that the child has an adequate standard of living. The State's duty is to ensure that this responsibility can be, and is, fulfilled. State responsibility can include material assistance to parents and their children.

Article 28

Education. The child has a right to education, and the State's duty is to ensure that primary education is free and compulsory, to encourage different forms of secondary education accessible to every child, to make higher education available to all on the basis of capacity and to ensure that school discipline is consistent with children's rights and dignity. The State shall engage in international cooperation to implement the right to education.

Article 29

Aims of education. Education shall aim at developing the child's personality, talents and mental and physical abilities to the fullest extent. Education shall prepare the child for an active adult life in a free society and shall foster in the child respect for his or her parents, for his or her own cultural identity, language and values, and for the cultural background and values of others.

Artykuł 30

Dzieci mniejszości lub populacji rdzennych. Dzieci mniejszości lub populacji rdzennych mają prawo do korzystania z własnej kultury, praktykowania własnej religii i używania własnego języka.

Artykuł 31

Wypoczynek, rekreacja i zajęcia kulturalne. Dziecko ma prawo do wypoczynku, zabawy i udziału w zajęciach kulturalnych i artystycznych.

Artykuł 32

Wykorzystywanie dzieci do pracy. Dziecko ma prawo do ochrony przed wykonywaniem pracy zagrażającej jego zdrowiu, edukacji lub rozwojowi. Państwa-Strony są zobowiązane do wyznaczenia minimalnych poziomów wieku dla ubiegania się o podjęcie zatrudnienia oraz ustanowienia przepisów dotyczących warunków pracy.

Artykuł 33

Zażywanie narkotyków. Dzieci mają prawo do ochrony przed zażywaniem leków narkotycznych i psychotropowych oraz przed udziałem w ich wytwarzaniu i rozprowadzaniu.

Artykuł 34

Wyzysk seksualny. Państwa-Strony są zobowiązane do ochrony dzieci przed wyzyskiem i wykorzystaniem seksualnym, w tym przed prostytucją i udziałem w pornografii.

Artykuł 35

Sprzedaż, handel i uprowadzenia. Państwa-Strony mają obowiązek dokładania wszelkich starań w celu przeciwdziałania sprzedaży, handlowi i uprowadzeniom dzieci.

Artykuł 36

Inne formy wyzysku. Dziecko ma prawo do ochrony przed wszelkimi formami wyzysku naruszającymi, pod jakimkolwiek względem, dobro dziecka, o których nie ma mowy w art. 32–35.

Artykuł 37

Tortury i pozbawienie wolności. Żadne dziecko nie może być poddawane torturom, okrutnemu traktowaniu lub karaniu, nie może być niesłusznie aresztowane ani pozbawione wolności. Kara śmierci ani kara dożywotniego więzienia bez możliwości wcześniejszego zwolnienia nie może zostać orzeczona wobec osoby poniżej osiemnastego roku życia za popełnione przez nią przestępstwa. Dziecko pozbawione wolności nie może zostać oddzielone od dorosłych, chyba że jest to uzasadnione jego interesami. Dziecko pozbawione wolności ma prawo do pomocy prawnej i innej oraz do kontaktu z rodziną.

Artykuł 38

Konflikty zbrojne. Państwa-Strony zobowiązane są do podejmowania wszelkich możliwych działań w celu zapewnienia, aby dzieci poniżej 15 roku życia nie brały bezpośredniego udziału w działaniach zbrojnych. Dziecko poniżej 15 roku życia nie może zostać wcielone do sił zbrojnych. Państwa-Strony są ponadto zobowiązane do zapewnienia ochrony i opieki dzieciom dotkniętym konfliktem zbrojnym, zgodnie z właściwymi przepisami prawa międzynarodowego.

Artykuł 39

Opieka rehabilitacyjna. Państwa-Strony mają obowiązek zapewnienia, aby dzieci, które padły ofiarą konfliktu zbrojnego, tortur, znęcania się lub wyzysku otrzymały odpowiednie leczenie w celu rehabilitacji zdrowotnej i reintegracji społecznej.

Artykuł 40

Wymiar sprawiedliwości wobec nieletnich. Dziecko, które weszło w konflikt z prawem ma prawo do takiego traktowania, które sprzyja jego poczuciu godności i wartości, uwzględnia wiek dziecka oraz ma na celu jego obronę. O ile jest to możliwe, należy unikać postępowań sądowych oraz umieszczania dzieci w zakładach.

Article 30

Children of minorities or indigenous populations. Children of minority communities and indigenous populations have the right to enjoy their own culture and to practise their own religion and language.

Article 31

Leisure, recreation and cultural activities. The child has the right to leisure, play and participation in cultural and artistic activities.

Article 32

Child labour. The child has the right to be protected from work that threatens his or her health, education or development. The State shall set minimum ages for employment and shall regulate working conditions.

Article 33

Drug abuse. Children have the right to protection from the use of narcotic and psychotropic drugs, and from being involved in their production or distribution.

Article 34

Sexual exploitation. The State shall protect children from sexual exploitation and abuse, including prostitution and involvement in pornography.

Article 35

Sale, trafficking and abduction. It is the State's obligation to make every effort to prevent the sale, trafficking and abduction of children.

Article 36

Other forms of exploitation. The child has the right to protection from all forms of exploitation prejudicial to any aspects of the child's welfare not covered in articles 32–35.

Article 37

Torture and deprivation of liberty. No child shall be subjected to torture, cruel treatment or punishment, unlawful arrest or deprivation of liberty. Both capital punishment and life imprisonment without the possibility for release are prohibited for offences committed by persons below age 18. Any child deprived of liberty shall be separated from adults unless it is considered in the child's best interest not to do so. A child who is detained shall have legal and other assistance as well as contact with the family.

Article 38

Armed conflicts. States shall take all feasible measures to ensure that children under 15 years of age have no direct part in hostilities. No child below 15 shall be recruited into the armed forces. States shall also ensure the protection and care of children who are affected by armed conflict as described in relevant international law.

Article 39

Rehabilitative care. The State has an obligation to ensure that child victims of armed conflicts, torture, maltreatment or exploitation receive appropriate treatment for their recovery and social reintegration.

Article 40

Administration of juvenile justice. A child in conflict with the law has the right to treatment that promotes the child's sense of dignity and worth, takes the child's age into account and aims at his or her defense. Judicial proceedings and institutional placements shall be avoided wherever possible.

Artykuł 41

Poszanowanie wyższych standardów. W każdym przypadku, gdy standardy określone we właściwych przepisach prawa krajowego i międzynarodowego dotyczące praw dziecka mają wyższą rangę niż te określone w Konwencji, zastosowanie mają zawsze standardy wyższej rangi.

Artykuły 42–54

Realizacja i wejście w życie. Artykuły 42–52 przewidują przede wszystkim:

- wejście Konwencji w życie po upływie 30 dni od jej ratyfikacji lub akcesji przez 20 Państw-Stron;
- obowiązek rozpowszechnienia przez Państwa-Strony praw określonych w Konwencji wśród osób dorosłych i dzieci;
- ustanowienie Komitetu Praw Dziecka, którego zadaniem będzie rozpatrywanie sprawozdań, do których złożenia Państwa-Strony są zobowiązane w terminie dwóch lat od ratyfikacji Konwencji, a następnie raz na pięć lat;
- obowiązek składania przez Państwa-Strony do Komitetu sprawozdań dotyczących działań przez nie podjętych w celu realizacji zapisów Konwencji oraz postępów w realizacji tych działań;
- obowiązek rozpowszechnienia przez Państwa-Strony swoich sprawozdań w swoich krajach;
- międzynarodową współpracę w dziedzinie będącej przedmiotem Konwencji, realizowaną poprzez zaproszenie UNICEF oraz wyspecjalizowanych agencji Organizacji Narodów Zjednoczonych, np. Międzynarodowej Organizacji Pracy lub Światowej Organizacji Zdrowia oraz UNESCO – wraz z właściwymi organami, takimi jak organizacje pozarządowe mające status doradcy ONZ – do udziału w spotkaniach Komitetu oraz służenia fachowym doradztwem w dziedzinach wchodzących w zakres ich działalności, oraz poprzez kierowanie do nich przez Komitet wniosków Państw-Stron o porady techniczne i pomoc;
- prawo Komitetu do rekomendowania Zgromadzeniu Ogólnemu podjęcia specjalnych badań dotyczących określonych kwestii związanych z prawami dziecka.

Wyrażone w Konwencji prawa dziecka są dodatkowo wzmocnione Protokołami fakultatywnymi o handlu dziećmi, prostytucji dziecięcej i pornografii dziecięcej oraz o udziale dzieci w konfliktach zbrojnych.

Ź r ó d ł o: Polski Komitet Narodowy UNICEF [1].
S o u r c e: Polish Committee for UNICEF [1].

Article 41

Respect for higher standards. Wherever standards set in applicable national and international law relevant to the rights of the child are higher than those in this Convention, the higher standards shall always apply.

Articles 42–54

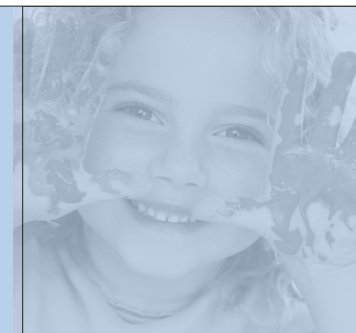
Implementation and entry into force. These articles notably foresee:

- the entry into force of the Convention 30 days after its ratification or accession by 20 States;
- States parties' obligation to make the rights of the Convention widely known to both adults and children;
- the establishment of a Committee on the Rights of the Child to consider the reports that States parties are required to submit two years after they have ratified the Convention and every five years thereafter;
- States parties' obligation to submit said reports to the Committee on measures they have taken to fulfil the Convention and the progress being made in their implementation;
- States parties' obligation to make their reports widely known in their own countries;
- international cooperation in the field covered by the Convention achieved by inviting UNICEF and the specialized agencies of the United Nations – such as the International Labour Organization, the World Health Organization and United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization – along with 'competent' bodies such as non-governmental organizations in consultative status with the UN to attend Committee meetings and provide expert advice on areas within the scope of their activities, and by the Committee's referring to them States Parties' requests for technical advice and assistance;
- the Committee's right to recommend to the General Assembly that special studies be undertaken on specific issues relating to the rights of the child.

The rights of the child articulated by the Convention are further reinforced by its Optional Protocols on the Sale of Children, Child Prostitution and Child Pornography, and on the Involvement of Children in Armed Conflict.

Tło demograficzne

Demographic background

Województwo mazowieckie jest najbardziej zaludnionym województwem w kraju – według stanu w końcu 2012 r. zamieszkiwało tu 5301,8 tys. osób, co stanowiło 13,8% ogółu ludności Polski – przy czym liczba jego mieszkańców z roku na rok zwiększa się. Niekorzystnym zjawiskiem jest proces starzenia się społeczeństwa, który jest wynikiem m.in. wydłużania się przeciętnego trwania życia przy jednoczesnym zmniejszaniu się udziału roczników młodszych w strukturze ludności ogółem. O ile w 2008 r. populacja osób w wieku 0–18 lat stanowiła 20,2% ogółu ludności województwa, to w 2012 r. o 0,5 p.proc. mniej. Większe zmiany zanotowano na wsi (spadek o 1,2 p.proc.) niż w miastach (spadek o 0,1 p.proc.). Podstawową przyczyną tych zmian była niska dzietność kobiet, której poziom nie zapewniał prostej zastępowalności pokoleń, kiedy to w danym roku na jedną kobietę w wieku 15–49 lat powinno przypadać średnio 2 dzieci żywo urodzonych. W województwie mazowieckim w latach 2008–2012 współczynnik dzietności kształtował się na poziomie 1,37–1,45, a więc znacznie odbiegał od poziomu optymalnego zawierającego się w przedziale 2,10–2,15. Na wsi sytuacja była nieco korzystniejsza niż w miastach – w omawianym okresie na wsi współczynnik wynosił od 1,46 w 2011 r. do 1,58 w latach 2009 i 2010, natomiast w miastach od 1,30 w latach 2011 i 2012 do 1,38 w 2010 r.

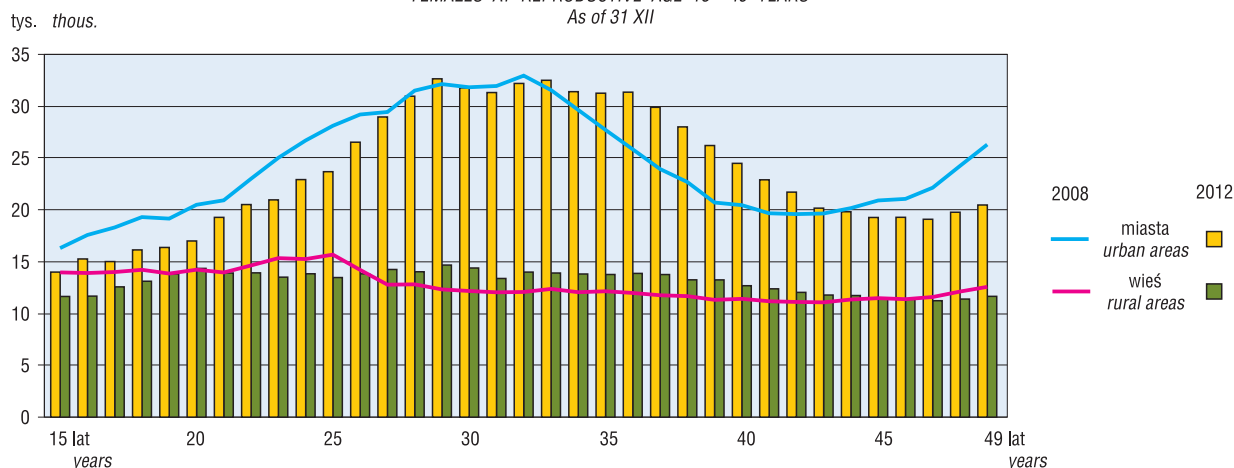
Na wewnętrzną strukturę populacji dzieci i młodzieży znaczący wpływ ma liczba urodzeń, która w województwie mazowieckim w latach 2003–2010 wykazywała tendencję wzrostową. W 2012 r. dzieci w wieku żłobkowym (0–2 lata) stanowiły 16,9% ogółu ludności do 18 lat, tj. o 0,8 p.proc. mniej niż w 2010 r., jednak o 1,0 p.proc. więcej niż w 2008 r. Sukcesywnie zwiększał się odsetek dzieci w wieku przedszkolnym (3–6 lat) – z 18,6% w 2008 r. do 23,0% w 2012 r. Dzieci objęte w systemie oświaty kształceniem na poziomie podstawowym (w wieku 7–12 lat) w 2012 r. stanowiły 28,9% omawianej populacji, a w 2008 r. – 29,5%, na poziomie gimnazjalnym (w wieku 13–15 lat) odpowiednio – 14,8% wobec 17,0%, a młodzież w wieku uczęszczania do szkół ponadgimnazjalnych (w wieku 16–18 lat) – 16,4% wobec 19,0%.

Mazowieckie voivodship is the most populous in the country – as of the end of 2012 it had 5301,8 thousand inhabitants, which amounted to 13,8% of the population of Poland. Furthermore, population of the voivodship is constantly increasing. A negative phenomenon is ageing of the society, which is a result of i.a. prolonged life expectancy combined with a diminishing proportion of young cohorts in the total population. While in 2008 the population aged 0–18 was 20,2% of the population of the voivodship, in 2012 its share was 0,5 percentage points lower. Changes were more pronounced in the rural areas (drop by 1,2 percentage points) than in towns (drop by 0,1 percentage points). The fundamental cause of these changes has been low fertility of women, the level of which has not guaranteed the simple succession of generations, for which each year for each woman aged 15–49 there should be on average 2 live births. In the period 2008–2012 fertility rate was 1,37 to 1,45, much below the optimal level of 2,10–2,15. In rural areas the situation was slightly more favourable than in towns – in the analysed period in rural areas the discussed rate amounted between 1,46 in 2011 and 1,58 in 2009 and 2010, while in towns it ranged between 1,30 in 2011 and 2012 to 1,38 in 2010.

The internal structure of the population of children and youth is significantly affected by the number of births which in Mazowieckie voivodship was increasing over the period 2003–2010. In 2012 infants and toddlers (0–2 years old) amounted to 16,9% of the population up to 18, i.e. by 0,8 percentage points less than in 2010, yet 1,0 percentage points more than in 2008. The proportion of children in preschool age (3–6) has been increasing – from 18,6% in 2008 to 23,0% in 2012. Children in primary education (7–12 years old) were 28,9% of the population up to 18, while in 2008 – their share was 29,5%. The proportion of youth in lower secondary school age (13–15) has decreased from 17,0% to 14,8%, and of secondary school age (16–18) – from 19,0% to 16,4% over the analysed period.

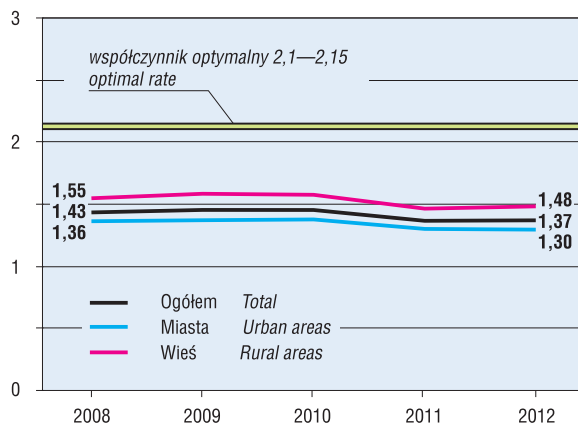
KOBIETY W WIEKU ROZRODCZYM 15–49 LAT

Stan w dniu 31 XII
FEMALES AT REPRODUCTIVE AGE 15–49 YEARS
As of 31 XII

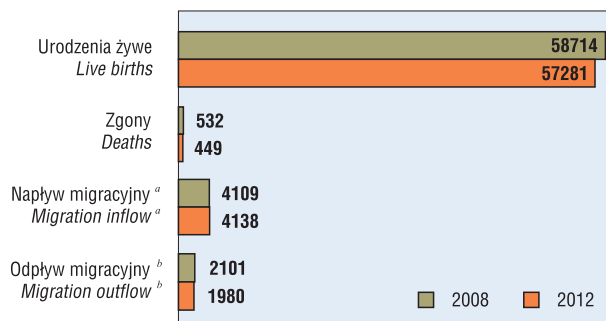
WSPÓŁCZYNNIK DZIETNOŚCI OGÓLNEJ

TOTAL FERTILITY RATES

RUCH NATURALNY I MIGRACYJNY LUDNOŚCI W WIEKU 0–18 LAT

VITAL STATISTICS AND MIGRATION OF POPULATION AGED 0–18

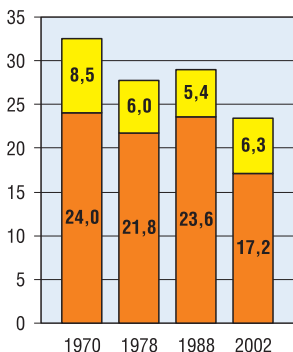
^{a, b} Migracje międzywojewódzkie i zagraniczne: ^a – zameldowania na pobyt stały, ^b – wymeldowania z pobytu stałego.

^{a, b} Interoivodship and international migration: ^a – registrations for permanent residence, ^b – deregistrations from permanent residence.

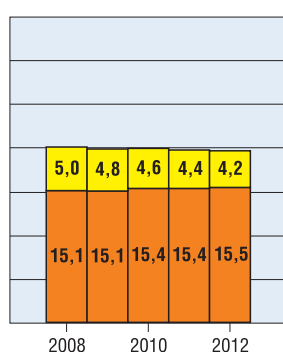
WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2012	SPECIFICATION
	stan w dniu 31 XII as of 31 XII					
LUDNOŚĆ W WIEKU 0—18 LAT.....	1048955	1041822	1050999	1046398	1043506	POPULATION AT 0—18 AGE
chłopcy.....	537687	534153	538149	536165	534920	males
dziewczęta.....	511268	507669	512850	510233	508586	females
Miasta.....	614621	614289	613526	615193	618514	Urban areas
Wieś.....	434334	427533	437473	431205	424992	Rural areas
Dzieci (0—14 lat).....	788356	790100	809508	813434	819592	Children (0—14 years)
chłopcy.....	404637	405529	414977	417241	420382	males
dziewczęta.....	383719	384571	394531	396193	399210	females
miasta.....	469021	474742	481316	488005	495892	urban areas
wieś.....	319335	315358	328192	325429	323700	rural areas
W wieku:						At age:
0—4 lata.....	266961	278404	299289	301827	301725	0—4
w tym 0 lat.....	58644	59740	61338	57245	55969	of which 0
5—9.....	245458	244699	250552	257186	267137	5—9
10—14 lat.....	275937	266997	259667	254421	250730	10—14
Młodzież (15—18 lat).....	260599	251722	241491	232964	223914	Youth (15—18 years)
chłopcy.....	133050	128624	123172	118924	114538	males
dziewczęta.....	127549	123098	118319	114040	109376	females
miasta.....	145600	139547	132210	127188	122622	urban areas
wieś.....	114999	112175	109281	105776	101292	rural areas
W wieku:						At age:
15—17 lat.....	192189	185178	177878	171103	164130	15—17
18 lat.....	68410	66544	63613	61861	59784	18
DZIECI I MŁODZIEŻ W % OGÓLNU LUDNOŚCI.....	20,2	19,9	20,0	19,8	19,7	CHILDREN AND YOUTH IN % OF TOTAL POPULATION
miasta.....	18,3	18,2	18,1	18,1	18,2	urban areas
wieś.....	23,6	23,1	23,2	22,8	22,4	rural areas
Dzieci (0—14 lat).....	15,1	15,1	15,4	15,4	15,5	Children (0—14 years)
Młodzież (15—18 lat).....	5,0	4,8	4,6	4,4	4,2	Youth (15—18 years)
ZMIANY W LICZBIE DZIECI I MŁODZIEŻY W %						CHANGES IN NUMBERS OF CHILDREN AND YOUTH IN %
Wzrost/spadek w stosunku do 2010 r.	x	x	x	-0,44	-0,71	Increase/decrease in relation to 2010
miasta.....	x	x	x	0,27	0,81	urban areas
wieś.....	x	x	x	-1,43	-2,85	rural areas
Dzieci (0—14 lat).....	x	x	x	0,48	1,25	Children (0—14 years)
Młodzież (15—18 lat).....	x	x	x	-3,53	-7,28	Youth (15—18 years)
Spadek w stosunku do roku poprzedniego.....	-0,78	-0,68	x	-0,44	-0,28	Decrease in relation to previous year
LUDNOŚĆ W WIEKU 0—24 LATA	1503548	1480906	1486051	1465914	1451181	POPULATION AT 0—24 AGE
W wieku żłobkowym (0—2 lata).....	167166	174207	185566	181578	176564	Nursery age (0—2)
Według edukacyjnych grup wieku.....	1336382	1306699	1300485	1284336	1274617	By educational age groups
3—6 lat.....	194960	201213	217082	228668	239543	3—6
7—12.....	309856	302380	299199	299246	301902	7—12
13—15.....	178106	171903	164017	158911	154382	13—15
16—18.....	198867	192119	185135	177995	171115	16—18
19—24 lata.....	454593	439084	435052	419516	407675	19—24

UDZIAŁ DZIECI I MŁODZIEŻY W OGÓLNEJ LICZBIE LUDNOŚCI
SHARE OF CHILDREN AND YOUTH IN THE TOTAL NUMBER OF POPULATION

Na podstawie spisów
Based on census

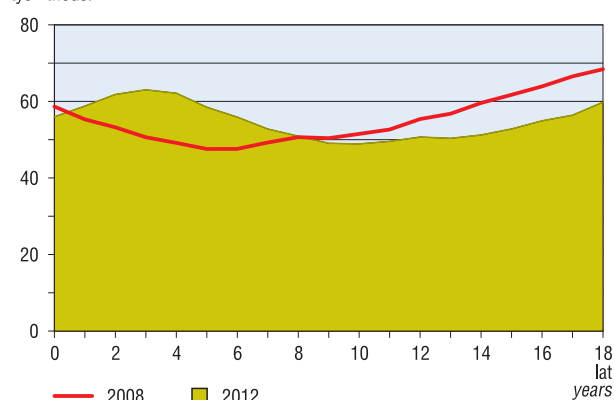

Na podstawie bilansów – stan w dniu 31 XII
Based on balances – as of 31 XII

DZIECI I MŁODZIEŻ WEDŁUG WIEKU
Stan w dniu 31 XII
CHILDREN AND YOUTH BY AGE
As of 31 XII

tys. thous.

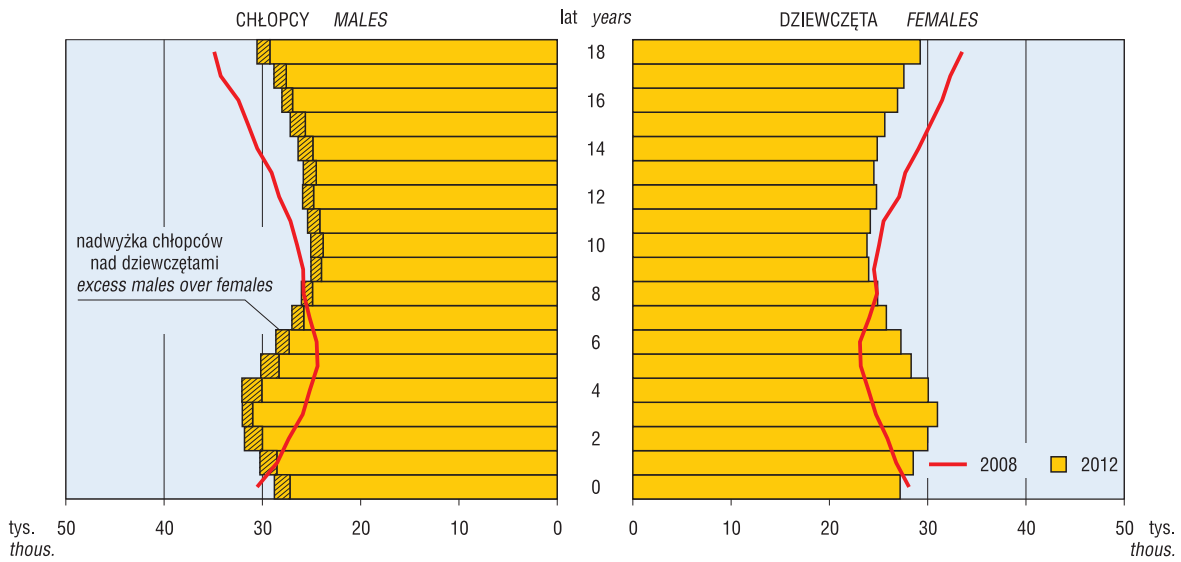
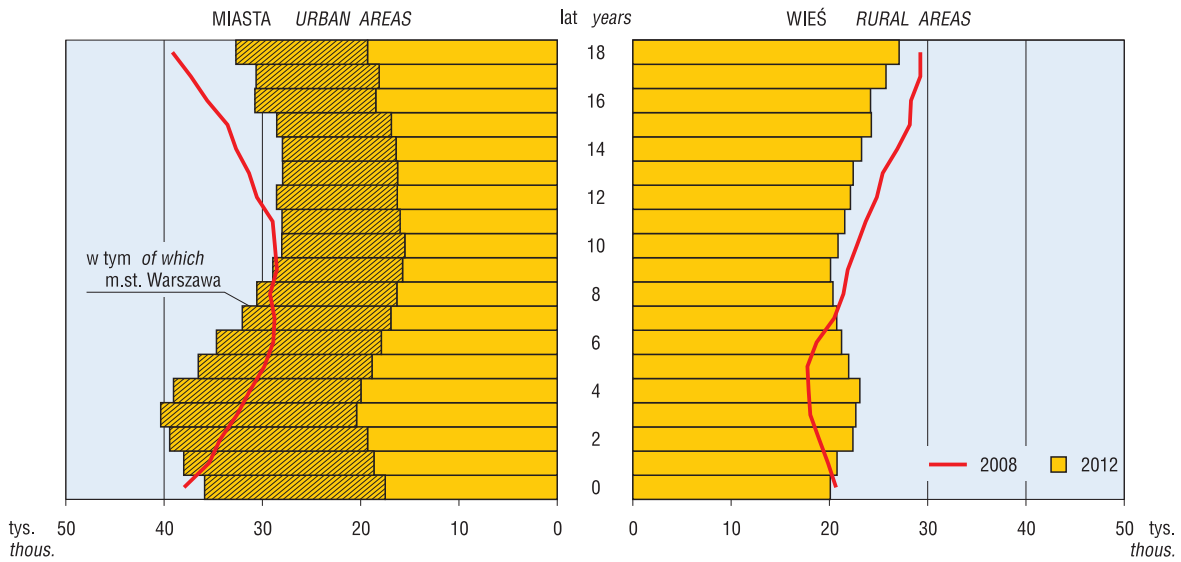

■ Dzieci (0—14 lat) Children (0—14 years)
■ Młodzież (15—18 lat) Youth (15—18 years)

— 2008 ■ 2012

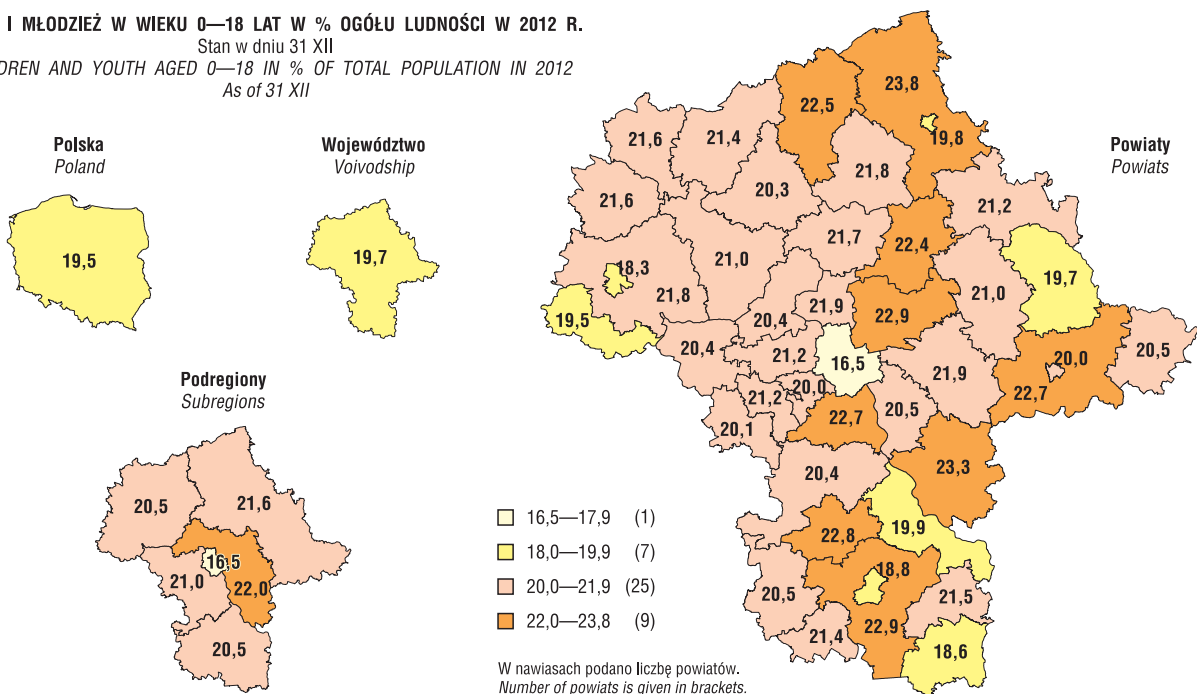
DZIECI I MŁODZIEŻ WEDŁUG MIEJSCA ZAMIESZKANIA I PŁCI

Stan w dniu 31 XII
CHILDREN AND YOUTH BY PLACE OF RESIDENCE AND SEX
As of 31 XII

DZIECI I MŁODZIEŻ W WIEKU 0—18 LAT W % OGÓŁU LUDNOŚCI W 2012 R.

Stan w dniu 31 XII
CHILDREN AND YOUTH AGED 0—18 IN % OF TOTAL POPULATION IN 2012
As of 31 XII

Rodzina i alternatywne formy opieki

Family and alternative care forms

DANE NARODOWEGO SPISU Powszechnego LUDNOŚCI I MIESZKAŃ — stan w dniu 31 III 2011 r.
DATA OF THE POPULATION AND HOUSING CENSUS — as of 31 III 2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas	SPECIFICATION
DZIECI DO 24 LAT POZOSTAJĄCE NA UTRZYMANIU^a	1203297	696562	506735	DEPENDENT CHILDREN UP TO THE AGE OF 24^a
w % ogółu ludności w wieku 0—24 lata	81,4	79,9	83,5	in % of total population aged 0—24
Według wieku:				By age:
0— 2 lata	182030	115925	66105	0— 2 years
3— 6	217401	134057	83344	3— 6
7—14	400696	223155	177541	7—14
15—17	166071	88299	77772	15—17
18—24 lata	237100	135126	101974	18—24 years
Według typu rodziny:				By type of family:
małżeństwa	918842	496654	422188	marriages
partnerzy	28345	21612	6733	cohabiting couples
samotne matki	228430	159326	69104	lone mothers
samotni ojcowie	27681	18971	8710	lone fathers

^a W rodzinach w gospodarstwach domowych zamieszkujących w mieszkaniach lub pomieszczeniach niebędących mieszkaniami; bez zamieszkujących w obiektach zbiorowego zakwaterowania.

^a In families in households living in dwellings or facilities which are not dwellings; excluding the ones living in collective accommodation facilities.

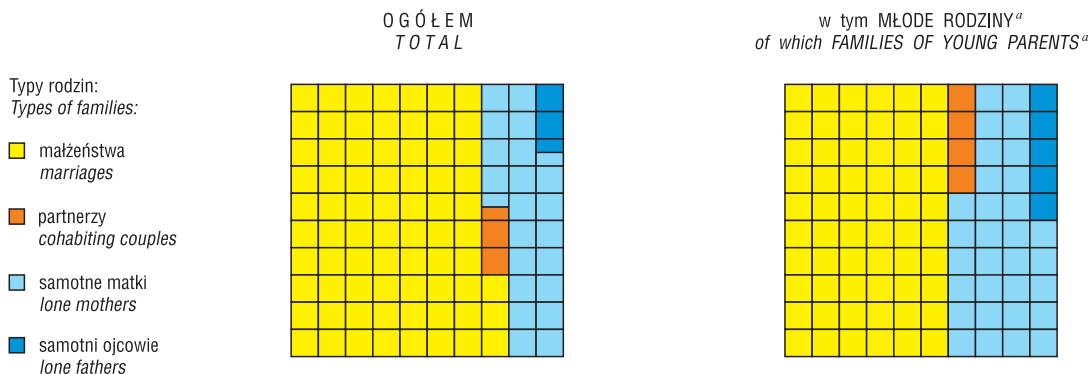
Rodzina stanowi środowisko, które zapewnia dziecku najlepsze warunki rozwoju i wychowania. Jedynym, pełnym źródłem informacji o rodzinach są spisy powszechność. Na podstawie wyników ostatniego Narodowego Spisu Powszechnego ustalono, że w 2011 r. w województwie mazowieckim mieszkało 1494,6 tys. rodzin, z tego 741,9 tys. miało na utrzymaniu dzieci w wieku poniżej 25 lat (rodziny te wchodziły w skład gospodarstw domowych; nie badano rodzin mieszkających w obiektach zbiorowego zakwaterowania). Z ogólnej liczby rodzin z dziećmi na utrzymaniu 72,9% stanowiły małżeństwa, 2,5% partnerzy, 21,7% samotne matki, a 2,9% samotni ojcowie. Wśród rodzin młodych (tj. takich, w których kobiety były w wieku do 29 lat, a mężczyźni do 34 lat) znacznie większy był udział samotnych matek (31,1%), natomiast mniejszy udział małżeństw (59,9%). Analizując strukturę rodzin według liczby dzieci można stwierdzić, że najwięcej rodzin (52,8%) miało na utrzymaniu jedno dziecko do 24 lat, a w dalszej kolejności — dwoje dzieci (36,2%). Rodziny wielodzietne, tj. z trojgiem lub większą liczbą dzieci, stanowiły zaledwie 11,0%.

W 2011 r. na utrzymaniu rodzin było 1203,3 tys. dzieci w wieku poniżej 25 lat, z tego 57,9% mieszkało w miastach, a 42,1% na wsi. Przeciętna liczba dzieci pozostających na utrzymaniu wynosiła 1,62, przy czym w miastach była niższa (1,51) niż na wsi (1,80). Ponad 76% omawianej populacji dzieci żyło w rodzinach tworzonych przez małżonków, a 2,4% w rodzinach partnerów. W rodzinach samotnych matek przebywało 19,0% dzieci, natomiast w rodzinach samotnych ojców — 2,3%. Zatem 21,3% ogółu dzieci (256,1 tys.) wychowywało się w rodzinach niepełnych, przy czym więcej takich dzieci było w miastach (25,6%), a znacznie mniej na wsi (15,4%).

Family is the environment which provides a child with the best conditions of development and upbringing. The only complete source of information about families are censuses. On the basis of the results of the last National Census it was established that in 2011 in Mazowieckie voivodship lived 1494,6 thous. families, of which 741,9 thous. with dependent children under the age of 25 (these families were included in households; families living in collective accommodation facilities were not examined). Out of the total number of families with dependent children marriages constituted 72,9%, cohabiting couples — 2,5%, lone mothers — 21,7% and lone fathers — 2,9%. Among families of young parents (i.e. with females up to the age of 29 and males up to the age of 34) there was a considerably bigger share of lone mothers (31,1%), but a smaller share of marriages (59,9%). Analysing the structure of families by the number of children it can be stated that most families with dependent children up to 24 years old had only one dependent child (52,8%), followed by families with two children (36,2%). Families with multiple children (three or more) constituted only 11,0%.

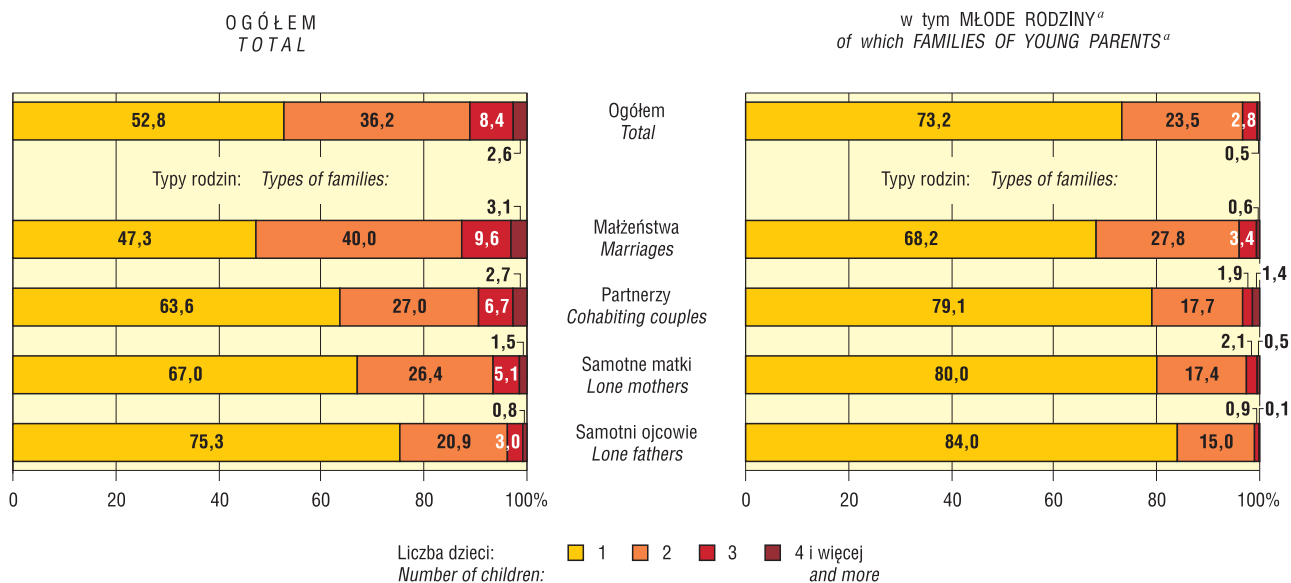
In 2011 there were 1203,3 thous. dependent children under 25 years, of which 57,9% lived in urban areas and 42,1% in rural areas. Average number of dependent children per family amounted to 1,62; in urban areas it was smaller (1,51) than in rural areas (1,80). Over 76% of the population of children in question lived in families formed by spouses and 2,4% by cohabiting partners. 19,0% of children stayed in families of lone mothers, whereas in families of lone fathers — 2,3%. Therefore 21,3% of the total number of children (256,1 thous.) were brought up in incomplete families, however there were more such children in urban areas (25,6%) and significantly less in rural areas (15,4%).

STRUKTURA RODZIN Z DZIEĆMI DO 24 LAT POZOSTAJĄCYMI NA UTRZYMANIU WEDŁUG TYPU RODZINY W 2011 R.
STRUCTURE OF FAMILIES WITH DEPENDENT CHILDREN UP TO THE AGE OF 24 BY TYPE OF FAMILY IN 2011

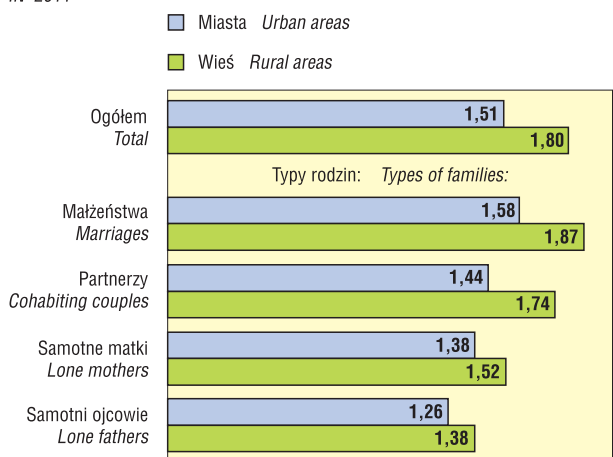
^a Rodziny, w których kobiety były w wieku do 29 lat, a mężczyźni — do 34 lat; w przypadku małżeństw i partnerów wzięto pod uwagę jednocześnie wiek kobiety i mężczyzny.
^a Families in which females were aged up to age 29, and males — up to age 34; in the case of marriages and cohabiting couples considering simultaneously age of female and male.

STRUKTURA RODZIN Z DZIEĆMI DO 24 LAT POZOSTAJĄCYMI NA UTRZYMANIU WEDŁUG LICZBY DZIECI W 2011 R.
STRUCTURE OF FAMILIES WITH DEPENDENT CHILDREN UP TO THE AGE OF 24 BY NUMBER OF CHILDREN IN 2011

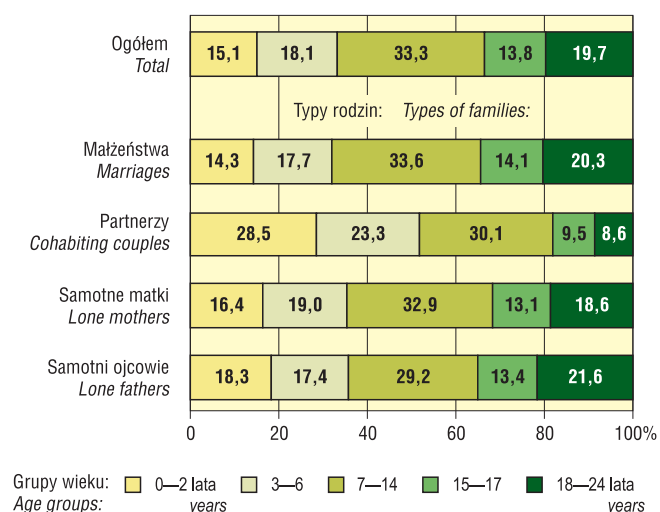

^a Rodziny, w których kobiety były w wieku do 29 lat, a mężczyźni – do 34 lat; w przypadku małżeństw i partnerów wzięto pod uwagę jednocześnie wiek kobiety i mężczyzny.
^a Families in which females were aged up to age 29, and males – up to age 34; in the case of marriages and cohabiting couples considering simultaneously age of female and male.

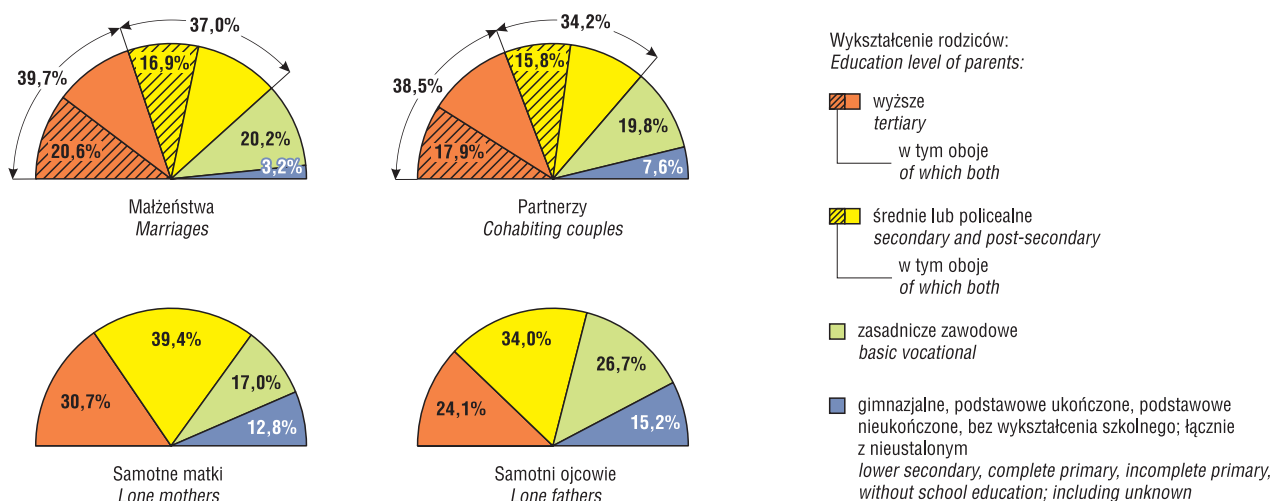
PRZECIĘTNA LICZBA DZIECI DO 24 LAT POZOSTAJĄCYCH NA UTRZYMANIU W 2011 R.
AVERAGE NUMBER OF DEPENDENT CHILDREN UP TO THE AGE OF 24 IN 2011

STRUKTURA DZIECI DO 24 LAT POZOSTAJĄCYCH NA UTRZYMANIU WEDŁUG GRUP WIEKU W 2011 R.
STRUCTURE OF DEPENDENT CHILDREN UP TO THE AGE OF 24 BY AGE GROUPS IN 2011

STRUKTURA DZIECI DO 24 LAT POZOSTAJĄCYCH NA UTRZYMANIU WEDŁUG WYKSZTAŁCENIA RODZICÓW W 2011 R.
STRUCTURE OF DEPENDENT CHILDREN UP TO THE AGE OF 24 BY EDUCATION LEVEL OF PARENTS IN 2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Małżeństwa.....	33975	33328	30488	27506	26929	Marriages
na 1000 ludności.....	6,55	6,40	5,80	5,22	5,09	per 1000 population
W tym kobiet w wieku 16—17 lat.....	153	124	76	63	45	Of which of females aged 16—17
Urodzenia żywe.....	58714	59841	60756	57258	57281	Live births
na 1000 ludności.....	11,32	11,49	11,56	10,86	10,82	per 1000 population
W %: pozamałżeńskie.....	15,8	16,0	16,6	17,4	18,2	In %: illegitimate
z matek w wieku poniżej 19 lat	1,98	2,02	1,80	1,70	1,59	of mothers aged under 19
Dzieci w wieku 0—17 lat^a:						Children aged 0—17^a:
Z separowanych małżeństw.....	556	444	309	380	273	Of separated couples
Z rozwiedzionych małżeństw.....	7516	7310	6670	6845	6803	Of divorced couples
Dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej^{bc}.....	5526	5723	5523	5569	6151	Children in family foster care^{bc}
W tym sieroty.....	473	431	394	370	438	Of which double orphans
Dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej^{bd}.....	2122	2256	2143	2021	1906	Children in institutional foster care^{bd}
Z ogółem: do 18 roku życia.....	2049	2197	2066	1964	1790	Of total: up to 18 years of age
sieroty.....	53	60	61	48	60	double orphans
małoletnie matki.....	12	15	18	12	9	underage mothers
Dzieci przekazane do adopcji z pieczy zastępczej.....	213	236	226	263	292	Children who were adopted from foster care
Z rodzin zastępczych.....	88	44	67	79	96	From foster families
Z placówek opiekuńczo-wychowawczych.....	125	192	159	184	196	From care and education centres
Mieszkańcy w wieku 0—18 lat^b domów dla:						Residents aged 0—18^b in homes for:
Matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.....	224	210	91	114	99	Mothers with dependent children and pregnant women
Osób bezdomnych.....	61	137	79	65	69	Homeless persons

^a Pozostające na utrzymaniu. ^b Stan w dniu 31 XII. ^c Do 2011 r. wyłącznie w rodzinach zastępczych, w wieku do 18 lat; w 2012 r. – w wieku do 25 lat. ^d Do 2011 r. wychowankowie całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych.

^a Remaining in dependent. ^b As of 31 XII. ^c Until 2011 exclusively in foster families up to the age of 18; in 2012 – up to the age of 25. ^d Until 2011 residents of care and education centres.

Przeobrażenia demograficzne i przemiany społeczno-ekonomiczne, jakie zachodzą w ostatnich latach, mają wpływ na zachowania ludzi młodych, którzy planując przyszłość najpierw decydują się na osiągnięcie określonego poziomu wykształcenia oraz stabilizacji ekonomicznej, a potem na założenie rodziny oraz jej powiększanie. Zarówno dla kobiet, jak i mężczyzn przesunął się wiek zawierania małżeństw, a także wiek realizacji planów rodzicielskich. W 2012 r. mediana wieku żeniących się mężczyzn wyniosła 28,6 lat, a wychodzących za mąż kobiet 26,6; nowożeńcy obu płci byli starsi o prawie 1 rok niż nowożeńcy w 2008 r. Wiek środkowy matek, które urodziły dziecko w 2012 r. wyniósł 29,8 lat (w 2008 r. – 28,8). Mediana wieku kobiet rodzących pierwsze dziecko wyniosła 28,0 lat, w tym dla kobiet z wyższym wykształceniem – 29,1.

W latach 2008–2012 największą liczbę urodzeń żywych w województwie mazowieckim odnotowano w 2010 r. (60,8 tys.), a najmniejszą – w dwóch kolejnych latach (po 57,3 tys.). W 2012 r. wskaźnik natężenia urodzeń wyniósł 10,82 na 1000 ludności, a przed dwoma laty 11,56. Współczynnik płodności przyjął wartość 44,37, co oznacza, że na 1000 kobiet w wieku rozrodczym (tj. 15–49 lat) przypadają 44 urodzenia żywe (w 2008 r. – 45, w 2010 r. – 47). W odniesieniu do 2008 r. stosunkowo duży wzrost płodności kobiet (o 4,1–6,2 pkt) odnotowano w grupie 33–37 lat, natomiast spadek (o 7,7–13,8 pkt) w grupie 21–27 lat. Obserwuje się przesuwanie wieku najwyższej płodności; o ile w 2008 r. najwyższe wartości współczynnika notowano wśród kobiet w wieku 27–30 lat, to w 2012 r. również w grupie 31 i 32 lata. W omawianym okresie na 1000 nastoletnich dziewcząt (tj. w wieku 15–18 lat) przypadają średnio mniej niż 9 urodzeń żywych.

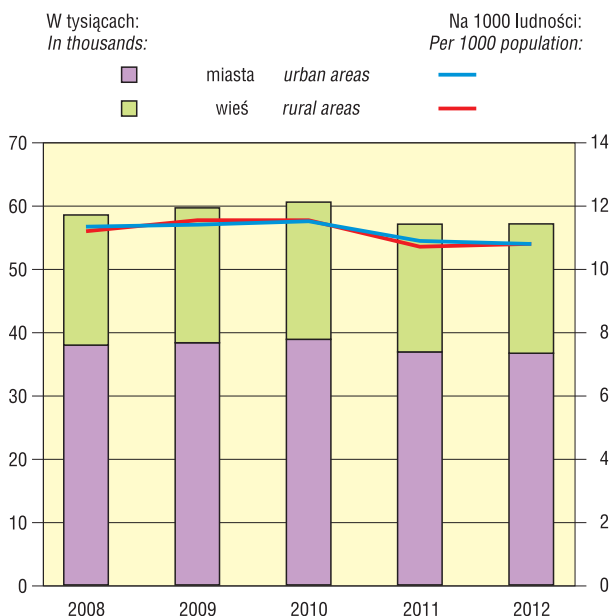
Demographic and socio-economic changes taking place in recent years, influence the behaviour of the young people, who, in planning their future, decide to first reach the desired education level and economic stabilisation, and only after – to start and develop their family. For both women and men, age at getting married and becoming parents has postponed. In 2012 median age of men getting married was 28,6 years, and of women – 26,6; both bridegrooms and brides were almost one year older than the same group in 2008. Median age of mothers giving birth in 2012 was 29,8 years (in 2008 – 28,8). Median age of women at first birth was 28,0 years, and among women with higher education – 29,1.

In the period 2008–2012 the largest number of live births in Mazowieckie voivodship was registered in 2010 (60,8 thousand), and the lowest – in two subsequent years (57,3 thousand per year). In 2012 birth rate equated 10,82 per 1000 population and two years earlier – 11,56. General fertility rate stood at 44,37, which means that for each 1000 women in reproductive age (i.e. 15–49) there were 44 live births (in 2008 – 45, in 2010 – 47). In comparison with 2008, a relatively large increase of fertility (by 4,1–6,2 points) was observed among women aged 33–37, while in the age group 21–27 there was a decrease (by 7,7–13,8 points). Postponement of the peak of fertility is observed; while in 2008 the highest values of fertility rate were registered among women aged 27–30, in 2012 they were as high for 31– and 32-year-old women. In the analysed period there were on average less than 9 live births per 1000 teenage girls (i.e. 15–18 years old).

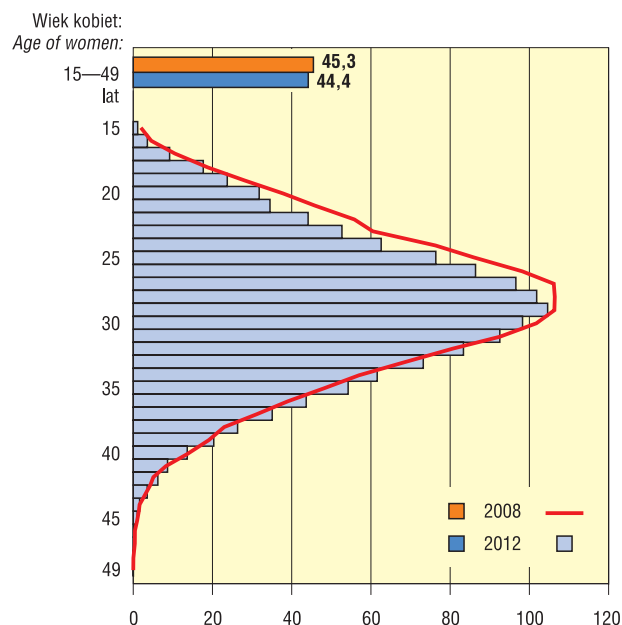
NOWOŻEŃCY NA 1000 LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ DANEJ PŁCI I GRUPY WIEKU
BRIDEGROOMS AND BRIDES PER 1000 POPULATION AGED 15 AND MORE OF EACH SEX AND AGE GROUP

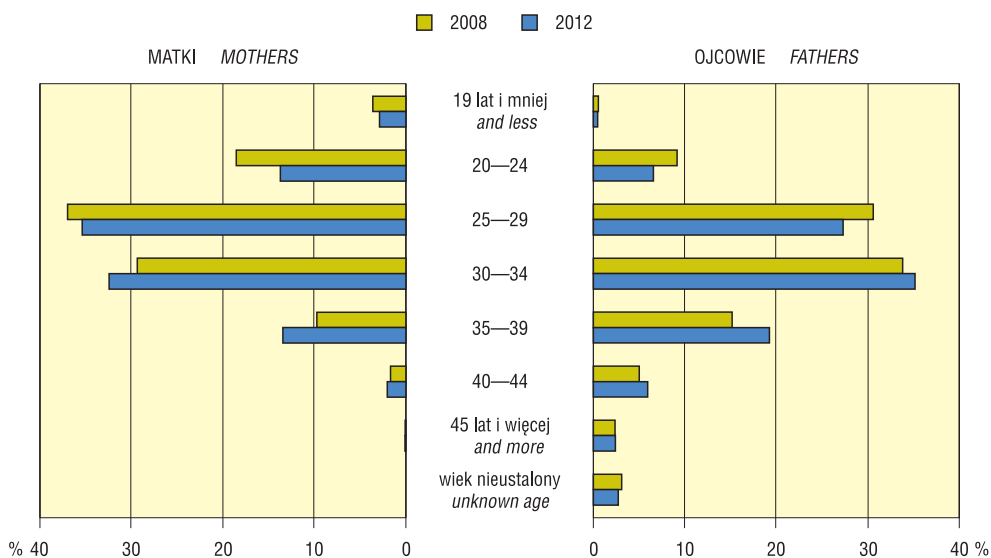
URODZENIA ŻYWE
LIVE BIRTHS

PŁODNOŚĆ — URODZENIA ŻYWE NA 1000 KOBIEC
FERTILITY — LIVE BIRTHS PER 1000 WOMEN

STRUKTURA URODZEŃ ŻYWYCH WEDŁUG WIEKU RODZICÓW
STRUCTURE OF LIVE BIRTHS BY AGE OF PARENTS

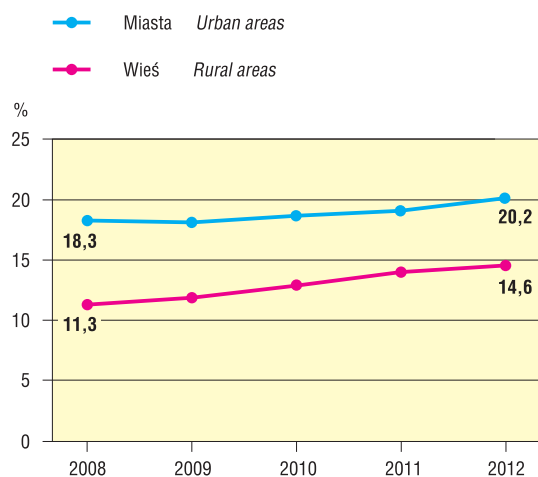
Zdecydowana większość dzieci rodzi się w rodzinach tworzonych przez prawnie zawarte związki małżeńskie – w województwie mazowieckim w 2012 r. blisko 82% ogółu. Systematycznie rośnie odsetek urodzeń pozamałżeńskich; o ile w 2008 r. z takich związków urodziło się 15,8% dzieci, to w 2012 r. – 18,2%. Rosnący współczynnik dzietności pozamałżeńskiej może oznaczać, że zwiększa się liczba rodzin tworzonych przez związki partnerskie lub wzrasta liczba matek samotnie wychowujących dzieci – tworzących rodziny niepełne.

Szczególnie trudną sytuacją w życiu dziecka jest rozpad małżeństwa rodziców. W 2012 r. rozwodem rodziców zostało dotkniętych 6803 małoletnich dzieci, a separacją orzeczoną przez sąd – 273 (w 2008 r. odpowiednio 7516 i 556). W większości orzeczeń dotyczących rozwodu małżeństw posiadających małoletnie dzieci władzę rodzicielską i opiekę nad dzieckiem przyznano razem matce i ojcu (58,8% ogółu), a w przypadku separacji – matce (52,1%). Tylko w nielicznych przypadkach dziecko powierzano rodzinie zastępczej lub placówce wychowawczej.

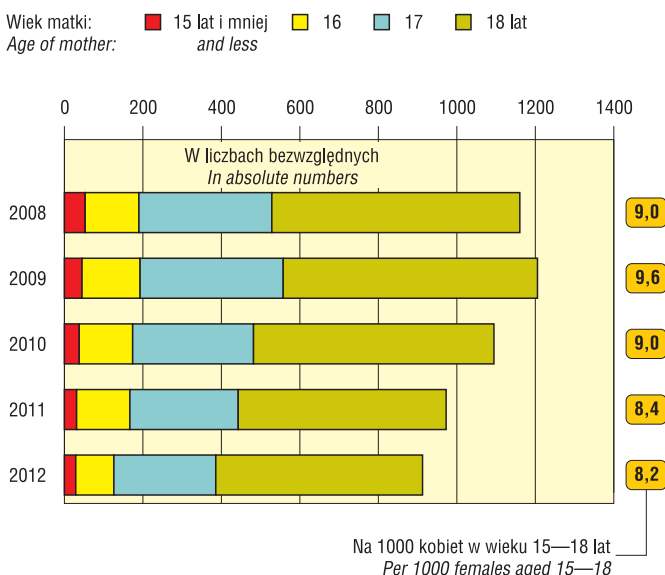
Vast majority of children are born in legally contracted married couples – in Mazowieckie voivodship their share was 82% of all children born in 2012. However, the proportion of illegitimate births has been increasing systematically; in 2008 15,8% of children were born in such couples, in 2012 – 18,2%. Growing extra-marital fertility rate can mean that an increasing number of families are created by cohabiting couples or by single mothers, raising their children in incomplete families.

One of exceptionally difficult situations in children's lives is breaking apart of their parents' marriage. In 2012 6803 minor children were affected by their parents' divorce, and 273 – by their legal separation (in 2008 – 7516 and 556, respectively). In majority of decrees of dissolution of marriage of couples with minor children, the court ordered joint legal and physical custody (58,8%), and in the cases of separation – granted sole custody to the mother (52,1%). Only in a few cases children were placed in a foster family or care centre.

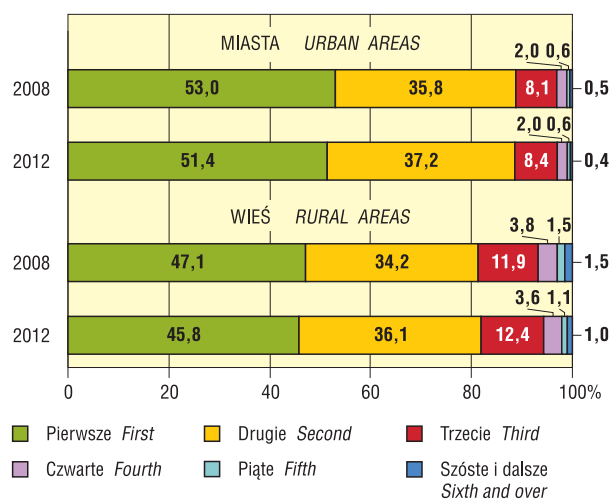
URODZENIA POZAMAŁŻEŃSKIE W % URODZEŃ ŻYWYCH ILLEGITIMATE BIRTHS IN % OF LIVE BIRTHS

URODZENIA ŻYWE Z NASTOLETNIICH MATEK LIVE BIRTHS FROM TEENAGE MOTHERS

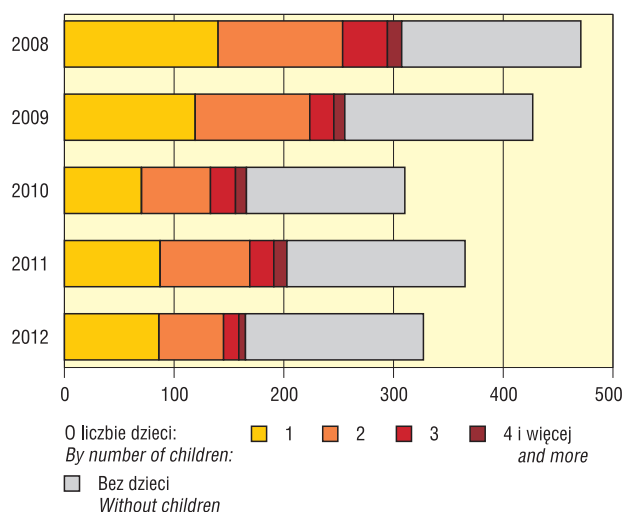
STRUKTURA URODZEŃ ŻYWYCH WEDŁUG KOLEJNOŚCI URODZENIA DZIECKA U MATKI^a STRUCTURE OF LIVE BIRTHS BY BIRTH ORDER^a

^a W podziale według kolejności urodzenia dziecka nie uwzględniono urodzeń o nieustalonej kolejności urodzenia.

^a Data by the number of births by order exclude cases in which birth order is unknown.

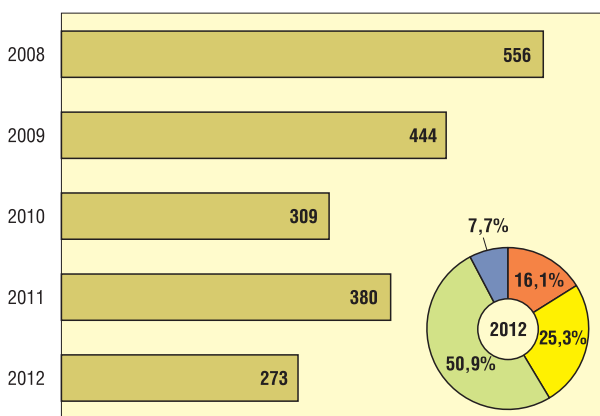
SEPAROWANE MAŁŻEŃSTWA^a WEDŁUG LICZBY MAŁOLETNIICH^b DZIECI SEPARATED COUPLES^a BY NUMBER OF UNDERAGE^b CHILDREN

^a Separacje prawomocnie orzeczone. ^b Poniżej 18 lat.

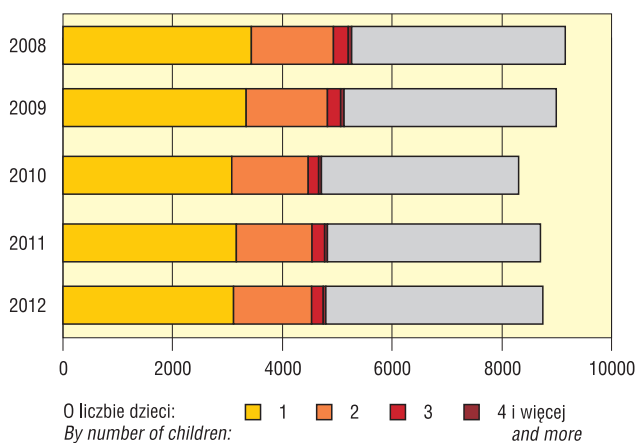
^a Separations legally validated. ^b Under 18 years.

MAŁOLETNIE DZIECI POZOSTAJĄCE Z SEPAROWANYCH MAŁŻEŃSTW
UNDERAGE CHILDREN FROM SEPARATED COUPLES

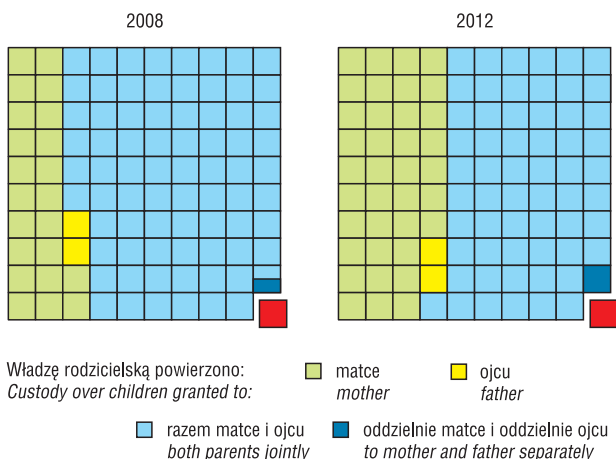
Grupy wieku: 0—2 lata 3—6 7—15 16—17 lat
Age groups:

ROZWIEDZONE MAŁŻEŃSTWA WEDŁUG LICZBY MAŁOLETNICH^a DZIECI
DIVORCED COUPLES BY NUMBER OF UNDERAGE^a CHILDREN

^a Poniżej 18 lat. *a Under 18 years.*

STRUKTURA ROZWODÓW^a WEDŁUG DECYZJI SĄDU O WYKONYWANIU WŁADZY RODZICIELSKIEJ I OPIEKI NAD MAŁOLETNIMI DZIEĆMI
STRUCTURE OF DIVORCES^a BY COURT DECISION ON CARE AND CUSTODY FOR UNDERAGE CHILDREN

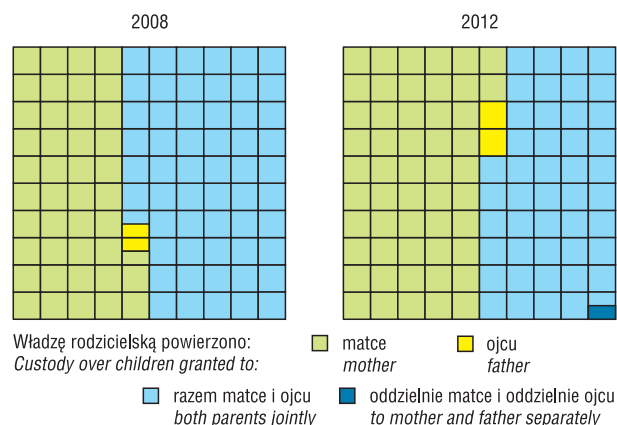

■ Dziecko powierzono rodzinie zastępczej lub placówce wychowawczej oraz inne przypadki powierzenia wykonywania władzy rodzicielskiej
Children placed in foster family or other care centre as well as other cases of granting custody

^a Małżeństw, które miały małoletnie dzieci, tj. poniżej 18 lat.
a Couples which have got underage children, i.e. under 18 years.

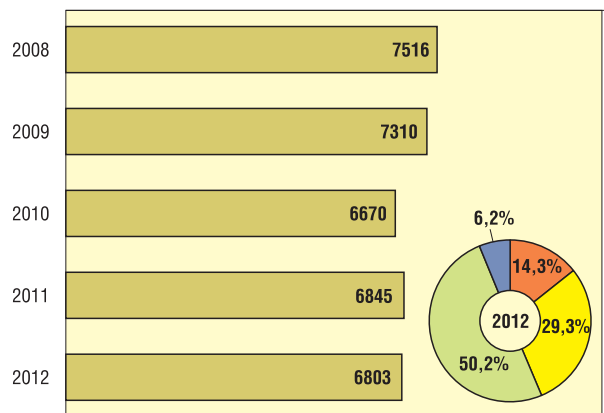
STRUKTURA SEPARACJI^a ORZECZONYCH WEDŁUG DECYZJI SĄDU O WYKONYWANIU WŁADZY RODZICIELSKIEJ I OPIEKI NAD MAŁOLETNIMI DZIEĆMI

STRUCTURE OF SEPARATIONS^a VALIDATED BY COURT DECISION ON CARE AND CUSTODY FOR UNDERAGE CHILDREN

^a Małżeństw, które miały małoletnie dzieci, tj. poniżej 18 lat.
a Couples which have got underage children, i.e. under 18 years.

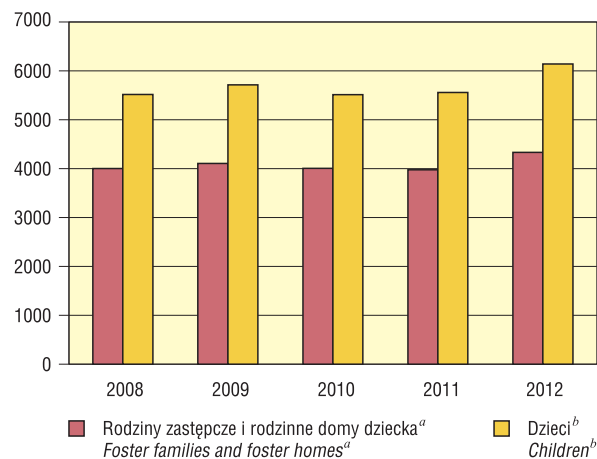
MAŁOLETNIE DZIECI POZOSTAJĄCE Z ROZWIEDZIONYCH MAŁŻEŃSTW
UNDERAGE CHILDREN FROM DIVORCED COUPLES

Grupy wieku: 0—2 lata 3—6 7—15 16—17 lat
Age groups:

RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA

Stan w dniu 31 XII
FAMILY FOSTER CARE
As of 31 XII

^a Do 2011 r. wyłącznie rodziny zastępcze. ^b Do 2011 r. dzieci do 18 roku życia w rodzinach zastępczych; w 2012 r. – w wieku do 25 lat.
a Until 2011 exclusively foster families. b Until 2011 children up to the age of 18 in foster families; in 2012 – up to the age of 25.

Rodzina piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki oraz wychowania przez rodziców. Zapewnia pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy to jest niemożliwe dążenie do przysposobienia dziecka, przygotowanie do samodzielnego i odpowiedzialnego życia, zaspokojenie potrzeb w szczególności emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych, religijnych. Od 2012 r. rodzina piecza zastępcza sprawowana jest w formie rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka. Często (52,9% przypadków) funkcję rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka pełniła osoba samotna (2297). W końcu 2012 r. funkcjonowało 4328 rodzin zastępczych i 13 rodzinnych domów dziecka. Większość rodzin zastępczych stanowiły rodziny spokrewnione z dzieckiem – 65,5% ogółu, w których wychowywało się 60,3% ogółu dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej. Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka zapewniły opiekę 6151 dzieciom (w tym 87,1% to osoby do 18 roku życia). Największą grupę stanowili wychowankowie w wieku 7–13 oraz 14–17 lat (odpowiednio 37,1% i 31,3%). Podopieczni w wieku 18–24 lata stanowili 12,9%, a wieku 3 lat i mniej – 8,0%. W zbiorowości dzieci niepełnoletnich objętych opieką znajdowało się 555 osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności, 438 sierot i 16 cudzoziemców. Dzieci umieszczone po raz pierwszy w rodzinnej pieczy zastępczej stanowiły 13,4% ogółu wychowanków.

W ciągu 2012 r. rodzinną pieczę zastępczą opuściło 466 dzieci w wieku do 18 roku życia – z tego 30,7% powróciło do rodziny naturalnej, a 20,6% zostało adoptowanych. Poza rodzinami zastępczymi i rodzinnymi domami dziecka, sieroty oraz dzieci, których rodzice nie wypełniają należycie swoich funkcji, mogą przebywać w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych; w końcu 2012 r. w województwie mazowieckim funkcjonowało 98 placówek opiekuńczo-wychowawczych i 1 interwencyjny ośrodek preadopcyjny. W placówkach opiekuńczo-wychowawczych, które zapewniały stałą opiekę całodobową w ostatnim dniu roku przebywało 1883 wychowanków. Najwięcej podopiecznych (56,3%) przebywało w placówkach socjalizacyjnych, a najmniej w placówkach interwencyjnych (6,7%). Najliczniejszą grupę (48,1%) tworzyli wychowankowie w wieku 14–17 lat, a najmniejszą (1,3%) osoby, które nie ukończyły roku. Osoby powyżej 18 roku życia stanowiły 6,2%. Jedynie 3,2% wychowanków było sierotami, a 21,2% półsierotami. Opieką objęto 107 osób chorujących przewlekłe i 159 osób niepełnosprawnych. W 2012 r. 886 wychowanków do 18 roku życia definitywnie opuściło placówki opiekuńczo-wychowawcze; spośród nich 36,3% powróciło do rodziny naturalnej, 14,8% znalazło opiekę w rodzinach adopcyjnych, a 15,5% umieszczono w rodzinnej pieczy zastępczej. Powodem opuszczenia placówki przez 20,5% wychowanków było przeniesienie do innych form instytucjonalnej pieczy zastępczej, co oznacza, że nadal pozostali w instytucjonalnym systemie opieki.

Foster family is a form of care for children whose parents are not able to provide them care and upbringing. This form ensures social work with the family aimed at the children's return to the family, or, when it is not possible, targeted at organising their adoption, preparing them for independent and responsible living and satisfying their needs, especially emotional, developmental, health, material, social and religious ones. Since 2012 family foster care is organised in form of foster families and family children's homes. Often (in 52,9% of the cases) the foster family or family children's home function was fulfilled by a single person (2297). At the end of 2012, in Mazowieckie voivodship there were 4328 foster families and 13 family children's homes. Majority of foster families were children's relatives – 65,5% of the total number, in charge of 60,3% of the total number of children in foster care. Foster families and family children's homes provided care for 6151 children (of which 87,1% were up to 18 years old). The largest group of charges were in the age brackets 7–13 and 14–17 (37,1% and 31,3%, respectively). Charges aged 18–24 constituted 12,9% and children aged up to 3 – 8,0%. In the population of minors in charge there were 555 persons with certified disability, 438 orphans and 16 foreigners. Children placed under family foster care constituted 13,4% of the total number of children in charge.

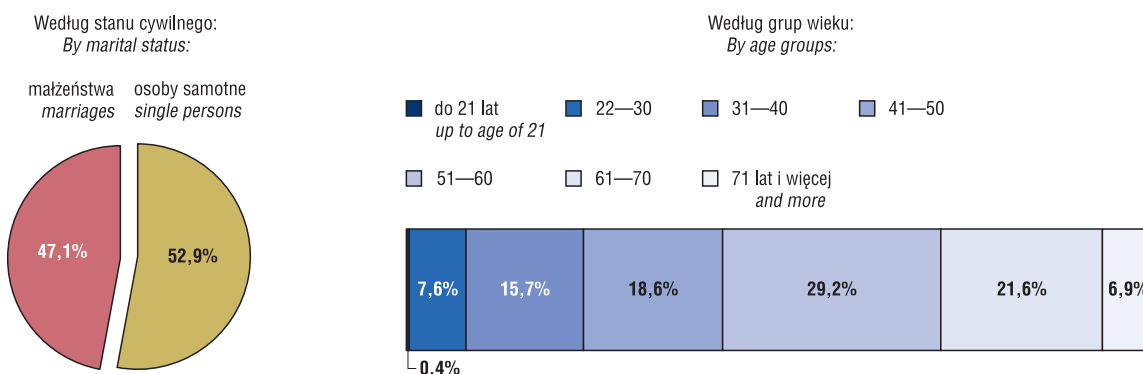
During 2012, 466 children aged up to 18 left foster families, of which 30,7% returned to their biological families and 20,6% have been adopted. Apart from foster families and family children's homes, orphans and children, whose parents do not fulfil properly their parental duties, can reside in care and education centres, regional therapeutic care centres and pre-adoption intervention centres; at the end of 2012 in Mazowieckie voivodship there were 98 care and education centres and 1 pre-adoption intervention centre. In care and education centres which provided round-the-clock care for children and youth on the last day of the year 2012 there were 1883 residents. The most (56,3%) resided in socialization centres, whereas the least – in intervention centres (6,7%). The most numerous group (48,1%) of residents belonged to the age group 14–17, and the smallest (1,3%) – children below 1. Persons over 18 years old constituted 6,2%. Only 3,2% of the residents were orphans, and 21,2% half-orphans. Among persons in charge 107 suffered from long-term illnesses and 159 were disabled. In 2012 886 residents up to 18 years old left care and education centres eventually, of them 36,3% returned to natural families, 14,8% were adopted and 15,5% were placed in family foster care. The reason of leaving the care and education centres by 20,5% of residents was transfer to another type of institutional foster care, which means they remained in the institutional care system.

CHARAKTERYSTYKA OSÓB^a SPRAWUJĄCYCH RODZINNĄ PIECZĘ ZASTĘPCZĄ W 2012 R.

Stan w dniu 31 XII

CHARACTERISTICS OF PERSONS^a PERFORMING FAMILIES FOSTER CARE IN 2012

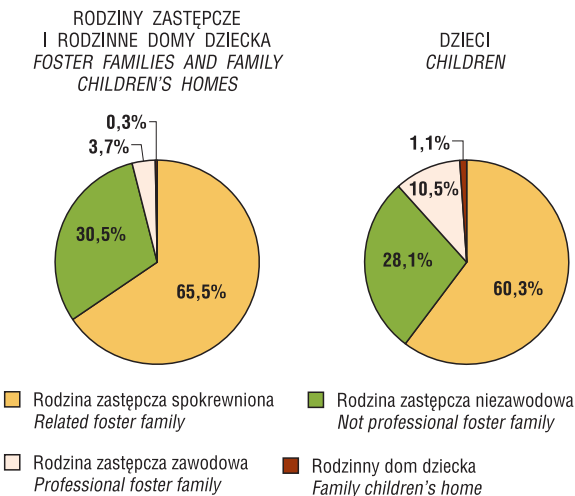
As of 31 XII

^a W przypadku małżeństw – jednej z osób.
^a In the case of marriages – one of the persons.

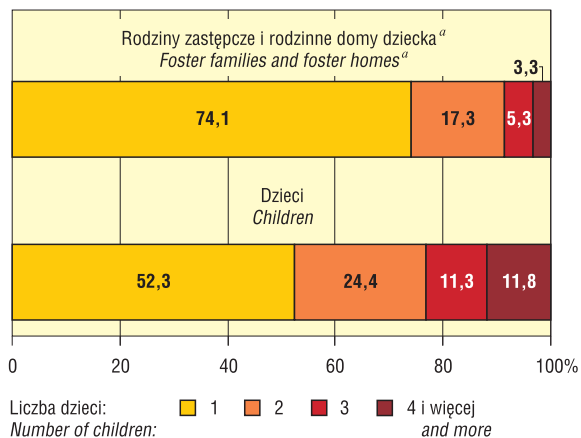
STRUKTURA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W 2012 R.

Stan w dniu 31 XII
STRUCTURE OF FAMILY FOSTER CARE IN 2012
As of 31 XII

RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA WEDŁUG LICZBY PRZYJĘTYCH DZIECI W 2012 R.

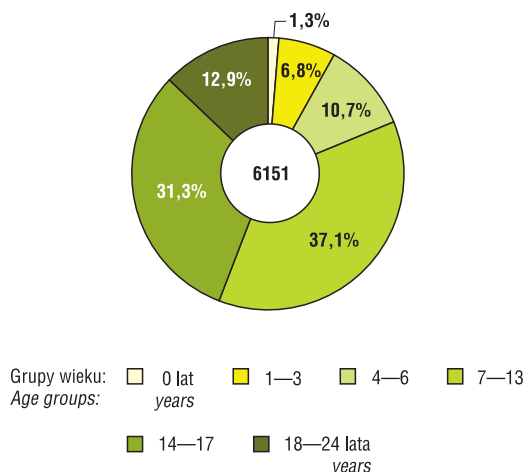
Stan w dniu 31 XII
FAMILY FOSTER CARE BY NUMBER OF RECEIVED CHILDREN IN 2012
As of 31 XII

^a Ponadto wystąpiła 1 rodzina bez przyjętych dzieci.
^a Moreover 1 family without any received children was registered.

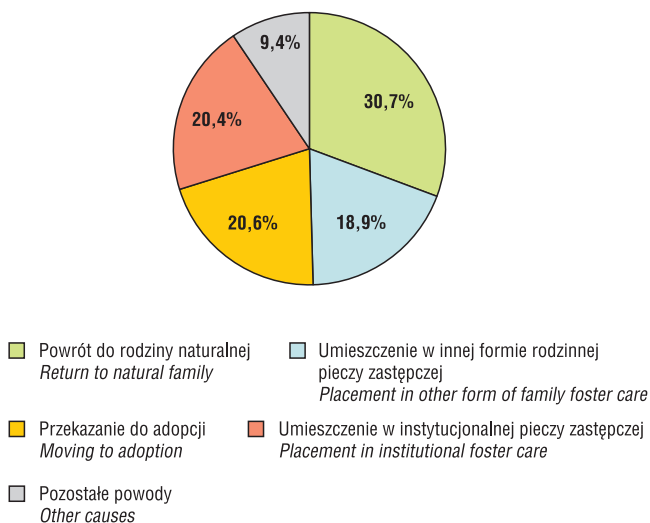
DZIECI W RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ WEDŁUG GRUP WIEKU W 2012 R.

Stan w dniu 31 XII
CHILDREN IN FAMILY FOSTER CARE BY AGE GROUPS IN 2012
As of 31 XII

STRUKTURA DZIECI DO 18 ROKU ŻYCIA WEDŁUG POWODÓW OPUSZCZENIA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W 2012 R.

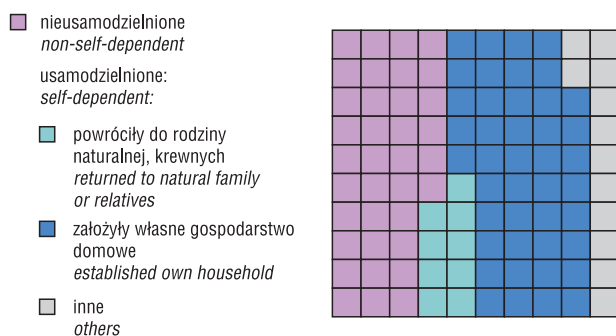
STRUCTURE OF CHILDREN UP TO AGE OF 18 BY CAUSES OF LEAVING FAMILY FOSTER CARE IN 2012

STRUKTURA DZIECI Z RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ, KTÓRE W 2012 R. UKOŃCZYŁY 18 ROK ŻYCIA, WEDŁUG MIEJSCA PRZEBYWANIA

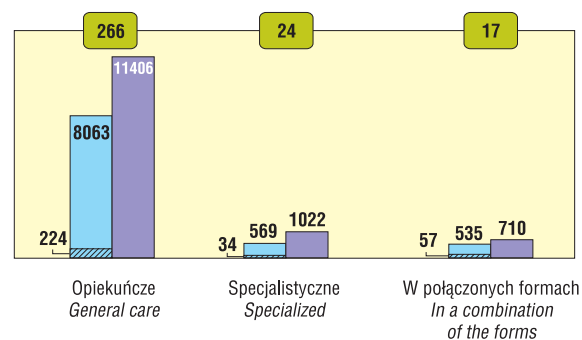
STRUCTURE OF CHILDREN FROM FAMILY FOSTER CARE, WHO TURNED 18 IN 2012, BY PLACE OF RESIDENCE

Dzieci, które opuściły rodzinną pieczę zastępczą:
Children, who left family foster care:

WYCHOWANKOWIE W PLACÓWKACH WSPARCIA DZIENNEGO WEDŁUG TYPU PLACÓWKI W 2012 R.

CHILDREN IN THE CHARGE OF DAY-SUPPORT CENTRES BY TYPE IN 2012

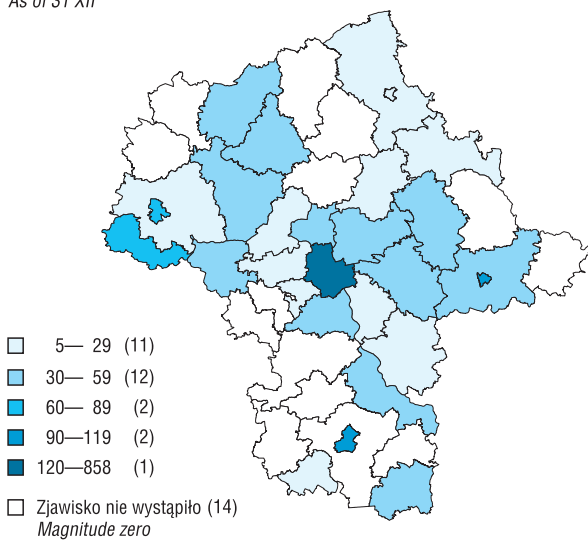
307 Placówki – stan w dniu 31 XII
Centres – as of 31 XII

Wychowankowie:
Children in care:

- stan w dniu 31 XII / as of 31 XII
- w ciągu roku / during the year
- w tym osoby niepełnosprawne / of which disabled persons

WYCHOWANKOWIE PLACÓWEK OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH WEDŁUG POWIATÓW W 2012 R.

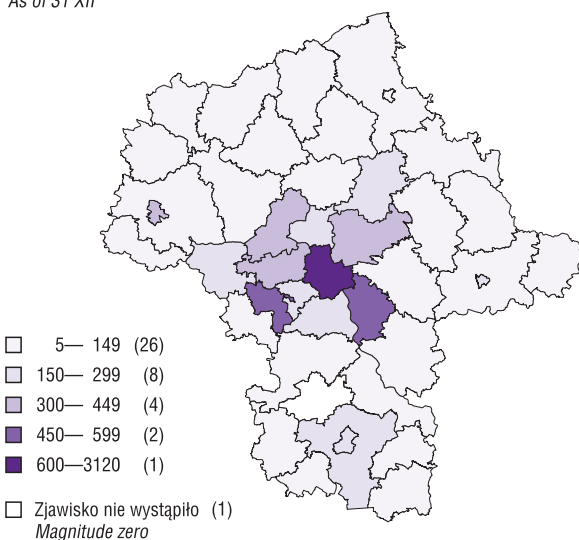
Stan w dniu 31 XII
RESIDENTS OF CARE AND EDUCATION CENTRES BY POWIATS IN 2012
As of 31 XII

W nawiasach podano liczbę powiatów.
Number of powiats is given in brackets.

WYCHOWANKOWIE W PLACÓWKACH WSPARCIA DZIENNEGO WEDŁUG POWIATÓW W 2012 R.

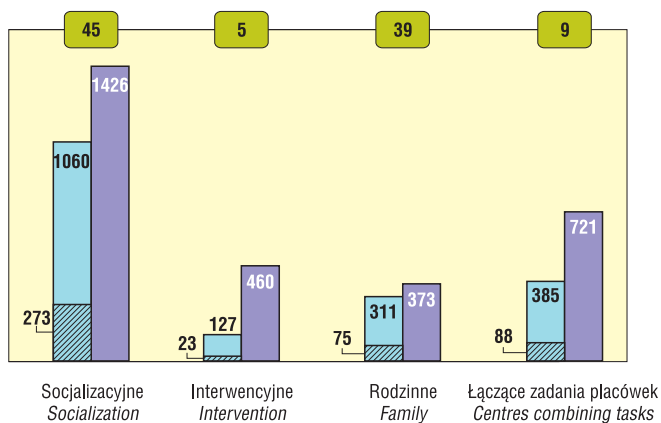
Stan w dniu 31 XII
CHILDREN IN THE CHARGE OF DAY-SUPPORT CENTRES BY POWIATS IN 2012
As of 31 XII

W nawiasach podano liczbę powiatów.
Number of powiats is given in brackets.

WYCHOWANKOWIE PLACÓWEK OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH WEDŁUG TYPÓW PLACÓWEK W 2012 R.

RESIDENTS OF CARE AND EDUCATION CENTRES BY TYPES OF CENTRES IN 2012

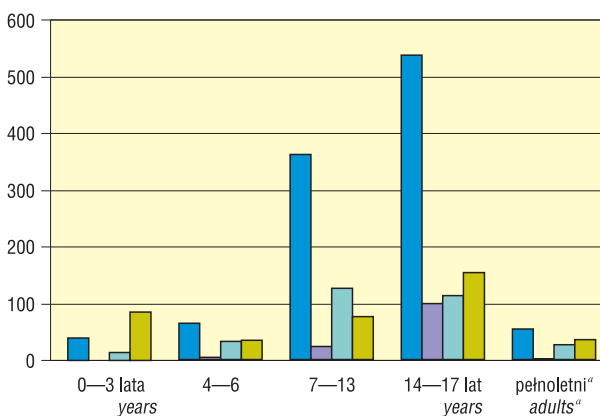

98 Placówki – stan w dniu 31 XII
Centres – as of 31 XII

Wychowankowie: stan w dniu 31 XII as of 31 XII w ciągu roku during the year
w tym sieroty i półsieroty of which double orphans and orphans

WYCHOWANKOWIE PLACÓWEK OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH WEDŁUG GRUP WIEKU I TYPÓW PLACÓWEK W 2012 R.

RESIDENTS OF CARE AND EDUCATION CENTRES BY AGE GROUPS AND TYPES OF CENTRES IN 2012
As of 31 XII

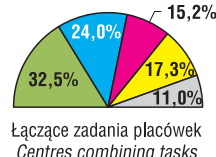
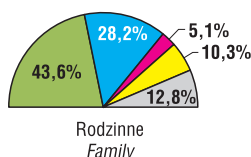
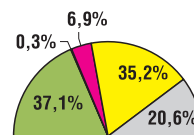
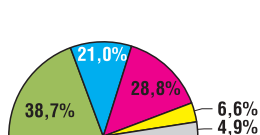

Placówki: socjalizacyjne socialization interwencyjne intervention rodzinne family łączące zadania placówek centres combining tasks
^a Kontynuujący naukę. ^a Continuing education.

STRUKTURA WYCHOWANKÓW DO 18 ROKU ŻYCIA WEDŁUG POWODÓW OPUSZCZENIA PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZEJ W 2012 R.

STRUCTURE OF RESIDENTS BELOW 18 YEARS OF AGE BY REASONS OF LEAVING CARE AND EDUCATION CENTRE IN 2012

- Powrót do rodziny naturalnej
Return to natural family
- Przekazanie do adopcji
Moving to adoption
- Umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej
Placement in family foster care
- Umieszczenie w innej formie instytucjonalnej pieczy zastępczej
Placement in other care and education centres
- Pozostałe powody
Other causes

Opieka zdrowotna i społeczna

Health and social care

W Polsce wszystkie dzieci i przyszłe matki objęte są bezpłatną opieką zdrowotną. W województwie mazowieckim w 2012 r. opiekę nad pacjentami sprawowało 14040 lekarzy (dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych); spośród nich 504 to specjaliści pediatrii, 161 – specjaliści neonatologii, a 588 – specjaliści położnictwa i ginekologii. Na 100 tys. dzieci i młodzieży w wieku 0–18 lat przypadają 48 pediatrów, na 100 tys. noworodków żywo urodzonych 281 neonatologów, a na 100 tys. kobiet w wieku rozrodczym 46 ginekologów. W szpitalach ogólnych przygotowanych było 4507 łóżek dla dzieci i młodzieży do 18 lat, tj. 43 na 10 tys. osób tej grupy wieku oraz 1282 łóżka i inkubatory dla noworodków, tj. 224 na 10 tys. urodzeń żywych.

In Poland all children and expectant mothers are provided with free health care. In mazowieckie voivodship in 2012 – patients were under supervision of 14040 doctors (data of the Ministry of Health and the Ministry of Interior); among them 504 were paediatrics specialists, 161 – neonatology specialists and 588 – obstetrics and gynaecology specialists. There were 48 paediatricians per 100 thous. children and youth at age 0–18, 281 neonatologists per 100 thous. newborns live born, and 46 gynaecologists per 100 thous. women at reproductive age. In general hospitals there were 4507 beds for children and youths until 18 years of age, i.e. 43 per 10 thous. persons of this age group and 1282 beds and incubators for newborns, i.e. 224 per 10 thous. live births.

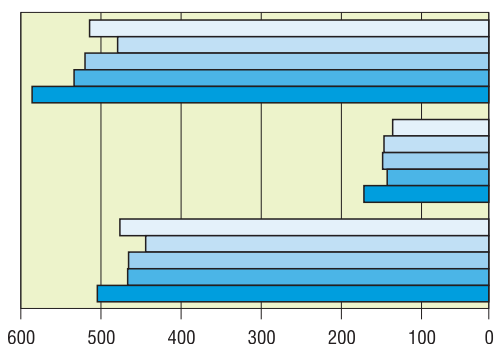
LEKARZE^a WYBRANYCH SPECJALIZACJI ZAPEWNIAJĄCY OPIEKĘ ZDROWOTNĄ NAD MATKĄ I DZIECKIEM

Stan w dniu 31 XII

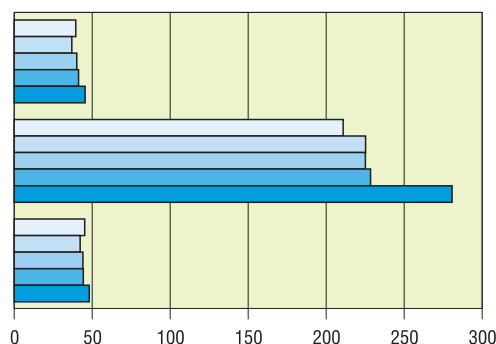
DOCTORS^a OF SELECTED SPECIALIZATIONS PROVIDING HEALTH CARE FOR MOTHER AND CHILD

As of 31 XII

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH
IN ABSOLUTE NUMBERS

NA 100 TYS. LUDNOŚCI^b
PER 100 THOUS. POPULATION^b

□ 2008 □ 2009 □ 2010 □ 2011 □ 2012

^a W 2012 r. łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej i spraw wewnętrznych. ^b W przypadku lekarzy: położników i ginekologów – kobiety w wieku 15–49 lat, neonatologów – noworodki żywo urodzone, pediatrów – dzieci w wieku 0–18 lat.

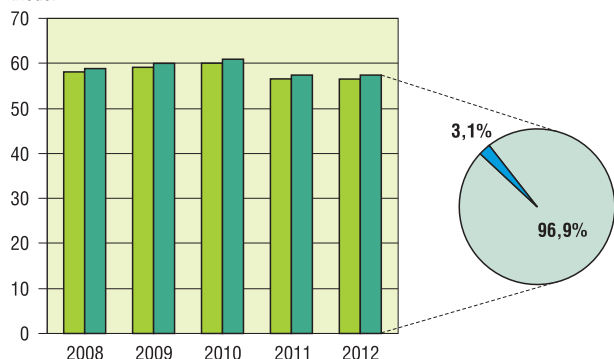
Źródło: w zakresie lekarzy – dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

^a In 2012 data include health care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior. ^b In the case of doctors of: obstetrics and gynaecology – women at age 15–49, neonatology – newborns live born, paediatrics – children at age 0–18.

Source: as regards doctors – data of the Ministry of Health and the Ministry of Interior.

PORODY I URODZENIA DELIVERIES AND BIRTHS

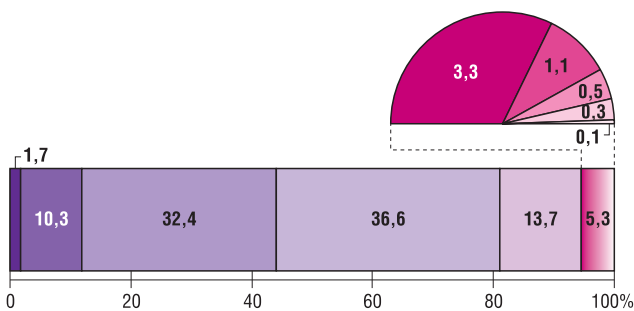
tys.
thous.

■ Porody Deliveries ■ Urodzenia Births
□ pojedyncze single □ wielorakie multiple

STRUKTURA URODZEŃ ŻYWYCH WEDŁUG WAGI NOWORODKA PRZY URODZENIU W 2012 R.

STRUCTURE OF LIVE BIRTH BY WEIGHT OF NEW BORN INFANT IN 2012

Waga noworodka: Weight of infant:
■ 4500 g i więcej and more
■ 4499–4000
■ 3999–3500
■ 3499–3000
■ 2999–2500
■ poniżej 2500 g below
■ 2499–2000 g
■ 1999–1500
■ 1499–1000
■ 999–600
■ poniżej 600 g below

Dane nie obejmują ochrony zdrowia w zakładach karnych oraz do 2011 r. resortu obrony narodowej i resortu spraw wewnętrznych.
Data do not include health care in prisons and until 2011 the Ministry of National Defence and the Ministry of Interior.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Lekarze neonatolodzy ^a	124	135	137	131	161	Doctors of neonatology ^a
Lekarze pediatrizy ^a	475	442	464	465	504	Doctors of paediatrics ^a
Na 100 tys. dzieci i młodzieży w wieku 0—18 lat ^a	45,3	42,4	44,1	44,4	48,3	Per 100 thous. children and youth at age 0—18 ^a
Dzieci i młodzież w wieku 0—18 lat^{ab} ze stwierdzonymi scho- rzeniami	222984	230093	186389	234002	188729	Children and youth at age 0—18^{ab} with confirmed dis- eases
Na 1000 ludności w wieku 0—18 lat ^a z ogółem:	212,58	220,86	177,34	223,63	180,86	Per 1000 population at age 0—18 ^a of total:
nowotwory	1,29	0,82	0,79	1,52	1,76	neoplasms
choroby tarczycy	4,00	3,92	3,44	4,00	3,56	thyroid diseases
cukrzyca	1,39	1,56	1,60	1,74	1,36	diabetes mellitus
niedożywienie	4,02	3,70	3,00	2,80	2,20	malnutrition
otyłość	15,70	16,05	13,59	15,17	12,47	obesity
zaburzenia odżywiania	3,52	3,08	2,96	2,82	2,24	eating disorders
upośledzenie umysłowe	3,87	3,62	3,00	3,15	2,49	mental retardation
padaczka	3,58	3,74	3,39	4,00	3,09	epilepsy
zaburzenia refrakcji i akomodacji oka	36,39	33,00	26,09	29,33	23,88	eye refraction and accommoda- tion disorders
dychawica oskrzelowa	22,74	28,19	24,94	30,23	24,19	asthma
alergie pokarmowe	24,47	14,16	11,80	13,44	10,11	dietary allergies
alergie skórne	16,25	16,88	13,30	14,46	10,33	skin allergies
zniekształcenia kręgosłupa	43,91	39,79	33,49	36,57	31,45	spine deformations
wady rozwojowe	10,91	11,07	8,84	11,35	10,06	malformations
zaburzenia rozwoju	12,17	12,71	10,41	11,35	10,09	grown disorders
Zachorowania na:						Incidence of:
Nowotwory złośliwe ^c u dzieci i młodzieży w wieku 0—19 lat	116	98	97	119	.	Malignant neoplasms ^c at children and youth at age 0—19
na 100 tys. ludności w wieku 0—19 lat	10,34	8,78	8,64	10,68	.	per 100 thous. population at age 0—19
Biegunki u dzieci w wieku do lat 2 ..	2853	3330	3683	4517	4430	Acute diarrhoea in children up to the age of 2
na 10 tys. dzieci w wieku do lat 2	258	281	297	375	380	per 10 thous. children up to age 2
Gruźlica u dzieci i młodzieży w wieku 0—19 lat	45	76	37	82	88	Tuberculosis at children and youth at age 0—19
na 100 tys. ludności w wieku 0—19 lat	4,01	6,81	3,30	7,36	7,94	per 100 thous. population at age 0—19

^a Stan w dniu 31 XII. ^b Pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej (rodzinnego). ^c Dotyczy przypadków nowo zarejestrowanych.

Źródło: w zakresie lekarzy – dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, w zakresie dzieci i młodzieży ze stwierdzonymi schorzeniami – dane Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie, w zakresie zachorowań na: nowotwory złośliwe – dane Instytutu Onkologii w Warszawie [2], biegunki – dane Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – PZH [3], gruźlica – dane Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc.

^a As of 31 XII. ^b Under supervision of basic health care doctor (family doctor). ^c Concerns newly registered cases.

Source: in regard to doctors – data of the Ministry of Health and the Ministry of Interior, in regard to children and youth with confirmed diseases – data of the Mazovian Voivodship Office in Warsaw, in regard to incidence of: malignant neoplasms – data of the Institute of Oncology in Warsaw [2], diarrhoea – data of the National Institute of Public Health – National Institute of Hygiene [3], tuberculosis – data of the Tuberculosis and Lung Diseases Institute.

ODSETEK DZIECI ZASZCZEPIONYCH PRZECIW NIEKTÓRYM CHOROBYM ZAKAŹNYM W 2012 R.

Stan w dniu 31 XII

SHARE OF CHILDREN VACCINATED AGAINST SELECTED INFECTIOUS DISEASES IN 2012

As of 31 XII

Stan zaszczepienia dzieci przeciw:

State of vaccination of children against:

gruźlicy szczepionką BCG tuberculosis BCG-vaccinated	94,9%	—	noworodki (w ciągu roku) ^a newborns (during the year) ^a
błonicy/tężcowi (3 dawki) diphtheria/tetanus (3 doses)	98,5%	w 2 roku życia (ur. w 2011 r.) in 2 nd year of life (born in 2011)	
krztuścowi (3 dawki) whooping cough (3 doses)	98,4%		
porażeniu dziecięcemu nagminnemu (2 dawki) acute poliomyelitis (2 doses)	98,5%		
wirusowemu zapaleniu wątroby typu B (3 dawki) viral hepatitis type B (3 doses)	99,6%		
odrze/świniec/różyczce (1 dawka) measles/mumps/rubella (1 dose)	96,4%	—	w 3 roku życia (ur. w 2010 r.) in 3 rd year of life (born in 2010)
różyczce (1 dawka) rubella (1 dose)	97,7%	—	w 12 roku życia (ur. w 2001 r.) ^b in 12 th year of life (born in 2001) ^b

^a Udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych urodzeń żywych. ^b Dotyczy dziewcząt.

Źródło: dane Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – PZH [3].

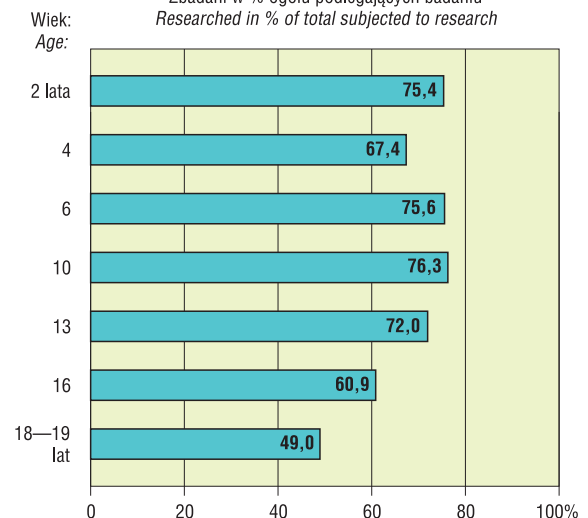
Source: data of the National Institute of Public Health – National Institute of Hygiene [3].

Source: data of the National Institute of Public Health – National Institute of Hygiene [3].

BILANS ZDROWIA DZIECI I MŁODZIEŻY W 2012 R.

BALANCE OF HEALTH OF CHILDREN AND YOUTH IN 2012

Zbadani w % ogółu podlegających badaniu
Researched in % of total subjected to research

Źródło: dane Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie.

Source: data of the Mazovian Voivodship Office in Warsaw.

DZIECI I MŁODZIEŻ W WIEKU 0—18 LAT^a ZE STWIERDZONYMI SCHORZENIAMI

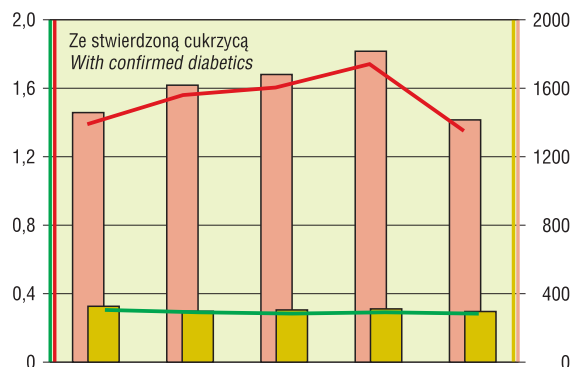
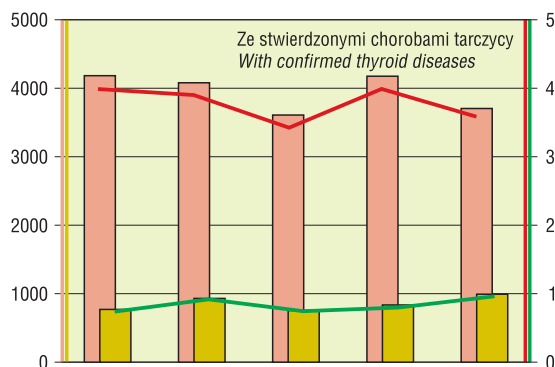
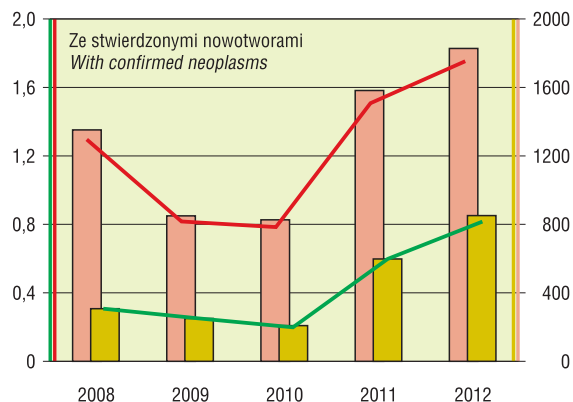
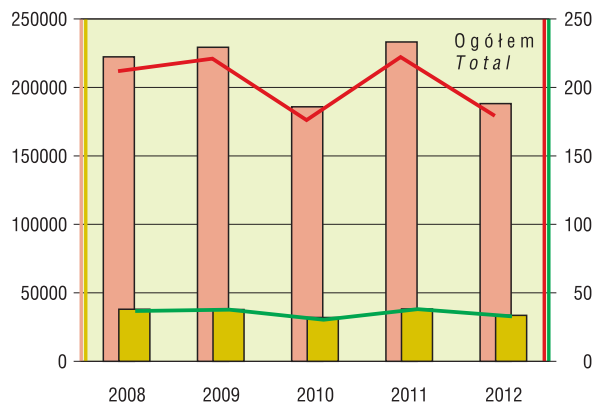
Stan w dniu 31 XII
CHILDREN AND YOUTH AT AGE 0—18ª WITH CONFIRMED DISEASES
As of 31 XII

■ — — Ogółem / Total
■ — — W tym osoby, u których schorzenie stwierdzono po raz pierwszy / Of which persons whose disease was confirmed for the first time

w liczbach bezwzględnych
in absolute numbers

na 1000 ludności w wieku 0—18 lat
per 1000 population at age 0—18

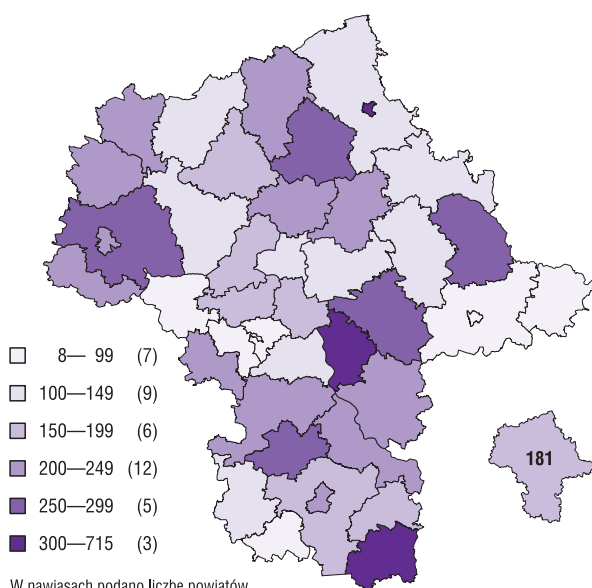
w liczbach bezwzględnych
in absolute numbers

^a Pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej (rodzinnego).
Źródło: dane Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie.
^a Under supervision of basic health care doctor (family doctor).
Source: data of the Mazovian Voivodship Office in Warsaw.

DZIECI I MŁODZIEŻ W WIEKU 0—18 LAT^a ZE STWIERDZONYMI SCHORZENIAMI NA 1000 LUDNOŚCI DANEJ GRUPY WIEKU W 2012 R. (stan w dniu 31 XII)

CHILDREN AND YOUTH AT AGE 0—18ª WITH CONFIRMED DISEASES PER 1000 POPULATION OF GIVEN AGE GROUP IN 2012 (as of 31 XII)

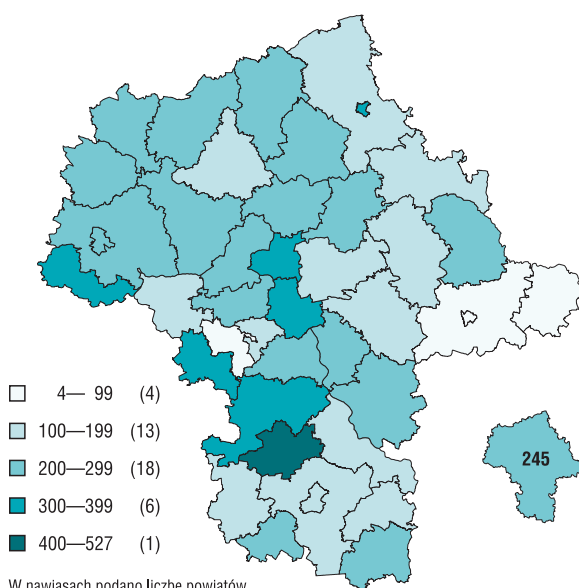

W nawiasach podano liczbę powiatów.
Number of powiats is given in brackets.

^a Pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej (rodzinnego). ^b Pierwsza porada w życiu dziecka w podstawowej ambulatoryjnej opiece zdrowotnej.
Źródło: dane Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie.
^a Under supervision of basic health care doctor (family doctor). ^b First consultation in children's life in basic out-patient health care.
Source: data of the Mazovian Voivodship Office in Warsaw.

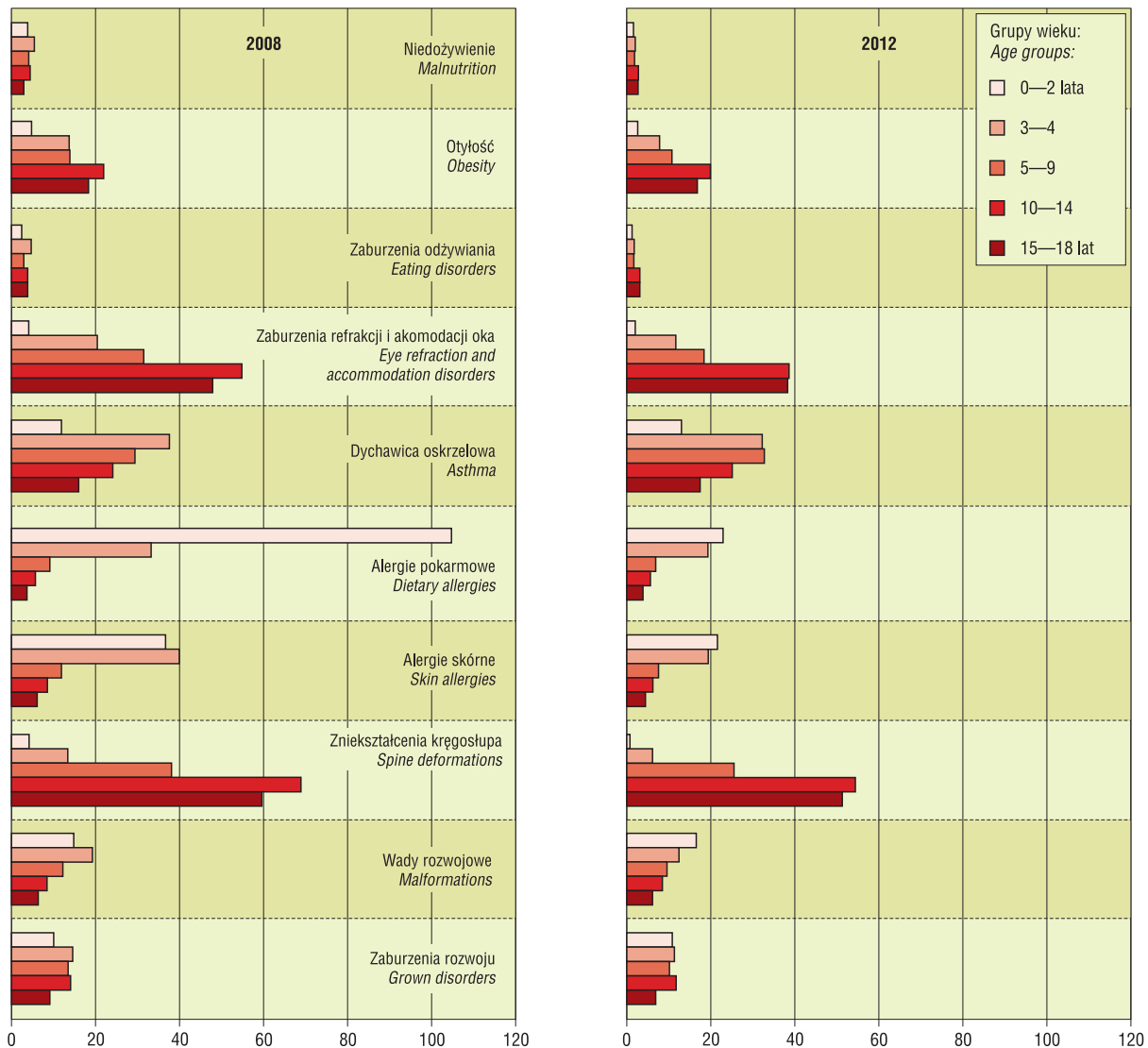
PORADY UDZIELONE PRZEZ LEKARZY DZIECIOM ZDROWYM DO LAT 3^b NA 1000 LUDNOŚCI W WIEKU 0—3 LATA W 2012 R.

CONSULTATIONS PROVIDED BY THE DOCTORS FOR HEALTHY CHILDREN UNTIL 3 YEARS OF AGE^b PER 1000 POPULATION AT AGE 0—3 IN 2012

W nawiasach podano liczbę powiatów.
Number of powiats is given in brackets.

WYBRANE STWIERDZONE SCHOROZENIA U DZIECI I MŁODZIEŻY^a NA 1000 LUDNOŚCI DANEJ GRUPY WIEKU
 Stan w dniu 31 XII
 SELECTED CONFIRMED DISEASES AT CHILDREN AND YOUTH^a PER 1000 POPULATION OF GIVEN AGE GROUP
 As of 31 XII

^a Patrz notka ^a i źródło danych na str. 28. ^a See footnote ^a and source of data on page 28.

Z danych Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie wynika, że według stanu na koniec 2012 r. pod opieką lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej (rodziny) pozostawało 761,9 tys. dzieci i młodzieży, w tym 188,7 tys. miało stwierdzone schorzenia. Najczęściej występującym schorzeniem są zniekształcenia kręgosłupa; w 2012 r. na 1000 ludności w wieku 0–18 lat stwierdzono je u 31 osób, a w 2008 r. – u 44. Kolejnymi co do częstotliwości stwierdzonymi schorzeniami są: dychawica oskrzelowa (udział w promilach wyniósł odpowiednio 24 i 23), zaburzenia refrakcji i akomodacji oka (24 i 36), otyłość (12 i 16), alergie skórne, alergie pokarmowe, zaburzenia rozwoju i wady rozwojowe po 10 (w 2008 r. odpowiednio: 16, 24, 12, 11).

Analizując dane według wieku dzieci można stwierdzić, że dla poszczególnych grup wieku charakterystyczne są różne schorzenia. W 2012 r. wśród dzieci do 2 lat najczęściej stwierdzono alergię pokarmową, w grupie wieku 3–4 lata – dychawicę oskrzelową, natomiast wśród dzieci starszych (5–18 lat) najczęściej było przypadków zniekształceń kręgosłupa, zaburzeń refrakcji i akomodacji oka oraz dychawicy oskrzelowej.

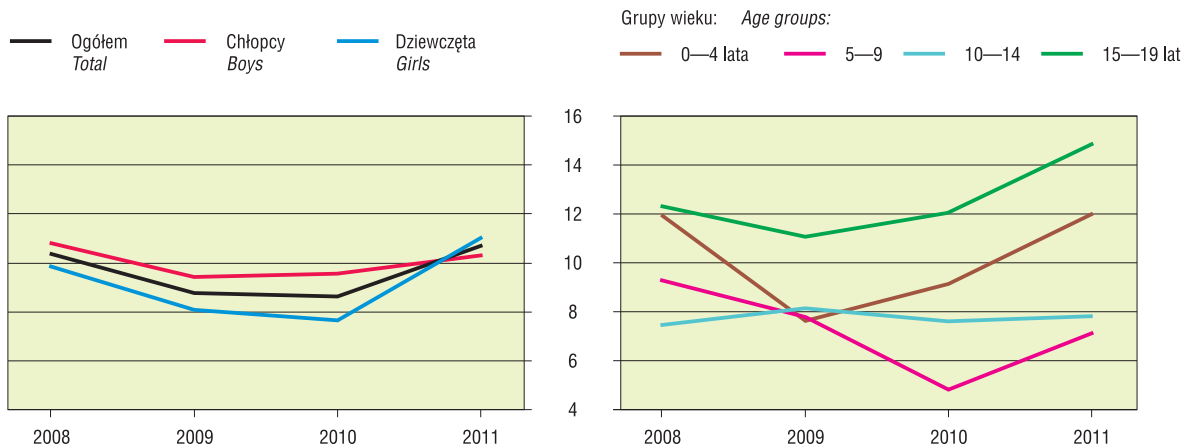
Według danych Instytutu Onkologii w Warszawie za lata 2008–2011 w województwie mazowieckim na 100 tys. osób poniżej 20 lat notowano średnio od 9 do 12 nowych przypadków zachorowań na nowotwory złośliwe; więcej przypadków notowano wśród chłopców niż wśród dziewcząt. W 2011 r. największe ryzyko zachorowania na nowotwory złośliwe było w przedziale wieku 15–19 lat, a najniższe w grupie 5–9 lat; wskaźnik zachorowalności w tych grupach wyniósł odpowiednio 14,9 i 7,1.

According to the data of the Mazovian Voivodship Office in Warsaw, as of the end of 2012, doctors of basic health care (family doctors) had in charge 761,9 thous. children and youth, of which 188,7 thous. with confirmed diseases. The most common were spine deformations; in 2012, per 1000 population at age 0–18 there were 31 confirmed cases of this disease and in 2008 – 44. Subsequent confirmed diseases in decreasing order of frequency are: asthma (share per mille amounted to 24 in 2012 and 23 in 2008), eye refraction and accommodation disorders (24 and 36, respectively), obesity (12 and 16), skin allergies, dietary allergies, developmental disorders and malformations – 10 per mille each in 2012 (in 2008 their shares were equal to 16, 24, 12 and 11, respectively).

Analysing the data by age of children it can be stated that different diseases are typical for different age groups. In 2012, among children up to 2 years old dietary allergies were confirmed most frequently, in the age group 3–4 years – asthma, whereas among older children (aged 5–18) the most numerous were spine deformations, eye refraction and accommodation disorders and asthma.

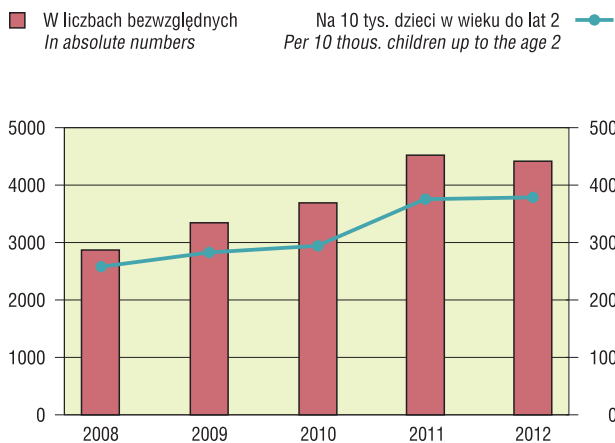
According to the data of the Institute of Oncology for 2008–2011, in Mazowieckie voivodship an average of 9 to 12 new cases of malignant neoplasms were recorded per 100 thous. population at age under 20; more cases were recorded among boys than girls. In 2011, the risk of malignant neoplasm was the highest in the age group 15–19 years and the lowest – in the age group 5–9 years; incidence rate in these groups amounted to 14,9 and 7,1 respectively.

ZACHOROWANIA^a NA NOWOTWORY ZŁOŚLIWE U DZIECI I MŁODZIEŻY W WIEKU 0—19 LAT NA 100 TYS. LUDNOŚCI DANEJ PŁCI I GRUPY WIEKU
INCIDENCE^a OF MALIGNANT NEOPLASMS AT CHILDREN AND YOUTH AT AGE 0—19 PER 100 THOUS. POPULATION OF GIVEN SEX AND AGE GROUP

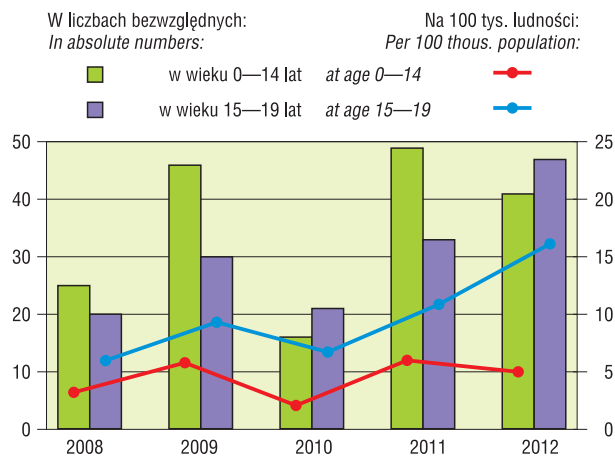
^a Dotyczy przypadków nowo zarejestrowanych.
 Źródło: dane Instytutu Onkologii w Warszawie [2].
^a Concerns newly registered cases.
 Source: data of the Institute of Oncology in Warsaw [2].

ZACHOROWANIA NA BIEGUNKI U DZIECI W WIEKU DO LAT 2
INCIDENCE OF DIARRHOEA IN CHILDREN UP TO THE AGE OF 2

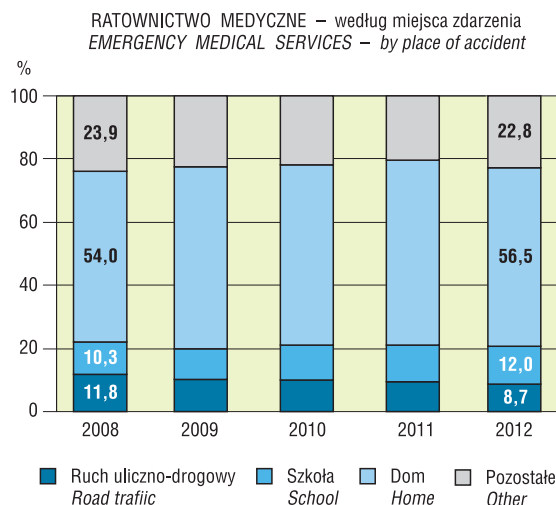
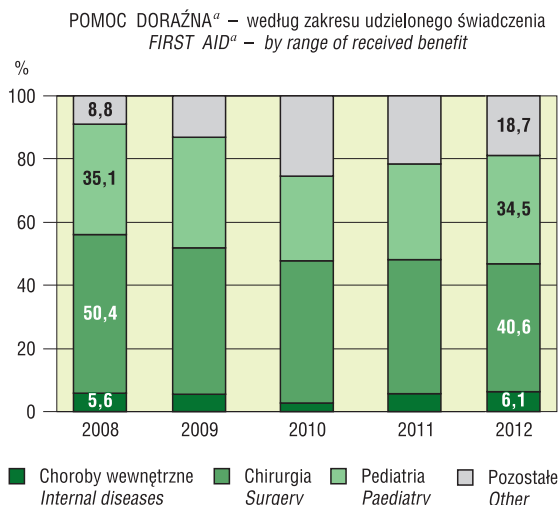
Źródło: dane Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – PZH [3].
 Source: data of the National Institute of Public Health – National Institute of Hygiene [3].

ZACHOROWANIA NA GRUŻLICĘ U DZIECI I MŁODZIEŻY WEDŁUG GRUP WIEKU
INCIDENCE OF TUBERCULOSIS AT CHILDREN AND YOUTH BY AGE GROUPS

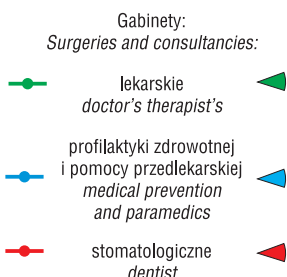
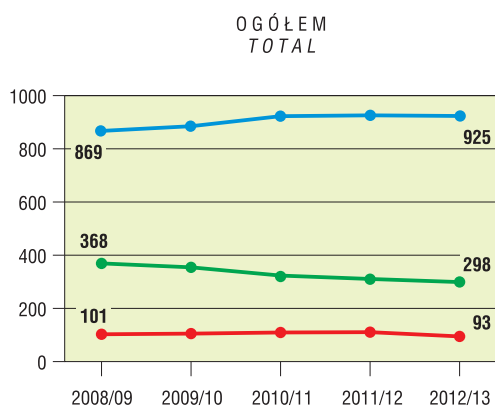
Źródło: dane Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc.
 Source: data of the Tuberculosis and Lung Diseases Institute.

STRUKTURA ŚWIADCZEŃ ZDROWOTNYCH UDZIELONYCH DZIECIOM I MŁODZIEŻY DO 18 ROKU ŻYCIA
W RAMACH POMOCY DORAŻNEJ I RATOWNICTWA MEDYCZNEGO
STRUCTURE OF HEALTH CARE BENEFITS PROVIDED FOR CHILDREN AND YOUTH UNTIL 18 YEARS OF AGE
IN SCOPE OF FIRST AID AND EMERGENCY MEDICAL SERVICES

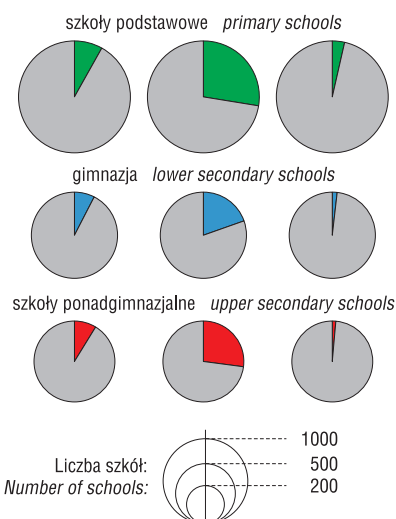

^a W izbie przyjęć lub szpitalnym oddziale ratunkowym w trybie ambulatoryjnym.
^a In the admission room or hospital emergency ward in out-patient mode.

GABINETY LEKARSKIE, PROFILAKTYKI ZDROWOTNEJ I POMOCY PRZEDLEKARSKIEJ ORAZ STOMATOLOGICZNE W SZKOŁACH
DOCTOR'S THERAPIST'S, MEDICAL PREVENTION AND PARAMEDICS AS WELL AS DENTIST SURGERIES AND CONSULTANCIES IN SCHOOLS

**WEDŁUG TYPÓW SZKÓŁ W ROKU SZKOLNYM 2012/13
BY SCHOOL TYPES IN 2012/13 SCHOOL YEAR**

U w a g a. W przypadku wspólnego użytkowania gabinetów przez kilka szkół – wykazane tylko raz.
 Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.
 N o t e. In case of commonly use of rooms by a few schools – presented only once.
 S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Urodzenia martwe	249	265	268	241	212	Live still births
Na 1000 urodzeń żywych i martwych	4,22	4,41	4,39	4,19	3,69	Per 1000 live and still births
Zgony niemowląt	285	294	274	195	248	Infant deaths
Na 1000 urodzeń żywych.....	4,85	4,91	4,51	3,41	4,33	Per 1000 live births
Zgony dzieci i młodzieży:						Deaths of children and youth:
W wieku 1—18 lat.....	247	290	225	222	201	At age 1—18
na 100 tys. ludności danej grupy						per 100 thous. population of given
wieku.....	24,8	29,4	22,7	22,4	20,3	age group
W wieku 1—19 lat.....	298	344	258	269	244	At age 1—19
na 100 tys. ludności danej grupy						per 100 thous. population of given
wieku.....	28,0	32,7	24,3	25,5	23,2	age group
w tym na:						of which:
nowotwory.....	3,7	2,8	3,1	2,9	2,7	neoplasms
urazy i zatrucia według ze-						injuries and poisonings by exter-
wewnętrznej przyczyny.....	16,5	18,3	13,5	14,6	13,5	nal cause
Przeciętne dalsze trwanie życia:						Life expectancy:
Noworodka: chłopcy.....	71,68	71,84	72,55	72,69	72,92	At birth: males
dziewczynki.....	80,55	80,44	81,04	81,55	81,33	females
Dziecka w wieku 15 lat: chłopcy.....	57,24	57,38	58,05	58,17	58,39	Of child at age 15: males
dziewczynki.....	66,05	66,01	66,53	66,89	66,78	females

O stanie zdrowia dzieci najlepiej świadczą współczynniki umieralności. W województwie mazowieckim w latach 2008–2012 wartości współczynników natężenia zgonów podlegały wahaniom, ale kierunek zmian nadal był pozytywny. Należy jednak dodać, że tempo spadku cząstkowych współczynników zgonów niemowląt z upływem lat jest coraz mniejsze. O ile w latach 2002–2007 średnioroczne tempo spadku współczynnika umieralności niemowląt (wyrażającego liczbę zgonów dzieci poniżej 1 roku życia na 1000 urodzeń żywych) wyniosło 5,1%, to w latach 2008–2012 zmniejszyło się do 1,1%, a tempo spadku współczynnika umieralności okołoporodowej (urodzenia martwe i zgony niemowląt w wieku 0–6 dni na 1000 urodzeń żywych i martwych) zmniejszyło się odpowiednio z 2,0% do 1,5%.

W latach 2008–2012 współczynnik umieralności niemowląt był poniżej 5%, przy czym najwyższy poziom osiągnął w 2009 r. (4,91), a najniższy – w 2011 r. (3,41); w ostatnim roku analizy wyniósł 4,33. Współczynnik umieralności okołoporodowej w pierwszych trzech latach analizy kształtował się na poziomie 6,73–7,47, a w kolejnych dwóch latach przyjął wartości odpowiednio 6,07 i 6,24.

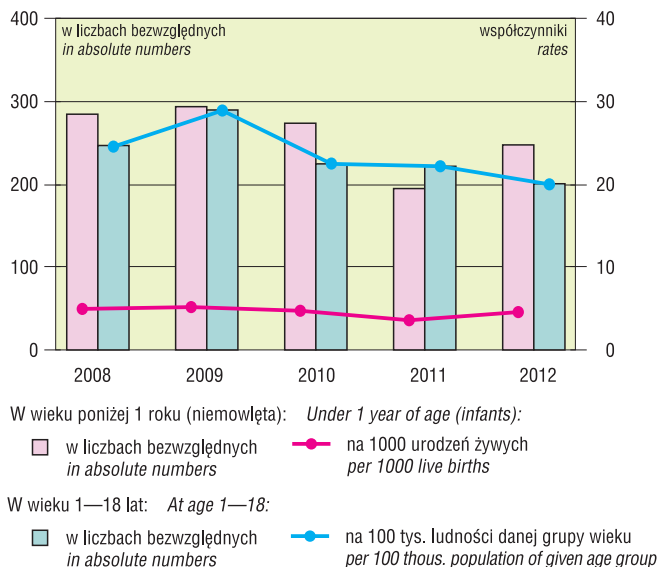
W latach 2008–2012 wzrost w ujęciu rocznym współczynnika wyrażającego liczbę zgonów dzieci w wieku 1–18 lat na 100 tys. osób z tego przedziału wiekowego obserwowano tylko w 2009 r. – wówczas współczynnik ten wyniósł 29,4 wobec 24,8 w 2008 r. W kolejnych latach obserwowano systematyczny spadek wartości tego wskaźnika – do 20,3 w 2012 r. Najniższą umieralność wśród chłopców obserwuje się w grupie wieku 5–9 lat, a wśród dziewcząt – w grupie wieku 1–4 lata.

The health condition of children can best be seen through death rates. In Mazowieckie voivodship the value of death rate varied between 2008 and 2012, but the trend remained positive. However, it has to be underlined that the pace of decrease of infant deaths rate has been slowing down. While between 2002 and 2007 the average annual decrease of infant deaths rate (measuring the number of deaths of children aged below 1 per 1000 live births) was 5,1%, between 2008 and 2012 it was 1,1%, and the pace of reduction of perinatal mortality rate (stillbirths and deaths of neonates in the first six days of life per 1000 live and still births) decreased from 2,0% to 1,5%, respectively.

Between 2008 and 2012 infant deaths rate was below 5%, the highest value was registered in 2009 (4,91), and the lowest – in 2011 (3,41); in the last of the analysed years it equaled 4,33. Perinatal mortality rate varied between 6,73 and 7,47 in the first three years of the analysed period, and in two subsequent ones it equaled to 6,07 and 6,24, respectively.

In the period 2008–2012 an increase of annual death rate among children aged 1–18 per 100 thousand persons in this age group was observed only in 2009, when this rate equaled to 29,4 against 24,8 in 2008. In the subsequent years a steady decrease of this indicator was observed – to the value of 20,3 in 2012. The lowest death rate among boys is observed in the age group 5–9, and among girls – between 1 and 4 years of age.

ZGONY DZIECI I MŁODZIEŻY
CHILDREN AND YOUTH DEATHS

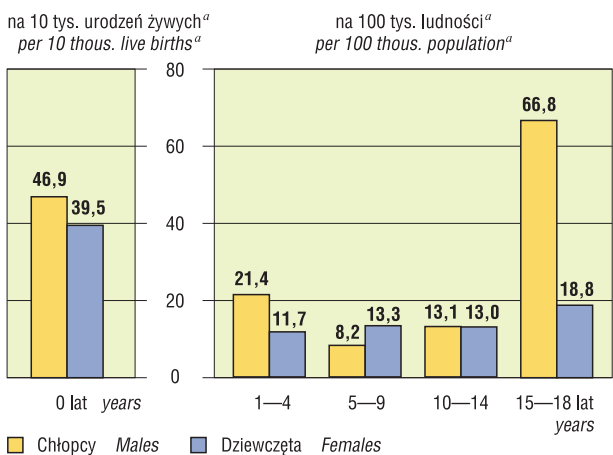
W ciągu pięciu lat w województwie mazowieckim zarejestrowano 2481 zgonów dzieci i młodzieży w wieku do 18 lat, w tym 1296 to zgony niemowląt (52,2%). Udział zgonów dzieci i młodzieży w ogólnej liczbie zgonów zmniejszył się z 1,0% do 0,8%.

Najczęstszą przyczyną zgonów niemowląt (56,5% w 2012 r.) są choroby i stany okresu okołoporodowego, czyli powstające w trakcie trwania ciąży matki i w okresie pierwszych 6 dni życia dziecka, a kolejną – wady rozwojowe wrodzone (1/3 zgonów). Z analizy danych za lata 2008–2012 wynika, że najwięcej zmarłych niemowląt (68–77% ogółu) umarło przed ukończeniem pierwszego miesiąca życia, tj. w okresie noworodkowym, przy czym 52–63% – w okresie pierwszego tygodnia życia.

Ponad połowa (58,2% w 2012 r.) zgonów dzieci i młodzieży w wieku 1–19 lat spowodowana jest zewnętrznymi przyczynami, przy czym w grupie wieku powyżej 14 lat zgony w wyniku urazów i zatruc stanowią prawie 3/4 ogółu (72,5% w 2012 r.). Wśród przyczyn zewnętrznych najczęstszymi powodami zgonów dzieci i młodzieży są wypadki komunikacyjne (38,7%) i samobójstwa (23,9%; wśród chłopców 28,0%, wśród dziewcząt 11,4%).

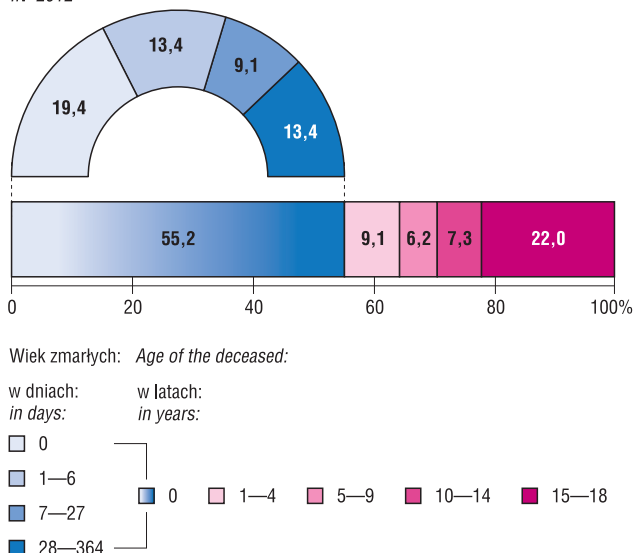
Spadek natężenia zgonów dzieci i młodzieży w dodatni sposób rzutuje na przeciętną długość trwania życia. Dziewczynka urodzona w 2012 r. – przy niezmiennych warunkach wymiarowania ludności – ma szansę dożyć wieku 81,3 lat, natomiast chłopiec 72,9 lat. W porównaniu z 1990 r. trwanie życia kobiet wydłużyło się o 5,5 lat, a mężczyzn o 6,4 lat.

WSPÓŁCZYNNIKI ZGONÓW DZIECI I MŁODZIEŻY WEDŁUG PŁCI I GRUP WIEKU W 2012 R.
RATES OF DEATHS OF CHILDREN AND YOUTH BY SEX AND AGE GROUPS IN 2012

^a Danej płci i grupy wieku.
^a Of given sex and age group.

STRUKTURA ZGONÓW DZIECI I MŁODZIEŻY WEDŁUG GRUP WIEKU W 2012 R.
STRUCTURE OF DEATHS OF CHILDREN AND YOUTH BY AGE GROUPS IN 2012

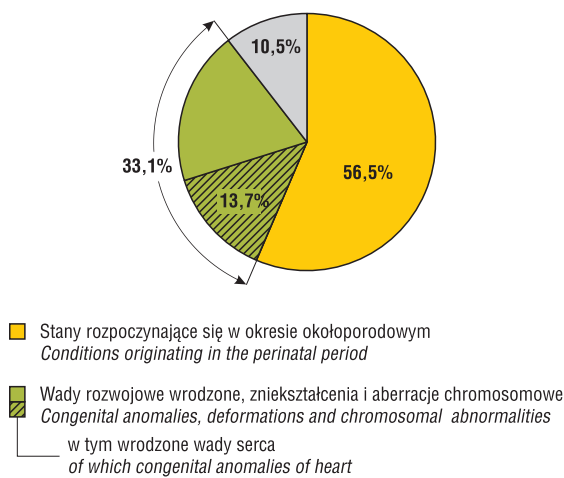
Over five years in Mazowieckie voivodship 2481 deaths of children and youth up to 18 years of age were registered, of which 1296 were infant deaths (52,2%). The share of children and youth deaths in the total number of deaths decreased from 1,0% to 0,8%.

The most common cause of infant death (56,5% in 2012) has been illnesses and conditions of the perinatal period, that is occurring during mother's pregnancy and in the first 6 days of the child's life, the second one – congenital malformations (1/3 of infant deaths). Analysis of data for 2008–2012 shows that most infant deaths (68–77%) occurred in the first month of children's life, i.e. in the neonatal period; including 52–63% within the first week.

Over half (58,2% in 2012) of deaths of children and youth aged 1–19 has resulted from external causes. In the age group above 14 deaths from injuries and poisoning amounted to almost 3/4 of the total (72,5% in 2012). Among external causes the most common causes of deaths of children and youth are road accidents (38,7%) and suicides (23,9%; 28,0% specifically among boys, 11,4% among girls).

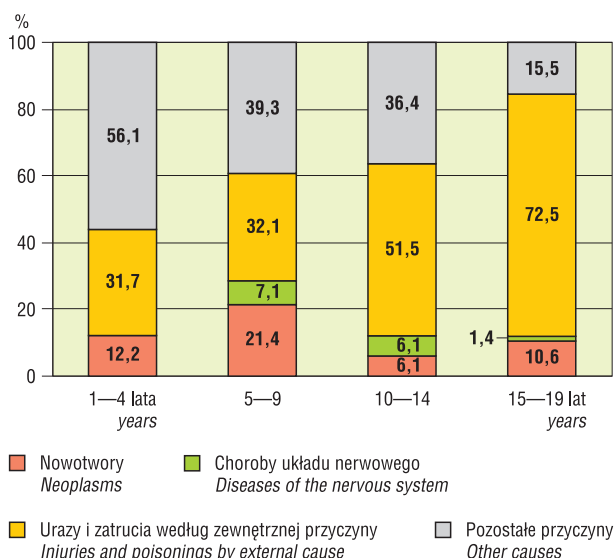
Decrease of the death rate of children and youth affects positively the life expectancy. A girl born in 2012 – assuming unchanged mortality in the population – can live up to 81,3 years of age, while a boy – 72,9. In comparison with 1990, life expectancy of women increased by 5,5 years, and of men – by 6,4 years.

STRUKTURA ZGONÓW NIEMOWLĄT^a WEDŁUG PRZYZYCHYN W 2012 R.
STRUCTURE OF INFANT DEATHS BY CAUSES IN 2012

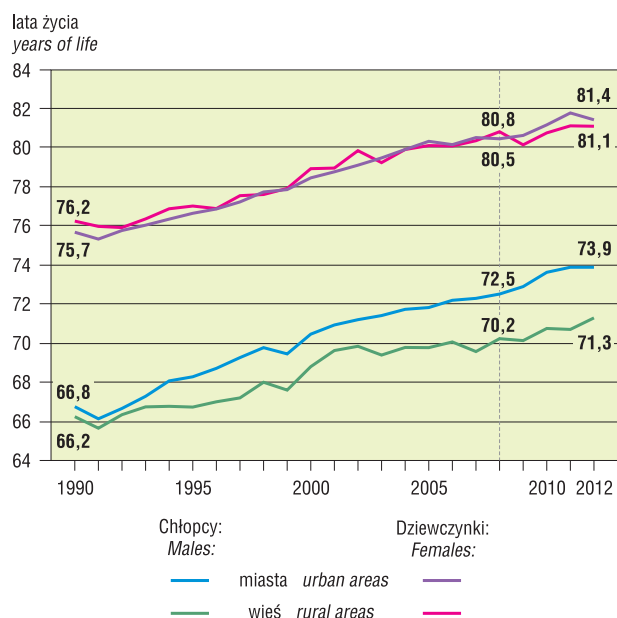

^a Dzieci poniżej 1 roku.
^a Children under 1 year of age.

STRUKTURA ZGONÓW DZIECI I MŁODZIEŻY W WIEKU 1—19 LAT WEDŁUG PRZYCZYŃ W 2012 R.
STRUCTURE OF CHILDREN AND YOUTH DEATHS AT AGE 1—19 BY CAUSES IN 2012

PRZECIĘTNE TRWANIE ŻYCIA NOWORODKA URODZONEGO W LATACH 1990—2012
LIFE EXPECTANCY AT BIRTH IN 1990—2012

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Rodziny objęte pomocą społeczną z dziećmi do 18 roku życia pozostającymi na utrzymaniu	91598	86136	85121	81772	73481	Families covered by social assistance with dependent children up to age 18
w tym rodziny niepełne	27583	26961	25631	24624	21947	of which incomplete families
miasta	41855	39198	39608	37889	32760	urban areas
wieś	49743	46938	45513	43883	40721	rural areas
Dzieci ^a do 18 roku życia pozostające na utrzymaniu w rodzinach objętych pomocą społeczną w tys.	210,7	195,0	188,9	179,3	162,6	Dependent children ^a up to age 18 in families covered by social assistance in thous.
w % ogółu ludności w wieku 0—18 lat	20,0	18,6	18,0	17,1	15,6	in % of total population at age 0—18
Mieszkańcy ^b w wieku 0—18 lat stacjonarnych zakładów pomocy społecznej ^c	436	523	309	347	376	Residents ^b at age 0—18 in stationary homes and facilities of social welfare ^c
na 10 tys. ludności w wieku 0—18 lat	4	5	3	3	4	per 10 thous. population at age 0—18

^a Szacunek własny na podstawie danych o rodzinach objętych pomocą społeczną według liczby dzieci w rodzinie. ^b Stan w dniu 31 XII. ^c Łącznie z filiami.
 Źródło: w zakresie rodzin i dzieci w rodzinach objętych pomocą społeczną – dane Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie.
^a Own estimate on the basis of data on families covered by social assistance by number of children. ^b As of 31 XII. ^c Including branches.
 Source: in regard to families and children covered by social assistance – data of the Mazovian Voivodship Office in Warsaw.

Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej mogą korzystać z pomocy pieniężnej i niepieniężnej w ramach systemu świadczeń społecznych. Według danych Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie w 2012 r. pomocą społeczną objętych było 73,5 tys. rodzin z dziećmi do 18 roku życia pozostającymi na utrzymaniu, z czego 29,9% to rodziny niepełne. Analizując strukturę rodzin według liczby dzieci można stwierdzić, że rodziny z jednym dzieckiem stanowiły 33,1%, z dwojgiem 34,4%, a rodziny wielodzietne 32,5%. Z ogólnej populacji dzieci do 18 lat 15,6% (162,6 tys.) wychowywało się w rodzinie korzystającej z różnych form pomocy społecznej.

W województwie mazowieckim w końcu 2012 r. z usług świadczonych przez zakłady stacjonarne pomocy społecznej korzystało 376 dzieci i młodzieży w wieku do 18 lat, stanowiąc 2,7% ogółu mieszkańców tych jednostek. Najwięcej z nich przebywało w domach i na oddziałach przeznaczonych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie – 104 osoby (27,7% ogółu), a w następnej kolejności w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży – 99 (26,3%) i w placówkach dla osób bezdomnych – 69 (18,4%).

W końcu 2012 r. w województwie mazowieckim w 231 placówkach sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 przebywało 8291 dzieci; najliczniejszą była grupa dwulatków stanowiąca 52,1%. Przeciętna liczba miejsc w żłobkach wyniosła 57, a w oddziałach żłobkowych 43. Kluby dziecięce i placówki zaliczone do grupy „inne” były zdecydowanie mniejsze od działających żłobków i oddziałów żłobkowych. Przeciętnie dysponowały one 17 miejscami.

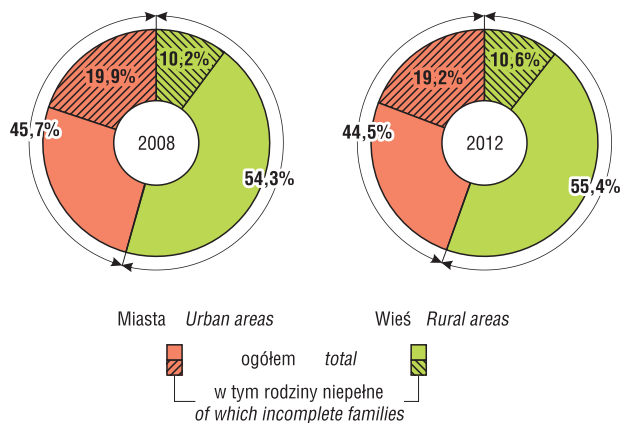
Families in difficulties can benefit from monetary and non-monetary assistance from the social benefits system. In 2012 according to the data of the Mazovian Voivodship Office in Warsaw 73,5 thous. families with dependent children up to the age of 18 were provided with social assistance, of which 29,9% were incomplete families. Analysing the structure of families by number of children, it can be stated that families with one child constituted 33,1%, with two children 34,4% and families with multiple children 32,5%. Out of the total population of children up to 18 years of age 15,6% (162,6 thous.) were brought up in a family benefiting from different forms of social assistance.

At the end of 2012 in mazowieckie voivodship, 376 children and youth up to age 18 received services of stationary social welfare facilities, constituting 2,7% of the total number of residents of these units. Majority of them were staying in homes and wards for children and youth with intellectual disability – 104 persons (27,7% of the total), followed by homes for mothers with minor children and pregnant women – 99 persons (26,3%) and facilities for the homeless – 69 (18,4%).

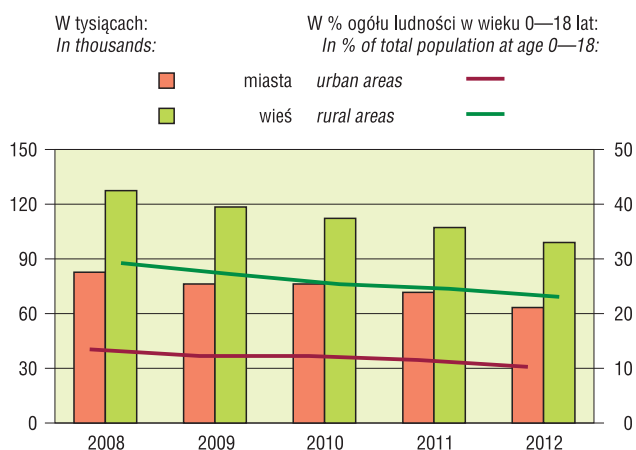
At the end of 2012, in mazowieckie voivodship 231 facilities for children aged up to 3 provided care for 8291 children; the most numerous group were the two-year-olds (52,1%). Average number of places in nurseries was 57 and in nursery wards - 43. Kids clubs and other types of facilities were significantly smaller than nurseries and nursery wards, on average they offered 17 places.

RODZINY I DZIECI^a W RODZINACH OBJĘTYCH POMOCĄ SPOŁECZNĄ WEDŁUG MIEJSCA ZAMIESZKANIA
FAMILIES AND CHILDREN^a COVERED BY SOCIAL ASSISTANCE BY PLACE OF RESIDENCE

STRUKTURA RODZIN
STRUCTURE OF FAMILIES

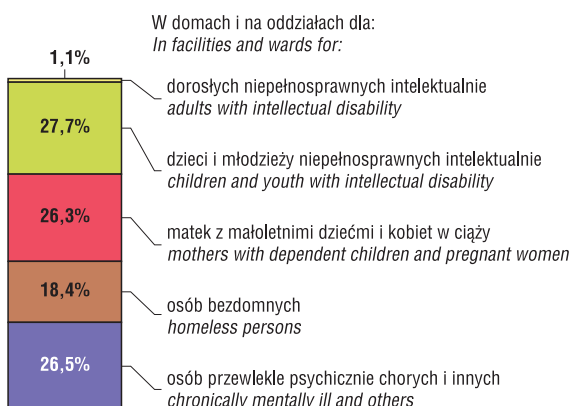
DZIECI^b W RODZINACH
CHILDREN^b IN FAMILIES

^a Do 18 roku życia pozostające na utrzymaniu. ^b Szacunek własny na podstawie danych o rodzinach objętych pomocą społeczną według liczby dzieci w rodzinie.
 Źródło: dane Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie.
^a Staying in dependent up to the age of 18. ^b Own estimate on the basis of data on families covered by social assistance by number of children.
 Source: data of the Mazovian Voivodship Office in Warsaw.

STRUKTURA DZIECI I MŁODZIEŻY W WIEKU DO 18 LAT W PLACÓWKACH STACJONARNYCH POMOCY SPOŁECZNEJ^a W 2012 R.

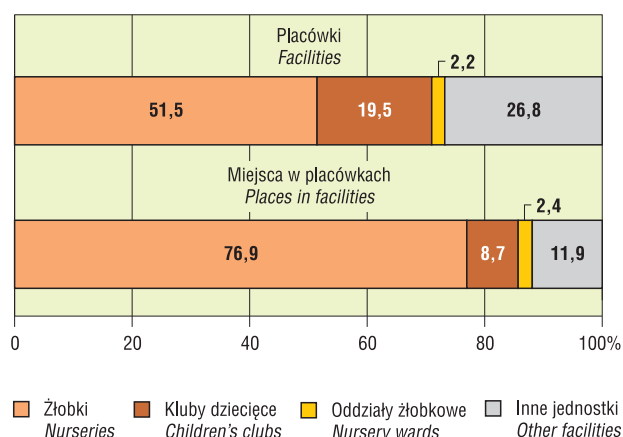
Stan w dniu 31 XII
 STRUCTURE OF CHILDREN AND YOUTH UP TO AGE 18 IN STATIONARY SOCIAL WELFARE FACILITIES^a IN 2012
 As of 31 XII

^a Łącznie z filiami.
^a Including branches.

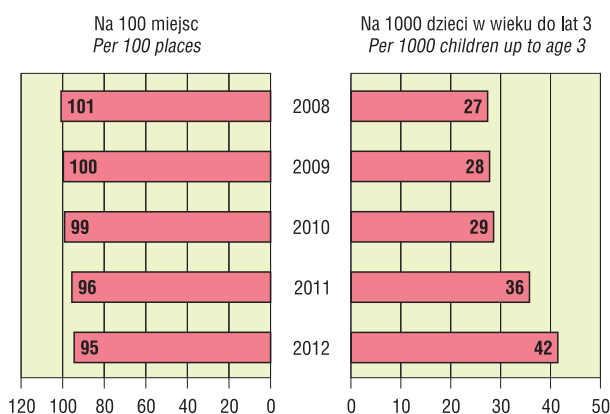
PLACÓWKI OPIEKI NAD DZIEĆMI DO LAT 3 W 2012 R.

Stan w dniu 31 XII
 DAY-CARE FACILITIES FOR CHILDREN UP TO THE AGE OF 3 IN 2012
 As of 31 XII

DZIECI W ŻŁOBKACH (z oddziałami żłobkowymi)^a

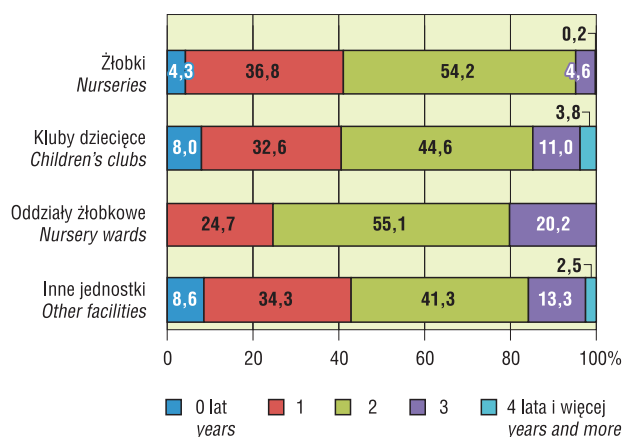
Stan w dniu 31 XII
 CHILDREN IN NURSERIES (including nursery wards)^a
 As of 31 XII

^a Od 2011 r. łącznie z klubami dziecięcymi.
^a Since 2011 including children's clubs.

STRUKTURA DZIECI W PLACÓWKACH OPIEKI NAD DZIEĆMI DO LAT 3 WEDŁUG WIEKU I TYPÓW PLACÓWEK W 2012 R.

Stan w dniu 31 XII
 STRUCTURE OF CHILDREN IN DAY-CARE FACILITIES FOR CHILDREN UP TO THE AGE OF 3 BY AGE AND TYPE OF FACILITY IN 2012
 As of 31 XII

Nauka i rozrywka

Education and entertainment

DANE MINISTERSTWA EDUKACJI NARODOWEJ (w zakresie wychowania przedszkolnego i edukacji według szczebli kształcenia – str. 36—43, 46—50, 52 w zakresie bibliotek szkolnych i wychowania pozaszkolnego – str. 53—55)

DATA OF THE MINISTRY OF NATIONAL EDUCATION (in regard to pre-primary education and education by level – pages 36—43, 46—50, 52 in regard to school libraries and extracurricular education – pages 53—55)

Dane prezentowane w zakresie wychowania przedszkolnego oraz szkół dla dzieci i młodzieży podano według stanu na początku roku szkolnego (30 września), natomiast dane o absolwentach – na koniec roku szkolnego. Jeśli nie zaznaczono inaczej, dane podaje się łącznie ze szkołami specjalnymi.

Data regarding pre-primary education as well as schools for children and youth are given as of the beginning of the school year (30 September), data concerning graduates – as of the end of the school year. Unless otherwise indicated, data is given including special schools.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	SPECIFICATION
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	135874	149362	161328	177461	187242	Children attending pre-primary education establishments
w tym w wieku 3—6 lat	132009	145146	157007	171986	181727	of which aged 3—6
w % ogółu dzieci danej grupy wieku	67,7	72,1	72,3	75,2	75,9	in % of children of given age group
W przedszkolach ^a	106309	114848	123494	132845	140879	In nursery schools ^a
W oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych	29565	34514	37834	44616	46363	In pre-primary sections of primary schools
Uczniowie:						Pupils and students:
Szkoły podstawowe	307630	305075	304882	311477	312102	Primary schools
Gimnazja	178828	172717	165869	160549	156187	Lower secondary schools
Szkoły specjalne przysposabiające do pracy	1194	1257	1213	1307	1318	Special job-training schools
Zasadnicze szkoły zawodowe	22646	22233	21116	19670	18356	Basic vocational schools
Licea ogólnokształcące	102904	99770	96640	93653	90755	General secondary schools
Uzupełniające licea ogólnokształcące	51	94	168	232	118	Supplementary general secondary schools
Licea profilowane	11551	8927	7130	5997	3535	Specialized secondary schools
Technika	54927	57045	58102	57746	58740	Technical secondary schools
Technika uzupełniająca	713	605	590	436	246	Supplementary technical secondary schools
Szkoły artystyczne ogólnokształcące dające uprawnienia zawodowe	1339	1370	1316	1291	1267	General art schools leading to professional certification
Absolwenci:						Graduates:
Szkoły podstawowe	53965	52172	50921	49436	.	Primary schools
Gimnazja	59403	57256	54200	53441	.	Lower secondary schools
Szkoły specjalne przysposabiające do pracy	258	258	246	277	.	Special job-training schools
Zasadnicze szkoły zawodowe	6778	7187	6907	6516	.	Basic vocational schools
Licea ogólnokształcące	34488	32001	31534	30443	.	General secondary schools
Uzupełniające licea ogólnokształcące	32	31	33	89	.	Supplementary general secondary schools
Licea profilowane	4408	3303	2442	2084	.	Specialized secondary schools
Technika	10509	11011	12207	12872	.	Technical secondary schools
Technika uzupełniająca	219	143	152	129	.	Supplementary technical secondary schools
Szkoły artystyczne ogólnokształcące dające uprawnienia zawodowe	224	235	233	228	.	General art schools leading to professional certification
Dzieci i młodzież niespełniający obowiązku szkolnego bez uzasadnionej przyczyny:						Children and youth not fulfilling compulsory education without legitimate reason:
Szkoły podstawowe	227	472	135	231	186	Primary schools
Gimnazja	257	166	155	278	138	Lower secondary schools

^a Łącznie z zespołami wychowania przedszkolnego i punktami przedszkolnymi.

^a Including pre-primary education groups and pre-primary points.

Miejszem wychowania i kształcenia młodego człowieka – oprócz rodziny – są placówki działające w ramach systemu oświaty, realizujące prawa dzieci i młodzieży do wychowania i opieki, odpowiednich do wieku i osiągniętego rozwoju.

Polski system oświaty i wychowania obejmuje dzieci i młodzież w wieku od 3 do 21 lat. Dolna granica to początek wieku przedszkolnego, górna – to teoretyczny wiek ukończenia edukacji na poziomie ponadgimnazjalnym, przy czym nauka w szkole jest obowiązkowa do ukończenia 18 roku życia.

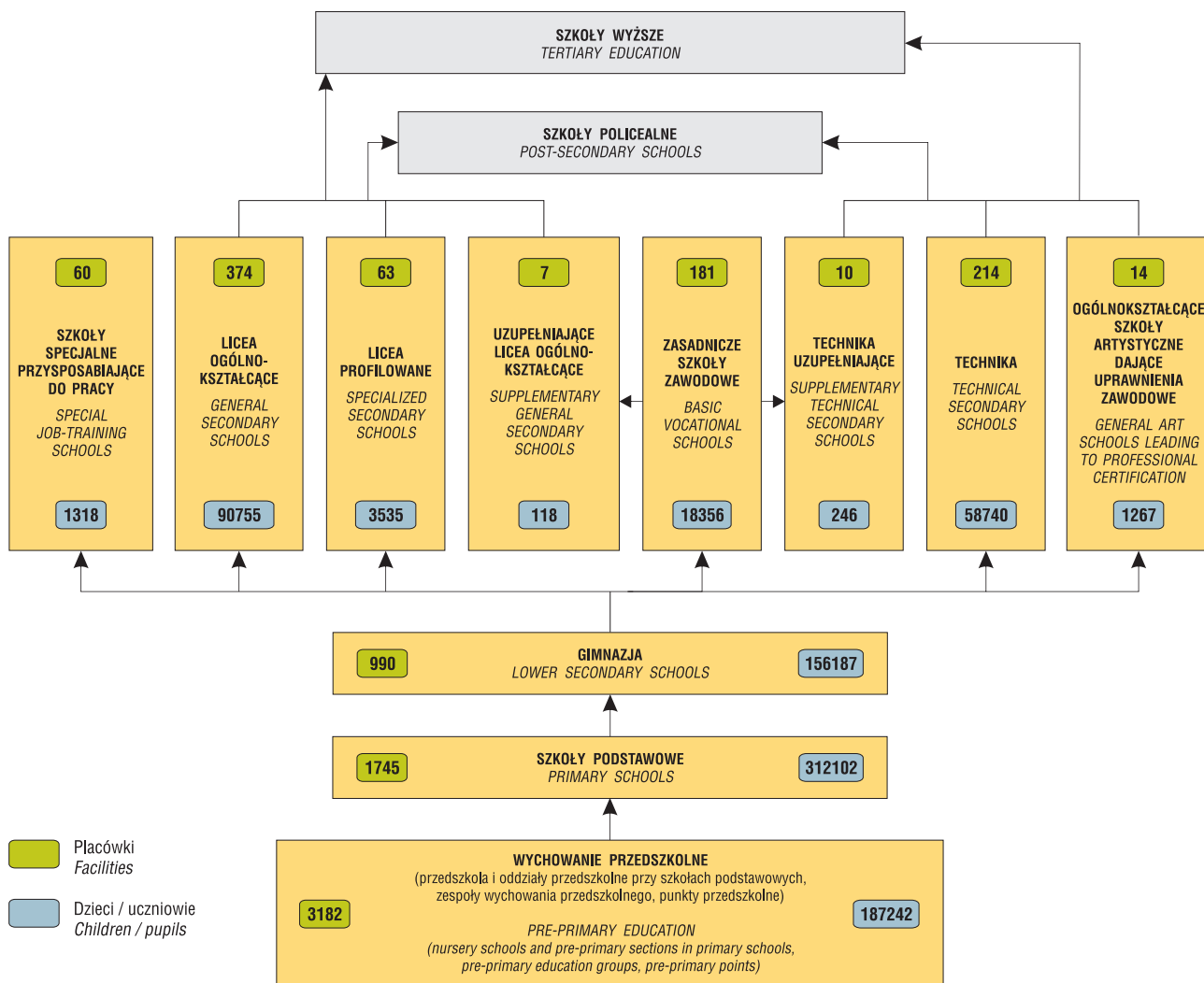
W roku szkolnym 2012/13 we wszystkich typach szkół: podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych (nie licząc szkół policealnych) kształciło się 642,6 tys. dzieci i młodzieży, co stanowiło 12,1% ludności województwa. W stosunku do roku szkolnego 2008/09 liczba uczniów zmniejszyła się o 5,7%.

Upbringing and education of young people take place – apart from family – in establishments operating within educational system, implementing children's and youth's rights to upbringing and care suitable for age and accomplished level of development.

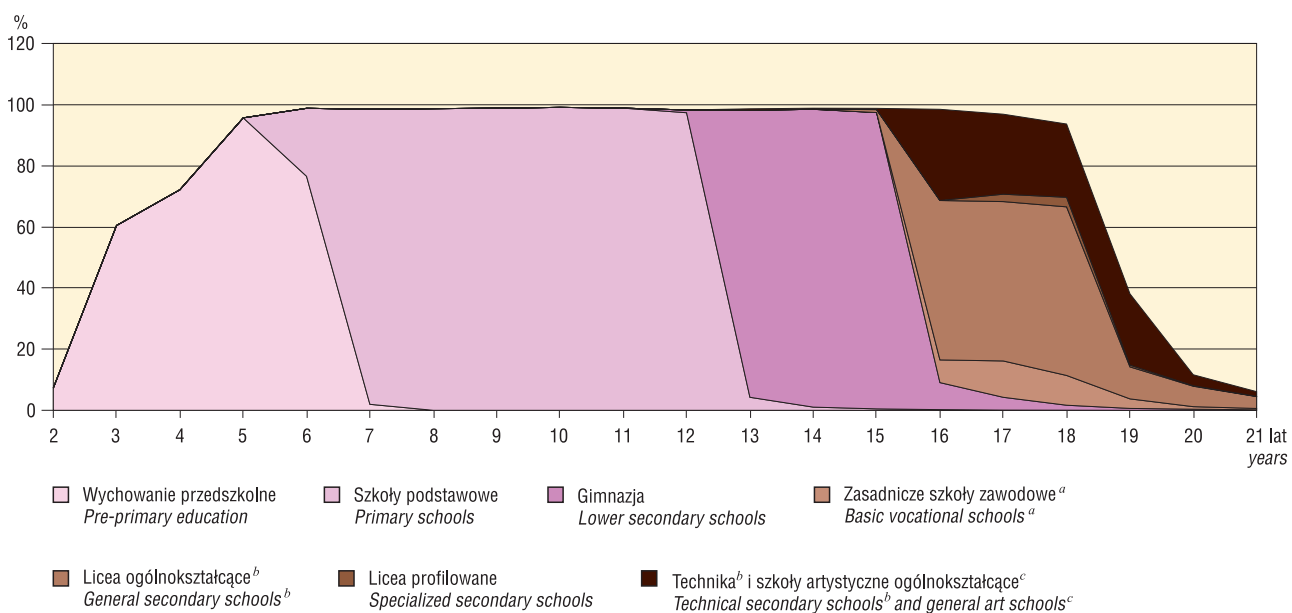
Polish educational system covers children and youth aged 3 to 21. The lower limit is the beginning of nursery school age, the upper – is the theoretical age of completing education on upper secondary school level, whereas school education is compulsory until 18 years of age.

In the school year 2012/13 in all types of schools (excluding post-secondary schools) 642,6 thous. children and youth studied, constituting 12,1% of the population of the voivodship. In comparison to the school year 2008/09 the number of pupils and students decreased by 5,7%.

ŚCIEŻKA EDUKACYJNA DZIECI I MŁODZIEŻY W ROKU SZKOLNYM 2012/13
EDUCATION PATH OF CHILDREN AND YOUTH IN 2012/13 SCHOOL YEAR

DZIECI I MŁODZIEŻ W PLACÓWKACH WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO I SZKÓŁACH W % DANEJ GRUPY WIEKU W ROKU SZKOLNYM 2012/13
CHILDREN AND YOUTH IN PRE-PRIMARY EDUCATION FACILITIES AND SCHOOLS IN % OF GIVEN AGE GROUP IN 2012/13 SCHOOL YEAR

^a Łącznie ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy. ^b Łącznie z uzupełniającymi. ^c Dające uprawnienia zawodowe.
^a Including special job-training schools. ^b Including supplementary. ^c Leading to professional certification.

WSPÓŁCZYNNIKI SKOLARYZACJI BRUTTO I NETTO (w %) W ROKU SZKOLNYM 2012/13
GROSS AND NET ENROLMENT RATES (in %) IN 2012/13 SCHOOL YEAR

Brutto Gross — relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania
relation of the number of people studying (as of the beginning of the school year) on a given educational level (regardless of age) to the population (as of 31 XII) in the age group defined as corresponding to this educational level

Netto Net — relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania
relation of the number of people studying (as of the beginning of the school year) on a given educational level (within a given age group) to the population (as of 31 XII) in the age group defined as corresponding to this educational level

	Grupy wieku Age groups	Ogółem Total	Chłopcy Males	Dziewczęta Females
Wychowanie przedszkolne Pre-primary education	6	76,6	80,1	72,9
Szkoły podstawowe Primary schools	7—12	103,4 / 98,2	103,1 / 98,3	103,7 / 98,2
Gimnazja Lower secondary schools	13—15	102,3 / 96,1	103,7 / 95,8	100,8 / 96,5
Szkoły ponadgimnazjalne Upper secondary schools	16—18	121,9 / 91,4	124,8 / 89,2	119,0 / 93,7
zasadnicze szkoły zawodowe ^a basic vocational schools ^a	16—18	11,7 / 9,7	16,1 / 13,5	7,1 / 5,8
licea ogólnokształcące ^b general secondary schools ^b	16—18	69,8 / 53,2	60,6 / 42,5	79,3 / 64,4
licea profilowane specialized secondary schools	16—18	2,4 / 1,9	1,6 / 1,2	3,2 / 2,6
technika ^b i szkoły artystyczne ogólnokształcące ^c technical secondary schools ^b and general art schools ^c	16—18	38,1 / 26,6	46,5 / 32,0	29,4 / 20,9

^a Łącznie ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy. ^b Łącznie z uzupełniającymi. ^c Dające uprawnienia zawodowe.
a Including special job-training schools. b Including supplementary. c Leading to professional certification.

Wynikający z ustawy o systemie oświaty obowiązek szkolny ma wpływ na wysokość współczynników skolaryzacji dla poszczególnych poziomów kształcenia. I tak w roku szkolnym 2012/13:

- relacja liczby osób w wieku 7–12 lat uczących się w szkołach podstawowych do ogółu ludności tej grupy wieku wyniosła 98,2%,
- relacja liczby osób w wieku 13–15 lat uczących się w gimnazjach do ogółu ludności tej grupy wieku wyniosła 96,1%,
- relacja liczby osób w wieku 16–18 lat uczących się w szkołach ponadgimnazjalnych do ogółu ludności tej grupy wieku wyniosła 91,4%.

Co roku notowane są przypadki nie spełniania przez dzieci i młodzież obowiązku szkolnego. W roku szkolnym 2012/13 dotyczyło to 0,2% dzieci podlegających obowiązkowi nauki w szkole podstawowej oraz 0,1% podlegających obowiązkowi nauki w gimnazjum. Spośród ogółu niespełniających obowiązku nauki w szkołach podstawowych 70,1% uzyskało odroczenie jego realizacji.

Pierwszy etap kształcenia w systemie oświaty to wychowanie przedszkolne. W województwie mazowieckim w roku szkolnym 2012/13 dzieci mogły uczęszczać do 1553 przedszkoli, 1333 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych, 10 zespołów wychowania przedszkolnego i 286 punktów przedszkolnych. Większość przedszkoli zlokalizowana jest w miastach (74,2%), natomiast większość oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych – na wsi (69,3%). Wychowaniem przedszkolnym objętych było 187,2 tys. dzieci, tj. o 37,8% więcej niż w roku szkolnym 2008/09. W zajęciach uczestniczyło 75,9% ogółu dzieci w wieku 3–6 lat; w miastach 87,8%, a na wsi – 55,7%. We wszystkich placówkach wychowania przedszkolnego było 3174 dzieci niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego; dzieci te stanowiły 1,7% ogółu.

Compulsory schooling, resulting from the Education System Act, affects enrolment rates for particular levels of education. And so in the school year 2012/13:

- relation of the number of people aged 7–12 studying in primary schools to the total population of this group amounted to 98,2%,
- relation of the number of people aged 13–15 studying in lower secondary schools to the total population of this age group amounted to 96,1%,
- relation of the number of people aged 16–18 studying in upper secondary schools to the total population was 91,4%.

Every year cases of not fulfilling schooling obligation by children and youth are recorded. In the school year 2012/13 it concerned 0,2% of children subject to compulsory education in primary school and 0,1% of children subject to compulsory education in lower secondary school. From the total number of people not fulfilling compulsory education in primary schools 70,1% obtained its postponement.

The first stage of school education is pre-primary education. In the 2012/13 school year in Mazowieckie voivodship children could attend 1553 nursery schools, 1333 pre-primary sections in primary schools, 10 pre-primary education groups and 286 pre-primary points. Majority of pre-primary schools are located in urban areas (74,2%), but majority of pre-primary sections in primary schools – in rural areas (69,3%). There were 187,2 thous. children in pre-primary education, i.e. by 37,8% more than in the 2008/09 school year. 75,9% of the total number of children aged 3–6 participated in nursery school activities; in urban areas – 87,8% and in rural areas – 55,7%. In all establishments of pre-primary education there were 3174 disabled children with special educational needs certificate; these children amounted to 1,7% of the total number.

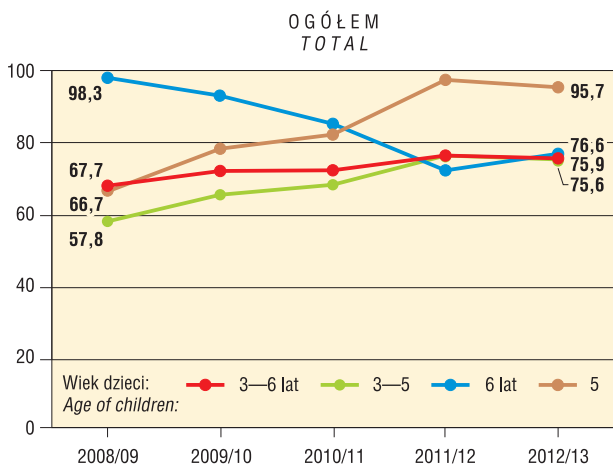
W grupach „zerowych” w przedszkolach oraz w klasach „zerowych” w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych przygotowywano się do zajęć szkolnych 76,6% wszystkich sześciolatków (w roku szkolnym 2008/09 – 98,3%). Od roku szkolnego 2009/10 dzieci sześciolatki, uzyskały możliwość rozpoczęcia edukacji w szkole podstawowej za zgodą rodziców i dyrektora szkoły, dlatego ich liczba w placówkach wychowania przedszkolnego systematycznie maleje.

W roku szkolnym 2012/13 spośród dzieci w wieku 3–5 lat do placówek wychowania przedszkolnego uczęszczało 75,6% z nich (w roku szkolnym 2008/09 – 57,8%). Wśród pięciolatków aż 95,7% brało udział w zajęciach przedszkolnych, wśród czterolatków – 72,2%, a wśród trzylatków – 60,5%. Odnotowany w ostatnich dwóch rocznikach szkolnych znaczny wzrost liczby pięciolatków w placówkach przedszkolnych spowodowany był ustawowym obowiązkiem odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego dla dzieci w tym wieku.

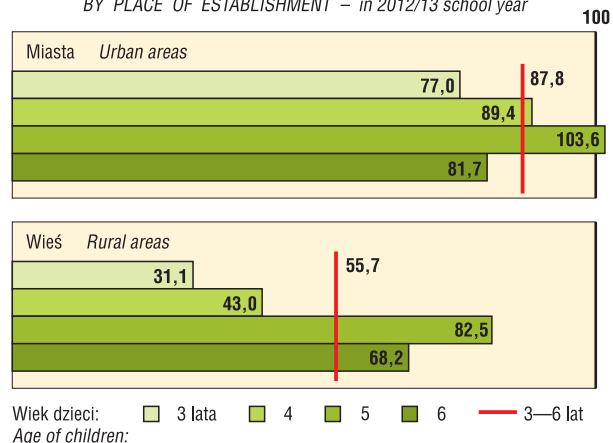
In '0' groups in nursery schools and in '0' grades in pre-primary sections of primary schools 76,6% of the total number of six-year-olds prepared for school education (in the 2008/09 school year – 98,3%). Since the 2009/10 school year six-year-olds have the right to go to primary school with the parents' and school principal's agreement; hence their number in pre-primary education facilities decreases steadily.

In the 2012/13 school year among the children between 3 and 5 years old 75,6% attended pre-primary education facilities (in the 2008/09 school year – 57,8%). Among five-year-olds 95,7% participated in nursery school activities, among four-year-olds – 72,2%, and among three-year-olds – 60,5%. The large increase of the number of five-year-olds in pre-school facilities was caused by the introduction of the compulsory one-year-long pre-primary school preparation.

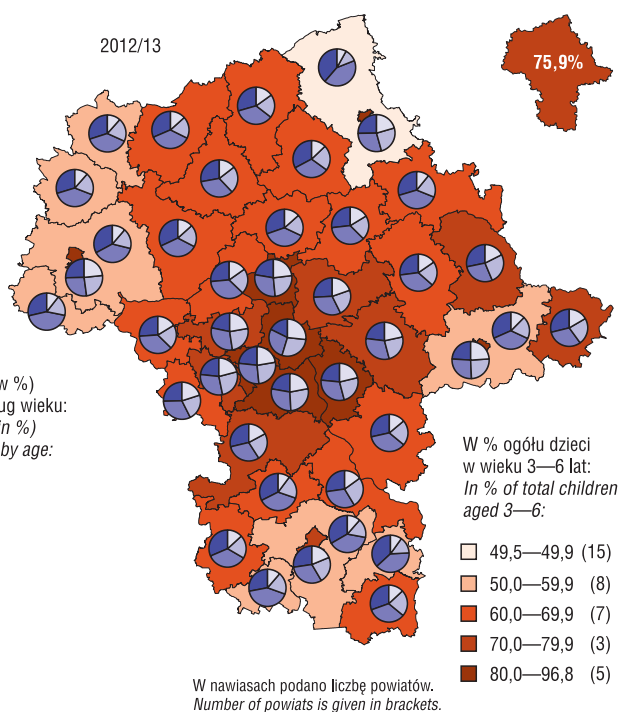
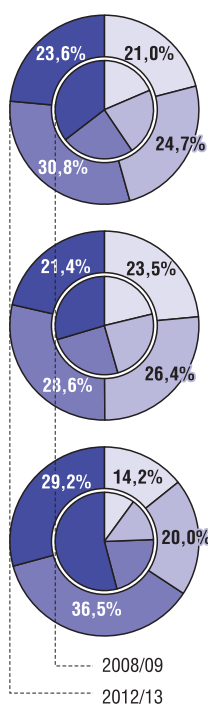
ODSETEK DZIECI UCZĘSZCZAJĄCYCH DO PLACÓWEK WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO
SHARE OF CHILDREN ATTENDING PRE-PRIMARY EDUCATION ESTABLISHMENTS

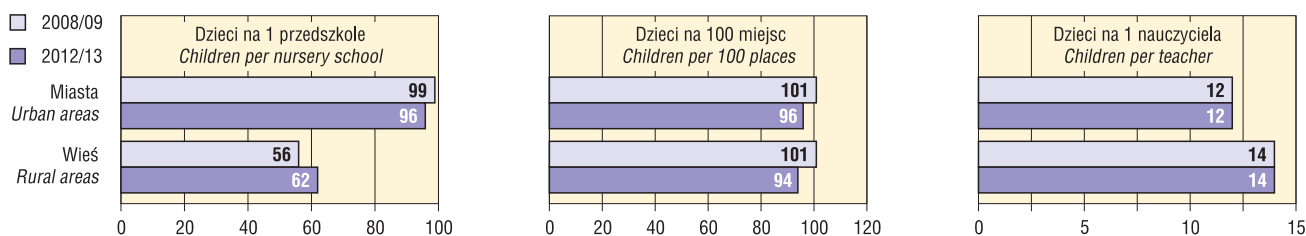
WEDŁUG SIEDZIBY PLACÓWKI – w roku szkolnym 2012/13
BY PLACE OF ESTABLISHMENT – in 2012/13 school year

DZIECI W WIEKU 3–6 LAT UCZĘSZCZAJĄCE DO PLACÓWEK WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO
CHILDREN AGED 3–6 ATTENDING PRE-PRIMARY EDUCATION ESTABLISHMENTS

WYBRANE WSKAŹNIKI CHARAKTERYZUJĄCE WARUNKI WYCHOWANIA I OPIEKI W PRZEDSZKOLACH
SELECTED INDICES CONCERNING CONDITIONS OF CARE IN NURSERY SCHOOLS

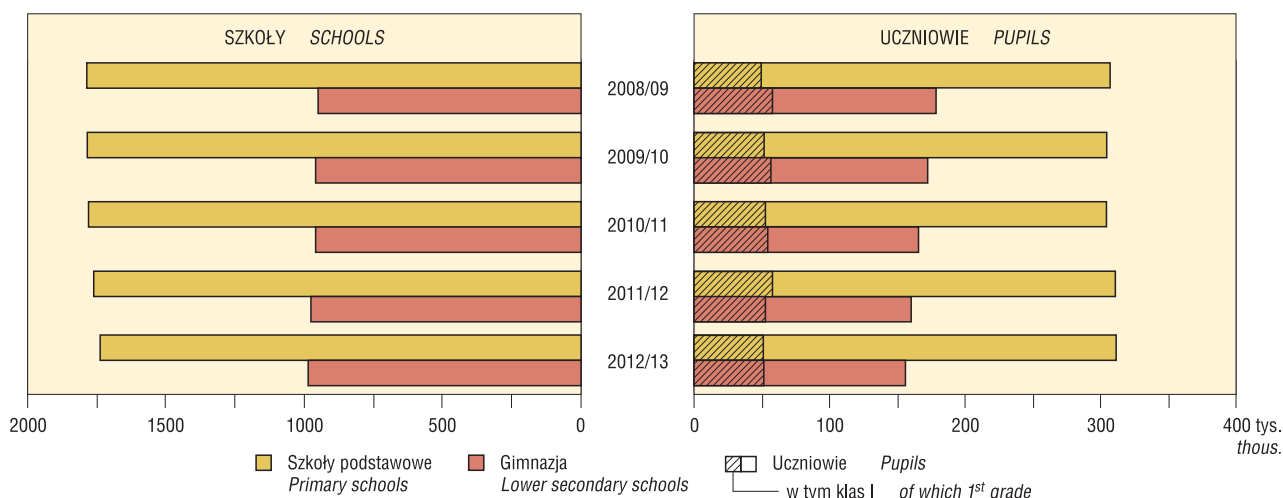
Z ogółu uczących się w szkołach dla dzieci i młodzieży uczniowie szkół podstawowych stanowią około 49%, a uczniowie gimnazjów 24%. Na te różnice wpływa dłuższy cykl nauczania w szkołach podstawowych. W roku szkolnym 2012/13 w szkołach podstawowych uczyło się 312,1 tys. dzieci (o 1,5% więcej niż w roku 2008/09), a w gimnazjach – 156,2 tys. dzieci (o 12,8% mniej). W roku szkolnym 2008/09 było 1793 szkoły podstawowe i 954 gimnazja, a w roku 2012/13 odpowiednio mniej o 48 (o 2,7%) i więcej o 36 (o 3,8%).

Z roku na rok maleje liczba absolwentów omawianych szkół. W porównaniu z rokiem szkolnym 2008/09 absolwentów szkół podstawowych z roku 2011/12 było mniej o 4,5 tys. (o 8,4%), natomiast absolwentów gimnazjów – mniej o 6,0 tys. (o 10,0%).

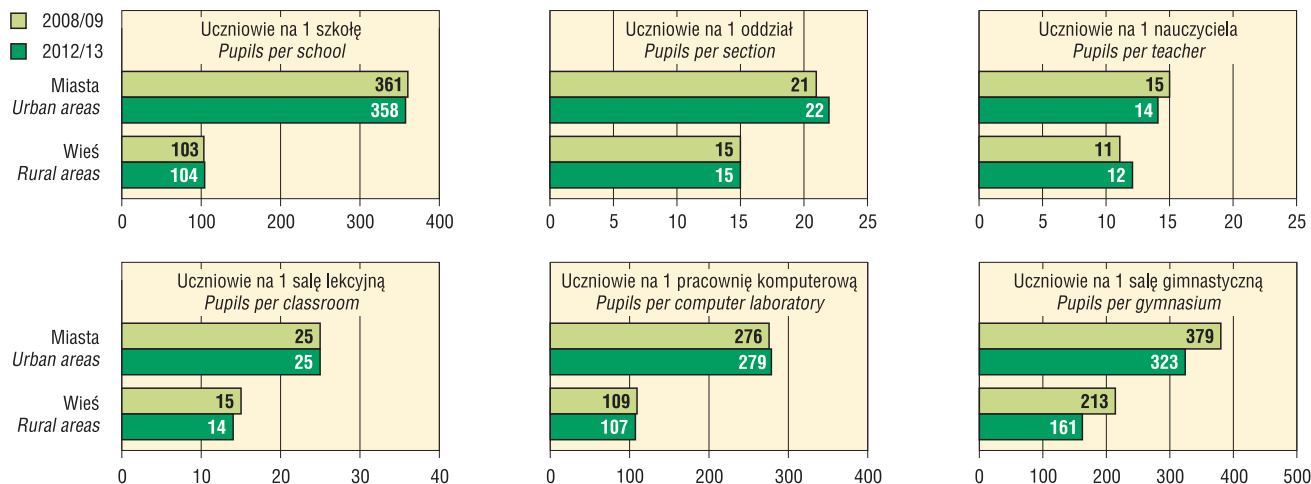
From the total number of persons studying in schools for children and youth, pupils of primary schools account for approximately 49%, and pupils of lower secondary schools for 24%. These differences are influenced by longer education cycle in primary schools. In the 2012/13 school year 312,1 thous. children (by 1,5% more than in 2008/09) studied in primary schools and 156,2 thous. (by 12,8% less) – in lower secondary schools. In the 2008/09 school year there were 1793 primary schools and 954 lower secondary schools, in 2012/13 there were less by 48 (by 2,7%) of the former, and more by 36 (by 3,8%) of the latter.

Similarly to the number of pupils, the number of graduates of these schools is decreasing. In comparison with the 2008/09 school year the number of graduates of primary schools from 2011/12 was lower by 4,5 thous. (by 8,4%) and of graduates of lower secondary schools – lower by 6,0 thous. (by 10,0%).

SZKOŁY I UCZNIOWIE SZKÓŁ PODSTAWOWYCH I GIMNAZJÓW
SCHOOLS AND PUPILS IN PRIMARY AND LOWER SECONDARY SCHOOLS

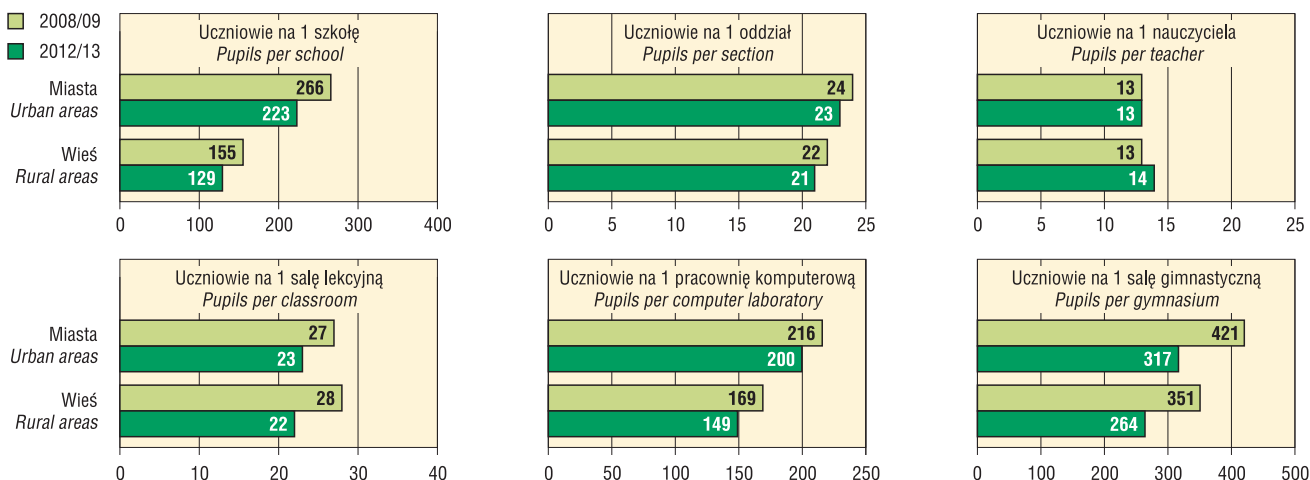

WYBRANE WSKAŹNIKI CHARAKTERYZUJĄCE WARUNKI NAUCZANIA W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH^a
SELECTED INDICES CONCERNING TEACHING CONDITIONS IN PRIMARY SCHOOLS^a

^a Bez specjalnych.
^a Excluding special.

WYBRANE WSKAŹNIKI CHARAKTERYZUJĄCE WARUNKI NAUCZANIA W GIMNAZJACH^a
 SELECTED INDICES CONCERNING TEACHING CONDITIONS IN LOWER SECONDARY SCHOOLS^a

^a Bez specjalnych.
^a Excluding special.

Ważnym elementem edukacji, który powinien być obecny od wczesnych lat kształcenia, jest nauka języków obcych. Nauczanie języka obcego w szkole może być prowadzone w ramach zajęć obowiązkowych lub dodatkowych. Począwszy od roku szkolnego 2009/10 nauka obowiązkowego przedmiotu obcego rozpoczyna się już w I klasie szkoły podstawowej. Sześciolatki, które decydują rodziców rozpoczynają swoją edukację szkolną mogą podjąć naukę języka obcego na ich wniosek i za zgodą dyrektora szkoły. W gimnazjach (również od roku szkolnego 2009/10) edukacja w tym zakresie obejmuje obowiązek nauki dwóch języków obcych.

W roku szkolnym 2012/13 95,0% szkół podstawowych i 94,5% gimnazjów oferowało naukę języka angielskiego jako przedmiotu obowiązkowego, naukę języka niemieckiego – odpowiednio 5,8% i 53,7%, rosyjskiego – 5,5% i 27,6%, francuskiego – 2,1% i 12,0%, a innych języków – 1,4% i 9,6%. Oferta szkół ma wpływ na odsetek uczących się poszczególnych języków obcych, stąd najbardziej powszechnym językiem nauczonym w ramach zajęć obowiązkowych jest angielski. Zarówno w szkołach podstawowych, jak i gimnazjach uczy się go ponad 96% uczniów.

Wzrost liczby uczących się języka obcego w ostatnich czterech latach jest skutkiem wdrożenia resortowego programu obowiązkowej nauki, a widoczny jest głównie w przypadku języka angielskiego.

W związku ze wzrostem liczby uczących się obowiązkowo języka angielskiego w szkołach podstawowych i gimnazjach zmniejszyło się zainteresowanie na naukę tego języka w ramach zajęć dodatkowych. W tej kategorii największą popularnością cieszył się język niemiecki.

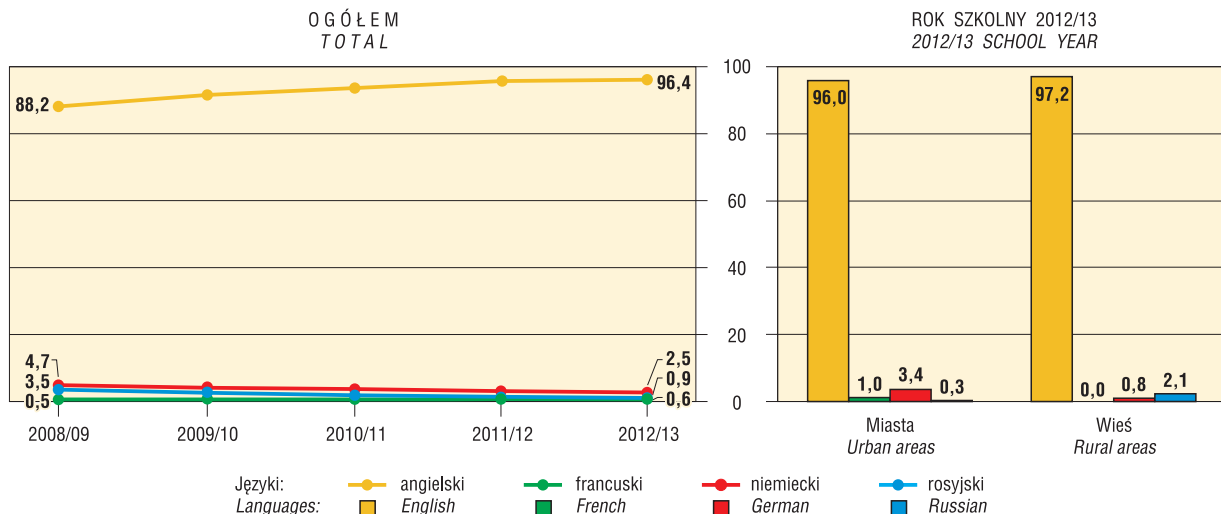
An important element of education, which should be present from the early years, are foreign languages. Teaching a foreign language in school may be conducted within obligatory or additional classes. Starting from the 2009/2010 school year studying a foreign language starts in the first grade of primary school. Parents of six-year-olds who let them start school education can also apply for the school principal's agreement for the child's participation in foreign language classes. In lower secondary schools (also starting from the 2009/10 school year) two foreign languages are taught on a compulsory basis.

In the 2012/13 school year 95,0% of primary schools and 94,5% of lower secondary schools offered teaching English language as an obligatory subject, German – 5,8% and 53,7%, Russian – 5,5% and 27,6%, French – 2,1% and 12,0% and other languages – 1,4% and 9,6%, respectively. School offer influences the percentage of people studying each of the foreign languages, that is why the most popular language within obligatory classes is English, with over 96% of pupils studying it in both primary and lower secondary schools.

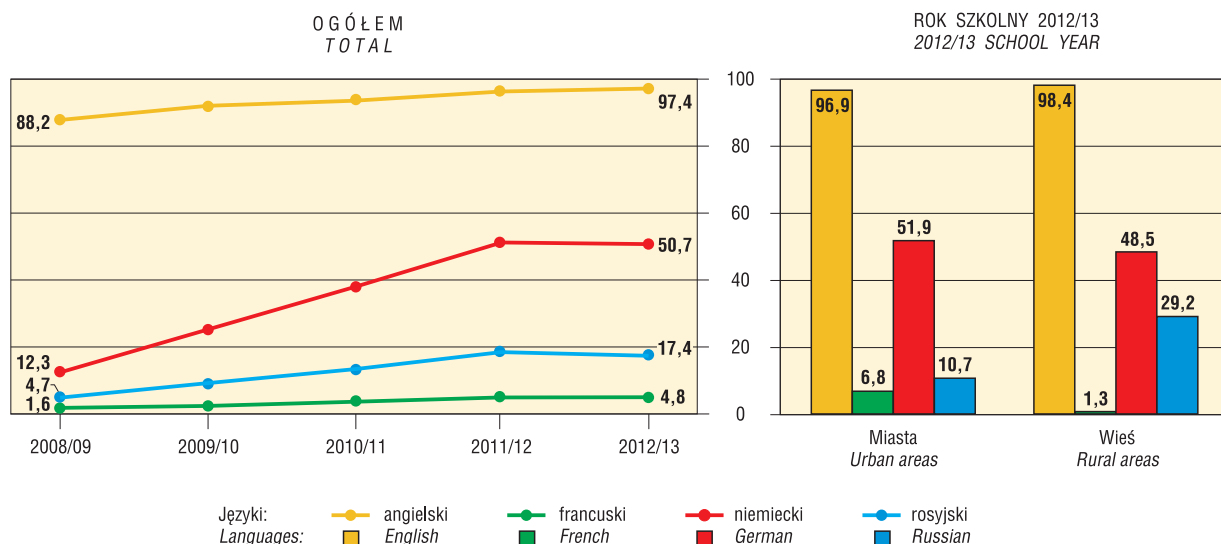
Increase of the number of persons studying a foreign language is a result of the implementation of the ministerial programme of compulsory teaching and it is most visible in the case of English language.

Due to the increase in the number of pupils and students studying English in primary and lower secondary schools, the popularity of additional classes in English decreased. In this category the most popular language was German.

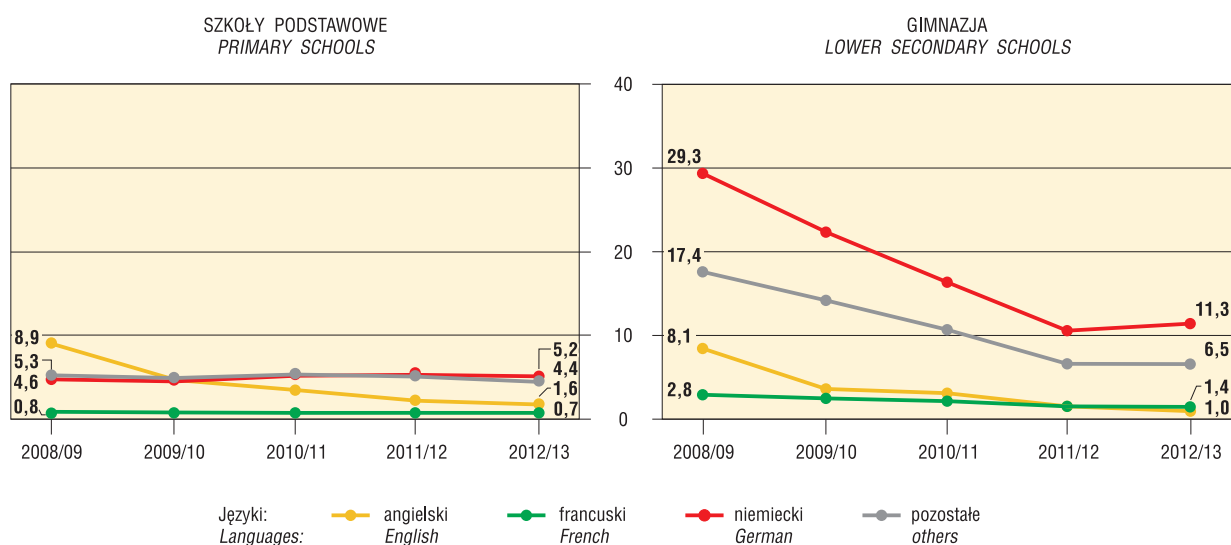
ODSETEK UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH UCZĄCYCH SIĘ WYBRANYCH JĘZYKÓW OBCYCH W RAMACH ZAJĘĆ OBYWIAZKOWYCH
 SHARE OF PUPILS OF PRIMARY SCHOOLS STUDYING SELECTED FOREIGN LANGUAGES WITHIN OBLIGATORY CLASSES

ODSETEK UCZNIÓW GIMNAZJÓW UCZĄCYCH SIĘ WYBRANYCH JĘZYKÓW OBCYCH W RAMACH ZAJĘĆ OBOWIĄZKOWYCH
SHARE OF PUPILS OF LOWER SECONDARY SCHOOLS STUDYING SELECTED FOREIGN LANGUAGES WITHIN OBLIGATORY CLASSES

ODSETEK UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH I GIMNAZJÓW UCZĄCYCH SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W RAMACH ZAJĘĆ DODATKOWYCH
SHARE OF PUPILS OF PRIMARY AND LOWER SECONDARY SCHOOLS STUDYING FOREIGN LANGUAGES WITHIN ADDITIONAL CLASSES

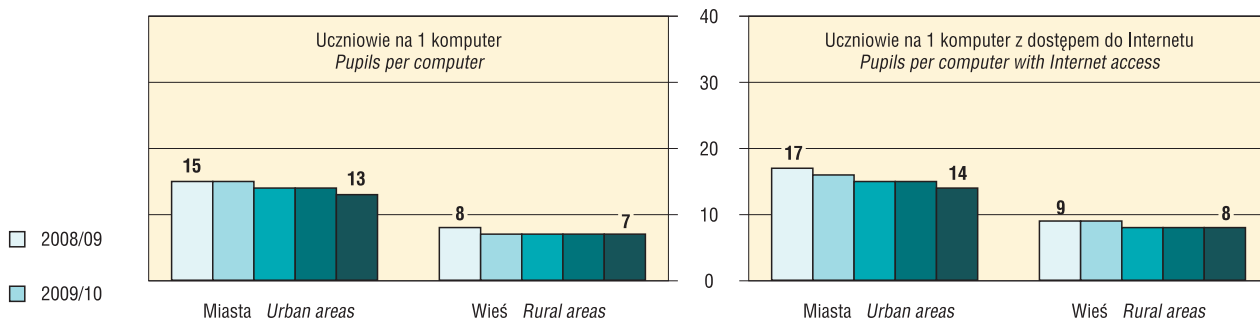

Szkoły podstawowe i gimnazja (bez specjalnych) są coraz lepiej wyposażone w sprzęt komputerowy przeznaczony do użytku uczniów, a większość komputerów ma dostęp do Internetu. W roku szkolnym 2012/13 blisko 97% szkół podstawowych i 82% gimnazjów posiadało komputery użytkowane przez uczniów. Średnio na 1 placówkę przypadało odpowiednio 19 i 18 komputerów, w tym po 17 z dostępem do Internetu. W roku szkolnym 2008/09 w szkołach podstawowych na 1 komputer przypadało 11 uczniów, natomiast w roku 2012/13 – 10, w gimnazjach odpowiednio – 12 i 10. Uczniowie szkół podstawowych w miastach mieli gorszy dostęp do komputerów niż uczniowie szkół zlokalizowanych na wsi; dostępność komputerów w gimnazjach była podobna bez względu na lokalizację szkoły.

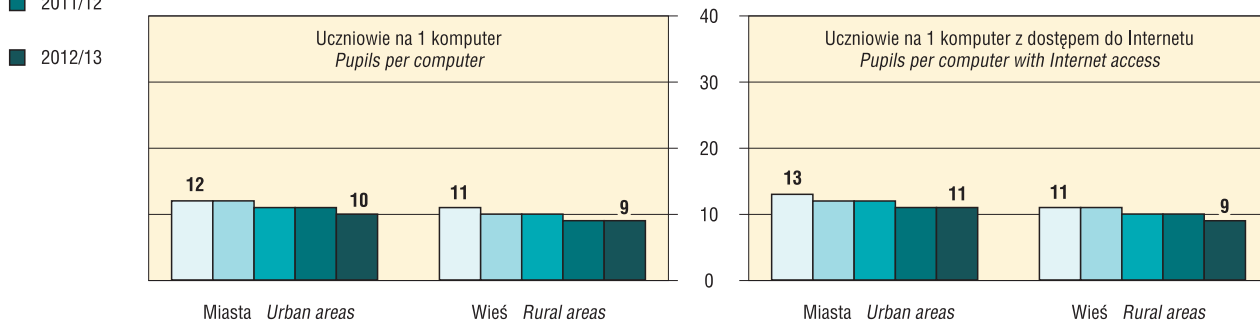
Primary and lower secondary schools (excluding special ones) are better and better equipped with computers for students' use, and majority of these computers have Internet access. In the 2012/13 school year nearly 97% of primary and 82% of lower secondary schools possessed personal computers used by the students. There were on average 19 and 18 computers respectively per 1 establishment, of which 17 with Internet access. In the 2008/09 school year in primary schools there were 11 students per 1 computer, in 2012/13 – 10, in lower secondary schools – 12 and 10, respectively. Pupils of primary schools in urban areas had more limited access to computers than pupils of schools located in rural areas; availability of computers in lower secondary schools was similar regardless of the school location.

DOSTĘPNOŚĆ KOMPUTERÓW PRZEZNACZONYCH DO UŻYTKU UCZNIÓW W SZKOŁACH^a PODSTAWOWYCH I GIMNAZJACH
AVAILABILITY OF PERSONAL COMPUTERS FOR PUPILS USAGE IN PRIMARY AND LOWER SECONDARY SCHOOLS^a

SZKOŁY PODSTAWOWE PRIMARY SCHOOLS

GIMNAZJA LOWER SECONDARY SCHOOLS

^a Bez specjalnych.

U w a g a. W przypadku wspólnego użytkowania komputerów przez kilka szkół – wykazane tylko raz.

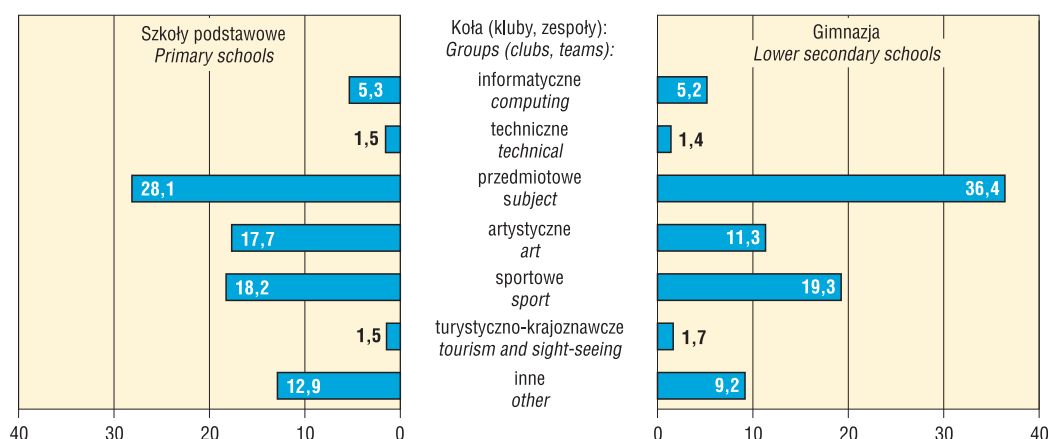
^a Excluding special.

Note. In case of commonly use of computers by a few schools – presented only once.

Po wypełnieniu obowiązków szkolnych dzieci i młodzież mogą pożytecznie spędzać czas wolny uczestnicząc w zajęciach pozalekcyjnych i nadobowiązkowych organizowanych przez szkołę. W roku szkolnym 2012/13 w szkołach podstawowych i gimnazjach województwa mazowieckiego działało odpowiednio 21,1 tys. i 10,8 tys. kół, klubów i zespołów, które zapewniały uczniom kształcenie i pogłębianie wiedzy z poszczególnych dziedzin, rozwój zainteresowań i uzdolnień indywidualnych lub doskonalenie umiejętności w dziedzinie sportu. We wszystkich formach zajęć uczestniczyło 266,1 tys. uczniów szkół podstawowych i 131,8 tys. uczniów gimnazjów. Największym zainteresowaniem cieszą się zajęcia związane z wiedzą ogólną w zakresie przedmiotów szkolnych oraz zajęcia sportowe i artystyczne.

After fulfilling school obligations children and youths can spend their leisure time usefully by participating in extra and optional activities organized by the school. In the 2012/13 school year in primary and lower secondary schools of Mazowieckie voivodship 21,1 thous. and 10,8 thous., respectively, groups, clubs and teams operated, which provided pupils with education and broadening of their knowledge in particular fields, development of interests and individual skills or improving their sports skills. In all types of such classes 266,1 thous. pupils of primary schools and 131,8 thous. pupils of lower secondary schools participated. The most popular classes are the ones concerning general knowledge within school subjects as well as sports and art classes.

ODSETEK UCZNIÓW BIORĄCYCH UDZIAŁ W ZAJĘCIACH POZALEKCYJNYCH I NADOBOWIĄZKOWYCH W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH I GIMNAZJACH W ROKU SZKOLNYM 2012/13
SHARE OF PUPILS PARTICIPATING IN EXTRA CLASSES AND OPTIONAL ACTIVITIES IN PRIMARY AND LOWER SECONDARY SCHOOLS IN 2012/13 SCHOOL YEAR

Reforma oświaty wprowadziła nowy system oceniania postępów w nauce osiągniętych przez uczniów na poszczególnych etapach kształcenia. Przeprowadzany przez Centralną Komisję Egzaminacyjną ogólnopolski sprawdzian bądź egzamin ma na celu wskazanie poziomu osiągniętych kompetencji w zakresie wybranej wiedzy i umiejętności zawartych w Podstawie programowej.

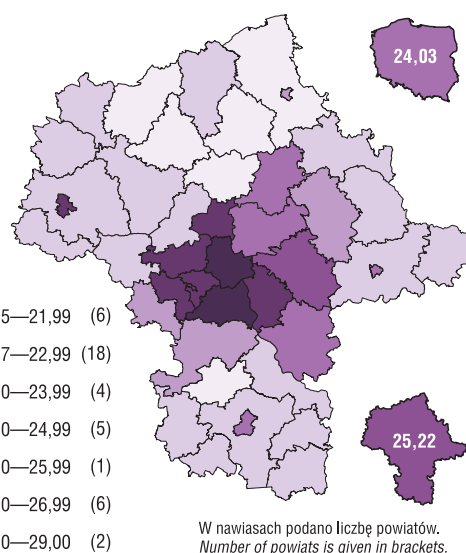
Według danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie w 2013 r. do sprawdzianu dla uczniów szóstej klasy szkoły podstawowej przystąpiło w województwie mazowieckim 49,3 tys. uczniów. Z ogólnej ich liczby 98,7% rozwiązywało arkusz standardowy, a pozostali – ze względu na posiadane dysfunkcje – arkusze odpowiednio dostosowane. W województwie mazowieckim uczeń rozwiązujący arkusz standardowy uzyskał na sprawdzianie przeciętnie 25,22 punktów, co stanowiło 63,1% punktów możliwych do zdobycia. Jest to wynik o trzy punkty procentowe wyższy od średniego wyniku statystycznego ucznia w kraju (24,03 – 60,1% punktów). Analizując wyniki sprawdzianu według płci piszących oraz według lokalizacji szkół można stwierdzić, że dziewczęta uzyskały więcej punktów niż chłopcy (średnio 26,16 wobec 24,33), a wyniki w miastach były lepsze niż na wsi.

Education system reform has introduced a new system of evaluation of the progress achieved by pupils on particular stages of education. National test or exam conducted by the Central Commission of Examination aims at determining the level of achieved skills within selected knowledge and competences included in the programme Base.

According to the District Commission of Examination in Warsaw data, in 2013 in Mazowieckie voivodship 49,3 thous. pupils sat the exam for pupils of the sixth grade of primary school. 98,7% of their total number took the standard exam paper and the rest – because of their dysfunctions – suitably adjusted exam papers. In Mazowieckie voivodship a pupil who chose standard exam paper gained on average 25,22 points, which amounted to 63,1% of the total number of points. This result is higher by 3 percentage points than the average result in the country (24,03 points; 60,1%). Analysing results of the exam by sex of pupils and school location it can be stated that girls gained more points than boys (26,16 compared to 24,33 on average) and results in urban areas were better than in rural areas.

ŚREDNIE WYNIKI SPRAWDZIANU (w pkt) UCZNIÓW KOŃCĄCYCH SZKOLĘ PODSTAWOWĄ W 2013 R.
AVERAGE RESULTS (in pts) OF PUPILS EXAM ENDING PRIMARY EDUCATION IN 2013

		Mazowieckie	Polska Poland
Poziom opanowania umiejętności: Level of skill:	max ^a		
czytanie reading	10	7,52	7,30
pisanie writing	10	6,70	6,34
rozumowanie thinking	8	4,41	4,16
korzystanie z informacji using of information	4	2,57	2,48
wykorzystywanie wiedzy w praktyce knowledge using in practice	8	4,03	3,75
	Σ	25,22	24,03

^a Maksymalna liczba punktów możliwych do uzyskania.

U w a g a. Dane dotyczą uczniów bez dysfunkcji oraz uczniów z dysleksją rozwojową.

Ź r ó d ł o: dane Centralnej Komisji Egzaminacyjnej [4] i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie [7].

^a Maximum possible number of points.

N o t e. Data concern pupils without dysfunctions as well as pupils with developmental dislexion.

S o u r c e: data of the Central Commission of Examination [4] and District Commission of Examination in Warsaw [7].

Począwszy od roku szkolnego 2011/12 obowiązują nowe zasady przeprowadzania egzaminu gimnazjalnego. Egzamin składa się z trzech części: humanistycznej – w zakresie języka polskiego oraz historii i wiedzy o społeczeństwie, matematyczno-przyrodniczej – w zakresie matematyki i przedmiotów przyrodniczych (biologia, chemia, fizyka, geografia) oraz części dotyczącej języka nowożytnego (angielskiego, francuskiego, hiszpańskiego, niemieckiego, rosyjskiego lub włoskiego).

Egzamin z języka obcego zdawany jest na dwóch poziomach: podstawowym i rozszerzonym. Do egzaminu na poziomie podstawowym mają obowiązek przystąpić wszyscy uczniowie, a na poziomie rozszerzonym, tylko ci, którzy kontynuowali naukę języka obcego rozpoczętą w szkole podstawowej.

W 2013 r. do egzaminu gimnazjalnego przystąpiło blisko 52 tys. uczniów, z których większość pisała arkusz standardowy.

Uczniowie województwa mazowieckiego z poszczególnych części egzaminu uzyskali jedne z lepszych wyników w kraju. W części humanistycznej z zakresu języka polskiego uczniowie rozwiązujący standardowy zestaw zadań uzyskali średnio 64% punktów możliwych do zdobycia (w kraju 62%), z zakresu historii i wiedzy o społeczeństwie – 60% (w kraju 58%); w części matematyczno-przyrodniczej z zakresu matematyki – 51% (w kraju 48%), z zakresu przedmiotów przyrodniczych – 61% (w kraju 59%).

Większość zdających egzamin z języka obcego zarówno na poziomie podstawowym, jak i rozszerzonym wybrała język angielski. Na poziomie podstawowym uczniowie rozwiązujący arkusz standardowy uzyskali średnio 67% punktów możliwych do zdobycia (w kraju 63%), a na poziomie rozszerzonym – 48% (w kraju 45%).

Starting from the 2011/12 school year there are new rules of the exam for the third grade of lower secondary schools. The exam consists of three parts: humanities – covering Polish language, History and Civics; science – covering Maths and Earth and Natural Sciences (Biology, Chemistry, Physics, Geography), and modern language (English, French, Spanish, German, Russian or Italian).

Foreign language exam can be taken on two levels: basic and advanced. All students have to seat the exam on basic level, and those who continued studying a language they had began in primary school – the advanced level.

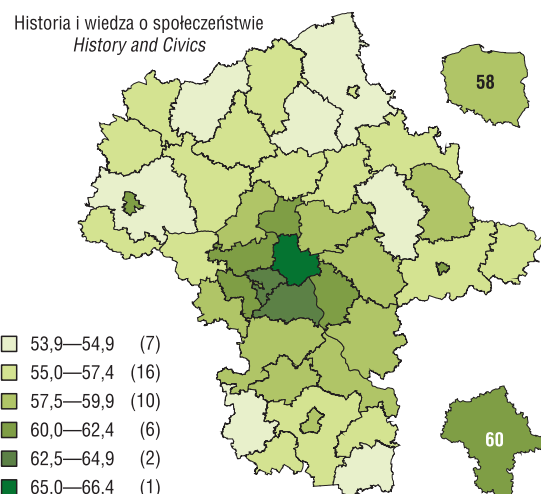
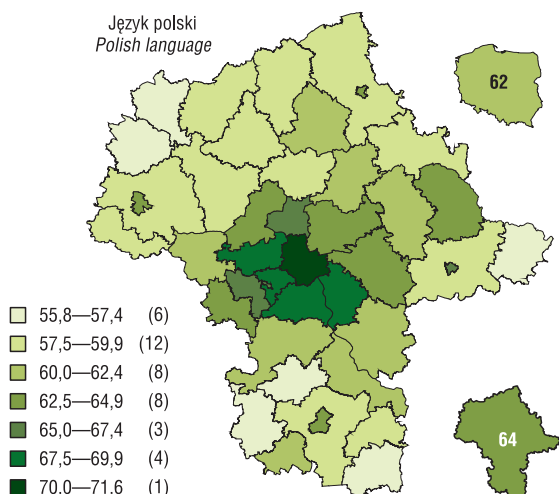
In 2013 almost 52 thous. students sat the exam in the last grade of lower secondary school, most of whom took the basic level.

Students from Mazowieckie voivodship achieved one of the best results in the country in particular parts of the exam. In humanities, in the Polish language part, students taking the standard exam paper achieved on average 64% of points (country average 62%), in History and Civics – 60% (compared to 58% nationwide); in Maths and Sciences, in the Maths part – 51% (in the country 48%), in Natural and Earth Sciences – 61% (compared to 59% nationwide).

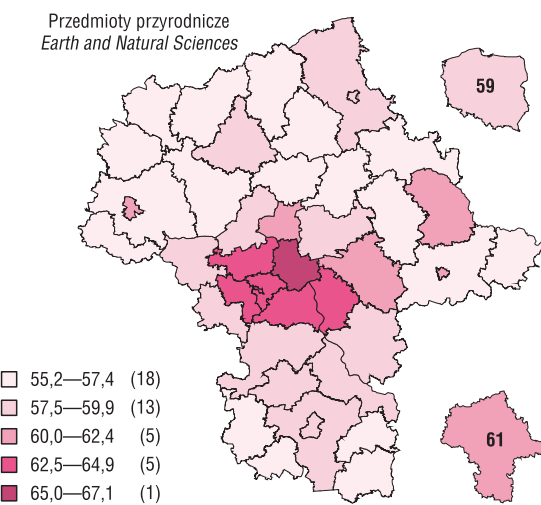
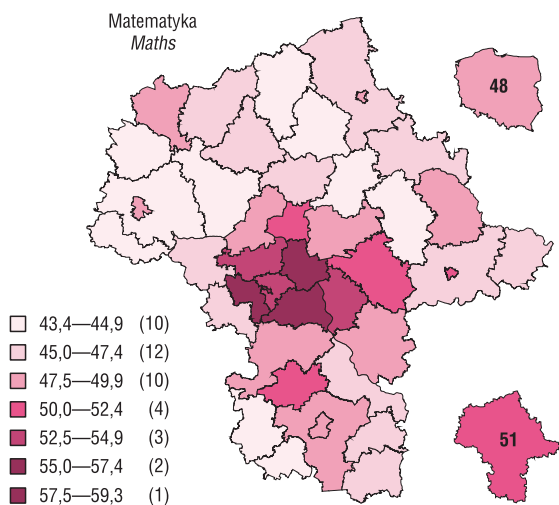
Most of the students taking the exam in foreign language, both on basic and advanced level, chose English. On basic level students taking the standard paper achieved on average 67% points (in the country – 63%), and on advanced level – 48% (in the country 45%).

ŚREDNIE WYNIKI (w %) EGZAMINU UCZNIÓW KOŃCĄCYCH GIMNAZJUM W 2013 R.
AVERAGE RESULTS (in %) OF PUPILS EXAM ENDING LOWER SECONDARY EDUCATION IN 2013

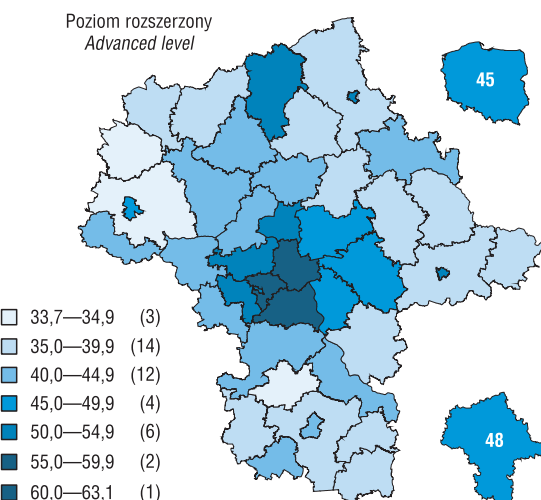
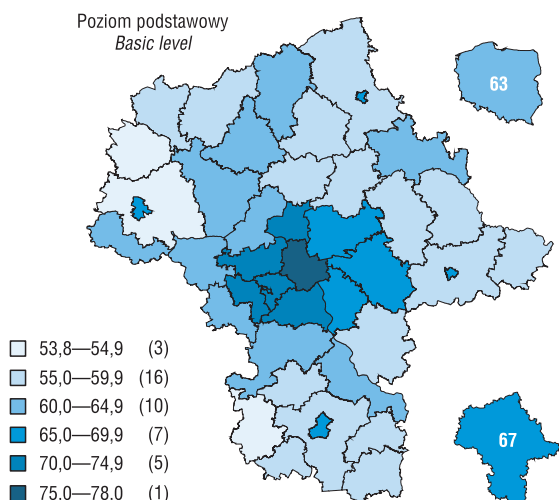
CZĘŚĆ HUMANISTYCZNA
HUMANITIES PART

CZĘŚĆ MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZA
MATHS AND EARTH AND NATURAL SCIENCES PART

JĘZYK ANGIELSKI
ENGLISH LANGUAGE

U w a g a. Dane dotyczą uczniów bez dysfunkcji oraz uczniów z dysleksją rozwojową.
 Ź r ó d ł o: dane Centralnej Komisji Egzaminacyjnej [5] i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie [8].
 N o t e. Data concern pupils without dysfunctions as well as pupils with developmental dislexion.
 S o u r c e: data of the Central Commission of Examination [5] and District Commission of Examination in Warsaw [8].

W nawiasach podano liczbę powiatów.
 Number of powiats is given in brackets.

W roku szkolnym 2012/13 w województwie mazowieckim działały 923 szkoły ponadgimnazjalne dla młodzieży (łącznie ze szkołami specjalnymi). Do liceów ogólnokształcących (łącznie z uzupełniającymi) uczęszczało 90,9 tys. uczniów, tj. o 11,7% mniej niż w roku szkolnym 2008/09, a do szkół zawodowych dla młodzieży – 83,5 tys., tj. o 9,6% mniej. Należy dodać, że od roku szkolnego 2012/13 zgodnie z przyjętymi w 2011 r. zmianami w ustawie o systemie oświaty wstrzymany został nabór m.in. do pierwszych klas liceów profilowanych, uzupełniających liceów ogólnokształcących i uzupełniających techników dla młodzieży.

Analizując strukturę uczniów klas pierwszych szkół ponadgimnazjalnych (bez szkół specjalnych) według typów szkół można stwierdzić, że wśród absolwentów gimnazjów od wielu lat największą popularnością cieszą się licea ogólnokształcące – uczęszcza do nich ponad połowa ogółu pierwszoklasistów. Na drugim miejscu znajdują się technika i ogólnokształcące szkoły artystyczne, które w roku szkolnym 2012/13 wybrało 33,8% absolwentów gimnazjów. Popularność tego typu szkół wzrosła w ostatnich latach.

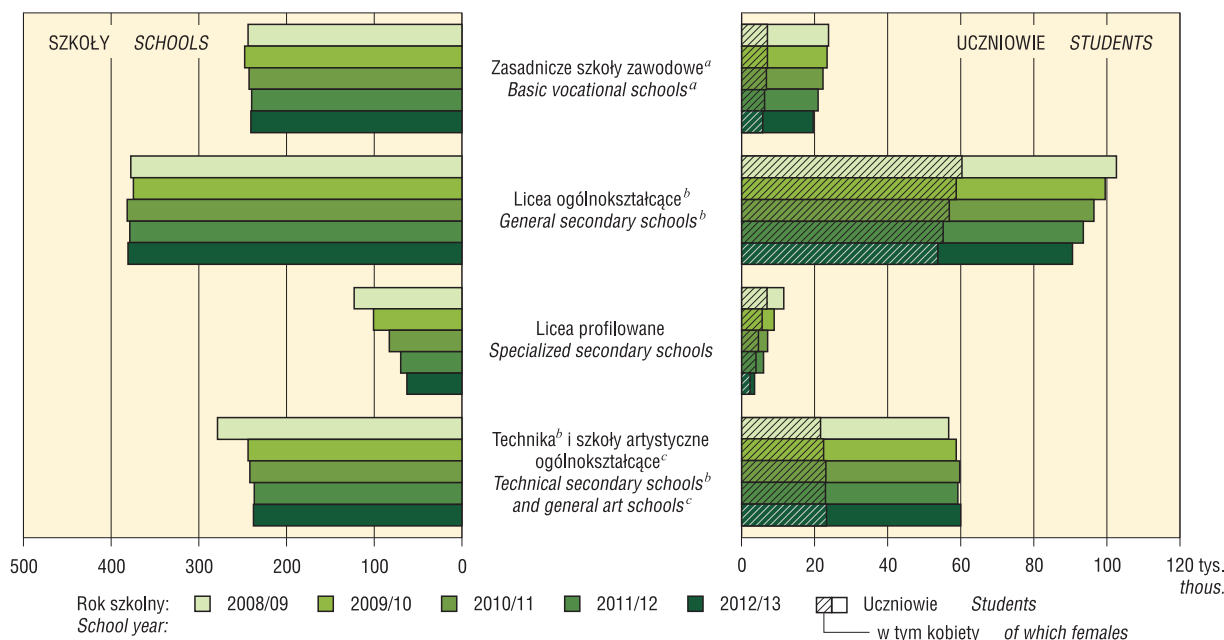
Preferowanie przez młodzież liceów ogólnokształcących względem pozostałych szkół znajduje odzwierciedlenie we współczynnikach skolaryzacji dla poszczególnych typów szkół ponadgimnazjalnych. [patrz tablica na str. 38]

In the 2012/13 school year, in Mazowieckie voivodship there were 923 upper secondary schools for youth (including special schools). General secondary schools (including supplementary) were attended by 90,9 thous. students, i.e. by 11,7% less than in the 2008/09 school year, and vocational schools for youth – 83,5 thous., i.e. by 9,6% less. It has to be added that since the 2012/13 school year, according to the changes in Education System Act adopted in 2011, enrolment to the first grades of specialized secondary schools, supplementary general secondary school and supplementary technical secondary school has been stopped.

Considering the structure of students of 1st grades of upper secondary schools (excluding special schools) by types of school it can be stated that among graduates of lower secondary schools, for many years the most popular have been general secondary schools – attended by over the half of all first grade students. Technical secondary schools and general art schools were chosen in 2012/13 school year by 33,8% of graduates of lower secondary schools. The popularity of such schools has been growing in the recent years.

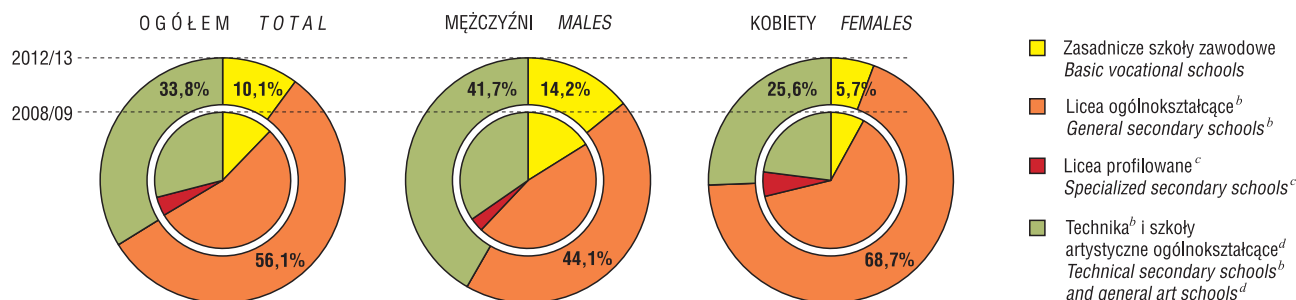
The fact of preferring general secondary schools by youth to the rest of schools is reflected in enrolment rates for particular types of upper secondary schools. [see table on page 38]

SZKOŁY I UCZNIOWIE SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH SCHOOLS AND STUDENTS OF UPPER SECONDARY SCHOOLS

^a Łącznie ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy. ^b Łącznie z uzupełniającymi. ^c Dające uprawnienia zawodowe.
^a Including special job-training schools. ^b Including supplementary. ^c Leading to professional certification.

STRUKTURA UCZNIÓW KLAS PIERWSZYCH SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH^a WEDŁUG TYPÓW SZKÓŁ STRUCTURE OF STUDENTS OF 1st GRADE OF UPPER SECONDARY SCHOOLS^a BY TYPE OF SCHOOLS

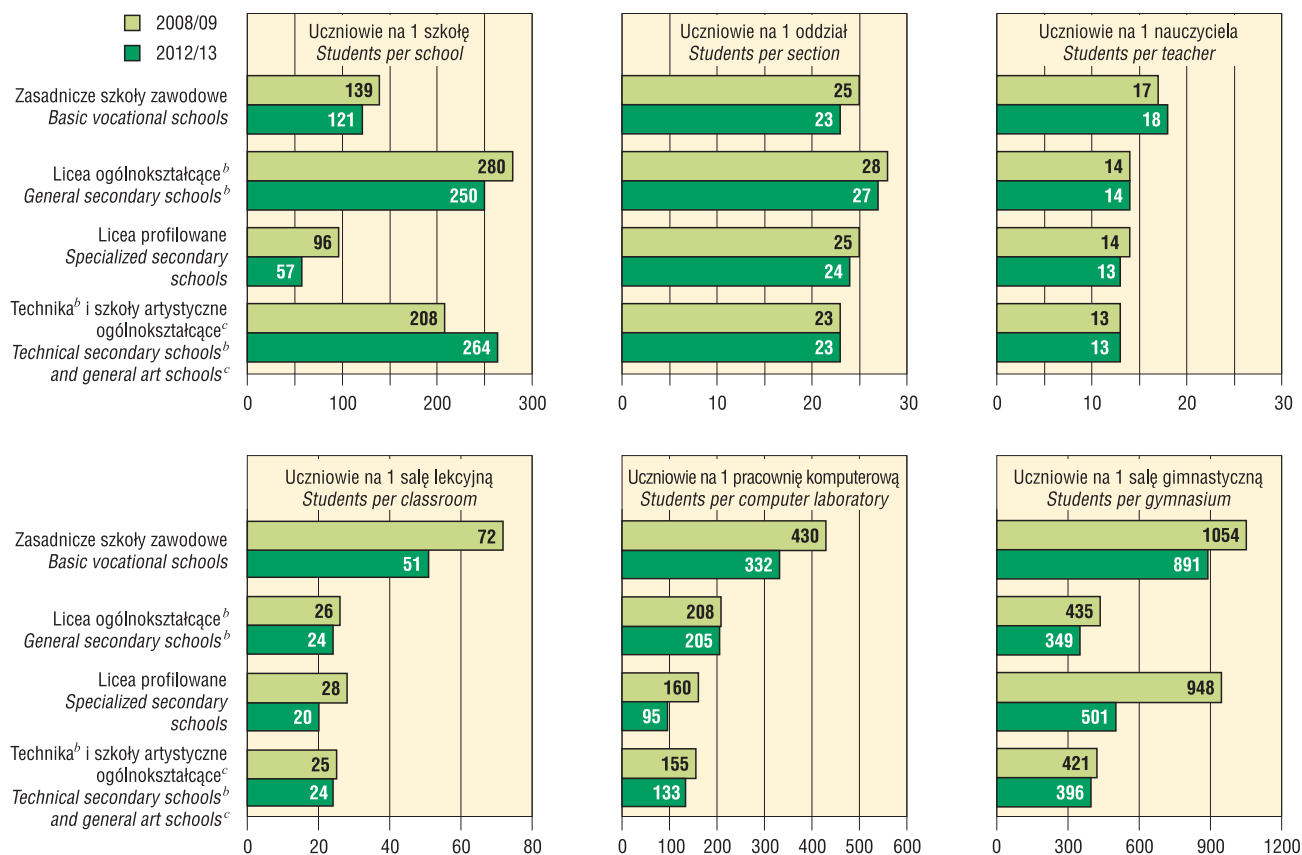

^a Bez specjalnych. ^b W roku szkolnym 2008/09 łącznie z uzupełniającymi. ^c W roku szkolnym 2012/13 brak naboru do pierwszych klas. ^d Dające uprawnienia zawodowe.

U w a g a. Dane dotyczą uczniów, którzy świadectwo ukończenia szkoły niższego szczebla otrzymali w poprzednim roku szkolnym.

^a Excluding special. ^b In 2008/09 school year including supplementary. ^c In 2012/13 school year there were no enrolment to the first grades. ^d Leading to professional certification.
N o t e. Data concerning students which have receive certificate of school with lower grade in previous school year.

WYBRANE WSKAŹNIKI CHARAKTERYZUJĄCE WARUNKI NAUCZANIA W SZKOŁACH PONADGIMNAZJALNYCH^a
SELECTED INDICES CONCERNING TEACHING CONDITIONS IN UPPER SECONDARY SCHOOLS^a

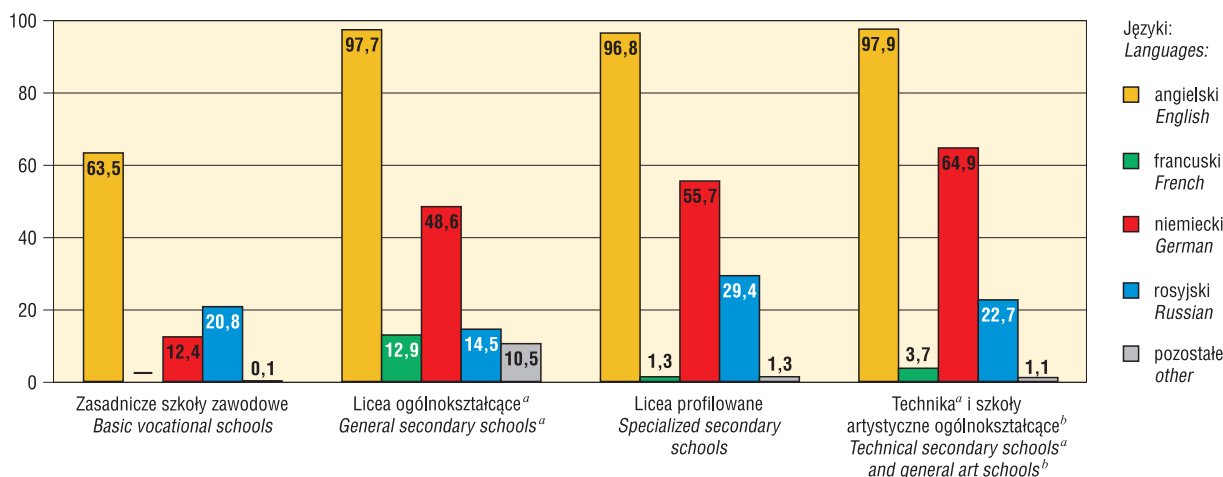

^a Bez specjalnych. ^b Łącznie z uzupełniającymi. ^c Dające uprawnienia zawodowe.
^a Excluding special. ^b Including supplementary. ^c Leading to professional certification.

W szkołach ponadgimnazjalnych, poza zasadniczymi zawodowymi, najbardziej powszechnym językiem obcym nauczonym w ramach zajęć obowiązkowych jest angielski, a na drugim miejscu niemiecki. W roku szkolnym 2012/13 języka angielskiego uczyło się 97–98% ogółu uczniów, a niemieckiego 49–65%. W szkołach zasadniczych zawodowych odsetek uczących się języka angielskiego był znacznie mniejszy i wynosił 63,5%, natomiast drugim co do powszechności nauczania językiem był rosyjski – uczyło się go 20,8% ogółu uczniów.

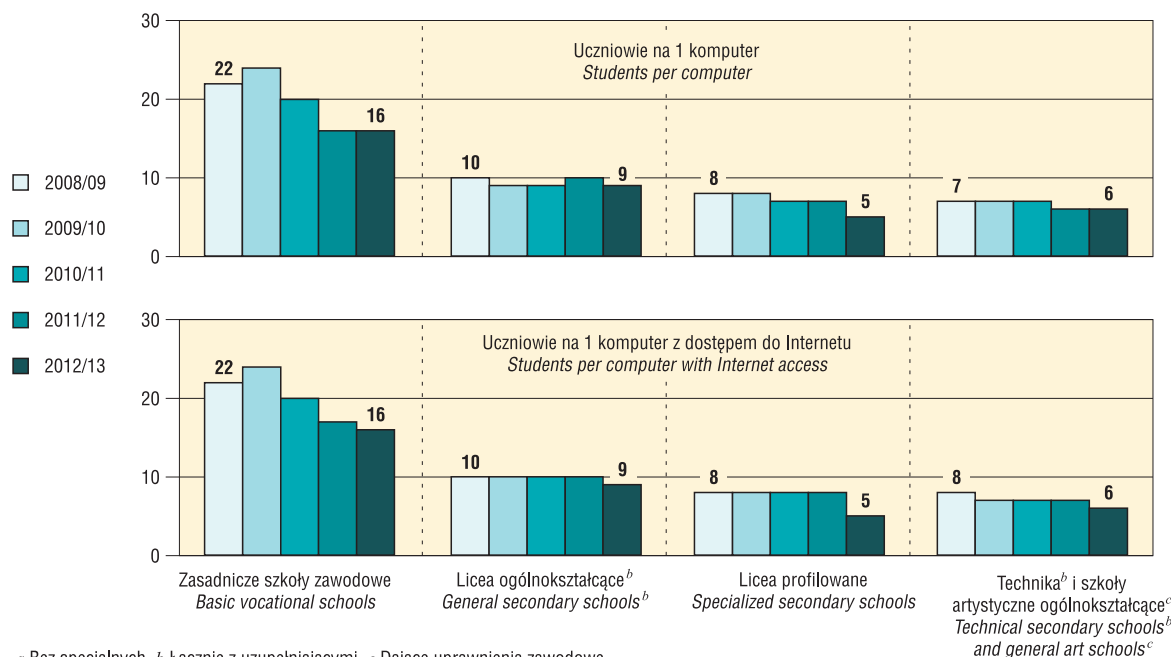
In upper secondary schools, apart from basic vocational, the most popular foreign language within obligatory classes is English, followed by German. In the 2012/13 school year, 97-98% of total students were studying English and German 49-65%. In basic vocational schools percentage of students studying English was significantly lower and amounted to 63,5%, whereas the second, as of popularity, was Russian – studied by 20,8% of the total number of students.

ODSETEK UCZNIÓW SZKOŁ PONADGIMNAZJALNYCH UCZĄCYCH SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W RAMACH ZAJĘĆ OBOWIĄZKOWYCH W ROKU SZKOLNYM 2012/13
SHARE OF STUDENTS OF UPPER SECONDARY SCHOOLS STUDYING FOREIGN LANGUAGES WITHIN OBLIGATORY CLASSES IN 2012/13 SCHOOL YEAR

^a Łącznie z uzupełniającymi. ^b Dające uprawnienia zawodowe.
U w a g a. W roku szkolnym 2012/13 uczniowie szkół specjalnych przysposabiających do pracy nie uczyli się języków obcych.
^a Including supplementary. ^b Leading to professional certification.
N o t e. In 2012/13 school year students of special job-training schools did not study foreign languages.

DOSTĘPNOŚĆ KOMPUTERÓW PRZEZNACZONYCH DO UŻYTKU UCZNIÓW W SZKOŁACH PONADGIMNAZJALNYCH^a
AVAILABILITY OF PERSONAL COMPUTERS FOR STUDENTS USAGE IN UPPER SECONDARY SCHOOLS^a

^a Bez specjalnych. ^b Łącznie z uzupełniającymi. ^c Dające uprawnienia zawodowe.

U w a g a. W przypadku wspólnego użytkowania komputerów przez kilka szkół – wykazane tylko raz.

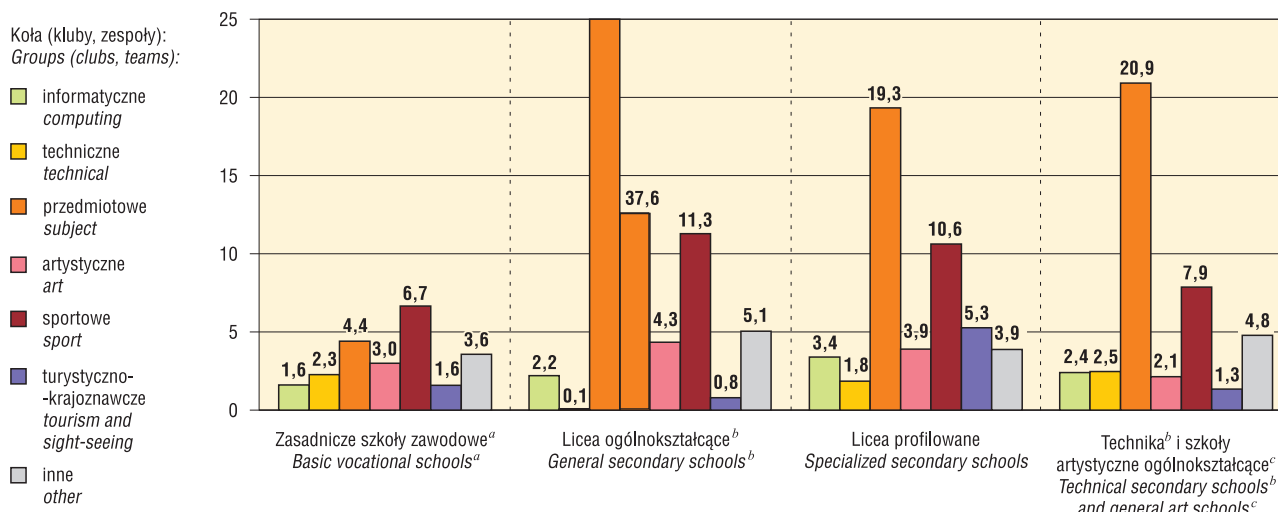
^a Excluding special. ^b Including supplementary. ^c Leading to professional certification.

N o t e. In case of commonly use of computers by a few schools – presented only once.

W roku szkolnym 2012/13 komputery z przeznaczeniem do użytku uczniów posiadało 79,2% liceów ogólnokształcących (łącznie z uzupełniającymi; bez specjalnych). Średnio na 1 placówkę przypadało 27 komputerów, z czego 98,7% miało dostęp do Internetu. Dostępność komputerów od kilku lat utrzymuje się na zbliżonym poziomie – w roku szkolnym 2012/13 na 1 komputer przypadało 9 uczniów. W szkołach zawodowych (bez specjalnych) można zaobserwować znaczne zróżnicowanie w dostępności komputerów – najlepsza jest w technikach (łącznie z uzupełniającymi) i liceach profilowanych, a zdecydowanie gorsza w zasadniczych szkołach zawodowych. Jednak niska liczba uczniów przypadających na 1 komputer w liceach profilowanych w znacznym stopniu wynika z malejącej populacji uczniów tego typu szkół, przy względnie niezmiennym zapleczu technicznym. Należy również wziąć pod uwagę, że szkoły zawodowe najczęściej zorganizowane są w zespoły szkół i posiadają wiele wspólnych pracowni i elementów wyposażenia, przez co trudno je porównać ze szkołami działającymi jako jednostki samodzielne.

In the 2012/13 school year, 79,2% of general secondary schools (including supplementary; without special) possessed personal computers for students usage. There were 27 computers on average per 1 facility, of which 98,7% with Internet access. Availability of computers has been stable over the analysed period – in the 2012/13 school year, there were 9 students per 1 computer. In vocational schools (excluding special ones) considerable diversity in availability of computers can be observed – the best is in technical secondary schools (including supplementary) and specialized secondary schools, and definitely worse – in basic vocational schools. But the small number of students per 1 computer in specialized secondary schools mainly results from decreasing population of students of these types of schools, with relatively unchanging technical base. It should be also taken into consideration that vocational schools are most often organized in school complexes and have many commonly used laboratories and pieces of equipment, and that is why it is difficult to compare them to schools operating independently.

ODSETEK UCZESTNIKÓW ZAJĘĆ POZALEKCYJNYCH I NADOBOWIĄZKOWYCH W SZKOŁACH PONADGIMNAZJALNYCH W ROKU SZKOLNYM 2012/13
SHARE OF PARTICIPANTS IN EXTRA CLASSES AND OPTIONAL ACTIVITIES IN UPPER SECONDARY SCHOOLS IN 2012/13 SCHOOL YEAR

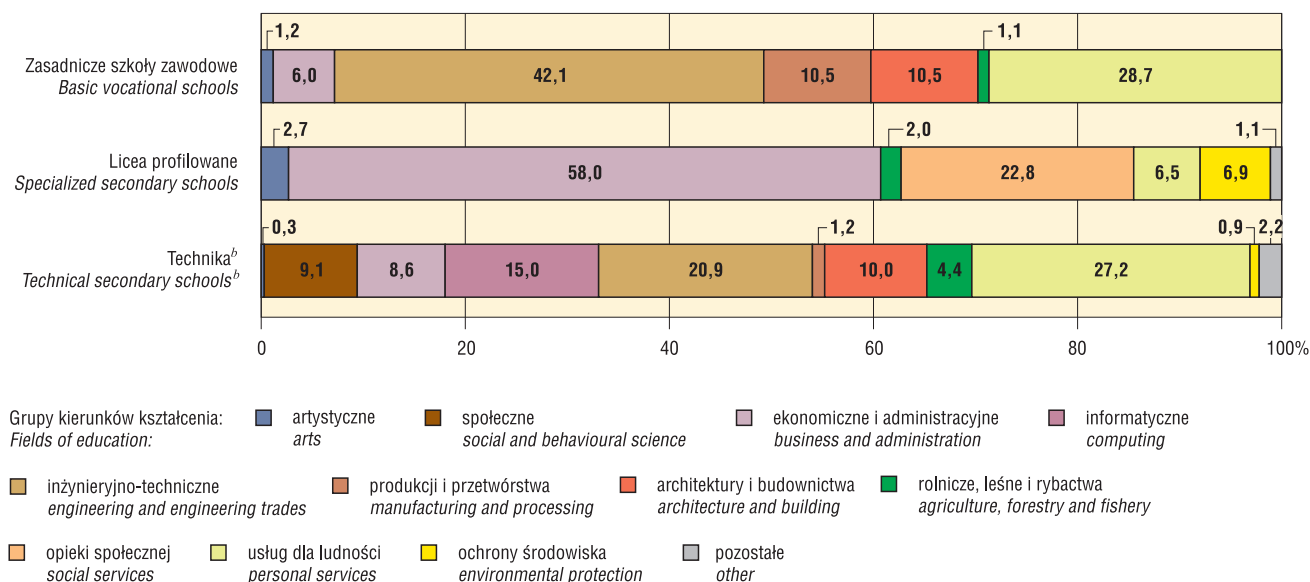
^a Łącznie ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy. ^b Łącznie z uzupełniającymi. ^c Dające uprawnienia zawodowe.

^a Including special job-training schools. ^b Including supplementary. ^c Leading to professional certification.

W szkołach ponadgimnazjalnych województwa mazowieckiego w roku szkolnym 2012/13 zajęcia pozalekcyjne i nadobowiązkowe prowadzone były przez 8351 kół, klubów i zespołów. We wszystkich formach zajęć uczestniczyło 112,6 tys. uczniów. Młodzież najczęściej wybierała zajęcia przedmiotowe oraz sportowe.

In upper secondary schools of Mazowieckie voivodship in the school year 2012/13, extra classes and optional activities were conducted by 8351 groups, clubs and teams. In all forms of activities 112,6 thous. students participated. Youths most often chose subject and sports classes.

STRUKTURA UCZNIÓW SZKÓŁ ZAWODOWYCH^a WEDŁUG GRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA W ROKU SZKOLNYM 2012/13
STRUCTURE OF STUDENTS OF VOCATIONAL^a SCHOOLS BY FIELDS OF EDUCATION IN 2012/13 SCHOOL YEAR

^a Bez szkół artystycznych ogólnokształcących dających uprawnienia zawodowe. ^b Łącznie z uzupełniającymi.
^a Excluding general art schools leading to professional certification. ^b Including supplementary.

Szkoły ponadgimnazjalne dają absolwentom możliwość uzyskania wykształcenia na poziomie zasadniczym zawodowym lub średnim, natomiast trzyletnie specjalne szkoły przysposabiające do pracy dają jedynie możliwość uzyskania świadectwa potwierdzającego przysposobienie do pracy. Specjalne szkoły przysposabiające do pracy przeznaczone są dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnymi sprzężonymi; po ukończeniu takiej szkoły nie przewiduje się kontynuowania nauki.

Zasadnicze szkoły zawodowe umożliwiają, po zdaniu egzaminu, uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. W województwie mazowieckim uczniowie tych szkół najczęściej wybierają zawody z grupy kierunków inżynieryjno-technicznych oraz usług dla ludności, przy czym mężczyźni najczęściej kształcą się w zawodzie mechanik pojazdów samochodowych (33,8% w roku szkolnym 2012/13), a kobiety – fryzjer (40,2%). Technika oraz technika uzupełniające są szkołami, które umożliwiają uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe oraz, po zdaniu egzaminu maturalnego, świadectwa dojrzałości. Spośród zawodów jakie oferowały te szkoły mężczyźni najczęściej wybierali naukę w zawodzie technik informatyk (18,8%) i technik pojazdów samochodowych (10,8%), a kobiety – technik ekonomista (16,4%) i technik hotelarstwa (12,1%). Odrębną grupę szkół stanowią ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe, w których kształcą się poniżej 1% ogółu uczniów szkół ponadgimnazjalnych. W szkołach tego typu najwięcej osób kształciło się w zawodzie plastyka – 46,1%, zaś muzycy i tancerze stanowili odpowiednio 41,4% i 12,5%.

Licea profilowane są szkołami ogólnozawodowymi, których uczniowie w roku szkolnym 2012/13 mogli kształcić się w ramach 8 profili (w kraju w 15). Najczęściej wybierano kształcenie w kierunku ekonomicznym i administracyjnym, przy czym w klasach o profilu ekonomiczno-administracyjnym uczyło się 32,8% ogółu uczniów, a w klasach o profilu zarządzanie informacją 25,2%. Absolwenci liceów profilowanych mają możliwość uzyskania świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego.

Upper secondary schools give their graduates possibility of obtaining education on basic vocational or secondary level, while 3-year special job-training schools give possibility of obtaining job-training certificate only. Special job-training schools are intended for students with moderate or severe intellectual disability and for students with cumulative impairment; after finishing such a school continuing education is not anticipated.

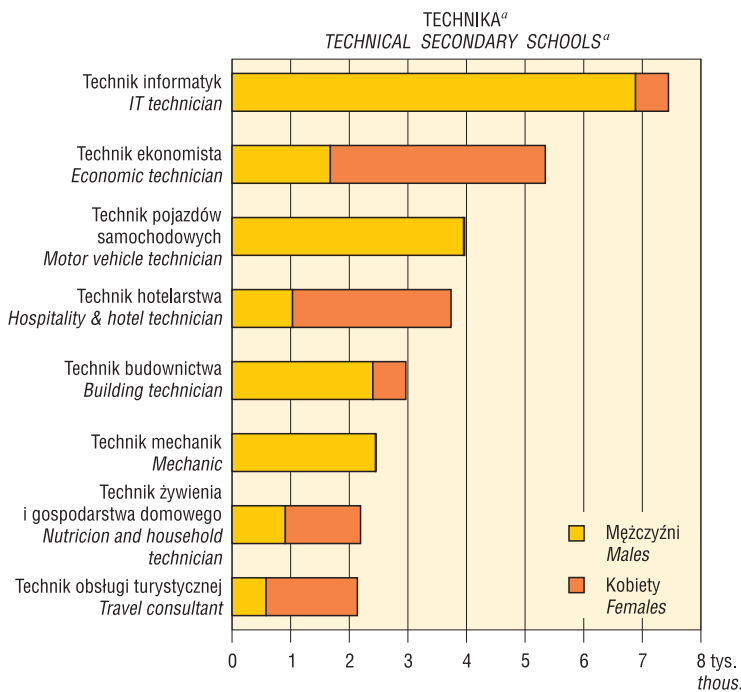
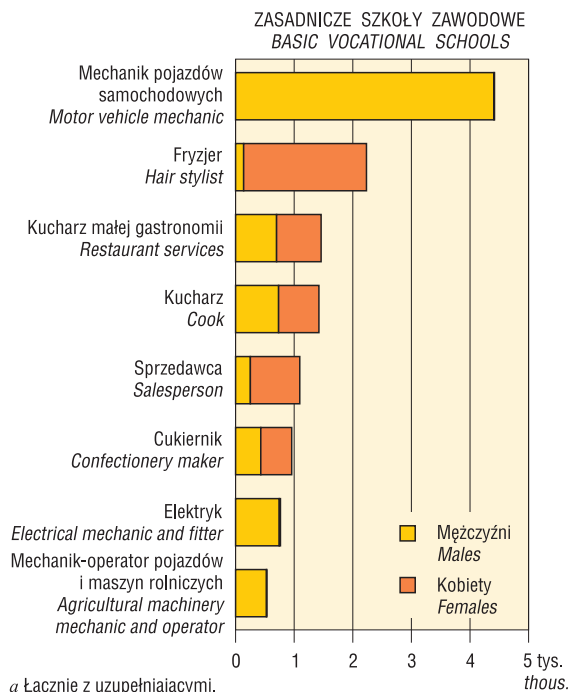
Basic vocational schools allow, after passing the exam, to obtain professional certification. In Mazowieckie voivodship, students of such schools mostly choose engineering and engineering trades and personal services, but males much more often train to become motor vehicle mechanic (33,8% in the 2012/13 school year), and females – hair stylist (40,2%). Technical secondary schools and technical supplementary schools enable to obtain professional certification and, after passing the general secondary education exam, general certificate of secondary education. From occupations that were offered by these schools, males most often chose studying for the qualification of IT technician (18,8%) and motor vehicle technician (10,8%) and females – economics technician (16,4%) and hospitality and hotel technician (12,1%). Separate group of schools are general art schools leading to professional certification, in which below 1% of total students of upper secondary schools study. In schools of such type, most people were studying to become a visual artist – 46,1%, while musicians and dancers amounted to 41,4% and 12,5% respectively.

Specialized secondary schools are general vocational schools whose students, in the school year 2012/13, were educated within 8 profiles (15 in the country). Most often they chose business and administration (32,8% of total students were studying in classes with business and administration profile), and in classes with information management profile – 25,2%. Graduates of specialized secondary schools have the opportunity to obtain general secondary education certificate after passing the exam.

Licea ogólnokształcące są szkołami, których ukończenie umożliwia, po zdaniu egzaminu maturalnego, uzyskanie świadectwa dojrzałości. Absolwenci po ukończeniu klasy programowo najwyższej uzyskują wykształcenie średnie, co daje im możliwość ubiegania się o przyjęcie do szkół policealnych, a po zdaniu egzaminu maturalnego – na studia wyższe, w celu uzyskania odpowiedniego tytułu zawodowego.

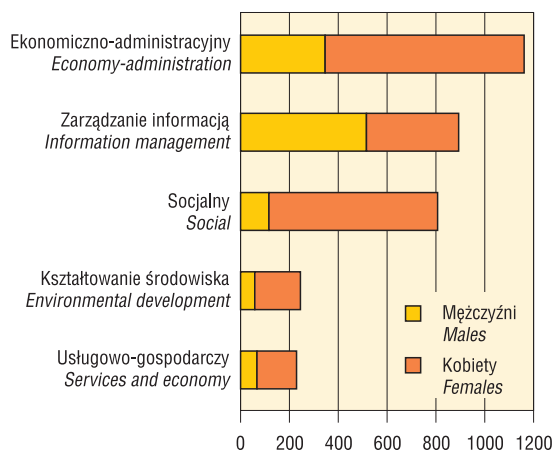
General secondary schools are the ones, whose completion enables, after passing general secondary education exam, to obtain general certificate of secondary education. Graduates, after completing the highest grade, achieve secondary education, which enables them to apply for admission to post-secondary schools, and after passing general secondary education exam – to tertiary education establishments, in order to gain a suitable profession.

UCZNIOWIE ZASADNICZYCH SZKÓL ZAWODOWYCH I TECHNIKÓW WEDŁUG WYBRANYCH ZAWODÓW W ROKU SZKOLNYM 2012/13
STUDENTS OF BASIC VOCATIONAL SCHOOLS AND TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS BY SELECTED JOB TYPES IN 2012/13 SCHOOL YEAR

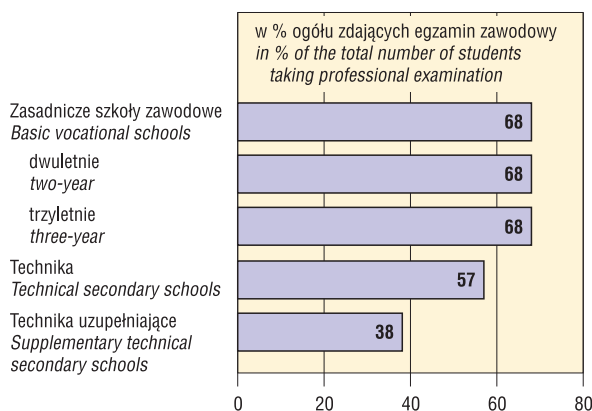

^a Łącznie z uzupełniającymi.
^a Including supplementary.

UCZNIOWIE LICEÓW PROFILOWANYCH WEDŁUG WYBRANYCH PROFILÓW KSZTAŁCENIA W ROKU SZKOLNYM 2012/13
STUDENTS OF SPECIALIZED SECONDARY SCHOOLS BY SELECTED PROFILES OF EDUCATION IN 2012/13 SCHOOL YEAR

ABSOLWENCI SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH, KTÓRZY OTRZYMALI DYPLOM ZAWODOWY W 2013 R.
GRADUATES OF UPPER SECONDARY SCHOOLS, WHO HAVE RECEIVED CERTIFICATE OF PROFESSION IN 2013

Źródło: dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie [9].
Source: data of the District Commission of Examination in Warsaw [9].

Celem egzaminu maturalnego jest sprawdzenie opanowania przez zdających wiadomości i umiejętności, które poświadczą ogólne wykształcenie. Aby uzyskać świadectwo dojrzałości, maturzyści musieli uzyskać pozytywny wynik (otrzymać co najmniej 30% maksymalnej liczby punktów) z egzaminów na poziomie podstawowym z trzech przedmiotów obowiązkowych: z języka polskiego i języka obcego nowożytnego – z egzaminów ustnych i pisemnych oraz z egzaminu pisemnego z matematyki. Pozostałe przedmioty mogły być zdawane tylko jako przedmioty dodatkowe na poziomie podstawowym albo rozszerzonym.

Aim of the general secondary education exam is testing knowledge and skills of students taking the exam, which will confirm their general education. In order to obtain the general education certificate, secondary school graduates had to achieve a positive result (at least 30% of the total number of points available) of the exams on basic level in three compulsory subjects: Polish language, modern foreign language – both written and oral exams, and of a written exam in Maths. The remaining subjects could be passed only as additional exams, on basic or advanced level.

Według danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie w województwie mazowieckim do egzaminu maturalnego przystąpiło 57,5 tys. osób. Absolwenci z 2013 r. przystępujący do egzaminu (45,6 tys.) stanowili 79,3% abiturientów; spośród nich 87,5% uzyskało świadectwo dojrzałości. Osiągnięcia absolwentów liceów ogólnokształcących były wyraźnie większe niż absolwentów pozostałych typów szkół.

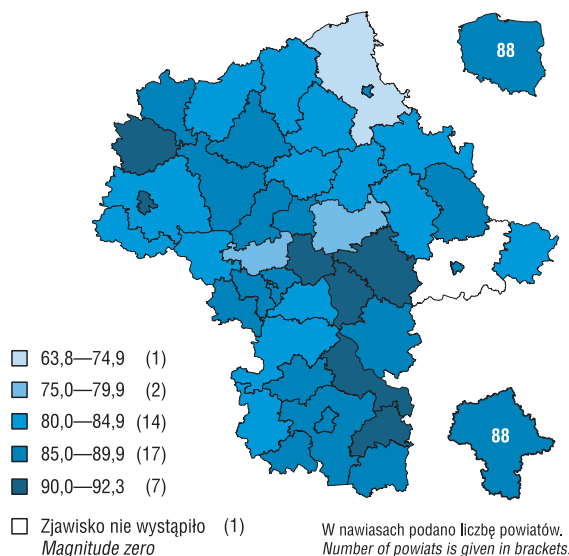
According to the data of the District Commission of Examination in Warsaw, in Mazowieckie voivodship 57,5 thousand people sat the general secondary education exam. Graduates of 2013 taking the exam (45,6 thousand) constituted 79,3% of examinees; among them 87,5% obtained general secondary education certificate. Achievements of graduates of general secondary schools were distinctly higher than those of other school types.

ODSETEK ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH Z 2013 R., KTÓRZY OTRZYMALI ŚWIADECTWO DOJRZAŁOŚCI
SHARE OF GRADUATES OF UPPER SECONDARY SCHOOLS IN 2013, WHO HAVE RECEIVED GENERAL CERTIFICATE OF SECONDARY EDUCATION

Typy szkół School type	Mazowieckie	Polska Poland
Licea ogólnokształcące General secondary schools	94	94
Uzupełniające licea ogólnokształcące Supplementary general secondary schools	44	37
Licea profilowane Specialized secondary schools	73	72
Technika Technical secondary schools	79	81
Technika uzupełniająca Supplementary technical secondary schools	40	37
O g ó ł e m <i>Total</i>	88	88

Źródło: dane Centralnej Komisji Egzaminacyjnej [6] i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie [10].

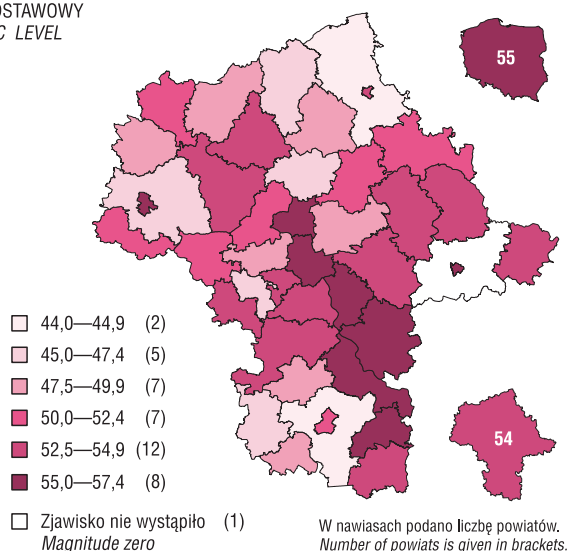
Source: data of the Central Commission of Examination [6] and District Commission of Examination in Warsaw [10].

ŚREDNIE WYNIKI (w %) PISEMNEGO EGZAMINU MATURALNEGO Z JĘZYKA POLSKIEGO I MATEMATYKI W 2013 R.
AVERAGE RESULTS (in %) OF POLISH LANGUAGE AND MATHS WRITING EXAM IN 2013

JĘZYK POLSKI – POZIOM PODSTAWOWY
POLISH LANGUAGE – BASIC LEVEL

Typy szkół School type	Mazowieckie	Polska Poland
Licea ogólnokształcące General secondary schools	58	59
Uzupełniające licea ogólnokształcące Supplementary general secondary schools	37	37
Licea profilowane Specialized secondary schools	46	47
Technika Technical secondary schools	47	47
Technika uzupełniająca Supplementary technical secondary schools	34	35
O g ó ł e m <i>Total</i>	54	55

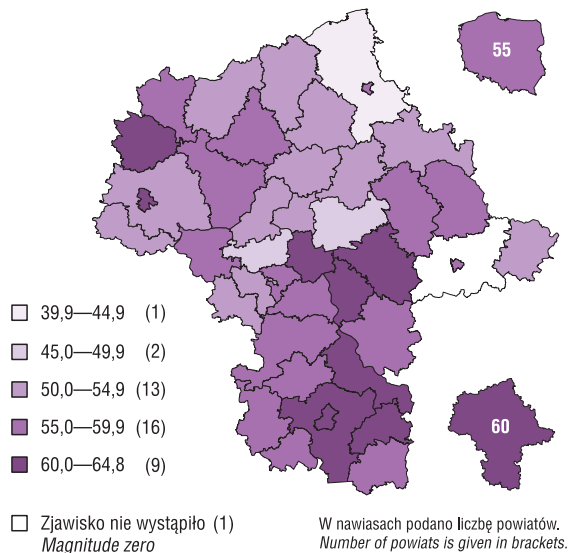

MATEMATYKA – POZIOM PODSTAWOWY
MATHS – BASIC LEVEL

Typy szkół School type	Mazowieckie	Polska Poland
Licea ogólnokształcące General secondary schools	67	64
Uzupełniające licea ogólnokształcące Supplementary general secondary schools	31	24
Licea profilowane Specialized secondary schools	40	35
Technika Technical secondary schools	46	43
Technika uzupełniająca Supplementary technical secondary schools	27	23
O g ó ł e m <i>Total</i>	60	55

Źródło: dane Centralnej Komisji Egzaminacyjnej [6] i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie [10].

Source: data of the Central Commission of Examination [6] and District Commission of Examination in Warsaw [10].

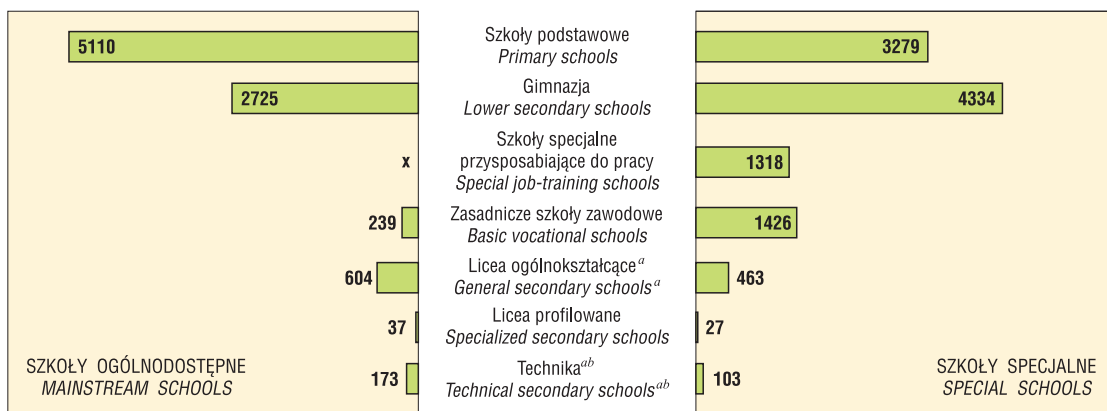
Kształcenie specjalne organizowane jest dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, i może być realizowane w systemie szkolnym lub w formie indywidualnej. Kształcenie specjalne (na poziomie szkoły podstawowej, gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej) odbywa się w funkcjonujących samodzielnie szkołach specjalnych lub w szkołach ogólnodostępnych, w których tworzone są oddziały: specjalne, integracyjne, ogólnodostępne, oraz w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, innych placówkach oświatowo-wychowawczych lub placówkach wykonujących działalność leczniczą. O potrzebie kształcenia specjalnego lub indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży orzekają publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne (w tym specjalistyczne). Uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego nie muszą być niepełnosprawni w rozumieniu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, podobnie jak uczniowie niepełnosprawni nie muszą mieć orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

W roku szkolnym 2012/13 we wszystkich szkołach podstawowych uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi stanowili 2,7% ogółu uczniów, w gimnazjach – 4,5%, a w szkołach ponadgimnazjalnych – 2,5%. Większość (3/4) uczniów kontynuujących kształcenie specjalne na poziomie ponadgimnazjalnym uczęszczało do szkół zawodowych, przy czym 37,9% do zasadniczych szkół zawodowych, 30,0% do specjalnych szkół przysposabiających do pracy, a do techników i liceów profilowanych odpowiednio 6,3% i 1,5%; do liceów ogólnokształcących uczęszczało 24,3%.

Special education is organized for children and youth with special educational needs, including disabled children and youth, and can be conducted within school system or individually. Special education (on primary, lower secondary and upper secondary school level) takes place in special schools operating independently or in mainstream schools, in which following sections are created: special, integration, mainstream, and in special education care centres, other educational institutions or health care units. The need of special education is determined by public psychological-pedagogical counselling centres (including specialised ones). Students possessing special educational needs certificate are not necessarily disabled, as defined by the Act on professional and social rehabilitation and employment of disabled persons, similarly, disabled students do not need to have a special educational needs certificate.

In the school year 2012/13, in all primary schools pupils with special educational needs amounted to 2,7% of the total number of pupils, in lower secondary schools – 4,5%, and in upper secondary schools – 2,5%. Majority (3/4) of students continuing special education on upper secondary level attended vocational schools, of which 37,9% basic vocational schools, 30,0% special job-training schools, and specialized and technical secondary schools 6,3% and 1,5% respectively; 24,3% attended general secondary schools.

UCZNIOWIE ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI W SZKOŁACH OGÓLNODESTĘPNYCH I SPECJALNYCH W ROKU SZKOLNYM 2012/13
STUDENTS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS IN MAINSTREAM AND SPECIAL SCHOOLS IN 2012/13 SCHOOL YEAR

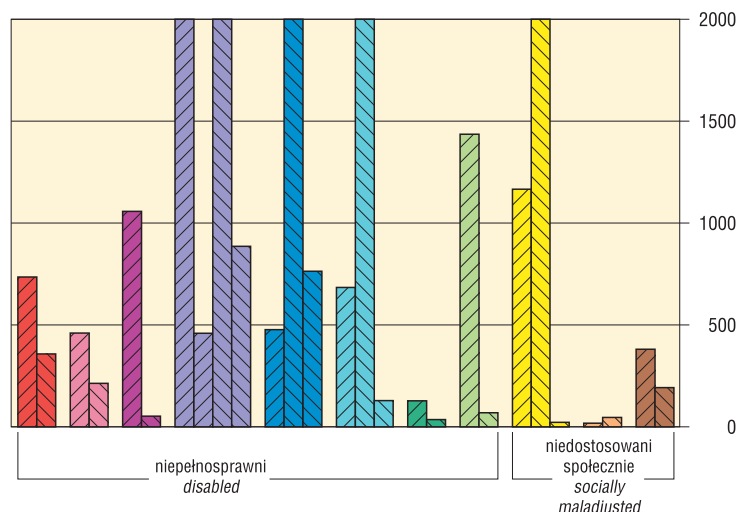
^a W zakresie szkół ogólnodostępnych i specjalnych – łącznie z uzupełniającymi. ^b W zakresie szkół ogólnodostępnych – łącznie z artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe.

^a In regard to mainstream and special schools – including supplementary. ^b In regard to mainstream schools – including general art leading to professional certification.

UCZNIOWIE NIEPEŁNOSPRAWNI ORAZ NIEDOSTOSOWANI SPOŁECZNIE ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI W ROKU SZKOLNYM 2012/13
DISABLED AND SOCIALLY MALADJUSTED STUDENTS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS IN 2012/13 SCHOOL YEAR

Uczniowie w szkołach: *Students in schools:*

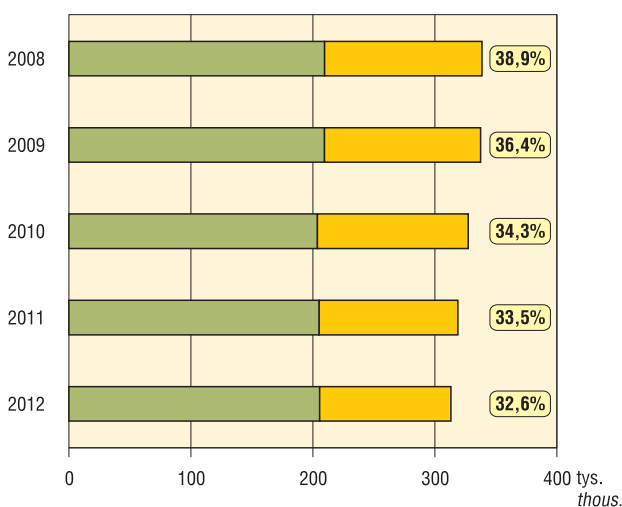
- ogólnodostępnych / mainstream specjalnych / special
- niesłyszący i słabosłyszący / deaf and hearing impaired
 - z niepełnosprawnością ruchową i afazją / motor-skills impaired with aphasia
 - z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym / with moderate or severe intellectual disability
 - z niepełnosprawnością sprzężoną / associated with defects
 - z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera lub zaburzeniami psychicznymi / with autism, of which with Asperger syndrome or physical disorders
 - niedostosowani społecznie lub zagrożeni niedostosowaniem społecznym / socially maladjusted or endangered of social maladjustment
 - zagrożeni uzależnieniem / threatened with addiction
 - niewidomi i słabowidzący / blind and sight impaired
 - z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim / with slight intellectual disability
 - z chorobami przewlekłymi / chronically ill
 - z zaburzeniami zachowania / behavioural impaired

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Uczniowie będący czytelnikami bibliotek publicznych ^a	353135	354153	346217	336493	322142	Pupils who are borrowers in public libraries ^a
w % ogółu uczniów.....	51,8	52,9	52,7	51,6	50,1	in % of total pupils
Młodzież szkolna zwiedzająca muzea w zorganizowanych grupach.....	927287	853958	813185	732219	827825	Primary and secondary school students visiting museums in organized groups
Uczestnicy lekcji muzealnych.....	467576	536307	490717	366606	455565	Participants in museum classes
Młodzież szkolna zwiedzająca instytucje paramuzealne w zorganizowanych grupach.....	121755	85431	30722	385950	530568	Primary and secondary school students visiting institutions related to museums in organized groups
Uczestnicy lekcji w instytucjach paramuzealnych.....	43562	33423	14213	23077	13923	Participants in classes in institutions related to museums
Dzieci i młodzież w wieku poniżej 15 lat w domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach:						Children and youth under the age of 15 at culture centres and establishments, clubs and community centres:
członkowie zespołów artystycznych ^b	16433	.	11758	13338	members of art ensembles ^b
członkowie kół (klubów) ^b	12814	.	17712	18508	members of groups ^b
absolwenci kursów.....	.	7104	.	7090	7909	course graduates
Uczestnicy kół zainteresowań w placówkach wychowania pozaszkolnego ^c	73806	59534	95169	107373	109257	Participants in extracurricular activities in extracurricular education institutions ^c
Ćwiczący ^b w wieku do 18 lat w klubach sportowych ^d	78305	.	70499	.	77492	Exercisers ^b up to age 18 in sports clubs ^d

^a Łącznie z punktami bibliotecznymi. ^b Stan w dniu 31 XII. ^c Biorący systematyczny udział w pracy kół w okresie od 1 X roku poprzedzającego rok badany do 30 IX roku badanego. ^d Łącznie z uczniowskimi klubami sportowymi UKS i wyznaniowymi klubami sportowymi.
^a Including library service points. ^b As of 31 XII. ^c Taking systematic participation in extracurricular activities in period from 1 X of the year preceding the surveyed year to 30 IX of the surveyed year. ^d Including student sports clubs UKS and religious sports clubs.

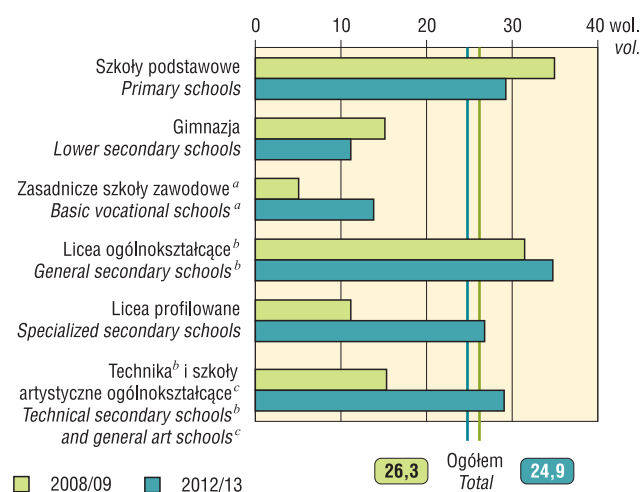
DZIECI I MŁODZIEŻ BĘDĄCY CZYTELNIKAMI BIBLIOTEK PUBLICZNYCH^a CHILDREN AND YOUTH WHICH ARE BORROWERS OF PUBLIC LIBRARIES^a

32,6% Udział czytelników w wieku do 19 lat w ogólnej liczbie czytelników
Share of borrowers aged up to 19 in total number of borrowers

^a Łącznie z punktami bibliotecznymi.
^a Including library service points.

KSIĘGOZBIÓR BIBLIOTEK SZKOLNYCH NA 1 UCZNIĄ WEDŁUG TYPÓW SZKÓŁ COLLECTION OF SCHOOL LIBRARIES PER STUDENT BY TYPE OF SCHOOLS

^a Łącznie ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy. ^b Łącznie z uzupełniającymi. ^c Dające uprawnienia zawodowe.

U w a g a. W przypadku wspólnego użytkowania bibliotek przez kilka szkół – księgozbiór wykazano tylko raz.

^a Including special job-training schools. ^b Including supplementary. ^c Leading to professional certification.

Note. In case of commonly use of libraries by a few schools – collection is presented only once.

Dziecko ma prawo do wypoczynku, zabawy i udziału w zajęciach kulturalnych i artystycznych. Uczestnictwo dzieci i młodzieży w kulturze mierzy się udziałem w poszczególnych jej dziedzinach, nie ma bowiem badań, które by pozwalały na ustalenie zachodzących współzależności między np. czytaniem książek a zwiedzaniem muzeów. Instytucje kultury oferujące dzieciom różne formy spędzania czasu wolnego to m.in. biblioteki, muzea, domy i ośrodki kultury.

W województwie mazowieckim w 2012 r. działało 969 bibliotek publicznych i ich filii, w tym 7 bibliotek publiczno-szkolnych oraz 63 filie biblioteczne dla dzieci i młodzieży; działało również 60 oddziałów dla dzieci i młodzieży. Uczniowie szkół wszystkich poziomów kształcenia mogli ponadto korzystać z zasobów bibliotek szkolnych. W 2012 r. dzieci i młodzież w wieku do lat 19 stanowili 32,6% ogółu czytelników bibliotek publicznych, a uczniowie szkół – 33,4%. W filiach bibliotecznych, których oferta skierowana jest specjalnie do dzieci, udziały te były wyższe i wynosiły ponad 50%.

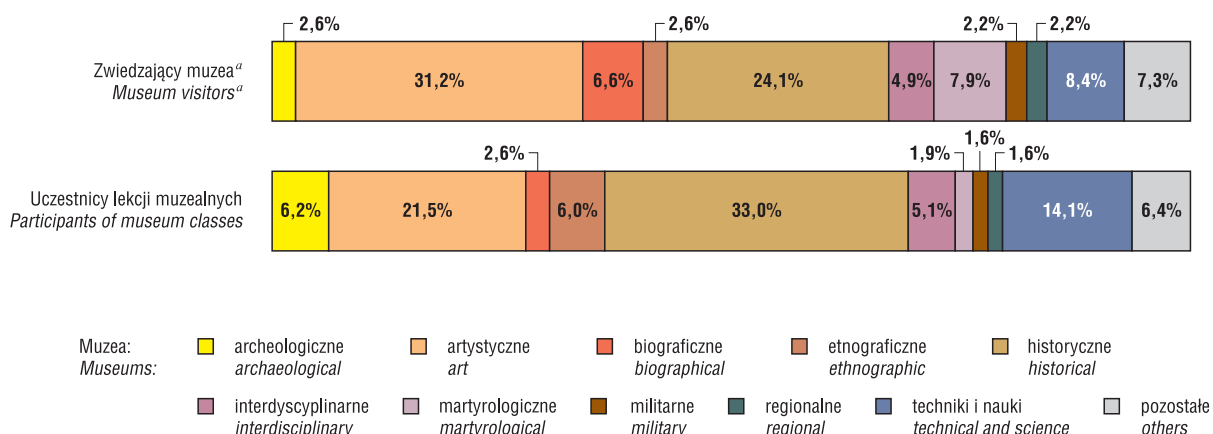
Each child has a right to relax and play, and to join in a wide range of cultural, artistic and other recreational activities. Children and youth participation in culture is measured by participation in particular domains as there are no studies which would allow to determine the interrelations between e.g. reading books and visiting museums. Institutions of culture offering various forms of passing free time are i.a. libraries, museums, cultural establishments and centres.

In 2012 in Mazowieckie voivodship there were 969 public libraries and their branches, including 7 public-school libraries and 63 library branches for children and youth; there were also 60 sections for children and youth. Students of all levels of education could use the collections of school libraries. In 2012 children and youth up to 19 years old amounted to 32,6% of the total number of borrowers in public libraries, and school students – 33,4%. In library branches whose offer is targeted at children these proportions were higher and exceeded 50%.

W województwie mazowieckim w 2012 r. działało 115 muzeów i oddziałów muzealnych, których wystawy obejrzało w zorganizowanych grupach 827,8 tys. młodzieży szkolnej (o 10,7% mniej w porównaniu z 2008 r.). Największym zainteresowaniem cieszyły się muzea o profilu artystycznym (31,2% zwiedzającej młodzieży) i historycznym (24,1%). Spośród wielu zadań jakie realizują muzea, a także instytucje paramuzealne (ogrody zoologiczne, botaniczne itp.) szczególną rolę odgrywa działalność edukacyjna. W ofercie adresowanej do przedszkoli, szkół, świetlic znajdują się lekcje muzealne, których tematyka dostosowana jest do programów nauczania na poszczególnych poziomach kształcenia. Zajęcia przeprowadzane w formie wykładów, prelekcji, pokazów, warsztatów wzbogacane są m.in. filmami video, slajdami, eksponatami muzealnymi, prezentacjami multimedialnymi. W 2012 r. muzea przeprowadziły 19,9 tys. lekcji muzealnych w ramach 1149 tematów; w lekcjach tych udział wzięło 455,6 tys. uczniów. Najwięcej zajęć (6,3 tys., 233 tematy) przygotowały muzea historyczne; uczestniczyło w nich 150,5 tys. uczniów. Ponadto jednostki paramuzealne przeprowadziły 495 lekcji (w ramach 23 tematów), w których wzięło udział 13,9 tys. uczniów.

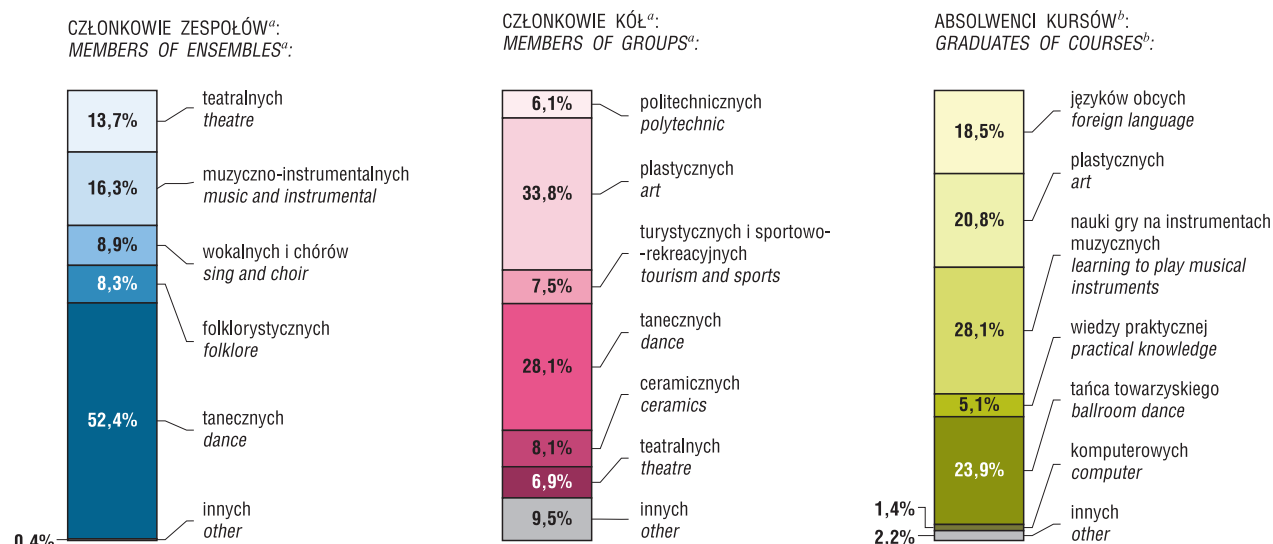
In 2012, in Mazowieckie voivodship there were 115 museums and museum branches, whose exhibitions were visited by 827,8 thous. of school youth in organized groups (by 10,7% less compared to 2008). The most frequently visited types of museums were artistic (31,2% of visiting youth) and historical (24,1%). Among many tasks fulfilled by museums and related institutions (zoological and botanical gardens, etc.) education plays a special role. In the offer targeted to preschools, schools and after-school clubs there are museum lessons on topics adjusted to curricula of the particular levels of education. Such lessons take the form of lectures, talks, shows or workshops, enriched with videos, slides, museum exhibits and multimedia presentations. In 2012, museums conducted 19,9 thous. lessons on 1149 topics, with 455,6 thous. students participating. The largest number of activities (6,3 thous., 233 topics) were prepared by historical museums, for 150,5 thous. students. In addition, institutions related to museums conducted 495 lessons (on 23 topics) in which 13,9 thous. students participated.

STRUKTURA MŁODZIEŻY SZKOLNEJ ZWIEDZAJĄCEJ MUZEA ORAZ UCZESTNICZĄCEJ W LEKCJACH MUZEALNYCH WEDŁUG RODZAJÓW MUZEÓW W 2012 R.
STRUCTURE OF PRIMARY AND SECONDARY SCHOOL STUDENTS VISITING MUSEUM AS WELL AS PARTICIPATING IN MUSEUM CLASSES BY KIND OF MUSEUMS IN 2012

^a W zorganizowanych grupach.
^a In organized groups.

STRUKTURA DZIECI I MŁODZIEŻY W WIEKU PONIŻEJ 15 LAT W DOMACH I OŚRODKACH KULTURY, KLUBACH I ŚWIETLICACH W 2012 R.
STRUCTURE OF CHILDREN AND YOUTH AGED 15 AND LESS IN CULTURAL CENTRES AND ESTABLISHMENTS, CLUBS AND COMMUNITY CENTRES IN 2012

^a Stan w dniu 31 XII. ^b W ciągu roku.
^a As of 31 XII. ^b During the year.

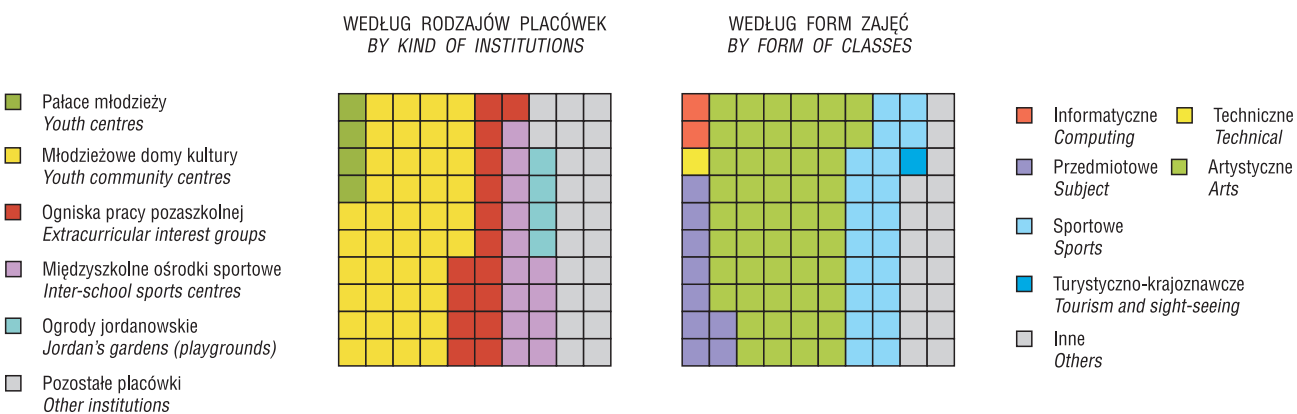
Aktywny udział w działalności kulturalnej umożliwiają m.in. domy i ośrodki kultury, kluby oraz świetlice, których oferta skierowana jest do lokalnych społeczności. W województwie mazowieckim w amatorskich zespołach artystycznych prowadzonych przez te placówki w 2012 r. działało 13,3 tys. dzieci i młodzieży w wieku do lat 15 (59,0% wszystkich członków), a w kołach organizujących zajęcia tematyczne – 18,5 tys. dzieci (40,6%). Najwięcej dzieci i młodzieży rozwijało swoje zainteresowania w ramach zajęć tanecznych i plastycznych.

Działalność ukierunkowaną na pozaszkolną pracę z dziećmi i młodzieżą prowadzą ponadto placówki oświatowo-wychowawcze, takie jak: pałace młodzieży, młodzieżowe domy kultury, ogniska pracy pozaszkolnej, międzyszkolne ośrodki sportowe, ogrody jordanowskie i inne placówki o charakterze specjalistycznym (artystyczne, politechniczne, naukowe itp.). W 2012 r. w różnych formach zajęć prowadzonych przez te jednostki uczestniczyło 109,3 tys. dzieci i młodzieży, w tym 55,2 tys. w zajęciach artystycznych, a 22,4 tys. w zajęciach sportowych.

Cultural centres and establishments, community centres and after-school clubs with offer targeted at local communities allow for active participation in cultural activities. In 2012, in Mazowieckie voivodship these institutions ran amateur artistic ensembles, with participation of 13,3 thous. children and youth aged up to 15 (59,0% of all members), as well as special interest clubs – for 18,5 thous. children (40,6%). The largest number of children and youth developed their interest in dance and visual art.

Extracurricular activities for children and youth are offered also by extracurricular education establishments, such as: youth centres, youth community centres, extracurricular interest groups, inter-school sports centres, Jordan's gardens and other specialised units (artistic, polytechnic, scientific etc.). In 2012, 109,3 thous. children and youth participated in various forms of activities offered by these units, including 55,2 thous. in artistic activities and 22,4 thous. in sports.

STRUKTURA UCZESTNIKÓW KÓŁ ZAJĘCIA W PLACÓWKACH WYCHOWANIA POZASZKOLNEGO W 2012 R.^a
STRUCTURE OF PARTICIPANTS IN EXTRACURRICULAR ACTIVITIES IN EXTRACURRICULAR INSTITUTIONS IN 2012^a

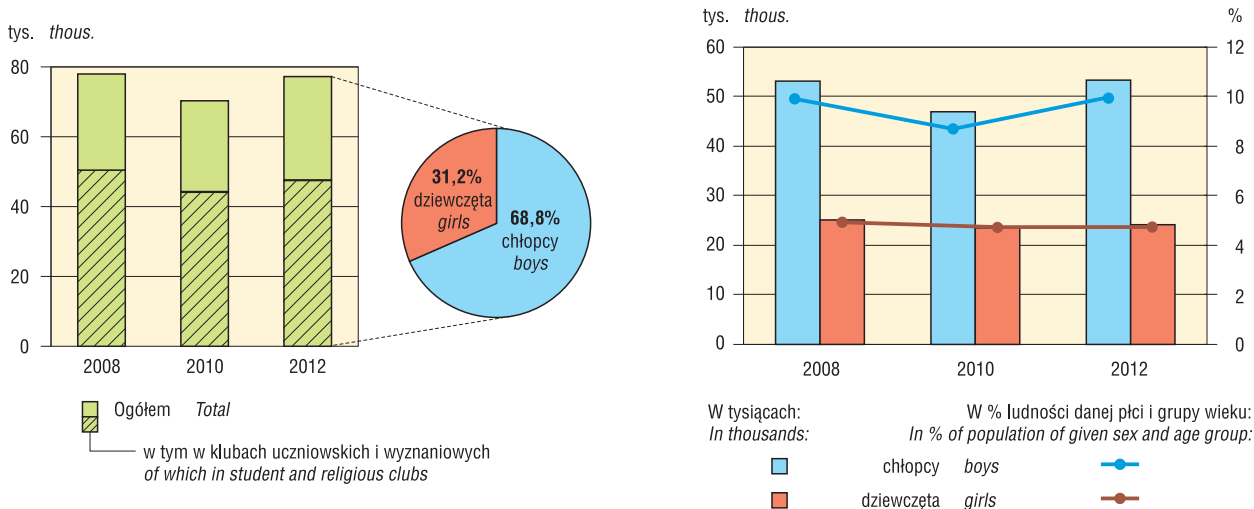

^a Biorących systematyczny udział w pracy kół w okresie od 1 X 2012 r. do 30 IX 2013 r.
^a Taking systematic participation in extracurricular activities in period from 1 X 2012 to 30 IX 2013.

Jednym ze sposobów na aktywne spędzanie czasu wolnego jest sport. W 2012 r. w województwie mazowieckim w klubach sportowych ćwiczyło 77,5 tys. dzieci i młodzieży w wieku do 18 lat, co stanowiło 7,4% ogółu tej populacji. Sportem bardziej interesują się chłopcy niż dziewczęta; spośród ogółu chłopców aktywnie uprawiało sport 10,0%, a spośród ogółu dziewcząt – 4,7%. Większość (61,5%) ćwiczyła w uczniowskich i wyznaniowych klubach sportowych, których podstawową działalnością jest rekreacja ruchowa.

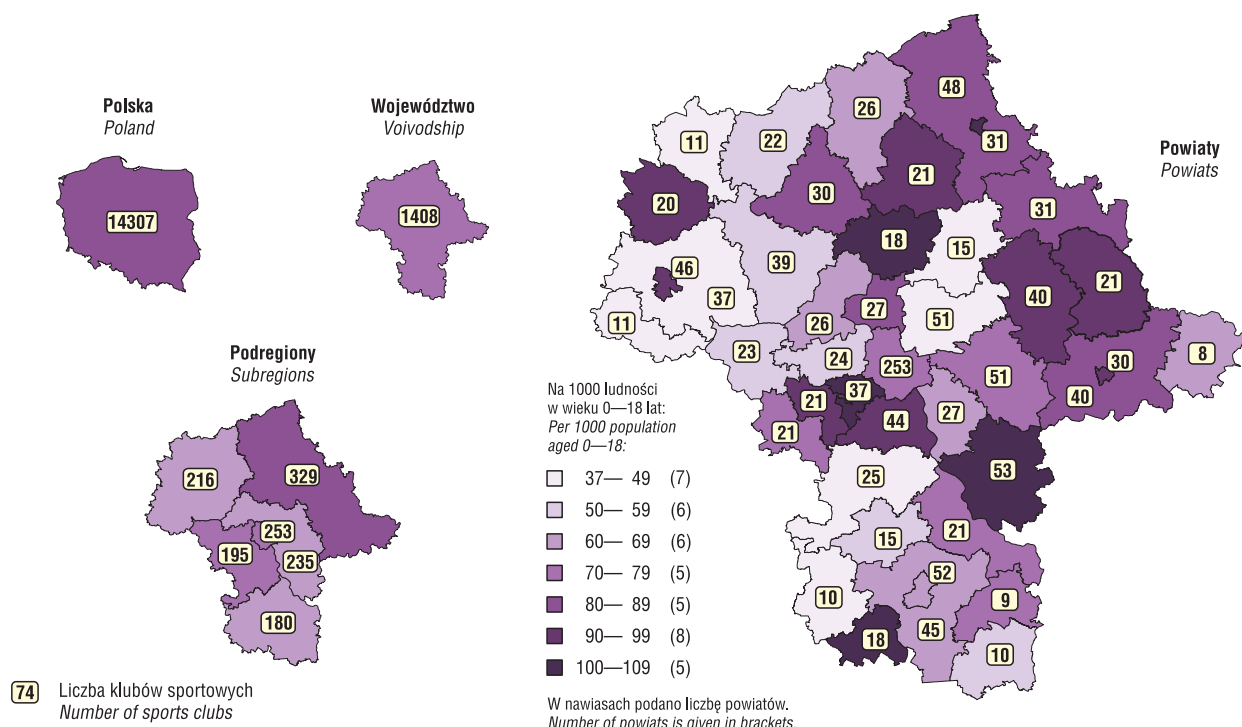
One of the active forms of spending leisure time is sports. In 2012, in Mazowieckie voivodship 77,5 thous. children and youth up to 18 years of age practiced sports in sports clubs, which constituted 7,4% of the population in this age group. Boys were more interested in sports than girls, 10,0% of boys practiced sports actively, compared to 4,7% among girls. Majority (61,5%) practiced sports in pupils' and religious sports clubs, which base their activity on physical recreation.

ĆWICZĄCY W WIEKU DO 18 LAT W KLUBACH SPORTOWYCH^a
EXERCISERS UP TO AGE 18 IN SPORT CLUBS^a
 Stan w dniu 31 XII
 As of 31 XII

^a Łącznie z uczniowskimi klubami sportowymi UKS i wyznaniowymi klubami sportowymi.
^a Including student sports clubs UKS and religious sports clubs.

KLUBY SPORTOWE I ĆWICZĄCY W WIEKU DO 18 LAT W KLUBACH SPORTOWYCH^a W 2012 R.
SPORTS CLUBS AND EXERCISERS UP TO AGE 18 IN SPORTS CLUBS^a IN 2012

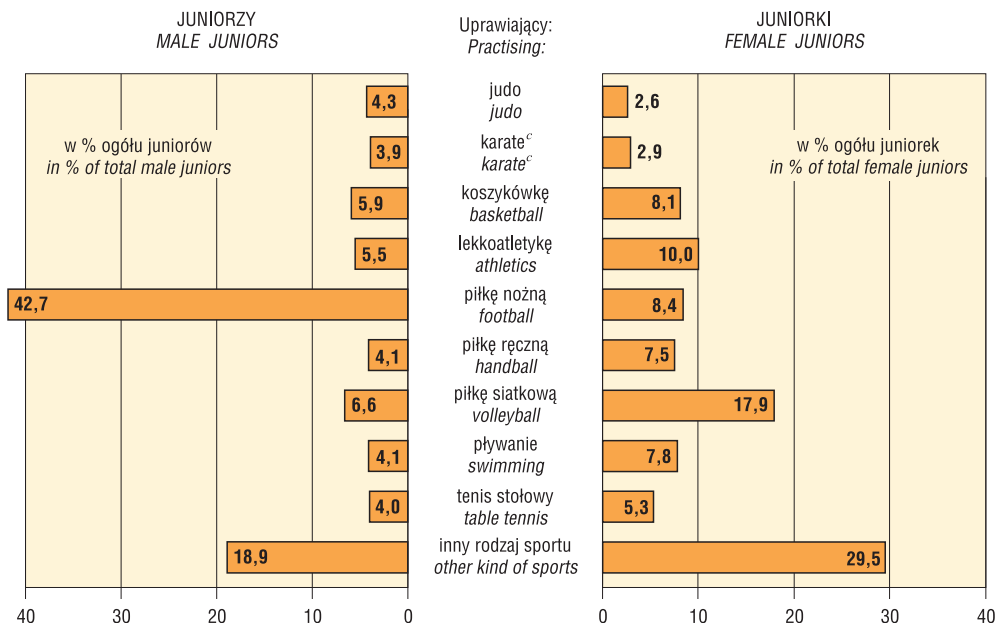
^a Łącznie z uczniowskimi klubami sportowymi UKS i wyznaniowymi klubami sportowymi.
^a Including student sports clubs UKS and religious sports clubs.

W sekcjach sportowych poszczególne rodzaje sportu trenowało 84,8 tys. juniorów i junierek (osoby uprawiające kilka rodzajów sportu są liczone wielokrotnie). Największym powodzeniem cieszyły się gry zespołowe: piłka nożna – 31,8% ogółu ćwiczących, siatkówka – 10,2%, a także koszykówka – 6,6% i piłka ręczna – 5,2%, natomiast z dyscyplin indywidualnych: lekkoatletyka – 6,9%, pływanie – 5,2%, tenis stołowy – 4,4%.

84,8 thous. female and male juniors practiced various kinds of sports in sports sections (persons practicing a few kinds of sports are counted several times). Team sports are the most popular: football – 31,8% of all practicing persons, volleyball – 10,2%, as well as basketball – 6,6% and handball – 5,2%; whereas among sports practiced individually: athletics – 6,9%, swimming – 5,2%, table tennis – 4,4%.

JUNIORZY I JUNIORKI^a W KLUBACH SPORTOWYCH^b WEDŁUG DZIEDZIN I RODZAJÓW SPORTU W 2012 R.

Stan w dniu 31 XII
JUNIORS^a IN SPORT CLUBS^b BY SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS IN 2012
 As of 31 XII

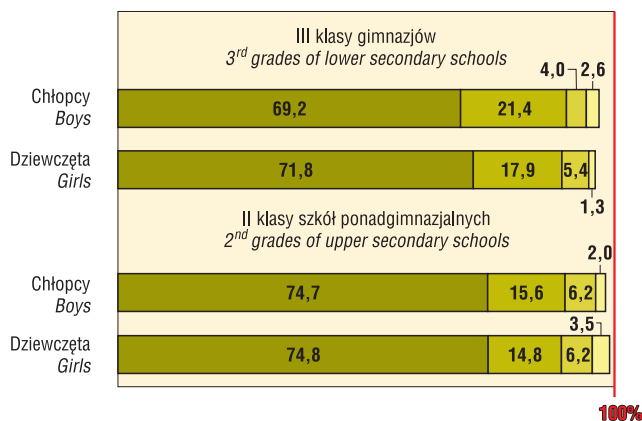

^a Dane obejmują: młodzieżowców, juniorów i juniorów młodszych; dla tej kategorii zawodników nie ma jednoznacznej granicy wieku, gdyż w poszczególnych dyscyplinach może ona być inna. ^b Łącznie z uczniowskimi klubami sportowymi UKS i wyznaniowymi klubami sportowymi. ^c Dziedzina sportu (obejmuje kilka pokrewnych rodzajów sportu).
^a Data covers: youths, juniors and younger juniors; for this category there is no exact age boundary, because in individual disciplines it could be different. ^b Including student sports clubs UKS and religious sports clubs. ^c A sport field (consists of a number of related kinds of sports).

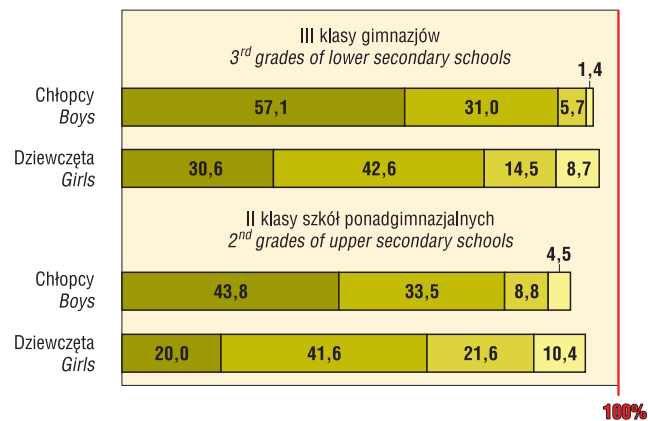
STYLE WYPOCZYNKU MŁODZIEŻY SZKOLNEJ (w ciągu 12 miesięcy przed badaniem; w % badanej populacji)
TYPES OF RECREATION OF SCHOOL YOUTH (during 12 months before survey; in % of population surveyed)

Częstotliwość: ■ prawie codziennie almost daily ■ przynajmniej raz na tydzień at least once per week ■ raz lub dwa razy na miesiąc once or twice per month ■ kilka razy w roku a few times per year

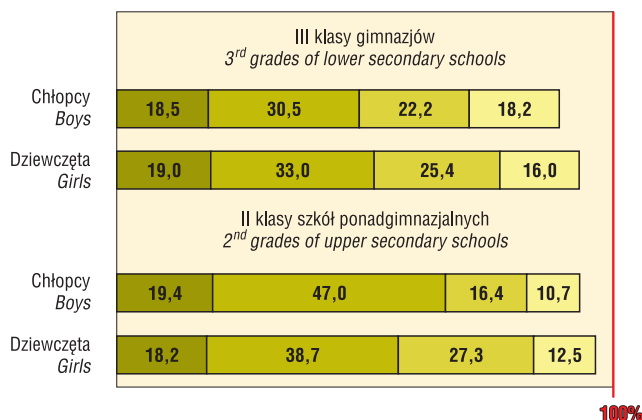
UŻYWANIE INTERNETU DLA PRZYJEMNOŚCI^a
USING INTERNET FOR PLEASURE^a

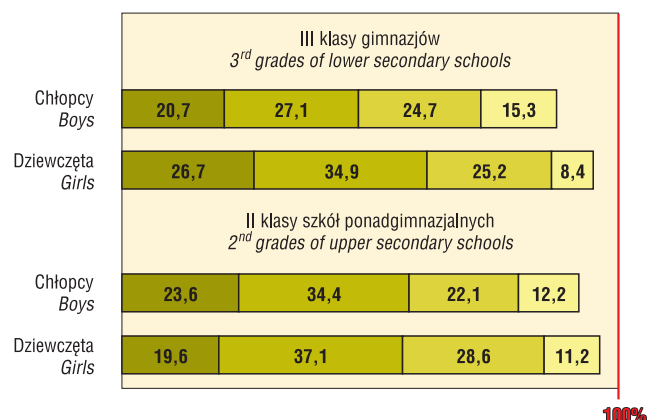
AKTYWNE UPRAWIANIE SPORTU
ACTIVE SPORTING

WYCHODZENIE Z PRZYJACIÓŁMI WIECZOREM^b
GOING OUT WITH FRIENDS IN THE EVENINGS^b

CHODZENIE ZE ZNAJOMYMI DO CENTRUM HANDLOWEGO^c
STROLLING WITH FRIENDS IN THE SHOPPING CENTRE^c

^a Czaty, ściąganie muzyki, gier, filmów itp. ^b Do dyskoteki, kawiarni, na prywatkę. ^c A także po ulicach, do parku itp., tylko dla przyjemności.
^a Chats, downloading music, games, movies etc. ^b To discos, cafes or parties. ^c As well as in the streets, parks etc., only for pleasure.

Badanie przeprowadzone w 2011 r. przez Instytut Psychiatrii i Neurologii na zlecenie Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej pozwoliło określić jak często (jeśli w ogóle) młodzież szkolna oddaje się kilku różnym stylom wypoczynku; zbadano 8 form. Okazało się, że najpopularniejszym sposobem spędzania czasu wolnego przez uczniów szkół ponadpodstawowych jest używanie Internetu dla przyjemności. W ten właśnie sposób spędza czas od 96,4% do 99,3% uczniów (w zależności od płci i wieku). Należy zaznaczyć, że około 70% uczniów III klas gimnazjów i niemal 75% uczniów II klas szkół ponadgimnazjalnych robi to prawie codziennie.

Drugim pod względem popularności stylem wypoczynku jest aktywne uprawianie sportu. Tak spędza wolny czas 90,6–96,4% uczniów, przy czym sport uprawiają znacznie częściej chłopcy niż dziewczęta. Systematycznie (nie rzadziej niż raz w tygodniu) uprawia go 88,1% chłopców z III klas gimnazjów oraz 77,3% chłopców z II klas szkół ponadgimnazjalnych, natomiast wśród dziewcząt udziały te wynoszą odpowiednio 73,2% i 61,6%. Prawie codziennie uprawia sport 57,1% chłopców z III klas gimnazjów i 43,8% chłopców z II klas szkół ponadgimnazjalnych.

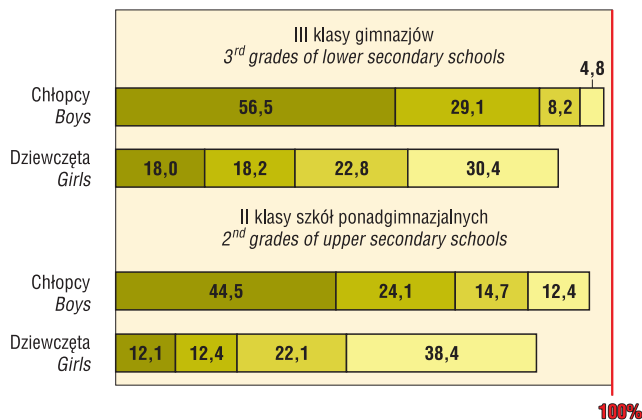
The survey conducted in 2011 by the Institute of Psychiatry and Neurology, commissioned the Mazovian Centre of Social Policy allowed to define how often (if ever) school youths engage in several different types of recreation; 8 forms were surveyed. It turned out that the most popular way of spending leisure time by students of secondary schools is using Internet for pleasure. Between 96,4% and 99,3% of students (depending on sex and age) spend time in this manner. It has to be underlined that ca 70% of the third grade students of lower secondary schools and almost 75% of second grade students of upper secondary schools do this almost daily.

Second most popular type of recreation is practicing sport. This way of spending time is practiced by 90,6–96,4% of students, and by boys much more often than by girls. Systematic (not less than once per week) practicing sport has been reported by 88,1% of boys in the third grade of lower secondary schools and 77,3% of boys in the second grade of upper secondary schools, whereas among girls these shares amount to 73,2% and 61,6% respectively. 57,1% of boys in the third grade of lower secondary schools and 43,8% of boys in the second grade of upper secondary schools practice sport almost daily.

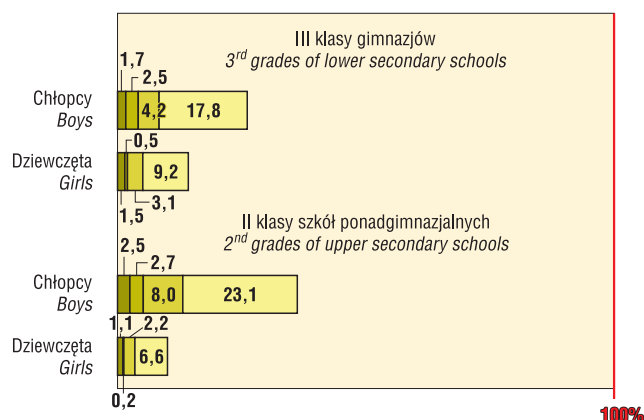
STYLE WYPOCZYNKU MŁODZIEŻY SZKOLNEJ (dok.)
TYPES OF RECREATION OF SCHOOL YOUTH (cont.)

Częstotliwość: prawie codziennie przynajmniej raz na tydzień raz lub dwa razy na miesiąc kilka razy w roku
 Frequency: almost daily at least once per week once or twice per month a few times per year

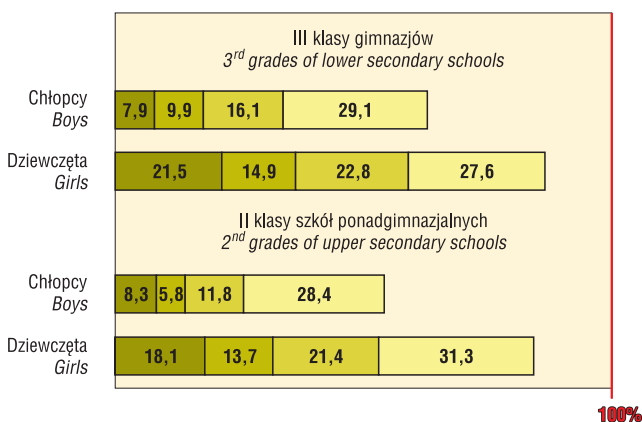
GRANIE W GRY KOMPUTEROWE
 PLAYING COMPUTER GAMES

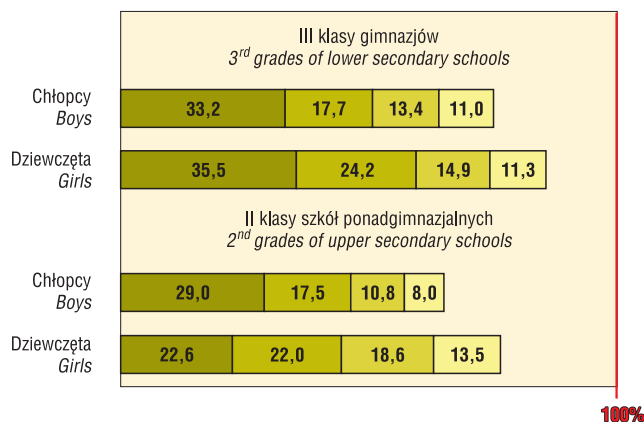
GRANIE NA AUTOMATACH DO GRY^d
 PLAYING VIDEO SLOT MACHINES^d

CZYTANIE KSIĄŻEK DLA PRZYJEMNOŚCI
 READING BOOKS FOR PLEASURE

INNE HOBBY^e
 OTHER HOBBIES^e

^d Takich, na których można wygrać pieniądze. ^e Gra na instrumencie, śpiew, rysunek.
^d Gambling for money. ^e Playing a musical instrument, singing, drawing.

Bardzo popularne wśród młodzieży jest wychodzenie z przyjaciółmi wieczorem do dyskoteki, kawiarni lub na prywatkę oraz chodzenie ze znajomymi do centrum handlowego, po ulicach, do parku itp. Te style wypoczynku (w zależności od płci i typu szkoły) deklaruje 87,8–96,7% ankietowanych. Inne hobby, jak np. gra na instrumencie, posiada od 65,3% do 85,9% ankietowanych.

Niepokojący jest niski odsetek uczniów czytających książki dla przyjemności. Analizując wyniki badania można również stwierdzić, że dziewczęta znacznie częściej niż chłopcy spędzają wolny czas w ten właśnie sposób. Raz na tydzień lub częściej sięgało po książkę dla przyjemności 36,4% dziewcząt i 17,8% chłopców z III klas gimnazjów oraz 31,8% dziewcząt i 14,1% chłopców z II klas szkół ponadgimnazjalnych. Czytało sporadycznie (kilka razy w roku) lub nie czytało wcale 66,1% chłopców z III klas gimnazjów i 74,1% chłopców z II klas szkół ponadgimnazjalnych.

Another activity highly popular among youths is going out with friends in the evenings to discos, cafes or parties and strolling with friends in the shopping centre, in the streets or parks. These types of recreation (depending on sex and type of school) have been declared by 87,8–96,7% of respondents. Between 65,3% to 85,9% of respondents have different hobbies, such as playing a musical instrument.

The percentage of students reading books for pleasure is alarmingly small. Analysing the results of the survey it can be stated that girls spend their leisure time in this manner much more frequently than boys. 36,4% of girls and 17,8% of boys in the third grade of lower secondary schools and 31,8% of girls and 14,1% of boys in the second grade of upper secondary schools reached for a book for pleasure once per week or more often. 66,1% of boys in the third grade of lower secondary schools and 74,1% of boys in the second grade of upper secondary schools read occasionally (a few times a year) or did not read at all.

Zagrożenia. Bezpieczeństwo

Threats. Safety

DANE INSTYTUTU PSYCHIATRII I NEUROLOGII — badanie przeprowadzone w maju i czerwcu 2011 r.
DATA OF THE INSTITUTE OF PSYCHIATRY AND NEUROLOGY — survey conducted in May and June 2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	Uczniowie III klas gimnazjów <i>Students of 3rd grades of lower secondary schools</i>		Uczniowie II klas szkół ponadgimnazjalnych <i>Students of 2nd grades of upper secondary schools</i>		SPECIFICATION
	chłopcy <i>boys</i>	dziewczeta <i>girls</i>	chłopcy <i>boys</i>	dziewczeta <i>girls</i>	
	w % badanej populacji		in % of population surveyed		
Palenie tytoniu:					Smoking tobacco:
Kiedykolwiek w życiu	60,7	54,4	74,9	68,0	<i>Anytime in life</i>
W ciągu 30 dni przed badaniem	26,6	26,6	44,5	39,6	<i>During 30 days before survey</i>
Picie napojów alkoholowych:					Drinking alcoholic beverages:
Kiedykolwiek w życiu	88,1	82,9	96,7	92,9	<i>Anytime in life</i>
W ciągu 12 miesięcy przed badaniem	78,8	73,3	92,9	88,2	<i>During 12 months before survey</i>
W ciągu 30 dni przed badaniem	59,3	48,6	81,0	76,3	<i>During 30 days before survey</i>
wybrane napoje:					<i>selected beverages:</i>
piwo	63,6	49,9	80,6	71,3	<i>beer</i>
cydr	6,2	1,8	5,8	3,2	<i>cider</i>
alkopop ^a	6,5	3,6	4,8	4,1	<i>alcopop^a</i>
wino	26,9	25,1	30,2	44,3	<i>wine</i>
wódka	45,5	34,0	66,0	58,6	<i>vodka</i>
Silne upicie się^b:					Severe intoxication^b:
Kiedykolwiek w życiu	42,6	40,4	70,8	54,5	<i>Anytime in life</i>
W ciągu 12 miesięcy przed badaniem	30,9	25,9	55,6	46,9	<i>During 12 months before survey</i>
W ciągu 30 dni przed badaniem	14,6	8,2	21,8	17,8	<i>During 30 days before survey</i>
Używanie wybranych substancji psychoaktywnych:					Using selected drugs:
Kiedykolwiek w życiu:					<i>Anytime in life:</i>
marihuana lub haszysz (konopie)	25,7	15,9	50,4	26,2	<i>marihuana or hashish (cannabis)</i>
substancje wziewne	6,8	7,3	8,3	5,9	<i>inhaled substances</i>
leki uspokajające lub nasenne bez przepisu lekarza	7,7	19,2	14,3	24,4	<i>tranquillisers or sedatives without a doctor's prescription</i>
amfetamina	2,8	1,8	12,8	5,7	<i>amphetamine</i>
LSD lub inne halucynogeny	3,7	2,3	6,0	3,3	<i>LSD or other hallucinogens</i>
crack	2,8	1,0	2,3	1,1	<i>crack</i>
kokaina	3,1	2,3	8,5	2,9	<i>cocaine</i>
heroina	2,6	1,8	2,0	1,1	<i>heroin</i>
ecstasy	3,1	1,8	9,5	2,9	<i>ecstasy</i>
grzyby halucynogenne	3,7	1,5	6,0	1,3	<i>"magic mushrooms"</i>
alkohol razem z tabletkami	4,3	4,8	10,6	6,8	<i>alcohol together with pills</i>
sterydy anaboliczne	2,8	1,0	5,6	0,4	<i>anabolic steroids</i>
W ciągu 12 miesięcy przed badaniem:					<i>During 12 months before survey:</i>
marihuana lub haszysz (konopie)	22,1	13,7	39,2	21,1	<i>marihuana or hashish (cannabis)</i>
substancje wziewne	3,5	3,3	2,3	2,4	<i>inhaled substances</i>
ecstasy	3,2	1,0	4,6	1,8	<i>ecstasy</i>
W ciągu 30 dni przed badaniem:					<i>During 30 days before survey:</i>
marihuana lub haszysz (konopie)	14,1	5,6	19,6	10,3	<i>marihuana or hashish (cannabis)</i>
substancje wziewne	2,9	2,3	1,8	1,8	<i>inhaled substances</i>
ecstasy	2,3	0,5	2,6	0,9	<i>ecstasy</i>
Używanie „dopalaczy”:					Using legal highs:
Kiedykolwiek w życiu	9,9	5,9	25,3	9,7	<i>Anytime in life</i>
W ciągu 12 miesięcy przed badaniem	8,2	2,8	12,2	5,8	<i>During 12 months before survey</i>
W ciągu 30 dni przed badaniem	2,9	1,5	3,4	2,4	<i>During 30 days before survey</i>

^a Kocktajl alkoholowy produkowany przemysłowo. ^b Wypicie tyle, żeby np. zataczać się, belkotać, nie pamiętać co się działo.

^a Pre-packaged flavoured alcoholic beverage. ^b Drinking so much, that it resulted in e.g. staggering, slurred speech and memory impairment.

Do głównych problemów dotyczących dzieci i młodzieży należy alkoholizm i narkomania. Jak wynika z badania przeprowadzonego w 2011 r. przez Instytut Psychiatrii i Neurologii na zlecenie Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej, prawie wszyscy uczniowie szkół ponadpodstawowych (niezależnie od płci i typu szkoły) chociaż raz w życiu próbowali jakiegoś rodzaju alkoholu – przyznało się do tego od 82,9% do 96,7% ankietowanych. Najczęściej też ci, którzy pili kiedykolwiek w życiu alkohol, pili go także w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem. Dotyczy to zwłaszcza uczniów II klas szkół ponadgimnazjalnych; w przypadku uczniów III klas gimnazjów odsetki te są nieco niższe.

Uczniowie najczęściej sięgają po piwo lub wódkę, a w dalszej kolejności po wino, alcopop lub cydr. Niezależnie od typu alkoholu, chłopcy znacznie wcześniej niż dziewczęta przechodzą inicjację związaną z pić alkoholu. Połowa chłopców z III klas gimnazjów po raz pierwszy napiła się piwa w wieku 13 lat lub mniej, a więc jeszcze w szkole podstawowej. W tak młodym wieku po raz pierwszy spróbowała wódki niemal 1/3 chłopców.

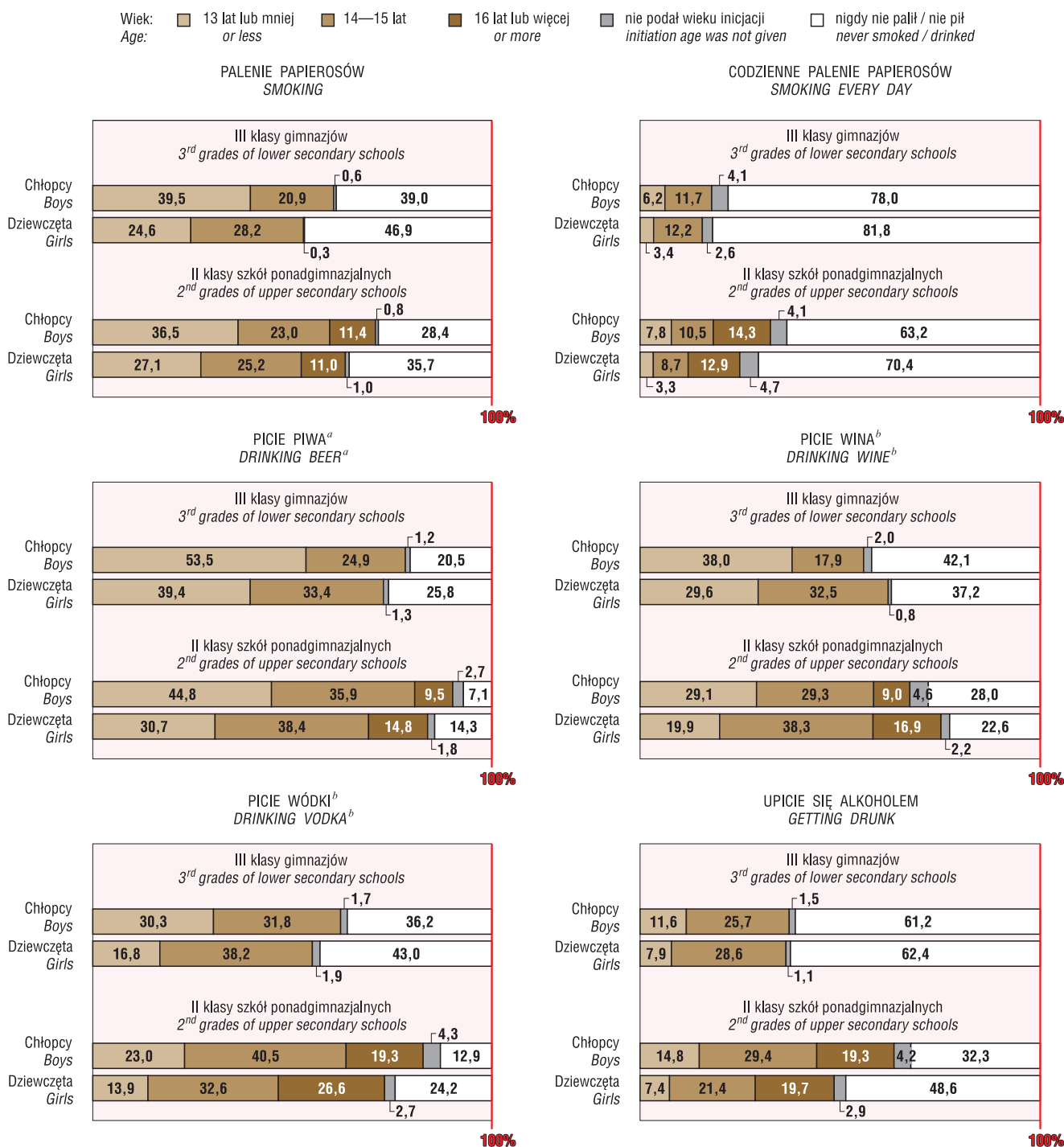
Alcoholism and drug addiction are among major problems concerning children and youth. According to the survey conducted in 2011 by the Institute of Psychiatry and Neurology, commissioned the Mazovian Centre of Social Policy, nearly all students of post-primary schools (regardless of sex and type of school) at least once in their lives have had an alcoholic drink – between 82,9% and 96,7% respondents admitted to have done so. Most frequently those who have ever drunk alcohol, also drank it during last 30 days before the survey. It refers especially to second grade students of upper secondary schools; among third grade students of lower secondary schools these percentages are vaguely smaller.

Students most frequently reach for beer or vodka, then wine, alcopop or cider. Regardless of the type of alcohol, boys go through initiation into drinking alcohol significantly earlier than girls. Half of boys in third grade of lower secondary school drank alcohol for the first time at 13 years of age or younger, which means that they were still in primary school at that moment. Almost one third of boys have drunk vodka at such young age.

Analizując wyniki badania można stwierdzić wysoki poziom rozpowszechnienia wśród młodzieży tak ryzykownego zachowania, jakim jest upijanie się. W III klasach gimnazjów 42,6% chłopców i 40,4% dziewcząt ma już za sobą pierwsze upicie się; w II klasach szkół ponadgimnazjalnych udziały te wyraźnie się zwiększają i wynoszą 70,8% dla chłopców i 54,5% dla dziewcząt. Zarówno wiek, jak i płeć respondenta znacząco wpływa na częstotliwość upijania się – starsi uczniowie upijają się częściej niż młodszy, a chłopcy znacznie częściej niż dziewczęta. W ciągu 30 dni poprzedzających badanie 3,8% chłopców i 1,5% dziewcząt w gimnazjach oraz 5,6% chłopców i 4,2% dziewcząt w szkołach ponadgimnazjalnych było pijanych wielokrotnie (3 lub więcej razy). Na podstawie zebranych danych można postawić tezę, iż alkohol jest powszechnie obecny w życiu większości badanych uczniów.

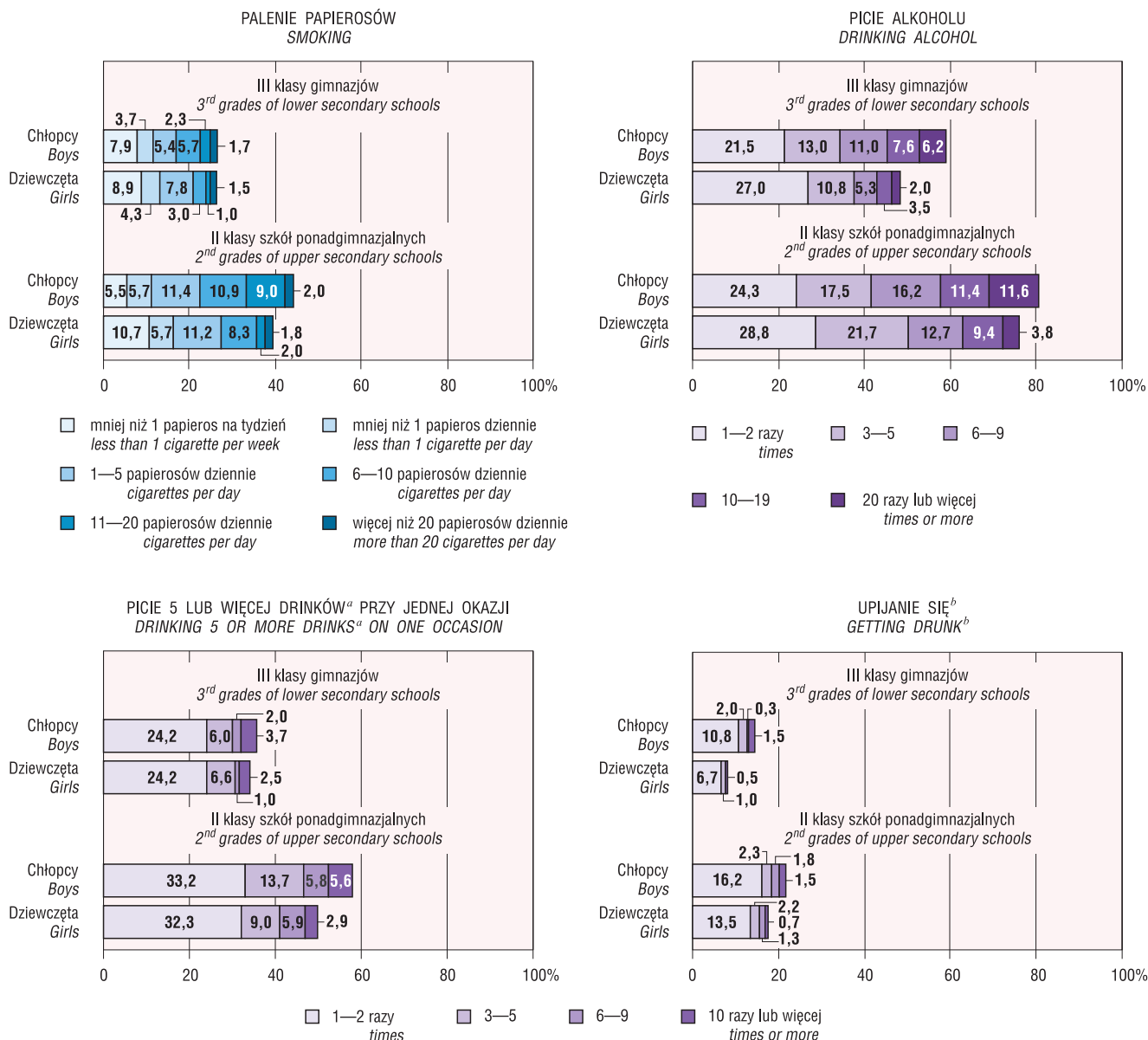
Analysing the results of the survey it can be stated that such a risky behaviour as binge drinking is highly popular among young people. In the third grades of lower secondary schools 42,6% of boys and 40,4% of girls have already experienced their first episode of severe intoxication; in the second grades of upper secondary schools these shares are distinctly larger and amount to 70,8% for boys and 54,5% for girls. Age and sex of the respondent influence significantly the frequency of getting drunk – older students tend to get drunk more often than younger ones and boys considerably more often than girls. During 30 days preceding the survey 3,8% of boys and 1,5% of girls in lower secondary schools and 5,6% of boys and 4,2% of girls in upper secondary schools had gotten drunk repeatedly (3 times and more). On the basis of the collected data the thesis can be proposed that alcohol is widespread among surveyed students.

STRUKTURA UCZNIÓW WEDŁUG WIEKU INICJACJI ZWIĄZANEJ Z PALENIEM PAPIEROSÓW I PICIEM ALKOHOŁU
STRUCTURE OF STUDENTS BY AGE OF INITIATION TO SMOKING AND DRINKING ALCOHOL

^a Co najmniej 1 szklanekę. ^b Co najmniej 1 kieliszek.
^a At least 1 glass. ^b At least 1 glass / shot.

CZĘSTOTLIWOŚĆ PALENIA PAPIEROSÓW, PICIA ALKOHOLU I UPIJANIA SIĘ (w ciągu 30 dni przed badaniem)
FREQUENCY OF SMOKING, ALCOHOL DRINKING AND FALLING DRUNK (during 30 days before the survey)

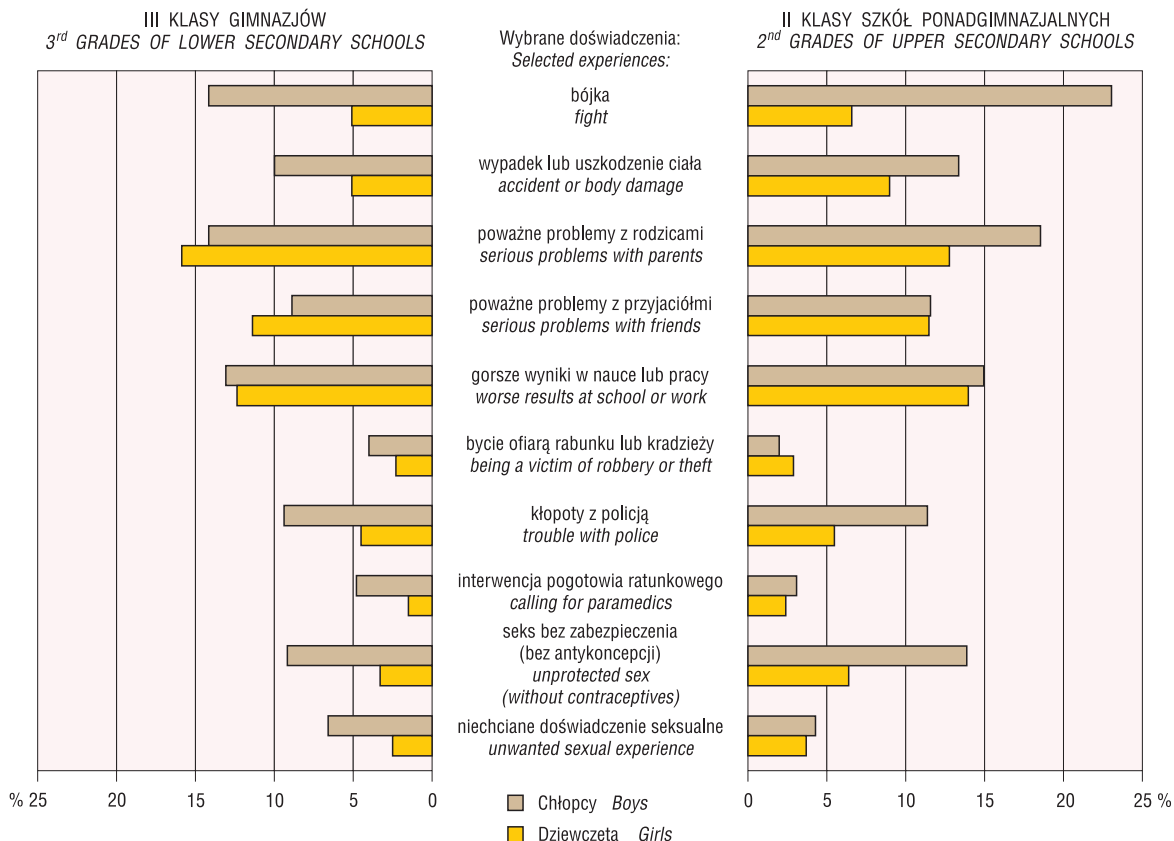
^a Jest to: szklanka / butelka / puszka piwa (ok. 0,5 l), szklanka / butelka / puszka cydru (ok. 0,5 l), dwie szklanki / butelki alkopopu (ok. 0,5 l), kieliszek wina (ok. 15 cl), kieliszek wódki lub innego napoju spirytusowego (ok. 5 cl) lub szklanka koktajlu. ^b Wypicie tyle, żeby np. zataczać się, bełkotać, nie pamiętać co się działo.

^a This is: a glass / bottle / can of beer (about 0,5 l), a glass / bottle / can of cider (about 0,5 l), two glasses / bottles of alcopop (about 0,5 l), a glass of wine (about 15 cl), a shot of vodka or other liquor (about 5 cl) or a glass of cocktail. ^b Drinking so much, that it resulted in e.g. staggering, slurred speech and memory impairment.

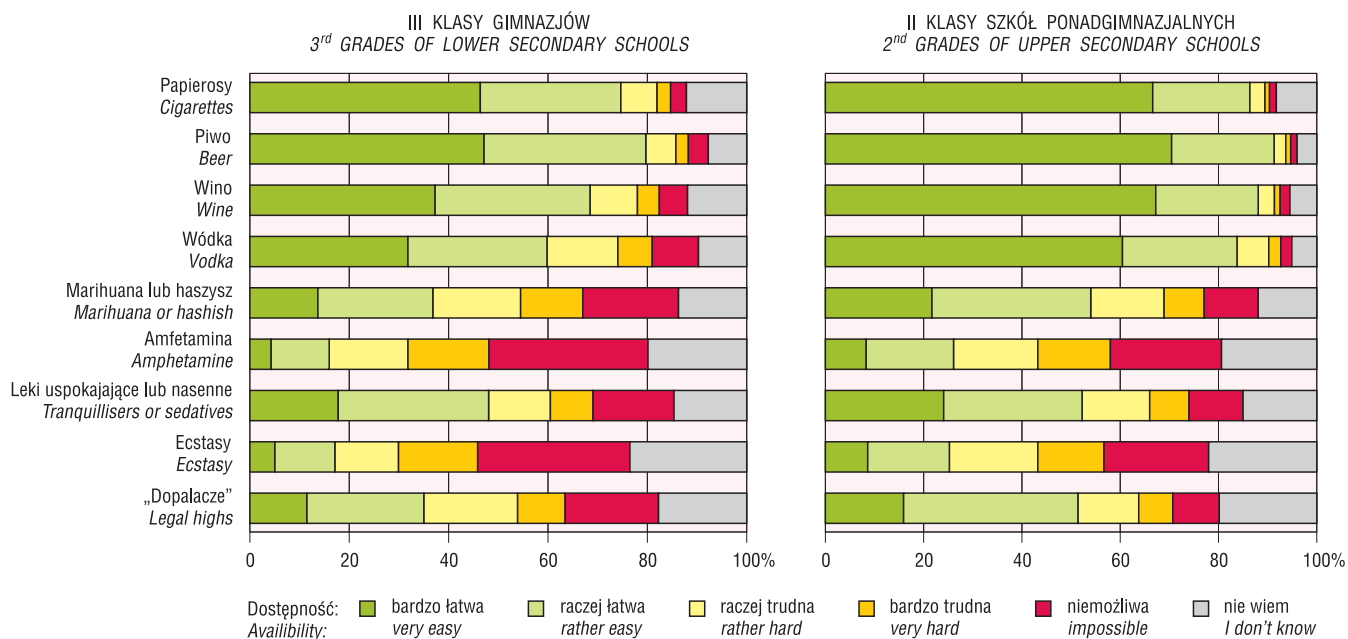
Przeprowadzone badanie wskazuje na znaczne (choć mniejsze niż w przypadku alkoholu) upowszechnienie używania substancji psychotropowych, zarówno tych legalnie dostępnych na rynku (leki uspokajające i nasenne, sterydy anaboliczne, substancje wziewne), jak i tych, które mają status środków nielegalnych (narkotyki). Najbardziej rozpowszechnioną wśród młodzieży nielegalną substancją psychotropową są przetwory konopi indyjskich, czyli marihuana lub haszysz. Należy podkreślić, że do w miarę regularnego używania niektórych substancji (czego wskaźnikiem jest branie w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem) przyznało się od kilku do kilkunastu procent ankietowanych uczniów. Niepokój budzą wypowiedzi dotyczące dostępności do „twardych” narkotyków. Co czwarty (26,1%) uczeń II klas szkół ponadgimnazjalnych i co szósty (16,0%) uczeń III klas gimnazjów zadeklarował, iż zdobycie amfetaminy byłoby dla niego łatwe. Podobne wyniki uzyskano w pytaniu o dostępność ecstazy (odpowiednio 25,2% i 17,1%).

The conducted survey indicates considerable (however lesser than in case of alcohol) spread of use of psychotropic substances, both those legally available on the market (sedatives, hypnotics, anabolic steroids and inhaled substances) and those which have the status of illegal substances (drugs). The most popular, among young people, illegal psychotropic substances are cannabinoids, that is marihuana or hashish. It should be stressed that several or a dozen or so per cent of surveyed students admitted using relatively regularly some of these substances (as indicated by the consumption of illegal substances during last 30 days before the survey). Statements of youths concerning availability of hard drugs are a matter of concern. One in four students (26,1%) of the second grade of upper secondary schools and one in six students (16,0%) of the third grade of lower secondary schools declared that it would be easy for them to obtain amphetamine. Similar results were received in the question about the availability of ecstasy (25,2% and 17,1%, respectively).

PRZYKRE DOŚWIADCZENIA ZWIĄZANE Z PICIEM ALKOHOLU (w ciągu 12 miesięcy przed badaniem)
 NEGATIVE CONSEQUENCES RELATED TO ALCOHOL USE (during 12 months before survey)

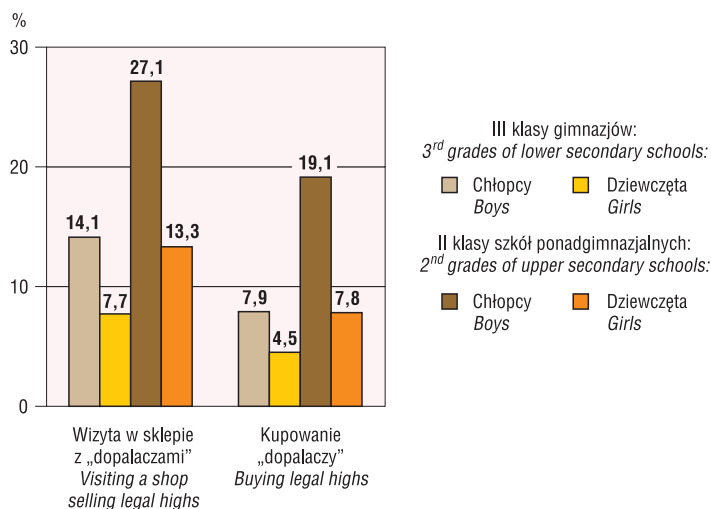
OPINIA UCZNIÓW NA TEMAT DOSTĘPNOŚCI WYBRANYCH SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH
 FEEDBACK FROM STUDENTS ABOUT AVAILABILITY OF SELECTED PSYCHOACTIVE SUBSTANCES

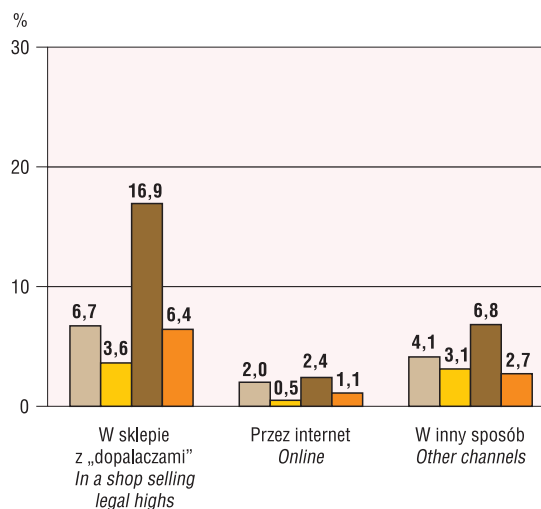
Wiele zagrożeń wiąże się z używaniem tzw. „dopalaczy”. Są to bowiem nowe, nieprzebadane substancje przyjmowane wedle nowych nierozpoznanych wzorców. Do użycia „dopalaczy” chociaż raz w życiu przyznało się 9,9% chłopców z III klas gimnazjów i 25,3% chłopców z II klas szkół ponadgimnazjalnych. Odsetki aktualnych użytkowników są znacznie niższe – w ciągu 30 dni przed badaniem po substancje te sięgnęło około 3% chłopców (niezależnie od wieku). Wśród dziewcząt omawiane udziały są około dwukrotnie niższe niż wśród chłopców.

Many dangers are associated with using so-called legal highs. They are new, not well researched substances used according to new, unknown before patterns. 9,9% of boys in the third grade of lower secondary schools and 25,3% of boys in the second grade of upper secondary schools admitted having used legal highs at least once in their lifetime. Percentages of current users are much lower – during the last 30 days before the survey about 3% of boys have used these substances. Among girls the above discussed proportions are approximately half of the percentages among boys.

POZIOM KONTAKTÓW Z „DOPALACZAMI”
LEVEL OF CONTACT WITH LEGAL HIGHS

KUPOWANIE „DOPALACZY” (kiedykolwiek w życiu)
BUYING LEGAL HIGHS (anytime in life)

DANE KOMENDY GŁÓWNEJ POLICJI
DATA OF THE NATIONAL POLICE HEADQUARTERS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Czyny zabronione popełnione przez dzieci^a	385	366	346	363	278	Forbidden acts committed by children^a
Czyny karalne popełnione przez nieletnich^b	6619	7306	8474	8702	7625	Punishable acts committed by juveniles^b
w tym:						of which:
uszczerbek na zdrowiu	326	332	495	407	226	damage to health
udział w bójce lub pobiciu	427	512	431	456	386	participation in violence or assault
zwałcenie	6	23	12	24	88	rape
kradzież rzeczy	986	945	1080	1195	1086	property theft
kradzież z włamaniem	560	453	504	595	530	theft with burglary
rozbój, kradzież rozbójnicza, wymuszenie rozbójnicze	635	718	1118	1265	1156	robbery, theft with assault, criminal coercion
przestępstwa narkotykowe	803	1189	1714	1690	1490	drug crimes
W % ogółu przestępstw stwierdzonych	4,6	5,0	6,1	6,1	5,3	In % of total ascertained crimes
Nieletni podejrzani o popełnienie czynów karalnych	6367	6439	6603	6089	5202	Juveniles suspected of committing punishable acts
W % ogółu podejrzanych o popełnienie przestępstwa	9,4	9,4	9,8	8,9	7,8	In % of total suspected of committing a crime
Na 10 tys. ludności w wieku 13—17 lat	203	212	227	217	192	Per 10 thous. population aged 13—17
Małoletnie ofiary przestępstw	4399	4705	4510	4546	4309	Minor victims of crimes
w tym:						of which:
uszczerbek na zdrowiu	290	276	381	351	212	damage to health
bójka lub pobicie	409	507	344	402	364	violence or assault
groźba karalna	425	453	385	400	433	punishable threat
zmuszanie do określonego zachowania	76	69	68	73	97	coercion
zwałcenie	32	36	36	43	40	rape
pedofilia	296	353	148	312	359	pedophilia
pornografią	147	21	135	35	43	pornography
znęcanie się nad rodziną	750	554	556	548	555	cruelty to family
rozpijanie małoletniego	147	154	90	163	46	encouraging underage drinking
kradzież rzeczy	244	269	189	194	187	property theft
kradzież z włamaniem	—	40	41	54	46	theft with burglary
rozbój, kradzież rozbójnicza, wymuszenie rozbójnicze	721	635	968	839	733	robbery, theft with assault, criminal coercion
przestępstwa narkotykowe	232	567	563	573	765	drug crimes
W % ogółu osób pokrzywdzonych przestępstwami	4,3	4,9	4,8	4,8	4,7	In % of total victims of crimes
Na 10 tys. ludności w wieku 0—18 lat	42	45	43	43	41	Per 10 thous. population aged 0—18
Małoletni, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięci przemocą w rodzinie^c	6944	6583	5921	4623	3012	Minors suspected of being victims of domestic violence^c
w wieku: do 13 lat	4669	4432	3980	3089	.	aged: up to 13
13 do 18 lat	2275	2151	1941	1534	.	13 to 18
W % ogółu osób dotkniętych przemocą w rodzinie	34,4	33,6	31,6	28,1	26,9	In % of total victims of domestic violence
Na 10 tys. ludności w wieku 0—18 lat	66	63	56	44	29	Per 10 thous. population aged 0—18

^a Osoby, które w chwili popełnienia czynu nie miały ukończonych 13 lat; czyny tych osób nie są zaliczane do przestępstw stwierdzonych. ^b Osoby, które w chwili popełnienia czynu miały ukończone 13 lat, ale nie ukończyły 17 lat. ^c Według procedury „Niebieskie Karty”.
^a Persons who were under 13 years of age at the moment of committing the act; acts of these persons are not included in ascertained crimes. ^b Persons who were over 13, but were under 17 years of age at the moment of committing the act. ^c According to “Blue Cards” procedure.

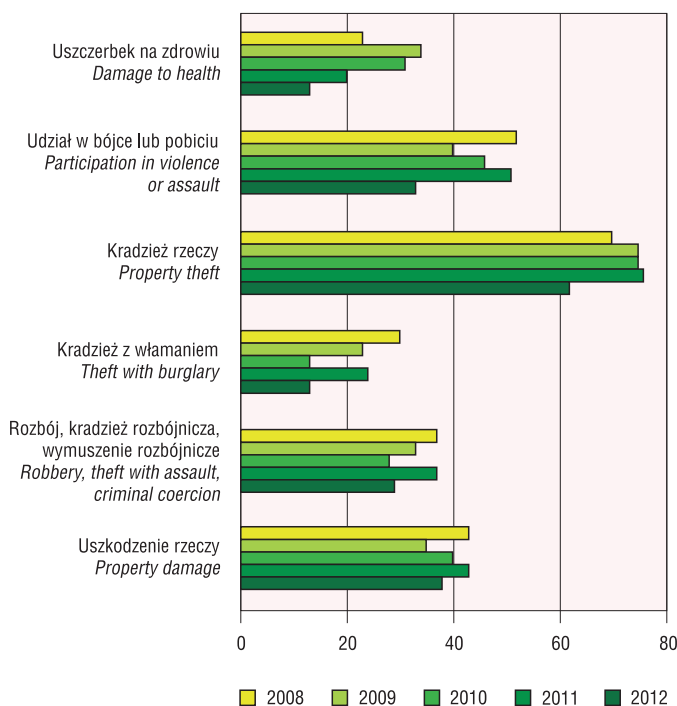
Według danych Komendy Głównej Policji z ogólnej liczby przestępstw stwierdzonych na terenie województwa mazowieckiego około 5,4% stanowią czyny karalne popełnione przez nieletnich, tj. osoby, które w chwili popełnienia czynu miały ukończone 13 lat, ale nie ukończyły lat 17. Na podstawie statystyk z lat 2008–2012 można powiedzieć, że nieletni popełniają co roku średnio 7745 czynów karalnych; najczęściej odnotowano ich w 2011 r. – 8702, a najmniej w 2008 r. – 6619. Wśród czynów karalnych popełnianych przez nieletnich większość (około 60%) stanowią czyny z sześciu kategorii. Najwięcej popełniono przestępstw narkotykowych (stanowią średnio 17,8% ogółu), kradzieży rzeczy (13,7%) oraz rozbojów, kradzieży rozbójniczych i wymuszeń rozbójniczych (12,6%). Nieco mniej popełniono takich przestępstw, jak: kradzież z włamaniem (6,8% ogółu), udział w bójkach lub pobiciu (5,7%) oraz uszczerbek na zdrowiu (4,6%).

Niepokojącym zjawiskiem jest stosunkowo duża liczba osób małoletnich wchodzących w konflikt z prawem przed ukończeniem 13 lat (osoby takie nie ponoszą za swoje czyny odpowiedzialności karnej). Co roku odnotowuje się średnio 348 czynów zabronionych popełnionych przez dzieci; najczęściej popełniono ich w 2008 r. – 385, a najmniej w 2012 r. – 278.

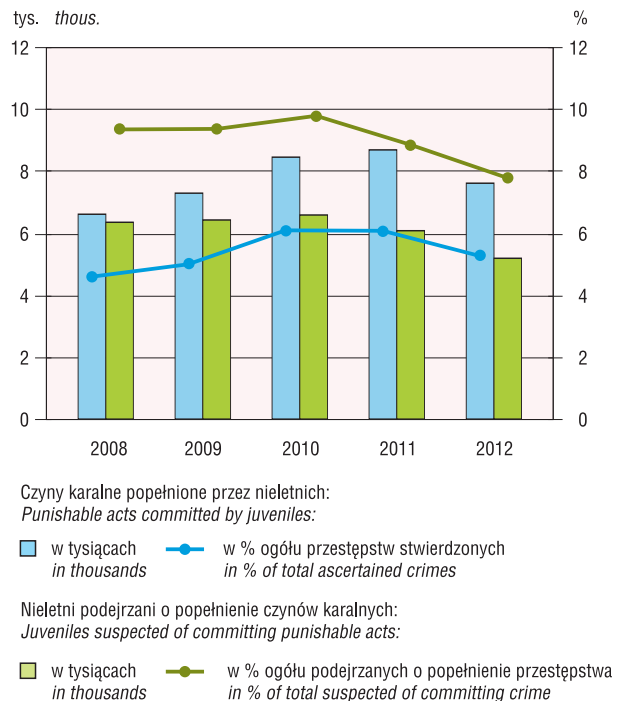
According to the data of the National Police Headquarters, of the total number of crimes ascertained in Mazowieckie voivodship about 5,4% were punishable acts committed by juveniles, i.e. persons who were over 13, but under 17 years of age at the moment of committing the act. On the basis of the statistics from the years 2008–2012 it can be stated that juveniles commit on average 7745 punishable acts every year; the highest number of them were recorded in 2011 – 8702 and the lowest – in 2008 – 6619. Among punishable acts committed by juveniles, majority (about 60%) were acts from six categories. The most common were drug crimes (on average 17,8% of the total number), property theft (13,7%) and robbery, theft with assault and criminal coercion (12,6%). Less commonly committed crimes were: theft with burglary (6,8% of the total number), participation in violence or assault (5,7%) and damage to health (4,6%).

A disquieting phenomenon is the relatively large number of underage persons breaking the law who were under 13 years of age (such persons are not held legally responsible for their acts). On average 348 forbidden acts committed by children are recorded each year; the largest number of them were committed in 2008 – 385, and the smallest – in 2012 – 278.

WYBRANE RODZAJE CZYNÓW ZABRONIONYCH POPEŁNIONYCH PRZEZ DZIECI SELECTED TYPES OF FORBIDDEN ACTS COMMITTED BY CHILDREN

PRZESTĘPCZOŚĆ NIELETNICH JUVENILE CRIME

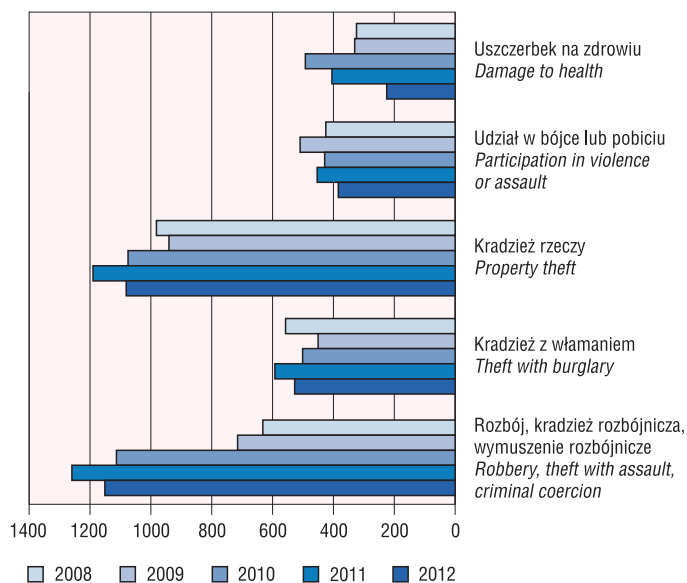
Dużym problemem jest przestępczość w szkołach, przy czym należy pamiętać, że w placówkach tych poza nieletnimi przestępstwa popełniają również osoby dorosłe. Wiele dzieci i młodzieży nie może czuć się bezpiecznie również w domu. Z danych za lata 2008–2011 wynika, że co roku przeciętnie 6018 małoletnich może być dotkniętych przemocą w rodzinie (4043 dzieci do 13 lat i 1975 – w wieku 13–18 lat). Najwięcej małoletnich ofiar przemocy domowej zarejestrowano w 2008 r. – ogółem 6944; od tego czasu ich liczba systematycznie maleje. Należy jednak mieć świadomość, że procedura „Niebieskie Karty”, na bazie której opracowywane są statystyki, dotyczy tylko części rodzin, w których ma miejsce przemoc. O części ofiar przemocy domowej nikt nie wie.

Bardzo poważnym problemem są przestępstwa seksualne wobec dzieci. W latach 2008–2012 liczba małoletnich ofiar wynosiła średnio 417; najwyższa była w 2008 r. – 490, a najniższa w 2010 r. – 325. Najczęściej notowanym aktem przemocy seksualnej wobec małoletnich była pedofilia, a w dalszej kolejności pornografia i zgwałcenie.

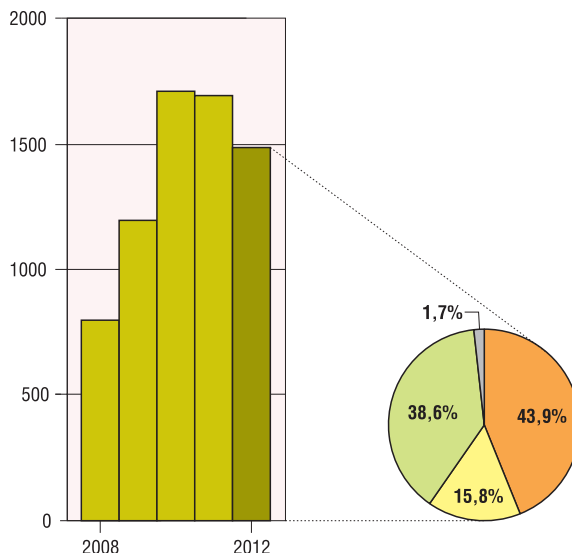
Crime in schools is a major problem, however it should be borne in mind that in these institutions not only juveniles commit crimes, but also adult persons. A lot of children and youths cannot feel safe at home either. According to 2008–2011 data, each year on average 6018 minors can be subject to domestic violence (4043 children up to 13 years of age and 1975 aged 13–18). The largest number of minor victims of domestic violence were recorded in 2008 – 6944 altogether; since then the number decreases systematically. However, one has to be aware that the “Blue Cards” procedure, on the basis of which these statistics are compiled, covers only a part of families in which abuse takes place. A part of victims of family violence remain unknown.

Sexual assaults against children are a grave problem. In the years 2008–2012 the number of minor victims of such crimes was 417 on average; it was the highest in 2008 – 490 incidents, and the lowest in 2010 – 325. The most common registered act of sexual violence against minors was pedophilia, followed by pornography and rape.

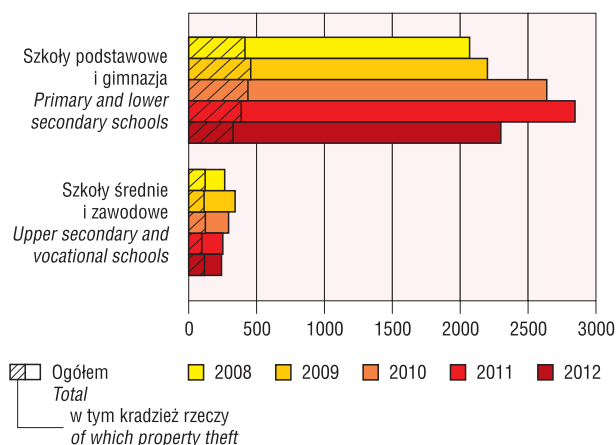
WYBRANE RODZAJE CZYNÓW KARALNYCH POPEŁNIONYCH PRZEZ NIELETNICH
SELECTED TYPES OF PUNISHABLE ACTS COMMITTED BY JUVENILES

PRZESTĘPSTWA NARKOTYKOWE POPEŁNIONE PRZEZ NIELETNICH
DRUG CRIMES COMMITTED BY JUVENILES

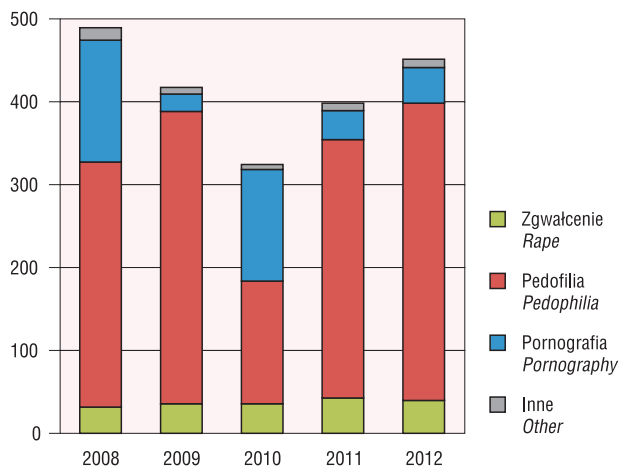

PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE POPEŁNIONE NA TERENIE SZKOŁY
ASCERTAINED CRIMES COMMITTED ON SCHOOL PREMISES

U w a g a. Dane dotyczą wszystkich przestępstw popełnionych we wskazanym miejscu, niezależnie od osoby pokrzywdzonego lub sprawcy (może to być uczeń, nauczyciel lub jakkolwiek inna osoba przebywająca w tym miejscu).
N o t e. Data concern all crimes committed at given place, regardless of the person being a victim or delinquent (it could be a pupil, teacher or anyone else at this place).

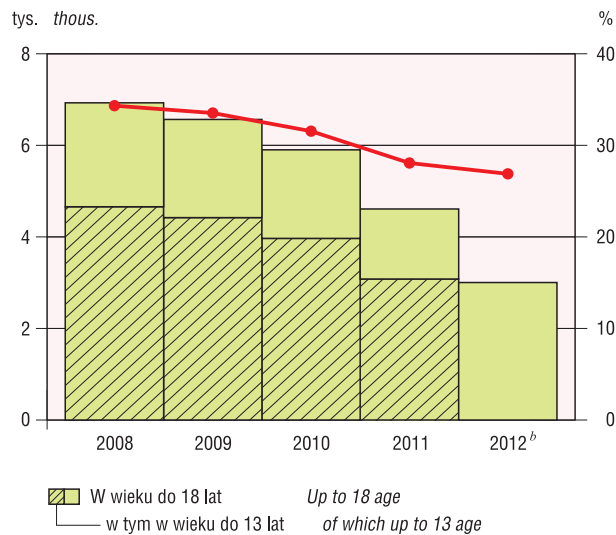
MAŁOLETNI OFIARY PRZESTĘPSTW SEKSUALNYCH
MINOR VICTIMS OF SEXUAL CRIMES

Przestępstwa z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii:
Crimes under the Law on Counteracting Drug Addiction:

- Art. 58 – Udzielanie narkotyków innej osobie, ułatwianie albo umożliwianie ich użycia, nakłanianie do użycia
Art. 58 – Supplying another person with narcotic drugs, facilitating or making the use thereof possible, inciting another person to use such a drug
- Art. 59 – Jak wyżej, ale w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej
Art. 59 – As above, but with intent to gain material or personal benefit
- Art. 62 – Posiadanie narkotyków
Art. 62 – Possessing drugs
- Pozostałe
Other

MAŁOLETNI, CO DO KTÓRYCH ISTNIEJE PODEJRZENIE, ŻE SĄ DOTKNIĘCI PRZEMOCĄ W RODZINIE^a
MINORS SUSPECTED OF BEING VICTIMS OF DOMESTIC VIOLENCE^a

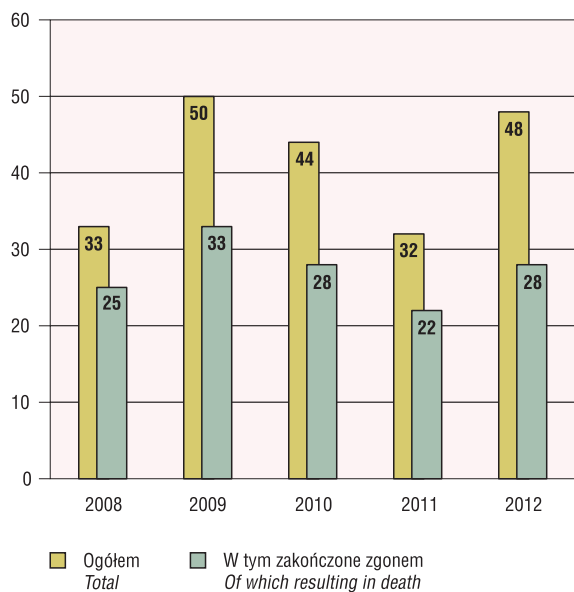
^a Według procedury „Niebieskie Karty”. ^b Brak informacji o małoletnich w wieku do 13 lat.

U w a g a. W 2012 r. zmienił się system rejestracji procedury „Niebieskie Karty” – oprócz Policji procedurę realizują przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, oświaty i ochrony zdrowia.

^a According to “Blue Cards” procedure. ^b No information on minors below up to 13 years old.

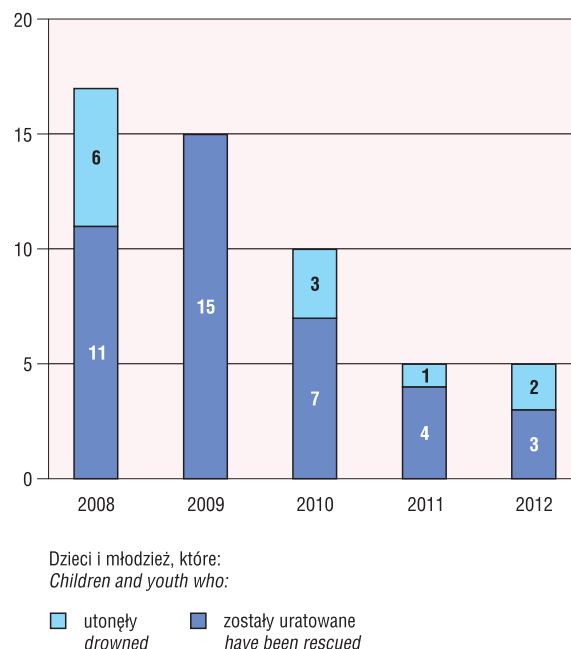
N o t e. In 2012 the system of registration of the “Blue Cards” procedure changed – apart from the Police, the procedure can be run by organizational units of social assistance, communal commissions for alcohol-related problems, education and health care.

ZAMACHY SAMOBÓJCZE^a DZIECI I MŁODZIEŻY W WIEKU 0—19 LAT
SUICIDES^a OF CHILDREN AND YOUTH AGED 0—19

^a Usiłowane i dokonane.
^a Attempted and committed.

WYPADKI TONIĘCIA DZIECI I MŁODZIEŻY W WIEKU 0—18 LAT
IMMERSION INCIDENTS AMONG CHILDREN AND YOUTH AGED 0—18

Dzieci i młodzież, które:
 Children and youth who:

utonęły (drowned) zostały uratowane (have been rescued)

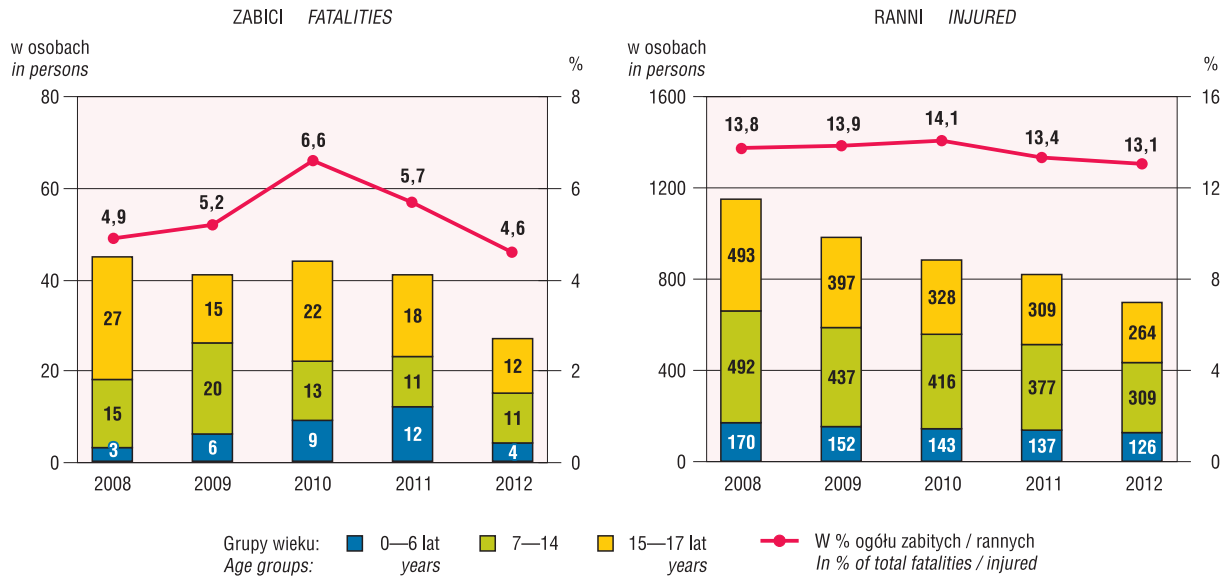
DANE KOMENDY GŁÓWNEJ POLICJI
DATA OF THE NATIONAL POLICE HEADQUARTERS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2012	SPECIFICATION
Wypadki drogowe z udziałem małoletnich	1158	1000	896	838	701	Road traffic accidents with participation of minors
W wieku: 0—6 lat.....	173	158	149	148	128	Aged: 0—6 years
7—14	498	446	411	375	316	7—14
15—17 lat	487	396	336	315	257	15—17 years
Małoletnie ofiary wypadków drogowych ...	1200	1027	931	864	726	Minor casualties of road traffic accidents
Zabici	45	41	44	41	27	Fatalities
Ranni.....	1155	986	887	823	699	Injured
Wypadki drogowe spowodowane przez małoletnich.....	348	274	255	260	208	Road traffic accidents caused by minors
Kierujących	156	153	145	132	111	Drivers
Pieszycy.....	192	121	110	126	97	Pedestrians
Pasażerów	—	—	—	2	—	Passengers

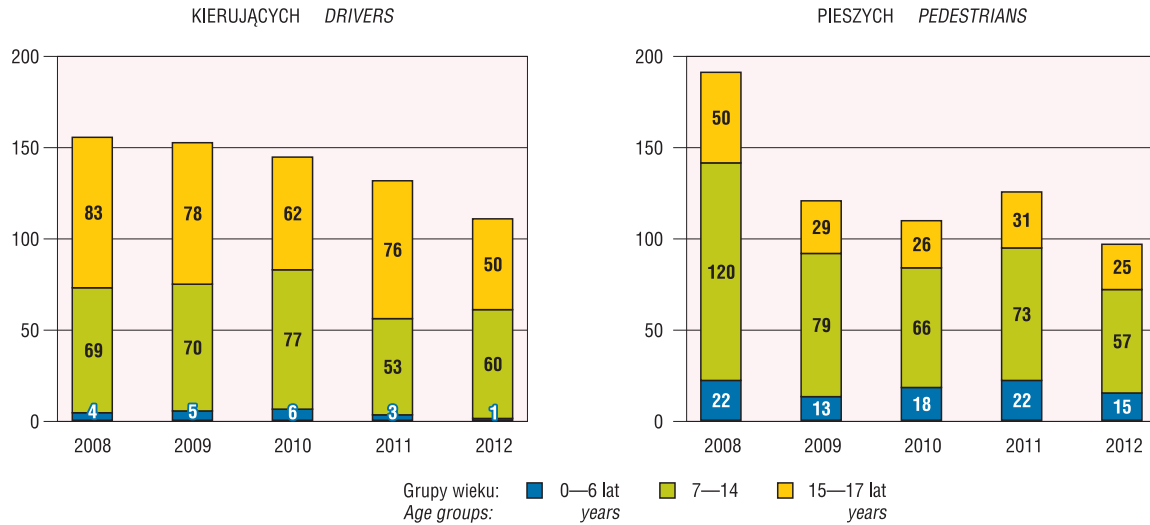
Analizując dane Komendy Głównej Policji z lat 2008–2012 można stwierdzić, że na drogach województwa mazowieckiego dochodzi co roku średnio do 919 wypadków drogowych z udziałem dzieci i młodzieży, w których 40 małoletnich ponosi śmierć, a 910 zostaje rannych. Dzieci i młodzież były najbardziej zagrożone w ruchu drogowym w roku 2008, kiedy to odnotowano najwięcej wypadków i ich skutków. Od tego czasu zarówno liczba wypadków, jak i rannych dzieci wykazuje tendencję zniżkową; w ciągu 4 lat notowano spadek o około 40%. Do 2011 r. liczba dzieci zabitych w wypadkach utrzymywała się na zbliżonym poziomie, dopiero w 2012 r. nastąpił istotny spadek. Wśród ofiar śmiertelnych najliczniejszą grupę stanowi młodzież w wieku 15–17 lat (średnio 19 osób), natomiast wśród rannych – dzieci w wieku 7–14 lat (przeciętnie 406). Główną przyczyną wypadków spowodowanych przez małoletnich pieszych jest nieostrożne wejście na jezdnię przed jadącym pojazdem (około 60% wszystkich zdarzeń).

Basing on the data of the National Police Headquarters from the years 2008–2012 it can be stated that every year on the roads of Mazowieckie voivodship occur on average 919 traffic accidents involving children and youth, in which 40 minors are killed and 910 injured. Children and youths were the most at risk in road traffic in 2008, when the most traffic accidents and their consequences were recorded. Since that year the numbers of both accidents and injured children have been declining; there has been a drop of ca 40% over 4 years. Until 2011 the number of children killed was stable, only in 2012 it decreased significantly. Among fatalities the largest group is youth aged 15–17 (19 persons on average), whereas among the injured – children aged 7–14 (on average 406). The main cause of traffic accidents provoked by minor pedestrians is entering the road carelessly in front of an approaching vehicle (ca 60% of all instances).

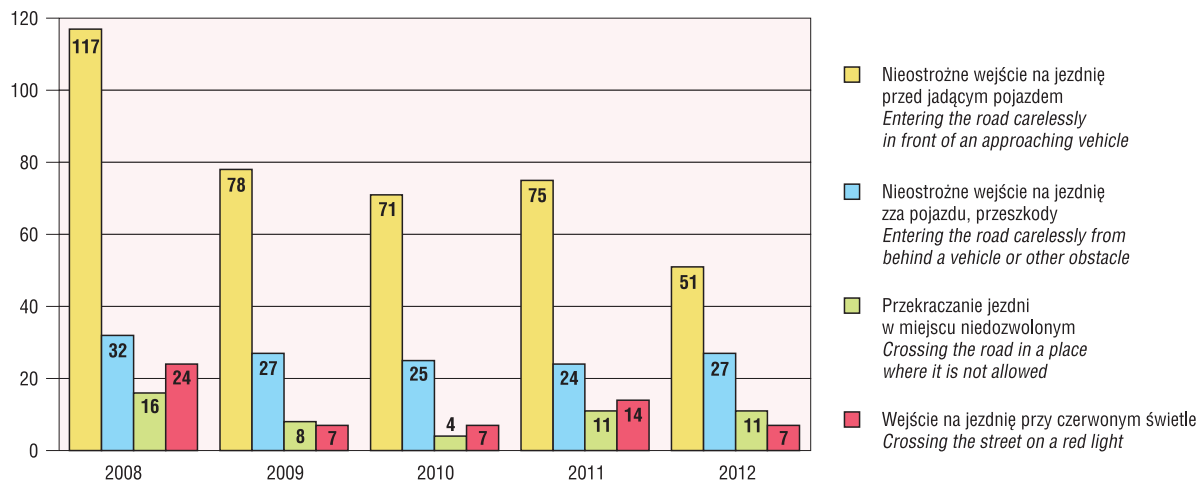
MAŁOLETNI OFIARY WYPADKÓW DROGOWYCH
MINOR CASUALTIES OF ROAD TRAFFIC ACCIDENTS

WYPADKI DROGOWE SPOWODOWANE PRZEZ MAŁOLETNI
ROAD TRAFFIC ACCIDENTS CAUSED BY MINORS

WYBRANE PRZYCZYNY WYPADKÓW DROGOWYCH SPOWODOWANYCH PRZEZ MAŁOLETNIH PIESZYCH
SELECTED CAUSES OF ROAD TRAFFIC ACCIDENTS CAUSED BY MINOR PEDESTRIANS

DANE MINISTERSTWA EDUKACJI NARODOWEJ
DATA OF THE MINISTRY OF NATIONAL EDUCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	SPECIFICATION
UCZNIOWIE I WYCHOWANKOWIE, KTÓRZY ULEGLI WYPADKOM W SZKOŁACH I PLACÓWKACH OŚWIATOWYCH.....	8053	7565	7698	7926	7669	PUPILS, STUDENTS AND CHILDREN IN CARE INVOLVED IN ACCIDENTS IN SCHOOLS AND EDUCATION ESTABLISHMENTS
w tym wypadkom:						of which in accidents:
śmiertelnym	10	6	10	5	2	<i>fatal</i>
ciężkim.....	59	43	44	51	22	<i>serious</i>
w tym w:						of which in:
Placówkach wychowania przedszkolnego	284	248	301	347	383	<i>Pre-primary education establishments</i>
Szkołach podstawowych	3473	3175	3275	3400	3464	<i>Primary schools</i>
Gimnazjach	2876	2740	2715	2701	2483	<i>Lower secondary schools</i>
Zasadniczych szkołach zawodowych ^a	100	127	99	113	101	<i>Basic vocational schools ^a</i>
Liceach ogólnokształcących ^b	841	715	785	831	688	<i>General secondary schools ^b</i>
Liceach profilowanych	70	67	50	58	22	<i>Specialized secondary schools</i>
Technikach ^c	335	423	413	429	445	<i>Technical secondary schools ^c</i>
Ogólnokształcących szkołach artystycznych dających uprawnienia zawodowe.....	32	14	33	8	22	<i>General art schools leading to professional certification</i>
Na 1000 uczniów / wychowanków:						Per 1000 pupils, students and children in care:
Placówek wychowania przedszkolnego	2,1	1,7	1,9	2,0	2,0	<i>Pre-primary education establishments</i>
Szkół podstawowych	11,3	10,4	10,7	10,9	11,1	<i>Primary schools</i>
Gimnazjów	16,1	15,9	16,4	16,8	15,9	<i>Lower secondary schools</i>
Zasadniczych szkół zawodowych ^a	4,2	5,4	4,4	5,4	5,1	<i>Basic vocational schools ^a</i>
Liceów ogólnokształcących ^b	8,2	7,2	8,1	8,9	7,6	<i>General secondary schools ^b</i>
Liceów profilowanych	6,1	7,5	7,0	9,7	6,2	<i>Specialized secondary schools</i>
Techników ^c	6,0	7,3	7,0	7,4	7,5	<i>Technical secondary schools ^c</i>
Ogólnokształcących szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe.....	23,9	10,2	25,1	6,2	17,4	<i>General art schools leading to professional certification</i>

a—c Łącznie: *a* — ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy, *b* — z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi, *c* — z technikami uzupełniającymi.
a—c Including: *a* — special job-training schools, *b* — supplementary general secondary schools, *c* — supplementary technical secondary schools.

Szkoły i placówki oświatowe to miejsca, w których często dochodzi do wypadków z udziałem dzieci i młodzieży. Analizując dane Ministerstwa Edukacji Narodowej od roku szkolnego 2008/09 do roku szkolnego 2012/13 można stwierdzić, że w województwie mazowieckim co roku średnio 7782 uczniów i wychowanków ulega wypadkom, w tym 44 ciężkim, a 7 śmiertelnym. Najczęściej dochodzi do złamań (około 35% wszystkich zdarzeń) oraz zwichnięć i skręceń (31%).

Do wypadków relatywnie częściej dochodzi w gimnazjach i szkołach podstawowych niż w innych typach placówek (wyjątek stanowią ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe). W analizowanym okresie na każdy 1000 uczniów gimnazjów wypadkom uległo 16 osób, a na każdy 1000 uczniów szkół podstawowych — 11.

Wysokie zagrożenie wypadkami wśród gimnazjalistów potwierdza również rozkład poszkodowanych według wieku — najczęściej wypadkom ulegają bowiem dzieci w wieku 13–15 lat.

Do największej liczby wypadków dochodzi w czasie zajęć wychowania fizycznego (ponad 55% ogółu) oraz w czasie przerw międzylekcyjnych (22%). Główną przyczyną wypadków w szkołach i placówkach oświatowych jest nieuwaga (niemal 65%), przy czym w szkołach podstawowych i gimnazjach istotną przyczyną jest nieumyślne uderzenie.

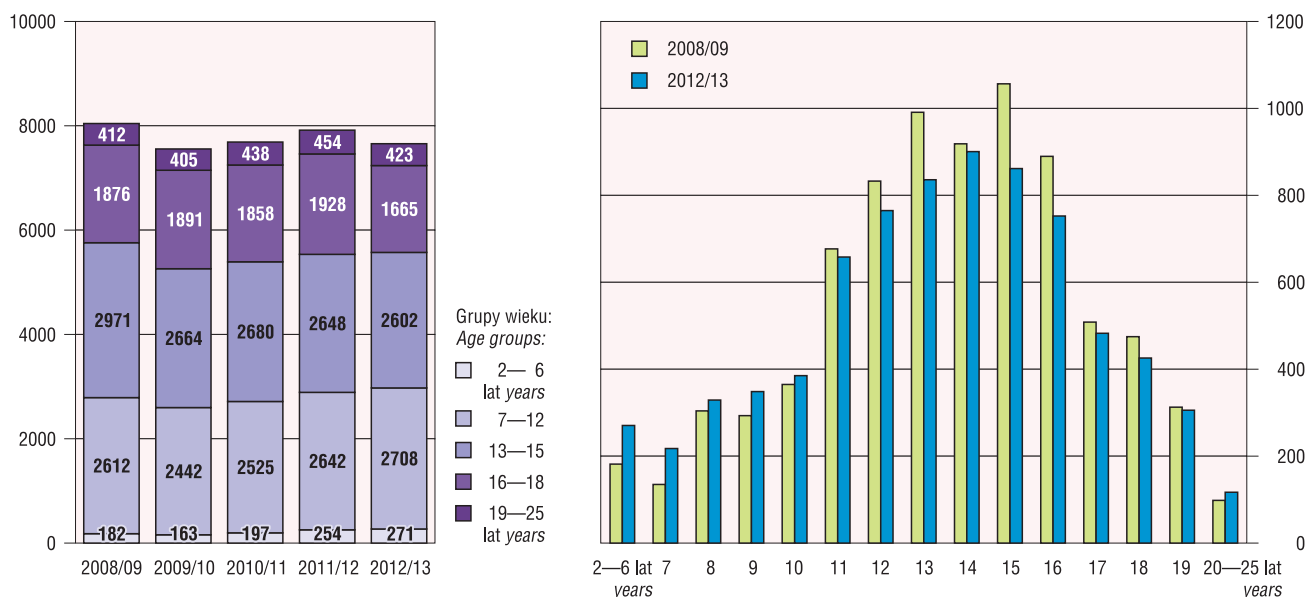
Schools and other education establishments are locations, where accidents involving children and youth occur frequently. Analysis of the data of the Ministry of National Education for schools years from 2008/09 to 2012/2013 shows that in Mazowieckie voivodship each year on average 7782 children in charge, pupils and students are injured due to accidents; 44 of them are seriously injured and 7 – killed. The most frequent injuries are bone fractures (ca 35% of all instances) as well as sprains and dislocations (31%).

Accidents occur relatively more often in lower secondary and primary schools than in other types of education establishments (with the exception of general art schools leading to professional certification). In the analysed period there were 16 victims of accidents per 1000 students of lower secondary schools and 11 per 1000 pupils of primary schools.

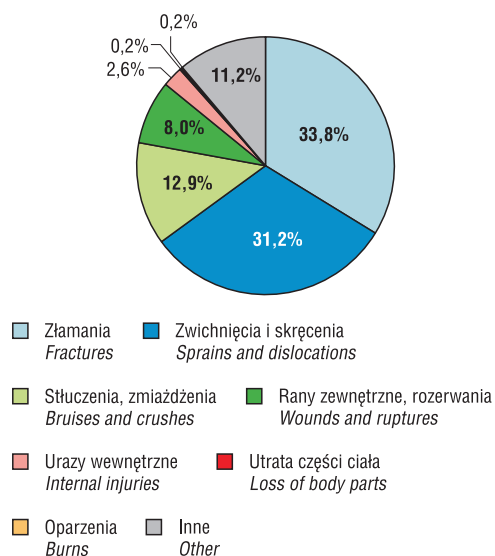
High risk of accidents among students of lower secondary schools is confirmed by the data on injured persons by age – as children aged 13–15 are involved in accidents most frequently.

The largest number of accidents occur during Physical Education classes (over 55% of cases) and breaks between lessons (22%). The main cause of accidents in schools and other education establishments is inattention (almost 65%), whereas in primary and lower secondary schools unintentional hitting is also a significant cause.

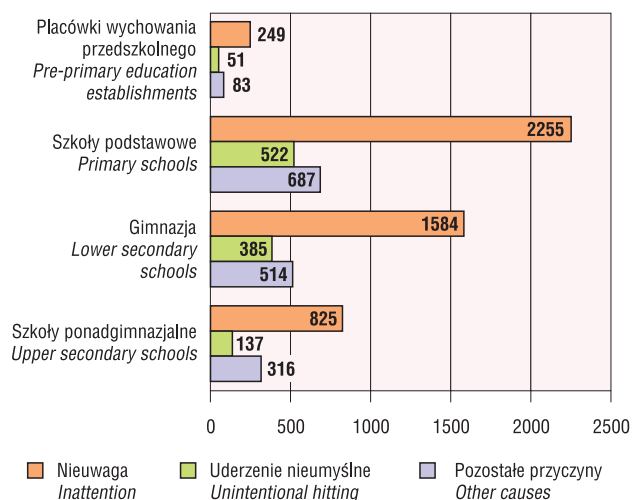
WYPADKI W SZKOŁACH I PLACÓWKACH OŚWIATOWYCH WEDŁUG WIEKU POSZKODOWANYCH UCZNIÓW / WYCHOWANKÓW
ACCIDENTS IN SCHOOLS AND EDUCATION ESTABLISHMENTS BY AGE OF INJURED PUPILS, STUDENTS AND CHILDREN IN CHARGE

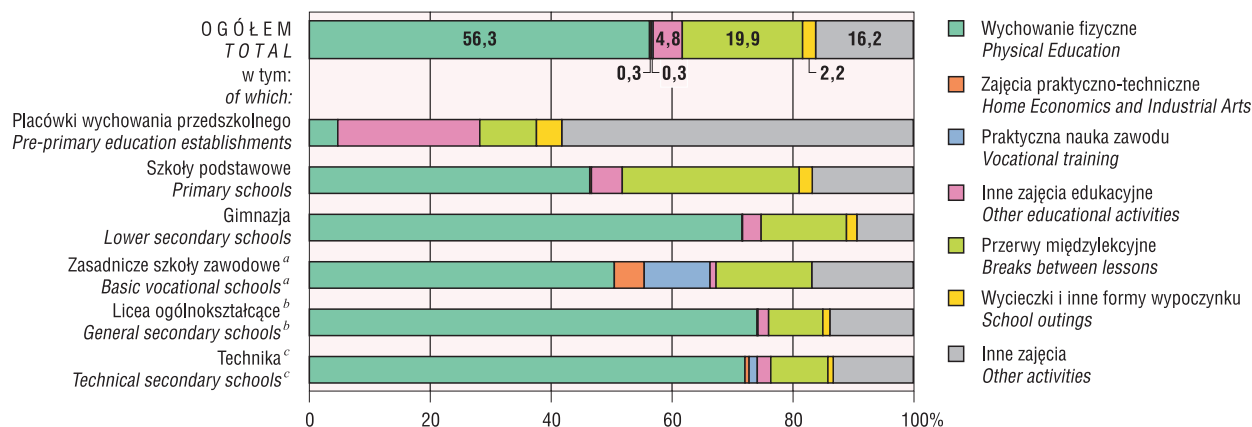
WYPADKI W SZKOŁACH I PLACÓWKACH OŚWIATOWYCH W ROKU SZKOLNYM 2012/13 WEDŁUG RODZAJU USZKODZENIA CIAŁA
ACCIDENTS IN SCHOOLS AND EDUCATION ESTABLISHMENTS IN THE SCHOOL YEAR 2012/13 BY TYPE OF INJURY

PRZYCZYNY WYPADKÓW W SZKOŁACH I PLACÓWKACH WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO W ROKU SZKOLNYM 2012/13
CAUSES OF ACCIDENTS IN SCHOOLS AND PRE-PRIMARY EDUCATION ESTABLISHMENTS IN THE SCHOOL YEAR 2012/13

WYPADKI W SZKOŁACH I PLACÓWKACH OŚWIATOWYCH W ROKU SZKOLNYM 2012/13 WEDŁUG RODZAJU ZAJĘĆ, W CZASIE KTÓRYCH WYPADK MIAŁ MIEJSCE
ACCIDENTS IN SCHOOLS AND EDUCATION ESTABLISHMENTS IN THE SCHOOL YEAR 2012/13 BY THE KIND OF ACTIVITY DURING WHICH THE ACCIDENT HAPPENED

a—c Łącznie: a — ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy, b — z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi, c — z technikami uzupełniającymi.
 a—c Including: a — special job-training schools, b — supplementary general secondary schools, c — supplementary technical secondary schools.

Województwo mazowieckie na tle państw Unii Europejskiej

*Mazowieckie voivodship on the background
of the European Union countries*

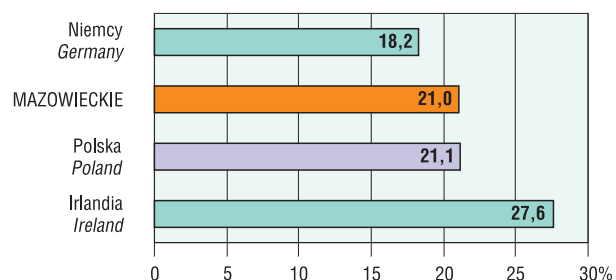
DANE EUROSTATU [11]
EUROSTAT DATA [11]

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Dzieci w wieku 0—14 lat <i>Children aged 0—14</i>	Młodzież w wieku 15—19 lat <i>Youth aged 15—19</i>	Maże- ństwa <i>Marriages</i>	Urodze- nia <i>Births</i>	Urodzenia pozamał- żeńskie w % urodzeń żywych <i>Extramarital births as % of live births</i>	Współ- czynnik dzietności ogólnej <i>Total fertility rate</i>	Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych <i>Infant deaths per 1000 live births</i>	Przeciętne trwanie życia noworodka <i>Live expectancy at birth</i>	
	w % ogółu ludności <i>as % of total population</i>		na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>					chłopcy <i>males</i>	dziew- czynki <i>females</i>
	1 2012		2012						
MAZOWIECKIE	15,4	5,6	5,1	10,9	18,2	1,37	4,3	72,9	81,3
Austria <i>Austria</i>	14,6	5,8	4,6	9,4	41,5	1,44	3,2	78,4	83,6
Belgia <i>Belgium</i>	17,0	5,8	3,6	11,5	52,3	1,79	3,8	77,8	83,1
Bułgaria <i>Bulgaria</i>	13,4	4,9	2,9	9,5	57,4	1,50	7,8	70,9	77,9
Cypr <i>Cyprus</i>	16,5	7,2	7,3 ^a	11,8	18,6	1,39	3,5	78,9	83,4
Dania <i>Denmark</i>	17,7	6,4	5,1	10,4	50,6	1,73	3,4	78,1	82,1
Estonia <i>Estonia</i>	15,5	5,2	4,6	10,6	58,4	1,56	3,6	71,4	81,5
Finlandia <i>Finland</i>	16,5	6,1	5,3	11,0	41,5	1,80	2,4	77,7	83,7
Francja <i>France</i>	18,6	6,1	3,7	12,6	55,8 ^a	2,01	3,5	78,7	85,4
Grecja <i>Greece</i>	14,7	5,0	4,9 ^a	9,0	7,6	1,34	2,9	78,0	83,4
Hiszpania <i>Spain</i>	15,1	4,7	3,5	9,7	35,5	1,32	3,1	79,5	85,5
Irlandia <i>Ireland</i>	21,6	6,0	4,3 ^a	15,7	35,1	2,01	3,5	78,7	83,2
Litwa <i>Lithuania</i>	14,8	6,7	6,9	10,2	28,8	1,60	3,9	68,4	79,6
Luksemburg <i>Luxembourg</i>	17,1	6,0	3,4	11,3	37,1	1,57	2,5	79,1	83,8
Łotwa <i>Latvia</i>	14,3	5,4	5,5	9,8	45,0	1,44	6,3	68,9	78,9
Malta <i>Malta</i>	14,8	6,2	6,1 ^a	9,8	25,7	1,43	5,3	78,6	83,0
Niderlandy <i>Netherlands</i>	17,3	6,0	4,7	10,5	46,6	1,72	3,7	79,3	83,0
Niemcy <i>Germany</i>	13,2	5,0	4,7	8,4	34,5	1,38	3,3	78,6	83,3
Polska <i>Poland</i>	15,1	6,0	5,3	10,0	22,3	1,30	4,6	72,7	81,1
Portugalia <i>Portugal</i>	14,9	5,3	3,4 ^a	8,5	45,6	1,28	3,4	77,3	83,6
Republika Czeska <i>Czech Republic</i>	14,7	5,2	4,3	10,3	43,4	1,45	2,6	75,1	81,2
Rumunia <i>Romania</i>	15,2	5,4	5,1	10,0	31,0	1,53	9,0	71,0	78,1
Słowacja <i>Slovakia</i>	15,4	6,1	4,8	10,3	35,4	1,34	5,8	72,5	79,9
Słowenia <i>Slovenia</i>	14,3	4,9	3,4	10,7	57,6	1,58	1,6	77,1	83,3
Szwecja <i>Sweden</i>	16,7	6,2	5,3	11,9	54,5	1,91	2,6	79,9	83,6
Węgry <i>Hungary</i>	14,5	5,9	3,6	9,1	44,5	1,34	4,9	71,6	78,7
Wielka Brytania <i>United Kingdom</i>	17,6	6,2	4,5 ^b	12,8	47,6	1,92	4,1	79,1	82,8
Włochy <i>Italy</i>	14,0	4,8	3,4 ^a	9,0	28,0	1,43	2,9	79,8	84,8

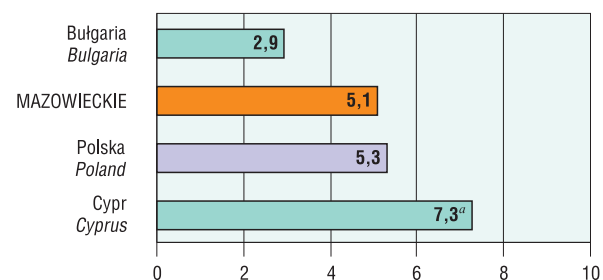
^a W 2011 r. ^b W 2010 r.
^a In 2011. ^b In 2010.

**WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE ORAZ POLSKA W PORÓWNANIU Z PAŃSTWAMI UNII EUROPEJSKIEJ
ZAJMUJĄCYMI SKRAJNE POZYCJE DLA WYBRANYCH WSKAŹNIKÓW**
MAZOWIECKIE VOIVODSHIP AND POLAND AGAINST EUROPEAN UNION COUNTRIES WITH POLAR VALUES OF SELECTED INDICES

Dzieci i młodzież w wieku 0—19 lat w % ogółu ludności w 2012 r.
Stan w dniu 1 I
Children and youth aged 0—19 as % of total population in 2012
As of 1 I

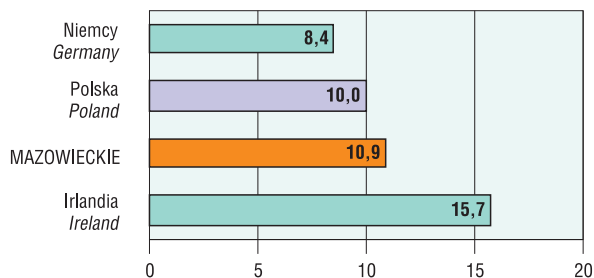
Mażeństwa na 1000 ludności w 2012 r.
Marriages per 1000 population in 2012

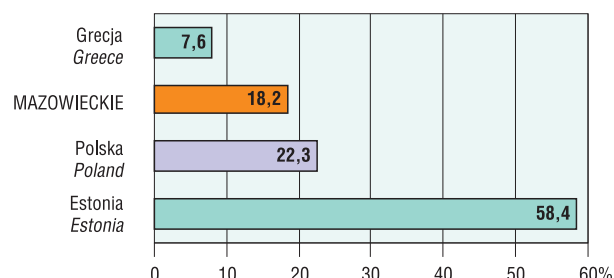
^a W 2011 r.
^a In 2011.

**WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE ORAZ POLSKA W PORÓWNANIU Z PAŃSTWAMI UNII EUROPEJSKIEJ
ZAJMUJĄCYMI SKRAJNE POZYCJE DLA WYBRANYCH WSKAŹNIKÓW (dok.)**
MAZOWIECKIE VOIVODSHIP AND POLAND AGAINST EUROPEAN UNION COUNTRIES WITH POLAR VALUES OF SELECTED INDICES (cont.)

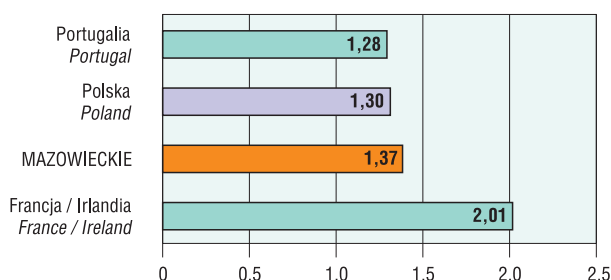
Urodzenia na 1000 ludności w 2012 r.
Births per 1000 population in 2012

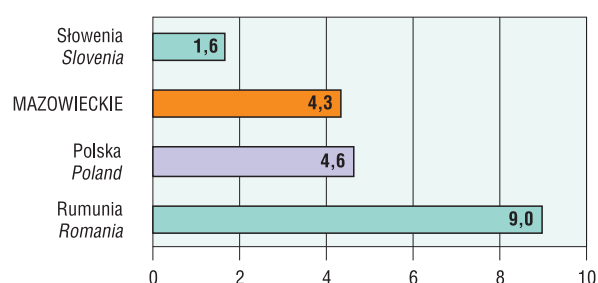
Urodzenia pozamałżeńskie w % urodzeń żywych w 2012 r.
Extramarital births as % of live births in 2012

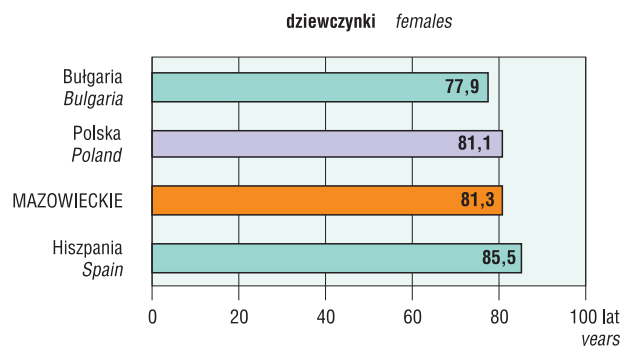
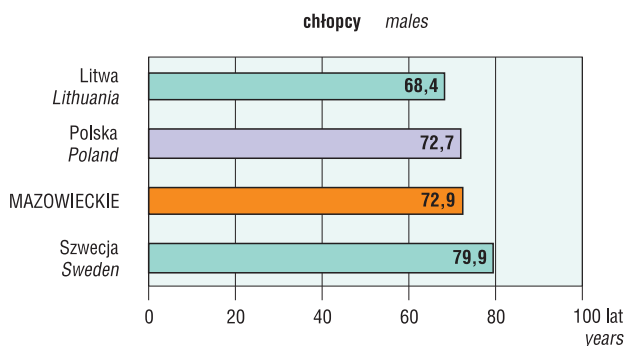
Współczynnik dzietności ogólnej w 2012 r.
Total fertility rate in 2012

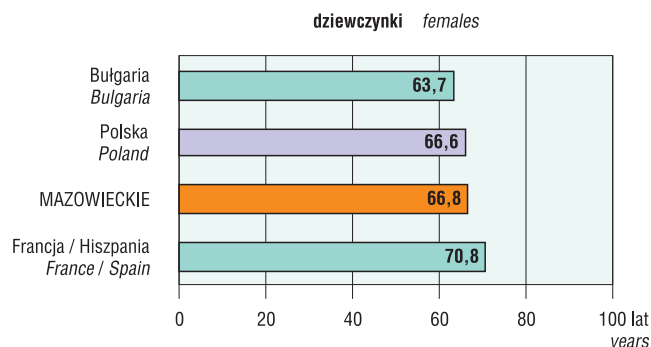
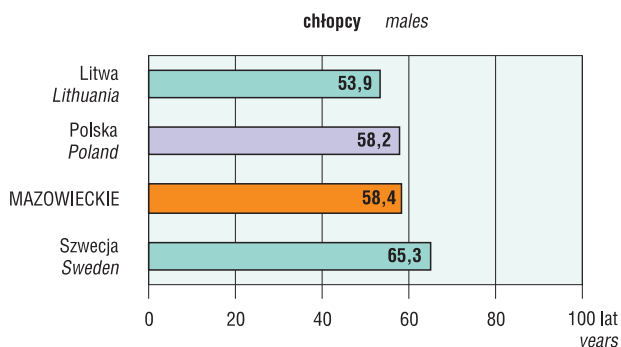
Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych w 2012 r.
Infant deaths per 1000 live births in 2012

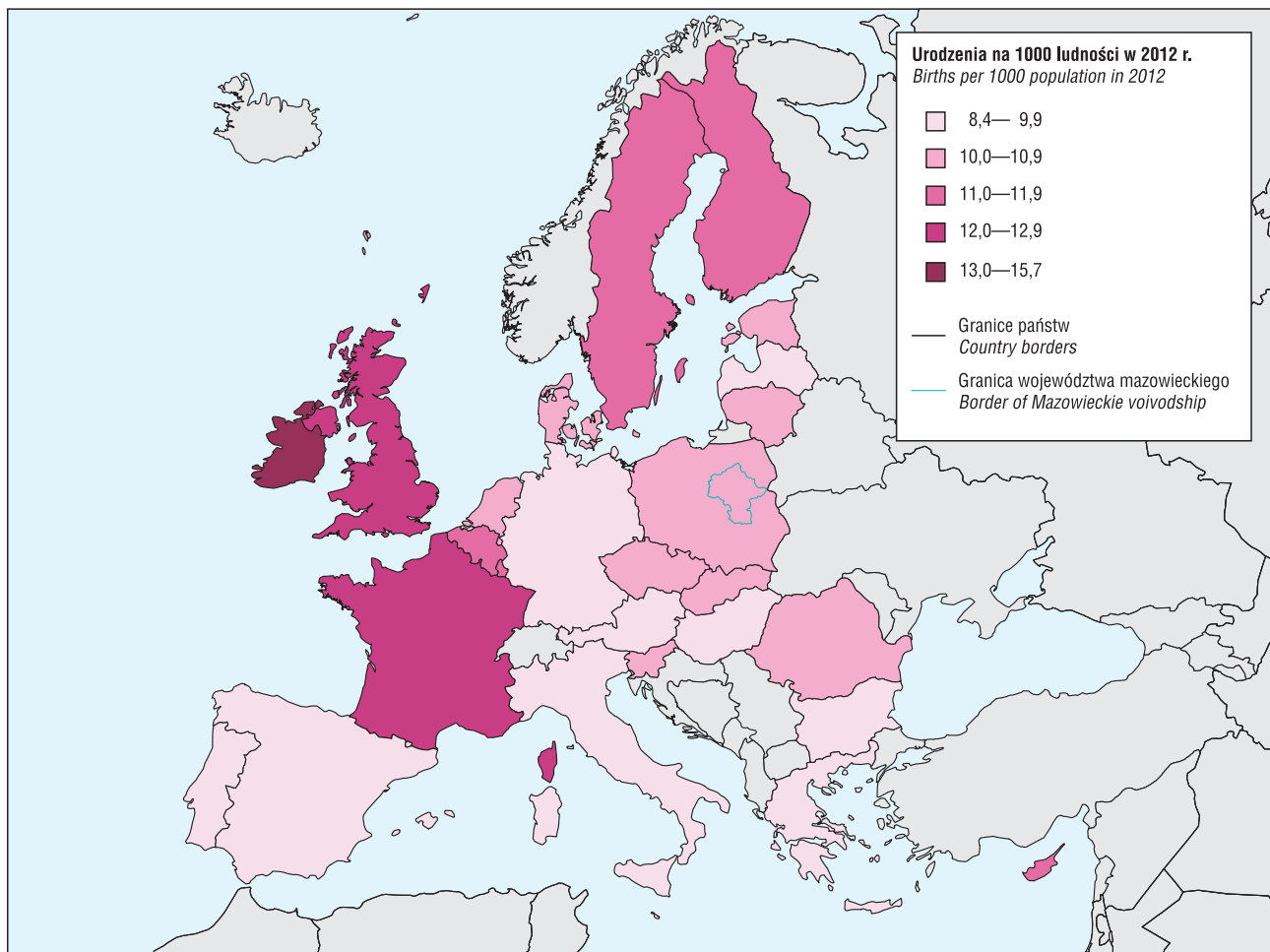
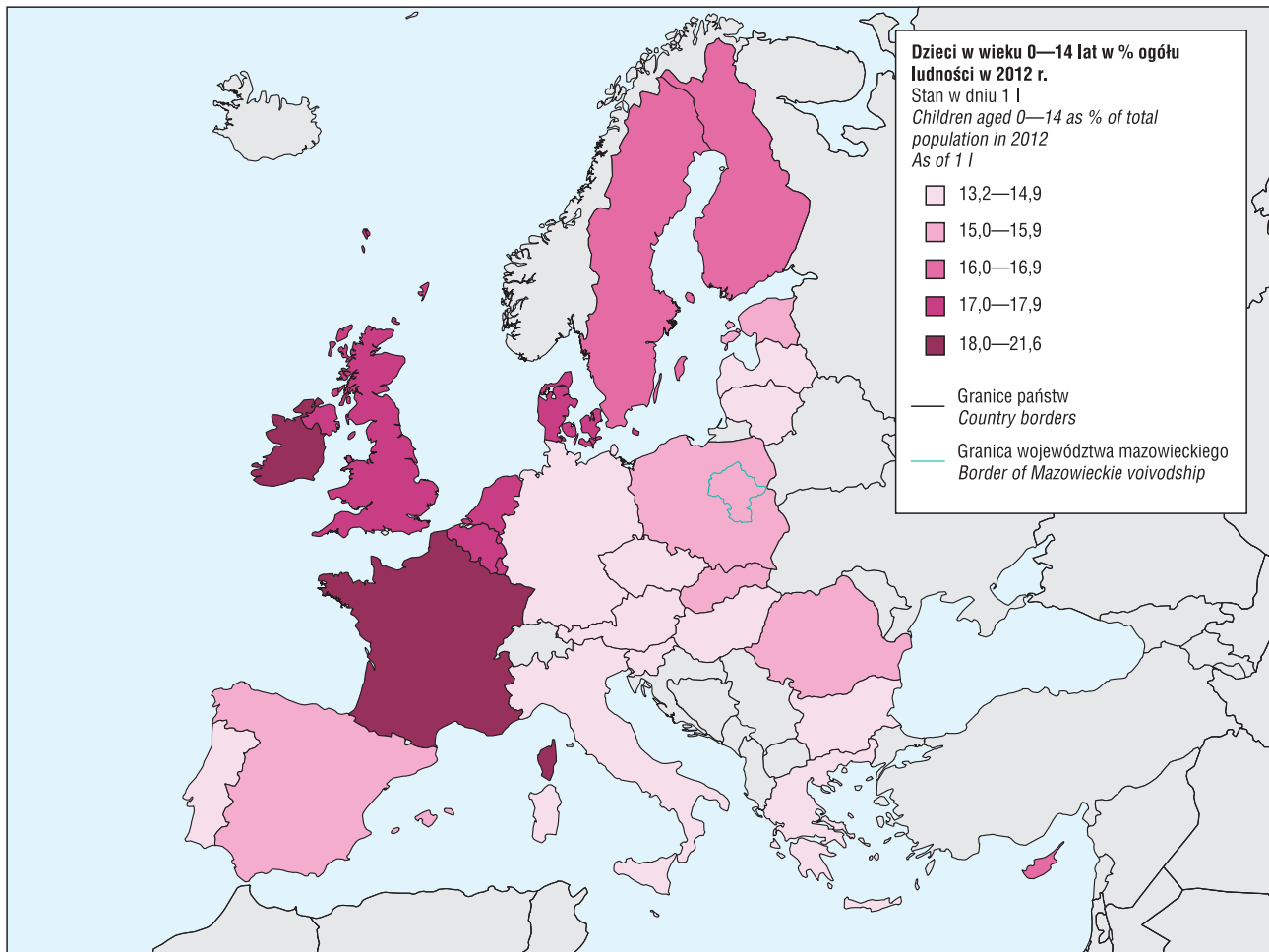

Przeciętne trwanie życia noworodka urodzonego w 2012 r.
Life expectancy at birth in 2012

Przeciętne dalsze trwanie życia dziecka w wieku 15 lat w 2012 r.
Life expectancy of a child aged 15 in 2012

ŹRÓDŁA DANYCH SOURCES OF DATA

Institucje (poza GUS):
Institutions (without CSO):

Polski Komitet Narodowy UNICEF www.unicef.pl
Polish Committee for UNICEF

- [1] „Sytuacja dzieci na świecie”, wydanie specjalne, listopad 2009
“*The state of the world’s children*”, *special edition, November 2009*

Ministerstwo Zdrowia www.mz.gov.pl
Ministry of Health

Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie – Wydział Polityki Społecznej www.mazowieckie.pl
Mazovian Voivodship Office in Warsaw – Social Policy Department

Institut Onkologii w Warszawie – Zakład Epidemiologii i Prewencji Nowotworów www.onkologia.org.pl
Institute of Oncology in Warsaw – Department of Epidemiology and Cancer Prevention

- [2] Krajowa baza danych nowotworowych [dostęp *access* 25.02.2014]

Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny www.pzh.gov.pl
National Institute of Public Health – National Institute of Hygiene

- [3] „Choroby zakaźne i zatrucia w Polsce w 2012 roku”, Warszawa 2013

Institut Gruźlicy i Chorób Płuc www.igichp.edu.pl
Tuberculosis and Lung Diseases Institute

Centralna Komisja Egzaminacyjna www.cke.edu.pl
Central Commission of Examination

- [4] „Osiągnięcia uczniów kończących szkołę podstawową w roku 2013”, Sprawozdanie ze sprawdzianu 2013
[5] „Osiągnięcia uczniów kończących gimnazjum w roku 2013”, Sprawozdanie z egzaminu gimnazjalnego 2013
[6] „Osiągnięcia maturzystów w 2013 roku”, Sprawozdanie z egzaminu maturalnego w 2013 roku

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie www.oke.waw.pl
District Commission of Examination in Warsaw

- [7] „Sprawozdanie ze sprawdzianu dla uczniów w szóstej klasie szkoły podstawowej w województwie mazowieckim”, Warszawa 2013
[8] „Sprawozdanie z egzaminu gimnazjalnego przeprowadzonego w województwie mazowieckim”, Warszawa 2013
[9] „Sprawozdanie z egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe”, Warszawa 2013
[10] „Sprawozdanie z egzaminu maturalnego przeprowadzonego w sesji wiosennej 2013 roku”, Wyniki egzaminu maturalnego w województwie mazowieckim w 2013 roku, Warszawa 2013

Institut Psychiatrii i Neurologii www.ipin.edu.pl
Institute of Psychiatry and Neurology

Komenda Główna Policji www.policja.pl
National Police Headquarters

Eurostat (Urząd Statystyczny Wspólnot Europejskich) epp.eurostat.ec.europa.eu
Eurostat (Statistical Office of the European Communities)

- [11] Statistics Database [dostęp *access* 15.04.2014]

Cena 20,00 zł